مەخپىي

شىنجاڭ مىنبىڭلىرى

چوڭ ئىشلار خاتىرىسى

(1985 — 1949)

سەپەرۋەرلىك باشقارمىسى
شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلىڭبۇ مىنبىڭ، زاپاس ھەربىيلەر
تەلىم - تەربىيىسى باشقارمىسى
1986 - يىل 7 - ئاي

ئىزاھات

1. شىنجاڭدىكى سەپەرۋەرلىك خىزمىتى تارماقلىرى، خەلق قوراللىق خىزمىتى كادىرلىرىنى شىنجاڭنىڭ دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيانقى مىنبىڭ ۋە سەپەرۋەرلىك خىزمىتى تەرەققىياتىنىڭ تارىخىي ئەھۋالىنى پىششىق بىلىش ھەمدە ئۇنىڭدىن خەۋەردار بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، مۇھىم پايدىلىنىش ماتىرىيالى بولغان مەزكۇر «چوڭ ئىشلار خاتىرىسى» تۈزۈپ چىقىلدى.

2. بۇ «چوڭ ئىشلار خاتىرىسى»گە شىنجاڭنىڭ دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيانقى مىنبىڭ ۋە سەپەرۋەرلىك خىزمىتىگە دائىر زور ۋەقەلەر، زور پائالىيەتلەر، شۇنىڭدەك پارتىيە ھەم دۆلەتنىڭ مىنبىڭ، سەپەرۋەرلىك خىزمىتىگە ئائىت بەزى فاڭجېن، سىياسەت، يوليورۇقلىرى كىرگۈزۈلدى؛ ئەينى ۋاقىتنىڭ تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈش ۋە ئىچكى باغلىنىشلىرىنى چۈشىنىۋېلىشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، سىياسىي جەھەتتىكى بەزى مۇھىم ۋەقەلەرمۇ قىسقىچە كىرگۈزۈلدى. مەسىلىلەرنىڭ تولۇق ۋە باغلىنىشلىق بولۇشى نەزەردە تۇتۇلۇپ، بەزى ۋەقەلەر مۇۋاپىق يىغىنچاقلاپ بايان قىلىندى.

3. بۇ «چوڭ ئىشلار خاتىرىسى» ئاساسلىقى ئۆزى- مىز 1986 - يىل 6 - ئايدا توپلاپ رەتلىگەن «ھەربىي خىزمەت تەزكىرىسى» (مىنبۇلاق، زاپاس ھەربىيلەر خىز- مىتىگە ئائىت ماتېرىيال) ئاساسىدا، قايتىدىن رەتلەش، تۈزىتىش كىرگۈزۈش، تولۇقلاش ئارقىلىق تۈزۈپ چى- قىلدى. سەۋىيىمىز چەكلىك، ماتېرىيال كەمچىل بولغان- لىقتىن، مەزمۇن ۋە تۈزۈش جەھەتتە خاتالىق ھەم كەم- چىلىكلەردىن خالى بولالمىغان بولۇشىمىز مۇمكىن، شۇڭا كىتابخانلارنىڭ تۈزىتىش پىكىرلىرىنى بېرىشىنى سورايمىز.

بۇ «چوڭ ئىشلار خاتىرىسى» نى ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن سىلىڭيۈەنى جاڭ دېفۇ، مۇئاۋىن سەنمۇجاڭ قۇربان ئەرشىدىننىڭ رەھبەرلىكىدە، سەپەرۋەرلىك باش- قارمىسى ۋە مىنبۇلاق، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم - تەربى- يىسى باشقارمىسىنىڭ ئۇيۇشتۇرۇشى بىلەن، بىڭتۈەن خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ سابىق مۇئاۋىن بۇجاڭى چېن ۋېيشۇ، سابىق ئىلى زاپاس ھەربىيلەر شىسىنىڭ سەن- مۇجاڭى ۋۇجىڭخۇا قاتارلىق يولداشلار تۈزۈپ چىقتى، سابىق ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى سەپەرۋەرلىك بۇسىنىڭ مۇئاۋىن بۇجاڭى جاۋ بەيخېڭ تەكشۈرۈپ بېكىتتى.

سەپەرۋەرلىك باشقارمىسى
شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلىڭبۇ مىنبۇلاق، زاپاس ھەربىيلەر
تەلىم-تەربىيىسى باشقارمىسى

1986 - يىل 7 - ئاي

مۇندەرىجە

1949 - يىل .... (1)
1950 - يىل .... (3)
1951 - يىل .... (5)
1952 - يىل .... (10)
1953 - يىل .... (13)
1954 - يىل .... (18)
1955 - يىل .... (23)
1956 - يىل .... (27)
1957 - يىل .... (29)
1958 - يىل .... (33)
1959 - يىل .... (39)
1960 - يىل .... (46)
1961 - يىل .... (55)
1962 - يىل .... (64)
1963 - يىل .... (72)
1964 - يىل .... (82)
1965 - يىل .... (90)
1966 - يىل .... (106)

1967 – يمـل .... (117)
1968 – يمـل .... (120)
1969 – يمـل .... (121)
1970 – يمـل .... (129)
1971 – يمـل .... (138)
1972 – يمـل .... (141)
1973 – يمـل .... (146)
1974 – يمـل .... (156)
1975 – يمـل .... (160)
1976 – يمـل .... (171)
1977 – يمـل .... (184)
1978 – يمـل .... (188)
1979 – يمـل .... (204)
1980 – يمـل .... (214)
1981 – يمـل .... (224)
1982 – يمـل .... (234)
1983 – يمـل .... (247)
1984 – يمـل .... (268)
1985 – يمـل .... (277)

1949 - يىل

9 - ئايدا ئازادلىق ئۇرۇش ئەڭ ئاخىرقى غەلىبە باسقۇچىغا قەدەم قويدى، خەلق ئازادلىق ئارمىيىمىزنىڭ غەلىبىنىبىرى يۈرۈش قىلىۋاتقانلىقىنىڭ تەسىرى، پارتىيە-نىڭ مىللىي سىياسىتى ۋە بىرلىكسەپ سىياسىتىنىڭ ئىلھامى، شۇنداقلا ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي كۈچلىرى-نىڭ ھاسىلىشى ئارقىسىدا، گومىنداڭ شىنجاڭ گارنىزونى-نىڭ سىلىڭى تاۋسىيۆ، ئۆلكىنىڭ رەئىسى بۇرھان شەھىدى قاتارلىقلار پارتىيىمىزنىڭ تىنچلىق شەرتنامىسىنى قوبۇل قى-لىپ، 9- ئاينىڭ 25-، 26- كۈنلىرى تىنچلىق بىلەن ھەقىقەتكە قايتقانلىقىنى جاكارلىدى. ھەقىقەتكە قايتقان قىسىملار جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ 22- بىڭتۇەنى قىلىپ ئۆزگەر-تىپ تەشكىللەندى. 10 - ئايدا خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى 1 - بىڭتۇەنىنىڭ سىلىڭيۈەنى ۋاڭجېن 2-، 6- جۈننى باشلاپ شىنجاڭغا قاراپ يۈرۈش قىلدى. 10 - ئاينىڭ 10 - كۈنى ئالدىن ئەۋەتىلگەن قىسىملار ئۈرۈمچىگە يېتىپ كەلدى.

9 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 30 - كۈنىگىچە جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشىنىڭ 1 - يىغىنى بېيـ

جىڭدا چاقىرىلدى. يىغىندا ۋاقىتىنچە ئاساسىي قانۇن رولىنى ئوينايدىغان «ئورتاق پروگرامما» ماقۇللاندى. «ئورتاق پروگرامما»نىڭ 23 ـ ماددىسىدا: «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىدە مىنبىلىك تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ، جايلار- نىڭ تەرتىپى ساقلىنىدۇ، دۆلەتنىڭ سەپەرۋەرلىك ئاساسى تورغۇزۇلىدۇ ھەمدە مۇۋاپىق پەيتتە مەجبۇرىيەت ئۆتەش- كۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ» دەپ بەلگى- لەندى. دېمەك، ئۇنىڭدا مىنبىلىك تۈزۈمىنىڭ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھەربىي تۈزۈمىنىڭ بىرى ئىكەنلىكى ئېنىق بەلگىلەندى.

1950 - يىل

يىل بېشىدا مەغلۇبىيىتىگە تەن بەرمەيۋاتقان ئەكسىيەتچىلەر ئۆلۈم ئالدىدا جان تالىشىپ، ئوسمان، يولۋاس، جانىمقان باشچىلىقىدىكى باندىتلار، شۇنىڭدەك سابىق گومىنداڭ ئاتلىق 7 - شىسىغا بىۋاستە قاراشلىق قىسىملار ۋە 20 -، 21 - تۇەنىنىڭ بىر قىسمى، 26 - شىسىنىڭ ئاتلىق ئەسكەرلەر يىغىندىن بولۇپ 7000 دىن كۆپرەك ئادەم ئامبرىكىنىڭ دىخۇادا تۇرۇشلۇق مۇئاۋىن كونسولى ماكنانىڭ قۇترىتىشى بىلەن ئىلگىرى - كېيىن توپىلاڭ كۆتەردى.

توپىلاڭنى تىنجىتىپ، ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق كۈچلەرنى تازىلاش ئۈچۈن، دىخۇا رايونلۇق پارتكوم شىنجاڭ بيۇروسىنىڭ يوليورۇقىغا ئاساسەن، ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنى خەلق ئاممىسىنى تەشكىللەپ «باندىتلارنى تازىلاپ، ئۆزىنى قوغداش»قا چاقىردى. ھەرقايسى رايون، يېزا ۋە مەھەللىلەر ياشلار ھەم ئوتتۇرا ياشلىقلارنى ئاكتىپ سەپەرۋەر قىلىپ، «قوغدىنىش ئەتىرىتى»، «ئامانلىق ساقلاش ئەترىتى»، «بىرلەشمە مۇداپىئە ئەترىتى»، «قوراللىق خىزمەت ئەترىتى»، «پارتىزانلار ئەترىتى» ياكى «مىنبىك ئەترىتى»(پەيى، بەنى) تەشكىل-

لەپ، خەلق ئازادلىق ئارمىيەسىنىڭ باندىت تازىلاشقا ماسلاشتى. يىل ئاخىرىغا بارغاندا، ئۈرۈمچى، مىچۈەن، فۇكاڭ، جىمسار، گۇچۇڭ، مورى، سانجى، قۇتۇبى، ماناس، تۇرپان، پىچان، توقسۇن، قۇمۇل، باركۆل، چەرچەن قاتارلىق 15 ناھىيەدە ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ھەر خىل شەكىلدىكى ئاممىۋى خەلق قوراللىق كۈچلىرىدىن 12 مىڭ 262 كىشى تەشكىللەندى، ھەر خىل قورال - ياراقلار 2674 تالغا، ئات 402 تۇياققا يەتتى. بۇ ھال شىنجاڭ مىنبىڭلىرىنىڭ بارلىققا كېلىشكە باشلىغانلىقىدىن دېرەك بەردى.

10 - ئاينىڭ 6 - كۈنىدىن 20 - كۈنىگىچە بېيجىڭدا مەملىكەتلىك خەلق قوراللىق كادىرلىرى يىغىنى چاقىرىلدى.

يىغىندا مىنبىڭلارنىڭ سوتسىيالىستىك ئىنقىلاب ۋە سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش دەۋرىدىكى ئورنى، رولى مۇزاكىرە قىلىندى، مىنبىڭ خىزمىتىنىڭ فاڭجېن، ۋەزىپىلىرى ئېنىق بەلگىلەندى. يوقىرىدىن تۆۋەنگە قەدەر خەلق قوراللىق كۈچلىرىنىڭ رەھبەرلىك ئاپپاراتىنى قۇرۇش قارار قىلىندى، «مىنبىڭلارنىڭ تەشكىلىي نىزامىنىڭ تەپسىلىي پرىنسىپلىرى» مۇزاكىرە قىلىندى ۋە تۈزۈپ چىقىلدى.

يىل بېشىدا دىخۇا ھەربىي رايونى مىنبىڭ تەشكى-
لىنى تەرتىپكە سېلىش توغرىسىدا قارار چىقىرىپ، ھە-
قىقەتكە قايتقاندىن كېيىن ئىپادىسى ناچار بولغان ئو-
فىتسېر، جەڭچىلەرنى يەرلىك ئاممىۋى قوراللىق تەش-
كىلاتلار ئىچىدىن يۆتكەپ، ئۆگىنىشكە ۋە ئىدىيە ئۆز-
گەرتىشكە تەشكىللەش؛ قورالغا تايىنىپ ئوغرىلىق - بۇ-
لاقچىلىق قىلىش، ئاياللارغا باسقۇنچىلىق قىلىشتەك
قانۇن - ئىنتىزامغا خىلاپ ھەرىكەتلەر بىلەن ئۇغۇللان-
غان بۇزۇق ئۇنسۇرلارنى قاتتىق بىر تەرەپ قىلىشنى
تەلەپ قىلدى.

تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق مىنبىڭ تەشكىلى
پاكلاشتى ۋە زورايدى. مىنبىڭلارنىڭ سانى 28 مىڭ 927
كىشىگە يەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ مىنبىڭلار 43%نى،
ئۇيغۇر مىنبىڭلار 42%نى، باشقا مىللەت مىنبىڭلىرى
15% نى ئىگىلىدى. كەمبەغەل دېھقانلار 66%نى، ئوت-
تۇرا دېھقانلار 28%نى، باشقا تەركىبتىكىلەر 6% نى
ئىگىلىدى. ھەر خىل يېنىك قوراللار 3537 تالغا، ئات
898 تۇياققا يەتتى.

3 - ئاينىڭ 24 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتى-
يىسى مەركىزىي كومىتېتى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «ھەر

دەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ تەشكىلى ۋە شتاتى توغرىسىدا قارار» چىقاردى. قاراردا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى:

«بىرلىككە كەلگەن خەلق قوراللىق كۈچلىرى تەشكىلىي ئاپپاراتىنى تۇرغۇزۇپ، مىنبىڭ خىزمىتىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، ھەربىي كومىتېتىنى رايون دەرىجىلىك ئورۇنلارغا قەدەر خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇلىدۇ».

«مىنبىڭلارنىڭ سىياسىي خىزمىتى شۆبە ھەربىي رايوندىن يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلاردا ھەر دەرىجىلىك ھەربىي رايون سىياسىي بۆلىرىنىڭ رەھبەرلىكىدە ئىشلىنىدۇ، ناھىيىلىك، رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدە سىياسىي خىزمەتچىلەر قويۇلىدۇ، رەھبەرلىكنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، يەرلىكنىڭ خىزمىتىگە ياردەملىشىپ، مىنبىڭ خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، ناھىيىلىك پارتكومىنىڭ شۇجىسى قوراللىق بۆلۈمىنىڭ جىڭۋېيلىق ۋەزىپىسىنى قوشۇمچە ئۆتەيدۇ، رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ سىياسىي جياۋداۋيۈەنلىك ۋەزىپىسىنى قوشۇمچە ئۆتەيدۇ، رايونلۇق ياشلار ئىتتىپاقىنىڭ شۇجىسى مۇئاۋىن جياۋداۋيۈەنلىك ۋەزىپىسىنى قوشۇمچە ئۆتەيدۇ. ناھىيىلىك، رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ بۇجاڭى شۇ دەرىجىلىك پارتكومغا قاتنىشىپ، ئۇنىڭ ھەربىي ھەيئىتى بولىدۇ. يېزىدا ياكى مەمۇرىي

كەنتتە مىنبىڭ دۇيى قۇرۇلىدۇ، دۇيجاڭلىقىنى يېزا (كەنت) پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ ھەربىي ھەيئىتى، جىڭداۋيۈەنلىكىنى ياچېيكا شۇجىسى قوشۇمچە ئۈستىگە ئالىدۇ.»

«18 ياشتىن 30 ياشقىچە بولغان ئەر پۇقرالارنىڭ مېيىپ بولغان ۋە روھىي كېسەلگە گىرىپتار بولغانلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھەممىسىنىڭ مىنبىڭ تەشكىلىگە قاتنىشىش ھوقۇقى ھەم مەجبۇرىيىتى بار، مىنبىڭلار ئارىسىدا مىنبىڭ تايانچىلىرى دۇيى تەشكىللىنىپ، ئۇلار مىنبىڭلارنىڭ ۋەزىپە ئىجرا قىلىشىدا تايانچ كۈچ قىلىنىدۇ.»

5 - ئاينىڭ 16 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا يوليورۇق» تارقاتتى.

يوليورۇقتا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى:

1. مىنبىڭلارنىڭ كۈرىشى خەلق ئازادلىق ئۇرۇشى غەلىبىسىنىڭ مۇھىم بىر تەركىبىي قىسمى. ھازىر مەملىكىتىمىزدىكى مىنبىڭلار ۋە خەلق قوغدىنىش ئەترەتلىرى خەلق دېموكراتىيە - دېكتاتۇرىسىنى مۇستەھكەملەشتىكى كۈچلۈك تۈۋرۈككە ئايلاندى؛ مەملىكەت ئىچىدە سىنىپىي كۈرەش، خەلقئارادا جاھانگىرلىك تۈزۈمى مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان دەۋردە، قۇدرەتلىك زاپاس كۈچلەرنى ساقلاش ۋە بەرپا قىلىش، مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش كېرەك.

2. نۆۋەتتە مىنبىڭ تەشكىلى تېخى ئومۇملىشىپ كەتكىنى، خىزمەتلەر چوڭقۇر ئىشلەنگىنى يوق، تۈزۈملەر تېخى بىردەك ئەمەس، ئەمدى بۇرۇنقى ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن مىنبىڭ بولۇشتەك تەشكىلىي پرىنسىپقا مۇۋاپىق تۈزىتىش كىرگۈزۈش، يەنى تەدرىجىي ھالدا ئومۇميۈزلۈك مىنبىڭ تۈزۈمىنى يولغا قويۇش كېرەك.

3. مىنبىڭلارنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى: دۆلەتنىڭ سەپەرۋەر قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئېلىپ، ئارمىيىگە ۋە ئۇرۇشقا قاتنىشىش، جەڭ ۋەزىپىلىرىنى ئۆتەش، ئارقا سەپنىڭ ئامانلىقىنى ساقلاش ۋە مۇستەھكەملەش ھەمدە يەرلىكنىڭ قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا ئاكتىپ قاتنىشىش.

4. مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە مۇستەھكەملەش، مىنبىڭلارنىڭ سالاھىيىتىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن تەكشۈرۈپ، تەشكىلنىڭ ساپلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

5. مىنبىڭلارغا دېھقانچىلىق ۋاقتىغا تەسىر يەتكۈزمىگەن ھالدا، تارقاق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، مۇنتىزىم تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىش كېرەك.

6. مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى بىر تۇتاش ئىگىلەش ئۈچۈن، رايوندىن يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلاردا خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇلىدۇ؛ ئۇلار ھەربىي سىستېمىلارنىڭ رەھبەرلىكىدە بولىدۇ. ھەر دەرىجىلىك پارتكوملارنىڭ مىنبىڭلارغا بولغان سىياسىي رەھبەرلىكىنى ۋە

ئۇلارنىڭ تەڭ دەرىجىلىك ئالاقىدار تارماقلار بىلەن بولغان ئالاقىسىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، مۇنۇلار بەلگىلەندى: ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ جىڭۋېيلىقىنى، ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىنىڭ جۈجاڭى قوشۇمچە خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن بۇجاڭلىقىنى، رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ جياۋداۋيۈەنلىكىنى، رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتىنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە مۇئاۋىن جياۋداۋيۈەنلىكىنى، رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى خادىمى قوشۇمچە مۇئاۋىن بۇجاڭلىقىنى، كەنت (يېزا) پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە مىنبىڭ دۈيىنىڭ جىرداۋيۈەنلىكىنى، ئىتتىپاق ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە مۇئاۋىن جىرداۋيۈەنلىكىنى، ئامانلىق ساقلاش ھەيئىتى قوشۇمچە مۇئاۋىن دۈيجاڭلىقىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

بۇ يولىيۇرۇقتا «ئومۇمىيۈزلۈك مىنبىڭ تۈزۈمى» تۈنجى قېتىم ئوتتۇرىغا قويۇلغان. بۇنى يولداش لىيۇ شاۋچى يولىيۇرۇقنىڭ ئارگىنالىنى كۆرگەن چاغدا قوشۇپ قويغان.

1952 - يىل

1 - ئايدا مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى خەلق ئىنقىلابىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى ماۋزېدۇڭ ئارمىيىنىڭ شتاتىنى تەڭشەش بۇيرۇقىنى ئېلان قىلدى.

12 - ئاينىڭ 4 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت «ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق كومىتېتلىرىنى تەسىس قىلىش توغرىسىدا قارار» چىقاردى. ئۇنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

1. خەلق ئىنقىلابىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ ئاستىدا ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇلىدۇ.

2. ھەر قايسى مەركىزىي بيۇرو، شۆبە بيۇرو، ئۆلكىلىك پارتكوم، ۋىلايەتلىك پارتكوم، ناھىيىلىك پارتكوم، رايونلۇق پارتكوم شۇنىڭدەك يەرلىك ياچېيكىلارنىڭ ھەممىسىدە ئالاقىدار تارماقلارنىڭ ئاساسلىق كادىرلىرىدىن تەركىب تاپقان خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇلىدۇ. ھەر قايسى چوڭ مەمۇرىي رايونلاردىن تۆۋەن ئورۇنلاردا شۇ دەرىجىلىك قوراللىق كومىتېتنىڭ مۇدىرلىقىنى شۇ ئورۇندىكى پارتكومنىڭ شۇجىسى قوشۇمچە ئۆتەيدۇ.

3. خەلق قوراللىق كومىتېتىنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى: ھەربىي كومىتېتىنىڭ خەلق قوراللىق خىزمىتى توغرىسىدىكى فاڭجېن ۋە ۋەزىپىلىرىنى ئۆز ئورنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرگەن ھالدا يولغا قويۇش پىلانىنى تۈزۈپ چىقىش ھەمدە تۈرلۈك تەشكىلىي كۈچلەرنى تەشكىللەش ۋە ئىلگىرى سۈرۈش ئارقىلىق، خەلق قوراللىق كۈچلىرى قۇرۇلۇشى ۋەزىپىلىرىنىڭ ھەر ۋاقىت ئورۇنلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلىشتىن ئىبارەت.

4. ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق كومىتېتلىرىنىڭ ئىش بېجىرىش ئورگىنى بولىدۇ.

12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى مەمۇرىي ئىشلار كېڭىشى بۇيرۇق چىقىرىپ، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى مىنبىڭ تەشكىلىنىڭ ۋاقىتلىق نىزامى» نى ئېلان قىلدى. بۇ ئون ماددىلىق نىزامدا مىنبىڭلارنىڭ خاراكتېرى، ۋەزىپىسى، تۈزۈمى، ئىنتىزامى، تەشكىلىي شتاتى ۋە رەھبىرىي ئاپپاراتى قاتارلىق جەھەتلەردە ئايرىم - ئايرىم بەلگىلىمىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

نىزامنىڭ ئىككىنچى ماددىسىدا: مىنبىڭلار ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلمايدىغان بولۇپ، خەلق ئاممىسىنىڭ قوراللىق تەشكىلى. 18 ياشتىن 40 ياشقىچە

بولغان ئەر پۇقرالارنىڭ مېيىپ بولغان ۋە روھىي كېسەلگە كىرىپتار بولغانلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھەممىسىنىڭ مىنىبىك بولۇش ھوقۇقى ھەم مەجبۇرىيىتى بار. 40 ياشتىن ئاشقانلار مىنىبىك تەشكىلىدىن چېكىنسە بولىدۇ، لېكىن ئۇرۇش قەھرىمانلىرى، مىنىبىك نەمۇنىچىلىرى چېكىنىشنى خالىمىسا، ئۇلارنى ئەھۋالغا قاراپ قوشۇندا ساقلاپ قېلىشقا بولىدۇ، دەپ بەلگىلەندى.

1953 ـ يىل

1 ـ ئاينىڭ 26 ـ كۈنى غەربىي كومىتېت باش سېكرېتارى ياسى بۇسى «مىنبىگلارنىڭ سىياسىي خىزمەت ئاپپاراتىنى تەسىس قىلىش توغرىسىدا قارار» چىقاردى. قاراردا: غەربىي كومىتېت خەلق قوراللىق بۆلۈمى سىياسىي خىزمەت باشقارمىسى، چوڭ غەربىي رايون قوراللىق باشقارمىسىدا سىياسىي خىزمەت بۆلۈمى تەسىس قىلىنىدۇ. ئۆلكىلىك غەربىي رايونلار ئاساسلىقى مىنبىگ خىزمىتى ئىشلىگەچكە، ئۇلاردا سىياسىي خىزمەت ئاپپاراتى تەسىس قىلىنمايدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

3 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنى غەربىي شىمال غەربىي رايونى «خەلق قوراللىق خىزمىتى پىلانى توغرىسىدىكى پروگرامما» نى تارقاتتى، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلدى: يەر ئىسلاھاتى ئاياغلاشقان رايونلاردا مىنبىگ تۈزۈمىنى ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇش، ئاساسىي بىر قەدەر ياخشى ئورۇنلار مىنبىگ تايانچىلار توۋەنى قۇرۇش، يەر ئىسلاھاتى ئاياغلاشقان بولسىمۇ، مىنبىگ تەشكىلى تېخى مۇكەممەللىشىپ كەتمىگەن ئورۇنلاردا، كىچىكتىن چوڭغا قاراپ، مىنبىگ تايانچ بەن، پەي، لىەن تەشكىلىنى

قوروپ چىقىش كېرەك؛ ئاز سانلىق مىللەتلەر توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان رايونلاردا ۋە باندىتلار ئېغىر ۋەقە پەيدا قىلغان رايونلاردا ۋاقتىنچە مىنبىڭ تايانچىلار تۈەنى قۇرماستىن، ھازىرقى مىنبىڭلارنى تەرتىپكە سېلىپ، ئۇلارغا بولغان سىياسىي تەربىيىنى كۈچەيتىش ھەمدە مىنبىڭلارنى تەدرىجىي تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم؛ چار-ۋىچىلىق ۋە يېرىم چارۋىچىلىق رايونلىرىدا مىنبىڭلار ۋاقتىنچە تەرەققىي قىلدۇرۇلمىسىمۇ بولىدۇ.

3 - ئايدا خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق قىسىملىرى پارمىروپكا قىلىنىپ، دۆلەت مۇ-داپىئە قىسىملىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش قى-سىملىرى، دەپ ئايرىلدى (يېزا ئىگىلىك شىسىدىن 10ى، بىناكارلىق شىسىدىن بىرى تەشكىللەندى).

4 - ئاينىڭ 27 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى شىنجاڭ بيۇروسى ئۆلكىلىك ئىتتىپاق كومىتېتىغا تۈۋەندىكىدەك يوليورۇق بەردى: «ئۆلكىمىز-نىڭ ئاز ساندىكى رايونلىرىدا مىنبىڭ تەشكىلى قۇرۇل-غان بولسىمۇ، لېكىن كۆپ ساندىكى رايونلىرىدا مىنبىڭ تەشكىلى تېخى قۇرۇلمىدى، مىنبىڭ تەشكىلى قۇرۇلۇپ بولغان رايونلاردا ئۇنى قانۇنلۇق ساقلاپ قېلىش لازىم، ئۇنى شۆبە ھەربىي رايون، خەلق قوراللىق بۆلۈمى باشقۇرۇ-

دۇ؛ مىنبىڭ تەشكىلى تېخى قۇرۇلمىغان ئورۇنلاردا ھازىرچە قۇرۇلمايدۇ؛ مىنبىڭ تەشكىلىگە قاتناشقان ئاياللارغا پرىنسىپ جەھەتتىن ئۆزلۈكىدىن چېكىنىپ چىقىپ كېتىش ھەققىدە تەربىيە بېرىش كېرەك. ئەگەر ئۇلار چېكىنىشنى زادى خالىمىسا، مىنبىڭ تەشكىلىدە تۇرۇۋېرىسە بولىدۇ. مەسىلە چىقىپ قالماسلىق ئۈچۈن، مىنبىڭ تەشكىلىگە قاتناشقان ئاياللارنى كۈندۈزى قاراۋۇللۇق قىلىش ۋە چارلاش ئېلىپ بېرىشتەك زۆرۈر خىزمەتلەرگە ئورۇنلاشتۇرۇش، كېچىسى ھەر قانداق خىزمەت ۋە پائالىيەتلەرگە قاتناشتۇرماسلىق كېرەك.»

5 - ئاينىڭ 26 - كۈنى مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى خەلق ئىنقىلابىي ھەربىي كومىتېتى بىلەن مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى مەمۇرىي ئىشلار كېڭىشى «مىنبىگلارنىڭ ۋەزىپىسى ۋە مىنبىگلارنىڭ ئىشقا دەخلى يېتىش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا بىرلەشمە يوليورۇق» تارقاتتى. يوليورۇقتا مىنبىگلارنىڭ ۋەزىپىسى مۇنداق بەلگىلەندى:

1. ھاۋادىن تاشلانغان ئىشپىيونلارنى پائال يوقىتىش؛

2. يەرلىكنىڭ ئامانلىقىنى قوغداش؛

3. ئىشلەپچىقىرىشنى قوغداش.

6 - ئاينىڭ 10 - كۈنىدىن 27 - كۈنىگىچە باش سەنئۇ بۇ، باش سىياسىي بۇ بېيجىڭدا مەملىكەتلىك خەلق قوراللىق خىزمىتى يىغىنى چاقىردى. يىغىندا ھەربىي خىزمەت قانۇنى (لايىھىسى) ۋە مىنبىك خىزمىتى مۇزاكىرە قىلىندى.

يىغىندا باش قوماندان جۇدې مىنبىڭ خىزمىتى، مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا يوليورۇق بەردى.

8 - ئاينىڭ 27 - كۈنى ھەربىي كومىتېتنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى پېڭ دېخۇەي «مەملىكەتلىك خەلق قوراللىق خىزمىتى يىغىنىنىڭ ئۈنىۋېرسال دوكلاتى»غا مۇنداق دەپ تەستىق سالدى:

بۇ دوكلاتنى ھەربىي كومىتېت خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ نامىدا ئېلان قىلىش كېرەك. مىنبىگلار بىلەن ئاھالىنىڭ نىسبىتى يۈزدە 1 - 3 پىرسەنت بولسا مۇۋاپىق. ئومۇمىيۈزلۈك مىنبىڭ تۈزۈمى - دېگەن شۇئار ئەمدى تەكشىلەنمىسمۇ بولار، بىراق ئۇنى ھازىرچە ئەمەلدىن قالدۇرۇشمۇ ھاجەتسىز.

9 - ئاينىڭ 3 - كۈنى بۇجاڭ فۇجيۇتاۋ مۇئاۋىن رەئىس پېڭ دېخۇەي بىلەن بۇجاڭ دېڭ زىخۇيغا سۇنغان «مىنبىگلارنىڭ ئومۇمىي سانى ئاھالىنىڭ يۈزدە 1 - ى

ئەتراپىدا بولۇش مەسىلىسى توغرىسىدا دوكلات»ىدا مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى: «ھازىر مىلىشىيەلار بىلەن ئاھالىنىڭ نىسبەت سانى ئىلان قىلىنسا بەك بالدۇر بولۇپ كېتەرمىكىن، بۇ فاكتىننى مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى ھەققىدە ئورنىتىلغاندىن كېيىن، ئاندىن ئىلان قىلساق مۇۋاپىقراق بولارمىكىن، دەپ قارايمەن.»

10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت «مەملىكەتلىك خەلق قوراللىق خىزمىتى يىغىنىنىڭ ئۇنۇۋېرسال دوكلاتى»نى تەستىقلاپ تارقىتىپ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «كەڭ كادىرلارغا، ئالدى بىلەن پارتىيە ئىچىدىكى يولداشلارغا ھەر ۋاقىت تەربىيە ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق، ئۇلارغا يېڭى تارىخىي دەۋردىكى خەلق قوراللىق خىزمىتىنىڭ مۇھىم ئەھمىيىتىنى تولۇق تونۇتۇپ، تىنچ شارائىتتا قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىشقا بۇرۇلۇۋاتقان پەيتتە ۋە «بەش كۆپ بولۇش»قا قارشى تۇرغاندىن كېيىن كۆرۈلۈش ئېھتىمالى بولغان «قوراللىق كۈچلەرنى بىكار قىلىش»تەك بىخوتلۇق كۆز قارىشى ۋە خاتا ئىدىيىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.»

1954 - يىل

6 - ئاينىڭ 7 - كۈنىدىن 7 - ئاينىڭ 6 - كۈنىگىچە مەملىكەتلىك ھەربىي خىزمەت يىغىنى بېيجىڭدا ئېچىلدى. يىغىنغا جاڭ ئەيپىڭ رىياسەتچىلىك قىلدى. يىغىندا ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ جۇدې، دېڭشياۋپىڭ، شيې جۆزەي، گەن سىچىلار سۆز قىلدى. يىغىندا ھەربىي خىزمەت قانۇنى لايىھىسى، 1954 - يىللىق سىناق تەرىقىسىدە ئەسكەر چاقىرىش پىلانى، 1955 - يىللىق ھەربىي خىزمەت رويخەتكە ئېلىش چارىسى، ھەربىي خىزمەت ئاپپاراتىنىڭ شتاتى ۋە خىزمەت مەسئۇلىيىتى، ھەربىي خىزمەت كادىرلىرىنى تەربىيىلەش، مىنبىڭ خىزمىتى بىلەن ھەربىي خىزمەتنى بىرلەشتۈرۈش قاتارلىق مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىندى.

6 - ئاينىڭ 23 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «ئۆلكىدىن تۆۋەن دەرىجىلىك ھەربىي خىزمەت ئاپپاراتلىرىنىڭ شتات لايىھىسى» نى تارقىتىپ، ئۆلكە، شەھەر، ناھىيىلەردە ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قۇرۇشنى بەلگىلىدى.

8 - ئاينىڭ 6 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش قىسىملىرىنى كول-

لىكتىپكەسىپ ئالماشتۇرۇپ بىر بىگتۇەن قىلىپ تەشكىلـ
لەشنى، ئۇنىڭغا «جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى شىنـ
جاڭ ھەربىي رايون ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىگتۇەـ
نى» دەپ نام بېرىشنى قارار قىلدى. قاراردا يەنە: بۇ
بىگتۇەن خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ تەشكىلىي شەكلى
ۋە سىياسىي خىزمەت تۈزۈمىنى ساقلاپ قالىدۇ. خەلق
ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئەترىتى، خىزـ
مەت ئەترىتى ۋە جەڭ قىلىش ئەترىتىلىك ۋەزىپىسىنى
داۋاملىق ئىجرا قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى ئەمـ
گەكنى ئاساس قىلىش، «بوز يەر ئېچىپ، چېگرا رايونـ
نى گۈللەندۈرۈش»، چېگرا رايوننى قوغداشتىن ئىبارەت
بولىدۇ. دېمەك ئۇلار ھەم ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلى،ھەم
ھەربىي ۋەزىپىلەرنى ئىجرا قىلىدىغان جەڭگىۋار تەشكىل
بولىدۇ. دېھقانچىلىق مەيدانى ۋە لېيەندۈيلەردە مۇھاپىـ
زەت فېندۈيلىرى قۇرۇلىدۇ، ئۇلار جەمئىيەت ئامانلىقىنى
ساقلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، يەنەئەمگەك بىلەن
ئۆزگەرتىلىدىغان نەچچە ئون مىڭ جىنايەتچىنى نازارەت
قىلىدىغان مەلۇم ساندىكى قوراللىق مۇھاپىزەت قىسمى
تەشكىللىنىدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى. بۇ چاغدا، بىگتۇەن
بويىچە 14 مىڭ 840 دانە ھەر خىل قورال ۋە توپ ـ
زەمبىرەك، 1 مىليون 365 مىڭ 232 پاي ئوق ـ دورا
بار ئىدى.

9 - ئاينىڭ 20 - كۈنى مەملىكەتلىك ھەربىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھى ۋە ھەربىي كومىتېتنىڭ ئۆلكىدىن تۆۋەن ئورۇنلاردا ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قۇرۇش ھەم ھەربىي خىزمەت ئاپپاراتلىرىنىڭ شتات لايىھىسى توغرىسىدىكى بولىيورۇقى بويىچە، شىنجاڭ ھەربىي رايونىدا ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قۇرۇلدى. بۇ ئىدارە 1955 - يىل 2 - ئايدا شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى، شۇ يىلى 11 - ئاينىڭ 2 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قىلىپ ئۆزگەرتىلدى.

شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئاھالىلار زىچ ئولتۇراقلاشقان رايونلاردا ۋە قاتناش قولايلىق بولغان دېھقانچىلىق رايونلىرىدا ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قۇرۇلدى. 1954 - يىل 10 - ئايدىن 1956 - يىلغا قەدەر، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئۆلكىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي خىزمەت باشقارمىسىدىن سىرت، ئۈچ شەھەر (ئۈرۈمچى، قەشقەر، غۇلجا) دە ۋە 40 ناھىيە (ئۈرۈمچى، تۇرپان، پىچان، توقسۇن، كۆچۈك، ماناس، سانجى، فۇكاڭ، غۇلجا، سۈيدۈڭ، قورغاس، چاپچال، بۆرتالا، يەنجى، كورلا، بۈگۈر، چۆچەك، شىخو، دۆربىلجىن، قابا، قەشقەر يېڭىشەر، قەشقەر كونىشەر، يېڭىسار، پەيزىۋات، مارالبېشى، ئاتۇش، يوپۇرغا، يەكەن، قاغىلىق، مەكىت، كۆچار، باي، ۋېنسۇ،

شايار، ئۈچتۇرپان، ئاۋات، خوتەن، قارىقاش، گۇما) دە ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قۇرۇلدى. ھەربىي خىزمەت كادىرلىرىنىڭ ئومۇمىي سانى 628 كىشىگە يەتتى.

9 - ئاينىڭ 23 - كۈنى باش سەنمۇبۇ ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قىلىپ ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ نامى مەسىلىسى توغرىسىدا جاۋاب تېلېگراممىسى ئەۋەتىپ مۇنداق كۆرسەتتى: «ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قىلىپ ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن، بۆلارنىڭ ئەسلىدىكى نامى يەنىلا ساقلىنىپ قالىدۇ، يەنى بىر ئورۇنغا ئىككى ۋۇۋىسكا ئېسىلىدۇ. شەھەر ئەتراپى رايونىدىكى رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمى ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قىلىپ ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئەسلىدىكى نامى ساقلىنىپ قالغاندىن سىرت، باشقا رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ تەشكىلى ۋە نامى بىردەك ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.»

12 - ئايدىن كېيىنكى يىل ئەتمىيازغىچە ھەربىي خىزمەت قانۇنى (لايىھىسى) دىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن، مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ئەسكەر چاقىرىش سىنىقى ئېلىپ بېرىلدى. ئەينى ۋاقىتتا، شىنجاڭ بويىچە

رەھبەرلىكى كۈچلۈك، خىزمەت ئاساسى ياخشى، ئاھالىسى يىغىنچاق، قاتناش قولايلىق بولغان غۇلجا، تۇرپان، كورلا، ئاقسۇ قاتارلىق 10 ناھىيىدىكى 79 رايون، 393 يېزىدا ئەسكەر چاقىرىش سىنىقى ئېلىپ بېرىلدى. جەمئىي 1585 نەپەر يېڭى ئەسكەر چاقىرىلدى، بۇنىڭ ئىچىدە ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغانلار 1469 نەپەر.

1955 - يىل

2 - ئاينىڭ 7 - كۈنى 1 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 5 - يىغىنى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەربىي خىزمەت قانۇنى (لايىھىسى)» نى مۇزاكىرە قىلدى ھەمدە ئۇنىڭغا تۈزىتىش كىرگۈزدى. بۇ «لايىھە» بىلەن نىيې روڭجېننىڭ «لايىھە» توغرىسىدا بەرگەن ئىزاھاتى (قىسقارتىلمىسى) شۇ ئاينىڭ 15 - كۈنى ئېلان قىلىندى.

7 - ئاينىڭ 16 - كۈنى گوۋۇيۈەنىنىڭ مۇئاۋىن زوڭلىسى قوشۇمچە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى پېڭ دېخۇەي مەملىكەتلىك 1 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - سانلىق يىغىنىدا بەرگەن «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەربىي خىزمەت قانۇنى لايىھىسى توغرىسىدا دوكلات» ىدا: «قۇدرەتلىك قورالLIق كۈچنى تىنچ ۋاقىتتا ھەددىدىن ئوشۇق زور ھەربىي قوشۇن ساقلاشقا تايىنىپ شەكىللەندۈرگىلى بولمايدۇ، مۇنداق قىلىش خەلقنىڭ ئىشلەپچىقىرىشى ۋە دۆلەت قۇرۇلۇشىغا پايدىسىز، ھەربىي جەھەتتىمۇ كۆپ ئەھمىيەتكە ئىگە ئەمەس؛ قۇدرەتلىك قوراللىق كۈچنى قۇدرەتلىك

رەسمىي ھەربىيلەر بىلەن كۈچلۈك زاپاس ھەربىيلەرنى بىرلەشتۈرۈش ئارقىلىق شەكىللەندۈرگىلى بولىدۇ» دەپ كۆرسەتتى.

7 - ئاينىڭ 31 - كۈنى 1 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - سانلىق يىغىنىدا «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەربىي خىزمەت قانۇنى» بىردەك ماقۇللاندى. شۇكۈنى بۇ قانۇننى ماۋجۇشى بۇيرۇق ئارقىلىق ئېلان قىلدى.

ھەربىي خىزمەت قانۇنى جەمئىي توققۇز باب 58 ماددىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، مىنىبىلىك خىزمىتى مەزكۇر قانۇننىڭ قوشۇمچە پرىنسىپلىرىغا كىرگۈزۈلدى. ئۇنىڭدا: مەزكۇر قانۇن يولغاقويۇلغاندىن كېيىن، مىنىبىگلار داۋاملىق تۈردە يەرلىكنىڭ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ساقلاش، ئىشلەپچىقىرىشنى قوغداش ۋەزىپىسىنى ئىجرا قىلىشى كېرەك» دەپ بەلگىلەندى.

8 - ئاينىڭ 14 - كۈنى دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىكى دېخۇەي «زاپاس ھەربىيلەر شىلىرىنى تەشكىللەش توغرىسىدا بۇيرۇق» ئېلان قىلدى. بۇيرۇقتا تويۇقسىز يۈز بېرىدىغان ۋەقەلەرگە تاقابىل تۇرۇپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا قىسىملارنى كېڭەيتىش ۋە تولۇقلاشنىڭ ئېھتىياجىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم -

تەربىيەشىلىرىنى قۇرۇپ چىقىش ئوتتۇرىغا قويۇلدى. بىرىنچى تۈركۈمدە ئالدى بىلەن 10 شى تەلىم ـ تەربىيىگە ئۇيۇشتۇرۇلدى.

9 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقى «ھەربىي خىزمەت ئورگانلىرى ئۆزلىرىنىڭ ۋۇۋۇسكىسىنى ئاشكارا ئېچىش توغرىسىدا بەلگىلىمە» چىقاردى. ئۇنىڭدا: خىزمەتكە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، ناھىيىلىك، شەھەرلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرى ئورگانىنىڭ ئىشىك ئالدىغا ۋۇۋۇسكىسىنى ئاشكارا ئېسىپ بولىدۇ. ئەسلىدىكى خەلق قورالىق بۆلۈمىنىڭ ۋۇۋۇسكىسىمۇ ئۆزگەرتىلىدۇ، دېمەك «بىر ئورگاندا ئىككى ۋۇۋۇسكا بولىدۇ» دەپ كۆرسىتىلدى.

9 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى باش سەنمۇ بۇ «1955 ـ يىللىق قىشلىق تەلىم ـ تەربىيە توغرىسىدا پىكىر» تارقىتىپ، جايلاردىن مىنىبىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنىڭ مەزمۇنى جەھەتتە سىياسىي تەربىيىنى، تەلىم ـ تەربىيە ئۇيۇشتۇرۇش جەھەتتە ئاساسىي قاتلام مىنىبىڭ كادىرلىرى ۋە تايانچ مىنىبىڭلارنى ئاساس قىلىش، ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلمىغان ھالدا ئۆز جايلىرىدا تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىشنى پرىنسىپ قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

9 - ئاينىڭ 19 - كۈنىدىن 10 - ئاينىڭ 11 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ بۇ ئارمىيە بويىچە سەپەرۋەرلىك خىزمىتى يىغىنى چاقىردى. يىغىندا سەپەرۋەرلىك ئارماقلىرى ۋە ھەربىي خىزمەت ئورگانلىرىنىڭ مەسئۇلىيىتى(لايىھە)، زاپاس ھەربىيلەرنى رويخەتكە ئېلىش، ستاتىستىكىلاشنىڭ ۋاقىتلىق چارىسى، شۇنىڭدەك بۇندىن كېيىنكى خىزمەت ۋەزىپىلەر قاتارلىق مەسىلىلەرمۇزاكىرە قىلىندى.

11 - ئاينىڭ 5 - كۈنى دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىنىڭ تەستىقى بىلەن، «زاپاس ھەربىيلەرنى رويخەتكە ئېلىش ۋە ستاتىستىكىلاشنىڭ ۋاقىتلىق چارىسى(لايىھە)» سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش ئۈچۈن تارقىتىلدى.

1956 - يىل

2 - ئاينىڭ 1 - كۈنى گوۋۇيۇەن «يەرلىك ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي ئورگانلاردىكى ھەربىي خىزمەت كومىتېتلىرىنىڭ تەشكىلى ۋە ۋەزىپىسى توغرىسىدا بەلگىلىمە» چىقىرىپ، ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلىك، ئاپتونوم ئوبلاستلىق، ناھىيىلىك، شەھەرلىك مەمۇرىي ئورگانلاردىكى ھەربىي خىزمەت كومىتېتلىرىنىڭ تەشكىلى ۋە ۋەزىپىسىنى كونكرېت بەلگىلىدى.

6 - ئاينىڭ 11 - كۈنىدىن 7 - ئاينىڭ 10 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ بۇ بېيجىڭدا سەپەرۋەرلىك كادىرلىرى كۇرسى ئېچىشنى قارار قىلدى، كۇرسقا ھەرقايسى ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، ئارمىيە، قىسىم تۈرلىرىدىكى كەسپىي رەھبىرىي كادىرلاردىن بولۇپ جەمئىي 188 كىشى قاتناشتى. كۇرستا ئاساسلىقى سەپەر- ۋەرلىك پىلانىنى تۈزۈپ چىقىش تەرتىپى ۋە ئۇسۇلى ئۆگىنىلدى، بۇنى يىل بېشىدا ۋالكىپىڭ بۇجاك سوۋېت ئىتتىپاقىدىن ئۆگىنىپ كەلگەنىدى.

9 - ئايدا ئىككى قېتىم ئەسكەر چاقىرىلغان ۋە ئامەۋى ئاساسى ياخشى بولغان غۇلجا، تۇرپان، كورلا، ئاقسۇ قاتارلىق 11ناھىيىدە زاپاس ئەسكەرلەرنى ئومۇمـ يۈزلۈك رويخەتكە ئېلىش ھەم بوشىغان، كەسىپ ئالماشتۇرـ غان ھەربىيلەرنى رويخەتكە ئېلىش خىزمىتى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەندى، شۇنداقلا زاپاس ئوفىتسېرلەرنى ئىنقىلاپ رويخەتكەئېلىش خىزمىتى ئىشلەندى. رايونىمىز بويىچە رويخەتكە ئېلىنغان زاپاس ئوفىتسېرلەر 10 مىڭ 805كىشىگە يەتتى، بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئىچكىرى ئۆلكىلەردىن كەسىپ ئالماشتۇرۇپ چېگرا رايونغا يارـ دەم بېرىش ئۈچۈن كەلگەن كادىرلار ئىدى.

باش سەنمۇ بۇنىڭ يولىيورۇقىغا ئاساسەن، تۇرپان، قەشقەر يېڭىشەھەر، ئاقسۇ، غۇلجا، كورلا قاتارلىق ناھـ يىلەردە 19 ياشتىن 22 ياشقىچە بولغان سالامەتـ لىكى ياخشى، رويخەتكە ئېلىنغان 2 - خىلدىكى زاپاس ئەسكەرلەردىن مىڭ كىشى تونجى قېتىم تەربىيلەندى.

1957 - يىل

5 - ئاينىڭ 28 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئوقتۇرۇش چىقىرىپ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: مەركىزىي كومىتېتنىڭ مەھۇلا تنى ئاشۇرۇپ ئىقتىساد قىلىش، ئاپپاراتلارنى ئىخچاملاش؛ چىقىمنى ئازايتىش، دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدىكى يوليورۇقىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئۈچۈن، رايونىمىز دىكى ھەربىي خىزمەت ئاپپاراتلىرى تۆۋەندىكىدەك تەڭشىلىدۇ:

1. قەشقەر، توخسۇن، فۇكاڭ، پەيزىۋات، قەشقەر كونىشەھەر، قەشقەر يېڭىشەھەر، يېڭىسار، ئاتۇش، مارالبېشى، يوپۇرغا، قاغىلىق، مەكىت، باي، ۋېنسۇ، شايار، ئۈچتۇرپان، ئاۋات، قارىقاش، گۇما، چاپچال، قورغاس، بۆرتالا، يەنجى، كورلا، بۈگۈر، دۆربىلجىن قاتارلىق 26 ناھىيىلىك، شەھەرلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

2. ئۈرۈمچى ۋە سانجى ناھىيىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى بىرلەشتۈرۈلۈپ، سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستلىق ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى (سانجىدا)

قىلىپ قۇرۇلىدۇ. بۇ ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى ئۆزىگە قاراشلىق سانجى، ئۈرۈمچى، مىچۈەن ناھىيىلىرىنىڭ ھەربىي خىزمىتىگە مەسئۇل بولىدۇ. قومۇل، چۆچەك، خوتەن، ئاقسۇ ناھىيىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرى شۇ ئورۇندىكى شۆبە ھەربىي رايونلار بىلەن بىرلەشتۈرۈلىدۇ؛ تارباغاتاي شۆبە ھەربىي رايونىنىڭ ھەربىي خىزمەت بۆلۈمى چۆچەك، دۆربىلجىن ناھىيىلىرىنىڭ ھەربىي خىزمىتىگە قوشۇمچە مەسئۇل بولىدۇ؛ خوتەن شۆبە ھەربىي رايونىنىڭ ھەربىي خىزمەت بۆلۈمى خوتەن، قارىقاش، گۇما ناھىيىلىرىنىڭ ھەربىي خىزمىتىگە قوشۇمچە مەسئۇل بولىدۇ؛ ئاقسۇ شۆبە ھەربىي رايونىنىڭ ھەربىي خىزمەت بۆلۈمى، ئاقسۇ، ۋېنسۇ، ئۈچتۇرپان، ئاۋات ناھىيىلىرىنىڭ ھەربىي خىزمىتىگە قوشۇمچە مەسئۇل بولىدۇ؛ قەشقەر ۋىلايىتى تەۋەسىدىكى ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرى ئەمەلدىن قالدۇرۇلغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ھەربىي خىزمىتىنى جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى قوشۇمچە ئىشلەيدۇ؛ قاغىلىق، مەكىت ناھىيىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى ئەمەلدىن قالدۇرۇلغاندىن كېيىن، بۇ ئىككى ناھىيىنىڭ ھەربىي خىزمىتىنى يەكەن ناھىيىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى قوشۇمچە ئىشلەيدۇ.

3. ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ناھىيىلىك، شەھەرلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرىنىڭ كازارما ۋە ئۆي جاھازلىرى، بىردەك يەرلىك خەلق كومىتېتلىرىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلىدۇ.

يىل ئاخىرىدا تەرتىپكە سېلىش ئاخىرلاشتى. رايونىمىز بويىچە ھەربىي خىزمەت كادىرلىرى 628 كىشىدىن 151 كىشىگە ئازايدى.

6 - ئاينىڭ 18 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «ھەربىي خىزمەتنى ياخشىلاش توغرىسىدا يوليورۇق» تارقىتىپ: «بۇندىن كېيىن ھەربىي خىزمەتنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى — پىلانلىق ھالدا ئۇرۇش ۋاقتى ئۈچۈن زاپاس كۈچ توپلاش، بوشغان ھەربىيلەر خىزمىتى ۋە مىنبىڭ خىزمىتىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت بولۇشى كېرەك». «زاپاس ئەسكەرلەرنى توپلاش ھەمدە تىنچلىق مەزگىلىدە باشقۇرۇشقا، تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىشقا ۋە ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەرقىلىشقا، ئادەتتىكى چاغدا ئەسكەرنى ئاز بېقىش بىلەن ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرنى كۆپ چىقىرىش ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتنى ھەل قىلىشقا قولايلىق بولۇش ئۈچۈن، زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتى بىلەن مىنبىڭ خىزمىتىنى قوشۇۋېتىپ، بىرلا خىزمەت مىنبىڭ خىزمىتى قىلىش لازىم». «ئالىي مەكتەپ ۋە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىغا ھەربىي تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىشنى ۋاقتىنچە توختىتىش كېرەك» دەپ كۆرسەتتى.

10 - ئاينىڭ 17 - كۈنىدىن 31 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ بىرلىكتە ھەربىي

خىزمەت يىغىنى چاقىردى: يىغىنغا ھەرقايسى ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايوننىڭ مەسئۇللىرى ھەم ئۆلكىلىك، شەھەرلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرىنىڭ جۇجاڭلىرى قاتناشتى. يىغىندا مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى يولغا قويۇلغان ئۈچ يىلدىن بۇيانقى تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى. مەركىزىي ھەربىي كومىتېت 6- ئاينىڭ 18 - كۈنى تارقاتقان «ھەربىي خىزمەتنى ياخشىلاش توغرىسىدا يوليورۇق» نى ئىزچىللاشتۇرۇش مەسىلىسى مۇزاكىرە قىلىندى.

يىغىندا: ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى دېموكراتىك ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلمىغان ئورۇنلاردا ۋاقىتىنچە مىنبىك تەشكىلى قۇرۇلمايدۇ؛ مىنبىك تەشكىلى قۇرۇلۇپ بولغان ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى نوقۇل ھالدا سانىنىلا قوغلاشماستىن، سۈپەتنى تەكىتلىشى كېرەك، بۇ جايلاردا مىنبىكلارنى تەشكىللەش ئۇسۇلى ۋە تەلىم - تەربىيە ئۇسۇلى ئىچكىرى ئۆلكىلەردىن پەرقلىق بولۇشى لازىم، دەپ كۆرسىتىلدى.

1958 - يىل

1 - ئاينىڭ 3 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى ھەربىي خىزمەت يىغىنىنى چاقىردى. يىغىن مۇنداق دەپ قارىدى: شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولغان رايون. ئازادلىقتىن كېيىن شىنجاڭدا يەنىلا تىنچلىق بىلەن قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىلىۋاتىدۇ. ئىلگىرى بۇ يەردە مىنبىڭ تەشكىلى ئومۇمیۈزلۈك قۇرۇلمىغان. باندىت تازىلاش ئېلىپ بېرىلغان رايونلاردا قۇرۇلغان ئاز ساندىكى مىنبىڭ تەشكىلىمۇ كېيىن ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى. شىنجاڭنىڭ ئەھۋالىغا ئاساسەن، بۇنىڭدىن كېيىن ئادەتتە مىنبىڭ تەشكىلى قۇرۇلمىسىمۇ بولىدۇ. «مىنبىڭلار بىلەن زاپاس ھەربىيلەرنى بىرلەشتۈرۈش» — شىنجاڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا زاپاس ھەربىيلەرنى تەشكىللەشتىنلا ئىبارەت. بىرقانچە ئون مىڭ كىشىلىك ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ ئۆزىلا تەشكىللىك بىر زاپاس قوشۇن، ھەربىي سەپتىن چېكىنىپ زاپاس ھەربىي خىزمەت ئۆتەۋاتقان ھەربىيلەرنىڭ خىزمىتى تۇتۇلسىلا كۇپايە قىلىدۇ.

3 - ئاينىڭ 7 - كۈنى 5 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 1 - سانلىق

يىغىنى «ھەربىي خىزمەت تۈزۈمى مەسىلىسى توغرىسىدا قارار» ماقۇللىدى.

5 - ئايىنىڭ 27 - كۈنىدىن 7 - ئايىنىڭ 22 - كۈنىگىچە مەركىزىي ھەربىي كومىتېت كېڭەيتىلگەن يىغىن چاقىردى. يىغىندا دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيانقى ئارمىيە قۇرۇلۇشىغا ئائىت سەككىز يىللىق خىزمەتلەر يەكۈنلەندى، ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشنى يولغا قويۇش قائىدىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

يىغىنىنىڭ قارارىغا ئاساسەن، ھەر دەرىجىلىك ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرى ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى.

8 - ئايىنىڭ 29 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسىنىڭ بېيدەيخېدا چاقىرىلغان كېڭەيتىلگەن يىغىنى «مىلىشىيە مەسىلىسى توغرىسىدا قارار» ماقۇللىدى. قاراردا: «مەملىكەت دائىرىسىدە قولىغا قورال ئالالايدىغانلىكى ئەر - ئايال پۇقرالارنى قوراللاندۇرۇپ، مىلىشىيە شەكلى ئارقىلىق ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشنى يولغا قويۇش لازىم» دەپ كۆرسىتىلدى.

9 - ئايىنىڭ 5 - كۈنى ماۋجۇشى ئالىي دۆلەت مەجلىسىدە قىلغان سۆزىدە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «بىز ئەمدى مىلىشىيە خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىمىز، خەلق

كۆڭشىلىرىدىمۇ مىنبىڭ خىزمىتى ئىشلىنىدۇ، ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇش يولغا قويۇلىدۇ. قورال تارقىتىمىز، دەسلەپتە بىرنەچچە مىليون تال قورال تارقىتىمىز، كەلگۈسىدە بىرنەچچە يۈز مىليون تال قورال تارقىتىمىز. ھەرقايسى ئۆلكىلەر مىلتىق، پىلىموت، گىرانات، كىچىك مىناميوت، يېنىك مىناميوت قاتارلىق يېنىك تىپتىكى قوراللارنى ئىشلەپ چىقارسا بولىدۇ. خەلق كۆڭشىلىرىدا ھەربىي بۆلۈملەر بار، ھەممە يەردە مەشق ئېلىپ بېرىش كېرەك».

9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى ماۋجۇشى چاڭجياڭ دەرياسىنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدىكى جايلارنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، بېيجىڭغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرلىرىنى قوبۇل قىلغان چاغدا مىنبىڭ شىلىرىنى كۆپلەپ قۇرۇشقا چاقىردى.

9 - ئايدىن 12 - ئايغىچە كۆكتوقاي، شىخو، قۇمۇل، باي قاتارلىق رايونلاردا ئەكسىيەتچى دىنىي كاتتىباشلار ۋە چارۋا ئىگىلىرى سوتسىيالىستىك ئۆزگەرتىشكە قارشى تۇرۇپ، ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ئەكسىلئىنقىلابىي توپىلاڭ كۆتەردى. جايلار دەرھال قوراللىق خىزمەت دۈيلىرىنى تەشكىللەپ، خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىگە ماسلىشىپ، ئۈچ ئاي ئىچىدىلا 23 باندىتنى ئۆلتۈردى،

30 باندىتنى ئەسىرگە ئالدى، 260 باندىتنى تەسلىم قىلدى؛ 31 تال ھەرخىل قورال، 723 تۇياق ئاتنى غەنىمەت ئالدى. شۇنىڭ بىلەن، توپىلاڭ تىنجىتىلىپ ئامما قوغداپ قېلىندى.

10 - ئاينىڭ 15 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم شىنجاڭ ھەربىي رايونى پارتكومىنىڭ «شىنجاڭ رايونىدا مىنبەنىڭ تەشكىلى قۇرۇش مەسىلىسى توغرىسىدا دوكلات»نى تۈشۈرلدى ھەمدە ئۇنى ھەر قايسى ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلەنىڭ پارتكوملارغا تەستىقلاپ تارقاتتى.

دوكلاتتا: ئاپتونوم رايونىمىز كۆپ مىللەتلىك رايون، بۇرۇن مىنبەنىڭ خىزمىتىدە ئاساسىمىز يوق، ئۇنىڭ ئۈستىگە، مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى يولغا قويۇلغىلى ئۇزۇن بولمىغاچقا، ھەربىي سەپتىن بوشىغان ھەربىيلەرمۇ كۆپ ئەمەس. شۇڭا، مىنبەنىڭ تەشكىلى ئالدى بىلەن سىناق تەرىقىسىدە قۇرۇلۇپ، ئاندىن تەدرىجىي كېڭەيتىلىشى كېرەك، دەپ كۆرسىتىلدى. دوكلاتتا يەنە مىنبەلارنىڭ يېشى، شەرتى توغرىسىدىمۇ كونكرېت تەلەپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

10 - ئاينىڭ 7 - كۈنىدىن 18 - كۈنىگىچە باشقىنىمۇ بۇ مەركىزىي كومىتېتنىڭ مىنبەنىڭ مەسىلىسى توغرىسىدىكى قارارىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئۈچۈن، مەملىكەتلىك مىنبەنىڭ خىزمىتى يىغىنى چاقىرىپ، ئومۇمىي خەلق ئەسكەر

بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش، شۇنىڭدەك تېخنىك ئەسكەرلەر ۋە زاپاس ئەسكەرلەرنى تەربىيىلەش قاتارلىق يەتتە مەسىلىنى مۇزاكىرە قىلدى. يىغىندا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا مىنبىڭ تەشكىللى قۇرۇش مەسىلىسىدە «جايلارنىڭ ئەمەلىيىتىگە يارىشا ئىش كۆرۈش، بىرىنچىدىن ئىمكانىيەتكە، ئىككىنچىدىن ئېھتىياجغا قاراش» پرىنسىپى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

11 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى بىۋاسىتە قاراشلىق ناھىيە، شەھەرلەرنىڭ ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى جۇجاڭلىرىنىڭ سۆھبەت يىغىنىنى چاقىرىپ، باش سەنمۇ بۇ چاقىرغان مىنبىڭ خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ۋە ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەستىقلاپ تارقاتقان «شىنجاڭدا مىنبىڭ تەشكىللى قۇرۇش توغرىسىدا دوكلات» نى يەتكۈزدى. جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ئىلى ھەربىي رايونلىرىمۇ ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا يىغىن ئېچىپ، يۇقىرىقى يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى ھەم ئىزچىللاشتۇردى. تولۇقسىز مەلۇماتلاردىن قارىغاندا، 1958 - يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە، شىنجاڭ بويىچە 126 مىڭدىن ئارتۇق مىنبىڭ تەشكىللەنگەن. بۇنىڭ ئىچىدە 5690 كىشى تەلىم - تەربىيە ئالغان ھەمدە جەمئىيەت ئامانلىقىنى ساقلاشنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن، بىر قىسىم تايانچ مىنبىڭلارغا

3330 تالدىن ئارتۇق پىيادە، ئاتلىق ئەسكەرلەر مىلتىقى ۋە قىسمەن ئوق ـ دورا سەپلەپ بېرىلگەن.

11 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنىدىن 12 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنىگىچە پارتىيىنىڭ 8 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 6 ـ ئومۇمىي يىغىنى ۋۇچاڭدا ئۆتكۈزۈلدى. 12 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى يىغىندا «خەلق كوممۇنىسىغا دائىر بىرقانچە مەسىلە توغرىسىدا قارار» ماقۇللاندى. «قارار»دا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «جاھانگىرلار دۆلىتىمىزگە تاجاۋۇزچىلىق ئۇرۇشى قوزغاشقا پېتىنالىدىكەن، بىز ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرىمىز، مىلىتسىيەلەر خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىگە ماسلىشىپ ۋە خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنى ھەر ۋاقىت تولۇقلاپ، تاجاۋۇزچىلارنى ئۈزۈل ـ كېسىل يوقىتىدۇ». «ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشتا شەرت ـ شارائىت ھازىرلاش ئۈچۈن، تايانچ مىلىتسىيەلەر بەلگىلەنگەن ۋاقىت بويىچە ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىشى، ئادەتتىكى مىلىتسىيەلەرمۇ ئەمگەك ئارىلىقىدىكى بوش ۋاقىتلاردا مۇۋاپىق تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىشى لازىم.»، «خەلق كوممۇنىسىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلى ئىچىدە مۇناسىپ ھالدا مىلىتسىيە تەشكىلى قۇرۇش كېرەك.»

1959 - يىل

يىل بېشىدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى 8 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ «خەلق گوڭشېسىغا دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدا قارار»ىدىكى مىنبىڭ مەسىلىسىگە مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن، شىنجاڭنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ، خەلق گوڭشېلىرىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈشكە بىرلەشتۈرۈپ، مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىش ھەم كۈچەيتىشنى قارار قىلدى.

شۇ يىلى شىنجاڭدا مىنبىڭ تەشكىلى 12 ناھىيىدىن 32 ناھىيىگە كۆپەيدى. مىنبىڭ شىدىن 19ى، مىنبىڭ تۇەندىن 123ى، مىنبىڭ يىڭدىن 485ى، مىنبىڭ ليەندىن 2027 سى قۇرۇلدى. ئومۇمىي مىنبىڭ سانى 370 مىڭدىن ئاشتى، بۇنىڭ ئىچىدە تايانچ مىنبىڭ 110 مىڭغا يەتتى. مىنبىڭلارنىڭ ئومۇمىي سانى ئاپتونوم رايونىمىز ئاھالىسىنىڭ 6.3% نى ئىگىلىدى، 25 مىڭ مىنبىڭ تەلىم - تەربىيە ئالدى.

3 - ئاينىڭ 13 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پار-

تېيىسى مەركىزىي كومىتېتى باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ «ئارمىيىنىڭ يەرلىك پارتكومىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، مىنبىڭ خىزمىتىنى ئاكتىپ ئىشلەش توغرىسىدا يوليورۇق» نى تەستىقلاپ تاقىتىپ، «ئارمىيە مىنبىڭ خىزمىتىگە كۆڭۈل بۆلۈپ، ئۇنى ئۆز ئىشى دەپ قارىشى لازىم» دەپ تەكىتلىدى. گۇڭشېلارنى تەرتىپكە سېلىشقا بىرلەشتۈرگەن ھالدا، مىنبىڭلارنى ياخشى تەرتىپكە سېلىشنى تەلەپ قىلدى. شىنجاڭ ھەربىي رايونى: «بىر تۇەن ئۆزى تۇرۇشلۇق جايدىكى بىر ناھىيىنىڭ مىنبىڭ تەلىم - تەربىيە خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇشى؛ بىر يىڭ بىر - ئىككى خەلق گۇڭشېسىنىڭ مىنبىڭ تە-لىم - تەربىيە خىزمىتىنى ھۆددىگە ئېلىشى؛ تارقاق ئولتۇراقلاشقان ۋە چېگرىغا جايلاشقان قىسىملار ئۆزى تۇرۇشلۇق جاينىڭ ئەتراپىدىكى مىنبىڭ تەلىم - تەربىيە-سىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم» دەپ كۆرسەتتى.

3 - ئاينىڭ 24 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكوم دائىمىي كومىتېتى ھەربىي رايون سىلىبۇسىنىڭ 3 - ئاينىڭ 11 - كۈنى يوللىغان ھەردەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى كۆپەيتىپ قۇرۇش توغرى-سىدىكى دوكلاتىغا قوشۇلدى ھەمدە شىنجاڭ بويىچە بۇرۇن قۇرۇلغان ھەربىي خىزمەت ئىدارىلىرىنى خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە ئۆزگەرتكەندىن سىرت، خىزمەتنىڭ

ئېھتىياجىغا قاراپ، ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى تەدرىجىي قۇرۇپ چىقىشنى قارار قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق ھەربىي خىزمەت ئىدارىسى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلكىبۇ سەپەرۋەرلىك باشقارمىسى (شتاتى 19 نەپەر بولۇپ، چۇجاڭ بىر نەپەر، مۇئاۋىن چۇجاڭ ئىككى نەپەر، سەنمۇ 16 نەپەر) قىلىپ ئۆزگەرتىلدى. جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ئىلى ھەربىي رايونىدا سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى، ئالتاي، تارباغاتاي، قۇمۇل، يەنجى، ئاقسۇ، خوتەن شۆبە ھەربىي رايونلىرىدا ھەربىي خىزمەت بۆلۈمى قۇرۇلدى؛ 48 قوراللىق بۆلۈم قۇرۇلۇپ، ئۇنىڭغا 211 ئادەم سەپلەپ بېرىلدى.

12 - ئاينىڭ 14 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ «مىنبىلىڭ خىزمىتى توغرىسىدا يولىيورۇق سوراش دوكلاتى» (يەنى مىنبىلىڭ خىزمىتىگە دائىر توققۇز ماددىلىق فاڭجېن) نى تەستىقلاپ تارقاتتى. ئۇنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى مۇنداق: (1) نۆۋەتتىكى ئاساسلىق مەسىلە — پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن ئارمىيىنىڭ مىنبىڭلارنىڭ ستراتېگىيىلىك ئورنىغا بولغان تونۇشىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ۋە ئۆستۈرۈش كېرەك؛ (2) مىنبىلىڭ خىزمىتى ئومۇمىيۈزلۈك راۋاجلاندۇرۇلۇشى كېرەك، لېكىن، بۇ خىزمەتنىڭ

مۇھىم نۇقتىسى سىياسىي، ئىقتىساد، ھەربىي جەھەتتىكى مەركىزىي رايونلارغا، مۇھىم زاۋۇت ـ كانلارغا، قاتناش تۈگۈنلىرىگە ۋە دېڭىز، قۇرۇقلۇق چېگرا مۇداپىئە رايونلىرىغا، شۇنداقلا دېڭىز بويىدىكى ئاراللارغا قارىتىلىشى لازىم. مۇھىم نۇقتا بىلەن ئادەتتىكى جايلارنى زىچ بىرلەشتۈرۈپ، ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇش خىزمىتىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا قانات يايدۇرۇش كېرەك. (3) ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى ـــ مىنبىڭلارغا رەھبەرلىك قىلىش ۋە قوماندانلىق قىلىشتىن ئىبارەت. ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ سىلىكىبۇ، سىياسىي بۆلىمى ـــ مىنبىڭلارنىڭ سىلىكىبۇ ۋە سىياسىي بۆسى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايون سىلىكىبۇ، سىياسىي بۆلۈمىنىڭ تەشكىلىي شتاتىنى خىزمەت ۋەزىپىسىگە قاراپ ئۆزگەرتىش لازىم؛ (4) 1960 ـ يىل 5 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى بەش مىڭ كىشىلىك مەملىكەتلىك مىنبىڭ قۇرۇلتىيى ئېچىلماقچى، يىغىن 10كۈندەك داۋام قىلىدۇ؛ (5) مىنبىڭلارنىڭ تەربىيە ۋە تەلىم فاڭجېنى ھەربىي ـ سىياسىي خىزمەتكە تەڭ ئېتىبار بېرىشتىن ئىبارەت بولۇشى لازىم؛ (6)مىنبىڭ كادىرلىرى خىزمىتىگە ئەھمىيەت بېرىلىشى كېرەك. خەلق گۇڭشېلىرىغا ئادەتتە مىنبىڭ خىزمىتى ئىشلەيدىغان مەخسۇس كادىرلار سەپ-

لەپ بېرىلىشى، زاۋۇت، مەكتەپ، ئورگانلاردا پارتكوم
مىنبىلىك خىزمىتىنى مەخسۇس تۇتۇشقا ياكى قوشۇمچە
تۇتۇشقا ئادەم بەلگىلىشى لازىم. «خەلق قوراللىق
بۆلۈمى» ياكى «مىنبىڭلار بۆلۈمى» قۇرۇش كېرەك؛ (7)
ماۋجۇشى «تۆت ئادەمدە بىردىن قورال بولۇشنى تەدرى-
جىي ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك» دەپ يوليورۇق بەردى.
ھەرقايسى ئۆلكىلەر ئېھتىياجىغا قاراپ، شۆبە ھەربىي
رايونلاردا ۋە ئاساسلىق ناھىيىلەردە كىچىك تىپتىكى
قورال - ياراق، ئوق - دورا ئىسكىلاتى قۇرۇپ
چىقىشى لازىم؛ (8) ھەرقايسى ئۆلكە، شەھەرلەرنىڭ
ئىمكانىيىتى ۋە ئېھتىياجىغا قاراپ، مىنبىلىك كەسپى
خىراجىتىنى مۇۋاپىق كۆپەيتىپ بېرىشنى تەكلىپ قىلى-
مىز. مىنبىڭلار ۋە مىنبىلىك كادىرلىرى تەلىم - تەربىيە-
گە ھەم يىغىنغا قاتناشقان مەزگىلدە، ئۇلارنىڭ ئىش
ھەققى ھەم كۈنلۈكى تۇتۇپ قېلىنماسلىقى لازىم. (9)
مىنبىلىك قۇرۇلۇشىغا دائىر فاڭجېن، سىياسەتلەرنى
تەتقىق قىلىش ھەمدە ئالاقىدار تارماقلار بىلەن بولغان
ئالاقىنى قويۇقلاشتۇرۇشقا قولايلىق بولۇش ئۈچۈن،
ھەربىي كومىتېتنىڭ رەھبەرلىكىدە بىر مىنبىلىك خىزمەت
گۇرۇپپىسى قۇرۇلىدۇ. ھەرقايسى ئۆلكە، ۋىلايەت،
شەھەر، ناھىيىلەردىمۇ شۇ دەرىجىلىك پارتكومنىڭ
رەھبەرلىكىدە (ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي
رايون پارتكوم ئەزالىرى قاتناشقان ھالدا)، مىنبىلىك

خزمەت گۇرۇپپسى قۇرۇلۇشى كېرەك. بۇ گۇرۇپپا ھەر يلى بر قانچە قېتم يغن ئېچپ، منبنڭ خزمتنى مۇھاكمە قلش، ئورۇنلاشتۇرۇشى ۋە تەكشۈرۈپ تۇرۇشى لازم.

12 - ئاينڭ 8 - كۈنى شنجاڭ ھەربىي رايون سلڭبۇسى «ئەسكەر چاقرش خزمتگە برلەشتۈرۈپ، منبنڭ تەشكلىنى تەرتپكە سېلش ۋە تەرەققي قلدۇرۇش توغرسدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: منبنڭ تەشكلىنى تەرتپكە سېلش ئارقلق، قوشۇننى پاكلاشتۇرۇش، منبنڭ تەشكلىنى كېڭەيتش، منبنڭ كادرلرى ۋە تايانچ منبچلارنى تەكشۈرۈش ھەم تەربيلەشنى مۇھم نۇقتا قلپ تۇتۇش تەلەپ قلندى.

12 - ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم شنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومنڭ «گۇڭشېلارنى تەرتپكە سېلشقا برلەشتۈرۈپ، منبنڭ تەشكلىنى تەرتپكە سېلش توغرسدا پكر»نى تەستقلاپ تارقاتتى.

ئۇنڭدا مۇنداق دەپ كۆرستلدى: منبنڭ تەشكلىنى تەرتپكە سېلشنڭ مۇھم نۇقتسى — منبنڭ كادرلرى ۋە تايانچ منبچلارنى تەكشۈرۈش ۋە تەربيلەشتن ئبارەت. ھەر دەرجلك پارتكوملار منبنڭ تەشكلىنى تەرتپكە سېلش خزمتنى گۇڭشېلارنى

تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىنىڭ بىر مەزمۇنى قىلىپ ئو-
رۇنلاشتۇرۇشى ۋە تەكشۈرۈپ تۇرۇشى كېرەك. تەرتىپكە
سېلىش جەريانىدا يولۇققان زور مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ
قىلىشتا پارتكوملاردىن يوليورۇق سوراش لازىم.

1960 - يىل

1 - ئاينىڭ 11 - كۈنىدىن 19 - كۈنىگىچە باش سەن-
ۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ مەملىكەتلىك مىنبىڭ
خىزمىتى يىغىنى چاقىردى. يىغىنغا 513 كىشى قاتناشتى.
بۇ يىغىن جۇمھۇرىيىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيانقى كۆلىمى
ئەڭ زور بولغان بىر قېتىملىق مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنى
بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. يىغىن ئاخىرلاشقاندا جۇزۇڭلى
يىغىنغا قاتناشقان كادىرلارنى قوبۇل قىلدى ھەمدە
يوليورۇق بەردى. يىغىندا ئاساسلىقى مەركىزىي كومىتېت
1959 - يىل 12 - ئايدا تەستىقلاپ تارقاتقان مەركىزىي
ھەربىي كومىتېتنىڭ «مىنبىڭ خىزمىتى ھەققىدىكى بىر
نەچچە مەسىلە توغرىسىدا يوليورۇق سوراش دوكلاتى»
ئىزچىللاشتۇرۇلدى. شۇ يىلى 2 - ئاينىڭ 28 - كۈنى،
مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش
سىياسىي بۇنىڭ «مەملىكەتلىك مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنى
توغرىسىدا ئومۇملاشتۇرۇلغان دوكلات»نى تەستىقلاپ
تارقاتتى. دوكلاتنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنداق:

1. ئىلمىز ئىنقىلابىي مىنبىڭلارغا تايىنىپ قوز-
غالغاندى، مىنبىڭ — ئومۇمىي خەلقنى قوراللاندۇرۇش-
نىڭ ئەڭ ياخشى تەشكىلىي شەكلى.

2. مىنبىڭلارنىڭ ستراتېگىيىلىك ئورنىغا بولغان تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرگەن ۋە ئۆستۈرگەندىن كېيىنكى ئەڭ مۇھىم مەسىلە — خىزمەت ئۇسۇلىغا دىققەت قىلىش مەسىلىسى. مىنبىڭ خىزمىتى يەرلىك پارتكوملارنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، ئالاقىدار تارماقلارنىڭ زىچ ھەمكارلىشىشى ئاستىدا، پارتىيىنىڭ مەركىزىي خىزمىتىنى چۆرىدەپ، ئىشلەپچىقىرىش، خىزمەت، ئۆگىنىشلەرگە بويسۇنۇش ۋە ماسلىشىش ئۇسۇلى قوللىنىلغان ھالدا ئىشلىنىشى لازىم. مىنبىڭ خىزمىتىنى نۇقۇل ھالدا تەكىتلەشكە بولمايدۇ.

كۆپچىلىك ھەربىي كومىتېتنىڭ ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى — مىنبىڭلارغا رەھبەرلىك قىلىش ھەم قوماندانلىق قىلىشتىن ئىبارەت؛ بۇندىن كېيىن مىنبىڭ خىزمىتىنى ئەتايىدىل تۇتۇش لازىم؛ ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ سىلىڭبۇ، سىياسىي بۇ ۋە ئارقا سەپ بۆلۈمىنىڭ ھەر قايسى تارماقلىرى خىزمەتلىرىنى مىنبىڭ خىزمىتىدىن ئىبارەت بۇ ئاساسىي ۋەزىپىنى چۆرىدىگەن ھالدا ئورۇنلاشتۇرۇشى لازىم؛ بولۇپمۇ دېڭىز، قۇرۇقلۇق، چېگرا رايونلىرىدىكى ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلار مىنبىڭ خىزمىتىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلىشى لازىم؛ بۇنداق قىلمىغاندا، چېگرا مۇداپىئە خىزمىتىنى ھەرگىز ياخشى ئىشلىگىلى بولمايدۇ، دېگەن

يولىيورۇقنى بىردەك ھىمايە قىلدى.

3. سىياسىي، ئىقتىسادىي ۋە ھەربىي ئىشلار مەر-
كەزلەشكەن رايونلارنىڭ، مۇھىم زاۋۇت - كانلارنىڭ،
قاتناش تۈگۈنلىرىنىڭ، دېڭىز - قۇرۇقلۇق چېگرا مۇ-
داپىئە رايونلىرىنىڭ شۇنىڭدەك دېڭىز بويىدىكى ئارال-
لارنىڭ ھەممە نۇقتىلىق رايونلارنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىنى
چىڭ تۇتۇش، تايانچ مىنبىڭلارنى ئاساس قىلىش ئار-
قىلىق ئومۇمىي دائىرىنى يېتەكلەپ، ئومۇمىي خەلقنىڭ
مۇداپىئە تورىنى شەكىللەندۈرۈش كېرەك. بۇ ئۇلۇغ
ستراتېگىيىلىك ئورۇنلاشتۇرۇشتۇر. مىنبىڭ تەشكىلىنى
تەرەققىي قىلدۇرۇش ۋە تەرتىپكە سېلىشتا، مىنبىڭلارنىڭ
سانىنى ھازىرقى 180 مىليوندىن 240 مىليونغا يەت-
كۈزۈش، تايانچ مىنبىڭلارنىڭ سانىنى ھازىرقى 50
مىليوندىن 80 مىليونغا يەتكۈزۈش لازىم. بۇنداق قىلىش
تامامەن مۇمكىن ۋە زۆرۈر.

4. مىنبىڭلارغا بولغان سىياسىي تەربىيىنى كۈ-
چەيتىش، مىنبىڭلارنىڭ سوتسىيالىستىك ۋە كوممۇنىس-
تىك ئېڭىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈش، ئۇلارنىڭ دۆلەت
مۇداپىئە كۆز قارىشىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ناھايىتى مۇ-
ھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

5. ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون،
ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ
تەشكىلىي شتاتىنى خىزمەتنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ، تەد-

رىجىي مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك.

2 - ئاينىڭ 13 - كۈنىدىن 20 - كۈنىگىچە ئاپتونوم
رايونىمىزدا مىنبىلىق خىزمىتى يىغىنى چاقىرىلدى. يى-
غىنىدا 1960 - يىل 1 - ئايدا باش سەنمۇبۇ بىلەن باش
سىياسىي بۇ چاقىرغان مەملىكەتلىك مىنبىلىق خىزمىتى
يىغىنىنىڭ روھىي ئىزچىللاشتۇرۇلدى، ئاپتونوم رايونى-
مىزنىڭ مىنبىلىق خىزمىتى خۇلاسە قىلىندى، مىنبىلىق قۇ-
رۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە ئائىت فاڭجېن، ۋەزىپىلەر بەل-
گىلەندى. يىغىنغا ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى ۋى-
لايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك، ناھىيىلىك پارتى-
كوملارنىڭ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مۇناسىۋەتلىك بۆ-
لۈم، نازارەت، ئىدارىلارنىڭ، ئىشچىلار ئويۇشمىسى، ئىت-
تىپاق كومىتېتى ۋە ئاياللار بىرلەشمىسى، تەنتەربىيە
كومىتېتىنىڭ، ئالىي مەكتەپ ۋە زاۋۇت - كان پارتكوم-
لىرىنىڭ، ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدىكى شى-
دىن يۇقىرى پارتكوملارنىڭ، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەر-
بىي رايونى، ئىلى ھەربىي رايونى ۋە شۆبە ھەربىي را-
يونلارنىڭ، ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆ-
لۈملىرىنىڭ، ھەربىي رايوندىكى مۇناسىۋەتلىك ئورۇن-
لارنىڭ مەسئۇللىرىدىن بولۇپ جەمئىي 205 كىشى قات-
ناشتى. ھەربىي رايون ئورگىنىدىكى داۋېيدىن يۇقىرى
پارتىيىلىك كادىرلار يىغىنغا سىرتتىن قاتناشتى. يى-

ىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى لۇجىيەن- رىن رىياسەتچىلىك قىلدى، ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايون رەھبەرلىرىدىن ۋاڭ ئېنماۋ، سەيپىدىن ئەزىزى، شىن يۈەنلىن، ساۋدانوپ زاھىر قاتارلىقلار قاتناشتى ھەم يىغىندا سۆز قىلدى.

يىغىندا تۆۋەندىكى بىر نەچچە مەسىلە ئايدىڭ- لاشتۇرۇلدى:

1. ئالدى بىلەن شىنجاڭدا مىنبىڭ تەشكىلىي شەكلى ئارقىلىق، ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشىنى ئىم- كان قەدەر بالدۇر ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ زۆرۈرلۈكى مۇ- ئەييەنلەشتۈرۈلدى.

2. ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى مىنبىڭ خىز- مىتىنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى: 1960 - يىلى 1 مىليون 750 مىڭ مىنبىڭ تەشكىللەپ، مىنبىڭلارنىڭ سانىنى-مىن- بىڭ يېشىدىكى ئاھالە سانىنىڭ 75% ىگە يەتكۈزۈش، يەنى بۇرۇنقىنى قوشقاندا 2 مىليون 100 مىڭغا يەتكۈ- زۈش، دەپ بەلگىلەندى. مۇشۇنداق قىلغاندا، ئومۇ- مىي خەلق ئەسكەر بولۇشنى سان جەھەتتىن ئاساسەن ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ، دەپ قارالدى. 1960 -يىلى- دىن 1962 - يىلغىچە تايانچ مىنبىڭلار ۋە مىنبىڭ كا- دىرلىرىدىن 143 مىڭ 750 كىشىنى تەربىيىلەش قارار قىلىندى.

3. ئاپتونوم رايونىمىزدا مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنىڭ

مۇھىم ئۇقتىسى: شەھەرلەردە، زاۋۇت ـ كانلاردا، قاتناش تۈگۈنلىرىدە، چېگرا مۇداپىئە رايونلىرى (جەنۇبىي شىنجاڭ كۆزدە تۇتۇلىدۇ)دا، ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدە ۋە ئىچكى ئاھالىقنى ساقلاشتا نۇقتىلىق رايون ھېسابلىنىدىغان كۆكتوقاي، بۇرۇلتوقاي، چىڭگىل، بارىكۆل، شىخو، باي، چەرچەن، كۇنەس، توققۇزتارا ۋە چارقىلىق قاتارلىق جايلاردا تايانچ مىنىبلىك خىزمىتىنى پۇختا ئىشلەشتىن ئىبارەت، دەپ بەلگىلەندى.

4. مىنىبلىك خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇشتا ئۆز جايىنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ ئىش كۆرۈش، مىنىبلىك تەشكىللەش داۋامىدا تەشۋىقات ـ تەربىيىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىش، بۇيرۇقۋازلىقتىن ساقلىنىش لازىم، دەپ كۆرسىتىلدى.

5 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ «ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 1960 ـ يىللىق مىنىبلىك تەشكىللىي قۇرۇلۇشى پىلانى»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. «پىلان»دا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى: 1960 ـ يىلى مىنىبىگلارنىڭ سانى 2 مىليون 100 مىڭغا، بۇنىڭدىن ئەر تايانچ مىنىبىگلارنىڭ سانىنى 500 مىڭغا يەتكۈزۈش، مىنىبلىك سانى 5000 دىن ئاشقان ئورۇنلاردا مىنىبلىك شىسى قۇرۇش، 5000 غا يەتمەيدىغان ئورۇنلاردا مىنىبلىك تۇەنى

قۇرۇش ئارقىلىق، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇشنى ئاساسىي جەھەتتىن ئەمەلگە ئاشۇرۇش لازىم.

ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدە ۋە يېزا ئىگىلىك رايونلىرىدا 1960 - يىلى مىنبىڭ خىزمىتىنى ئومۇمىيۈزلۈك قانات يايدۇرۇش، يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان رايونلاردا ئالدى بىلەن تايانچ مىنبىڭ تەشكىللەپ، تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، ئاندىن مىنبىڭلارنى ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم.

1960 - يىلى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەممە ناھىيىلىرىدە خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇش كېرەك.

1960 - يىل 6 - ئايدا بۇخارېست سۆھبىتىدىن كېيىن، سوۋېت ئىتتىپاقى كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىرى جۇڭگو - سوۋېت مۇناسىۋىتىنى يامانلاشتۇرۇپ، جۇڭگوغا بېسىم ئىشلەتتى. شۇ يىلى 9 - ئايدا ماۋجۇشى: ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى ئاز - تولا دىجورنىي قىسىم قۇرۇشى لازىم، دەپ يوليورۇق بەردى. ھەربىي كومىتېت بىڭتۇەنگە 96 لىيەنگە يەتكىدەك قورال - جابدۇق بېرىپ، بىڭتۇەننىڭ قوراللىق كۈچ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى. 11 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي

رايونى ئامانلىق ساقلاش يىغىنى چاقىرىپ، ئىشلەپچى-
قىرىش - قۇرۇلۇش بىگىتۇەنىنى مەركەز قىلغان ھالدا
تايانچ مىنبىلىك تەلىم - تەربىيىسىنى كەڭ كۆلەمدە قا-
نات يايدۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويىدى. كۆپ قىسىم يېزا
ئىگىلىك شىلىرىنىڭ سىياسىي بۆلىرىدا مىنبىلىك ئىش-
خانىسى قۇرۇلدى، ئۇلار مىنبىگلارنىڭ كەسپىي خىزمىتى-
نى ئىشلىدى.

1960 - يىلى 9 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئاپتونوم را-
يونلۇق پارتكوم شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ
«تايانچ مىنبىگلارنى قورا للاندۇرۇش مەسىلىسى توغرى-
سىدىكى دوكلات» نى تەستىقلىدى ھەمدە 40 تايانچ
مىنبىلىك يىگىنى قوراللاندۇرۇش پىلانىغا قوشۇلدى.
قوراللاندۇرۇش پرىنسىپى جەھەتتە: ئالدى بىلەن شە-
ھەرلەر، قاتناش تۈگۈنلىرى ۋە تۆمۈريول لىنىيىلىرىدى-
كى كۆۋرۈكلەرگە جايلاشقان مىنبىگلارنى، ئاندىن يېزىلار-
دىكى مىنبىگلارنى؛ ئالدى بىلەن چوڭ تىپتىكى مۇھىم
زاۋۇت - كان، كارخانىلارغا جايلاشقان مىنبىگلارنى،
ئاندىن ئادەتتىكى زاۋۇت - كانلارغا جايلاشقان مىنبىگ-
لارنى؛ ئالدى بىلەن مۇھىم تارماقلاردىكى مىنبىگلارنى،
ئاندىن ئادەتتىكى تارماقلاردىكى مىنبىگلارنى قوراللان-
دۇرۇش قارار قىلىندى. قوراللاندۇرۇش قەدەم باسقۇچى
جەھەتتە: بىرىنچى تۈركۈمدە 12 يىلىك، ئۈچ لىيەننى قورال-

لاندۇرۇش، يەنى قاراماي، مايتاغ، 1 - ئاۋغۇست پولات زاۋۇتى، ئۆكتەبر تىراكتور زاۋۇتىدىن ئىككىدىن يىگى-نى؛ تۆمۈر يول ئىدارىسى، ۋېيخۇلياڭ ئېلېكتىر ئىستانى-سى، ھەربىي رايون پولات زاۋۇتى، ھەربىي رايون قۇ-رۇلۇش ئەترىتىدىن بىردىن يىگىنى؛ رادىئو ئىستانسىسى، ئۇلانباي ئېلېكتىر ئىستانسىسى، ھەربىي رايون پەرزەنت-لەر مەكتىپىدىن بىردىن ليەنىنى 9 - ئايغىچە قوراللاند-دۇرۇپبولۇش بەلگىلەندى. ئىككىنچى تۈركۈمدە تۆمۈريول ئىدارىسى، سانجى، ئىلى، ئالتاي، تارباغاتايلار؛ ئۈچىن-جى تۈركۈمدە ئۈرۈمچىدىكى باشقا ئورۇنلار ۋە قەشقەر، ئاقسۇ، خوتەن، يەنجى، قۇمۇل، كورلا قاتارلىق جايلار قوراللاندۇرۇلماقچى بولدى.

1960 - يىلى شىنجاڭ مىنبىگىلىرى 88 ناھىيە (شەھەر، رايون) گە كېڭەيدى، ئومۇمىي مىنبىڭ سانى 1 مىليون 741 مىڭدىن ئاشتى. بۇنىڭ ئىچىدە تايانچ مىنبىڭ 689 مىڭدىن ئاشتى. ئومۇمىي مىنبىڭ سانى ئاپ-تونوم رايونىمىز ئاھالە سانىنىڭ 27% نى تەشكىل قىلدى. بۇ مىنبىگىلار 95 شى، 532 تۈەن، 2462 يىڭ ۋە 9846 ليەن قىلىپ تەشكىللەندى. 7000 دىن ئارتۇق مىنىڭ كادىرى، 101 مىڭدىن ئارتۇق تايانچ مىنبىڭ، 13 مىڭ 600 دىن ئارتۇق تېخنىك ئەسكەر تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈلدى.

1961 - يىل

1 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق كومىتېتى بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىرلەشمە بۇيرۇق چىقىرىپ: 1960 - يىلى چاقىرىلغان مەملىكەتلىك مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىنبىڭ تەشكىلىنى كەڭ كۆلەمدە قۇرۇش ئېھتىياجىغا ماسلىشىش ئۈچۈن، قەشقەر ۋىلايىتىدە ۋە 38 ناھىيە (رايون) دە خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇشنى، سابىق كورلا ۋىلايەتلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى قارار قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ناھىيىدىن يۇقىرى خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ئاساسىي جەھەتتىن قۇرۇلۇپ بولدى. ئۇنىڭغا 780 نەپەر رەسمىي ھەربىي كادىر سەپلەپ بېرىلدى.

1 - ئاينىڭ 14 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ «ھەربىي كومىتېتىنىڭ ‹ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ ئوبدان خىزمەت ئەترىتى بولۇشى توغرىسىدا يوليورۇق› نى يەنىمۇ ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا يوليورۇق» ىدا: ھەربىي كومىتېت ئالدىنقى يېرىم يىلدا مىنبىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى ئېلىپ

بارماسلىقنى، بۇ يىل ئاساسەن ئەسكەر چاقىرماسلىقنى، ئاپەت يۈز بەرگەن رايونلاردا تۇرۇشلۇق قىسىملار يېزا ئىگىلىكىگە زور كۈچ بىلەن ياردەم بېرىشنى؛ ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلار كادىرلىرىنىڭ 80% نى ئاجرىتىپ ئوبدان خىزمەت ئەترىتى تەشكىل قىلىشنى، مىنبىڭ خىزمىتىنى يېزا ئىگىلىكىنىڭ بىرىنچى سېپىنى كۈچەيتىشكە بىرلەشتۈرۈپ ئوبدان ئىشلەش لازىملىقىنى قارار قىلدى، دەپ كۆرسىتىلدى. ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، 2 ـ ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر، ھەربىي رايون بويىچە 760 نەپەر كادىر يېزىغا چۈشكەن. شۇ كۈنى ھەر-بىي رايون تېلېفون يىغىنى ئېچىپ، ھەربىي كومىتېت ئىش بېجىرىش يىغىنى 1 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنى چاقىر-غان 3 ـ قېتىملىق تېلېفون يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈز-دى ۋە ئىزچىللاشتۇردى.

يىغىندا نۆۋەتتىكى مىنبىڭ خىزمىتىدە ئاساسلىقى مۇنداق بەش مەسىلىنى تېزدىن ھەل قىلىش تەلەپ قىلىندى: (1) نۆۋەتتىكى مۇھىم نۇقتا مىنبىڭلارنى كۆ-پەيتىش ئەمەس، بەلكى مۇستەھكەملەش، پاكلاشتۇرۇش ۋە ئۇنىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش؛ (2) يېزىلاردىكى ئىس-تىل تۈزىتىش — كوڭشېنى تەرتىپكە سېلىش ھەرىكىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، مىنبىڭ تەشكىلىنى بىر قېتىم ئۈزۈل-كې-سىل تەرتىپكە سېلىش؛ (3) مىنبىڭ قوراللىرىنى بىر قېتىم تولۇق تەكشۈرۈپ چىقىش؛ (4) مىنبىڭلارنى ئىشلە-

تىش دائىرىسىنى قاتتىق كونترول قىلىش؛ (5) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى زور كۈچ بىلەن تەرتىپكە سېلىش ۋە كۈچەيتىش.

1 - ئاينىڭ 19 - كۈنى باش سەنمۇ بىۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ 1960 - يىل 11 - ئاينىڭ 30 - كۈنى تارقاتقان ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ شتات پرىنسىپى توغرىسىدىكى ۋاقىتلىق بەلگىلىمىنىڭ روھىغا ئاساسەن، مىنبىڭ قۇرۇلۇشىغا ماسلىشىش ئۈچۈن، ھەربىي رايون جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ئىلى ھەربىي رايونى ۋە شۆبە ھەربىي رايون ئورگانلىرىنىڭ كىچىكلەيتىلگەن تەشكىلىي شتاتىنى ئېلان قىلدى. شىنجاڭ ھەربىي رايوندا توپچى قىسىملار باشقارمىسى، سايپور قىسىملىرى باشقارمىسى، خىمىيىۋى قوراللاردىن قوغدىنىش باشقارمىسى؛ جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ئىلى ھەربىي رايوندا ئالاھىدە ئەسكەرلەر بۆلۈمى تەسىس قىلىندى؛ شۆبە ھەربىي رايونلاردا سەنمۇلار بۆلۈمى، سىياسىي خىزمەت بۆلۈمى، ھەربىي خىزمەت بۆلۈمى ۋە ئارقا سەپ بۆلۈمىنىڭ شتاتى كىچىكلەيتىلىپ سىنجۇ، سىياسىي بۇ ۋە ئارقا سەپ بۇسى قۇرۇلدى. سىنجۇغا ئۇرۇش بۆلۈمى، تەلىم - تەربىيە بۆلۈمى، خەۋەر - ئالاقە، ھەربىي ئىشلار بۆلۈمى، مىنبىڭ تەشكىللەش بۆلۈمى، ئالاھىدە

تەسكىرلەر بۆلۈمى، مەخپىي ئىشلار بۆلۈمى ۋە باشقۇرۇش بۆلۈمى قارايدىغان بولدى. لورۇڭخۇەن يۇەنشۇينىڭ يولىيورۇقىغا ئاساسەن، مىنبىڭلارغا بولغان تەشۋىقات ـ تەربىيىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، سىياسىي بۆلۈمگە بىردىن كىنو ئاپپاراتى بېرىلدى.

2 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ 1 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنىدىكى «مىنبىڭ خىزمىتى مەسىلىسى توغرىسىدا دوكلات»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. (دوكلاتتا ھەربىي كومىتېت ئىش بېجىرىش يىغىنىنىڭ 1 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنىدىكى بەش تۈرلۈك يولىيورۇقى، يەنى نۆۋەتتىكى مىنبىڭ خىزمىتىدە ئاساسلىقى بەش مەسىلىنى تېزدىن ھەل قىلىش توغرىسىدىكى تەلەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى).

ئاپتونوم رايون بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى ھەربىي كومىتېتىنىڭ مەركىزىي كومىتېت تەستىقلاپ تارقاتقان نۆۋەتتىكى مىنبىڭ خىزمىتىدىكى بەزى مەسىلىلەرنى تېزدىن ھەل قىلىشقا ئائىت بەش تۈرلۈك يولىيورۇقىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇش يۈزىسىدىن، جايلاردىن مىنبىڭ قوشۇنىنى تەرتىپكە سېلىشنى چىڭ تۇتۇشنى تەلەپ قىلدى. ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، 1961 ـ يىلى 6 ـ ئايغا قەدەر، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتى ئاساسەن

ئاخىرلاشقان ئورۇنلار 60.8% نى، تەرتىپكە سېلىنىۋاتقان ئورۇنلار 9.7% نى تەشكىل قىلغان. شۇ يىلى 45 مىڭ 834 دانە مىنبىلىك قورالى تەكشۈرۈلۈپ، ناھىيە، تۈمەن - مەيداندىن يۇقىرى ئورۇنلارغا يىغىپ ساقلاندى. بۇرۇن جايلارنى قوراللاندۇرۇش ئۈچۈن 40 تايانچ مىنبىلىق يىڭنغا تارقىتىپ بېرىلگەن قوراللار ۋە 1958 - يىلىدىكى باندىت تازىلاش ۋاقتىدا قوراللىق ئەترەتكە تارقىتىپ بېرىلگەن قوراللارنىڭ ھەممىسى يىغىۋېلىندى.

2 - ئاينىڭ 19 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى تەجرىبە ھاسىل قىلىپ، مىنبىلىك خىزمىتىنى پۇختا ئىشلەش يۈزىسىدىن يىغىن ئاچتى. يىغىندا قۇتۇبى ناھىيىسى سەكرەپ ئىلگىرىلەش كوممۇنىسىنىڭ قىزىل نۇر دادۈي مىنبىلىك لىيەنى سىياسىي بۆلۈمنىڭ ئۈزۈن مۇددەتلىك ئالاقە نۇقتىسى قىلىپ بېكىتىلدى. سىياسىي بۆلۈمنىڭ ھەرقايسى باشقارمىسىدىن ئادەم ئاجرىتىلىپ، ئالاقە نۇقتىسىغا ئەۋەتىلدى، ھەربىر تۈركۈمدە 11 ئادەم باردى، ئۇلار ئۇيدا بىر قېتىم ئالماشتۇرۇلدى. بۇ ئۇسۇل بىر يىلدىن كۆپرەك داۋاملاشتۇرۇلدى.

3 - ئاينىڭ 2 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى پارتكومىنىڭ «ئىشلەپچىقىرىش - قورۇلۇش بىڭتۇەنىدە دىجورنىي قىسىم ۋە مىنبىلىك تەشكىلىي قۇرۇش توغرىسىدا دوكلات» ىدا: دىجورنىي قىبندۈي مەركەزلەش-

كەن، ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلمايدىغان دائىمىي قورال-لىق كىۈچ، بىر دەر ۋەقە يۈز بېرىپ قالسا، ئالدى بىلەن شۇلارنى ئىشلىتىش لازىم؛ ئۇنىڭدىن سىرت، مىنبىڭلىق شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان ياشلارۋە ئوتتۇرا ياشلىقلارنى ئايرىم - ئايرىم ھالدا تايانچ مىنبىڭ ۋە ئادەتتىكى مىنبىڭ قىلىپ تەشكىللەش لازىم، دەپ كۆرسىتىلدى.

10 - ئاينىڭ 10 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئاپتونوم رايونلۇق تەشۋىقات بۆلۈمى بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلىمىنىڭ 1961 - يىل 9 - ئاينىڭ 14 - كۈنىدىكى «مىنبىڭلارغا قارىتىلغان تەشۋىقات - تەربىيە خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا يىكىرە»نى تەستىقلاپ تارقاتتى.

10 - ئاينىڭ 25 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت ھەربىي كومىتېتىنىڭ «خەلق گوڭشىلىرىغا كەسپىي خەلق قورال-لىق كادىرلىرىنى سەپلەپ بېرىش توغرىسىدا بەلگىلىمە» سىنى تەستىقلاپ تارقاتتى. بەلگىلىمىدە: خەلق گوڭشى-لىرىگە ئومۇميۈزلۈك ھالدا كەسپىي خەلق قورال-لىق كادىرلىرىنى سەپلەپ بېرىش ھەمدە بۇ خىزمەتنى يىل ئاخىرىدىن بۇرۇن ئاخىرلاشتۇرۇپ بولۇش ئوتتۇرىغا قويۇلدى، خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە سەپلىنىدىغان كەسپىي كادىرلارنى تاللاش پرىنسىپى، ئۇلارنىڭ رەھ-

بەرلەك مۇناسىۋىتى، خىزمەت مەسئۇلىيىتى، ئۇلارغا بولغان مۇئامىلە قاتارلىقلار ئېنىق كۆرسىتىلدى.

12 - ئاينىڭ 1 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى بۇيرۇق ئارقىلىق ئۈرۈمچى شۆبە ھەربىي رايونىنى قۇردى.

12 - ئاينىڭ 5 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ «خەلق كۆڭۈللۈك كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىنى سەپلەپ بېرىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمە» سىنى ئەستىقلاپ تارقاتتى. بەلگىلىمىدە: كۆڭۈللۈك ئادەتتە بىر نەپەردىن، قوراللىق بۆلۈم تەسىس قىلىنمىغان شەھەرگە قاراشلىق رايونلارغا 1 - 2 نەپەردىن، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ سانى 2000 دىن ئارتۇق بولغان 5000 غا يەتمەيدىغان زاۋۇت - كانلارغا ۋە دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق مەيدانلىرىغا بىر نەپەردىن.ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ سانى 5000 دىن ئارتۇق بولغان 10 مىڭغا يەتمەيدىغان ئورۇنلارغا ئىككى نەپەردىن، 10 مىڭدىن ئاشىدىغان ئورۇنلارغا 2 - 3 نەپەردىن كەسپىي قوراللىق كادىر سەپلەپ بېرىش؛ بىكىتۈەن سىستېمىسىدا كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىنى ۋەزىپىگە تەيىنلەش ۋە ۋەزىپىدىن قالدۇرۇش ئىشىنى بىكتۇەننىڭ كادىرلارنى تەيىنلەش ۋە قالدۇرۇش چارىسى بويىچە ئىشلەش تەلەپ قىلىندى.

12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى بىلەن گوۋۇيۈەن «مىنبىك خىزمىتى نىزامىنى ئىبلان قىلىش ۋە ھەردەرىجىلىك مىنبىك خىزمىتى گۇرۇپپىسىنى خەلق قوراللىق كومىتېتىغا ئۆزگەرتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

1. 1952 - يىلى ئىبلان قىلىنغان «مىنبىك تەشكىللىنىش ۋاقىتلىق نىزامى» ئاساسىدا ئەمەلىي تەجرىبىلەر يەكۈنلىنىپ، «مىنبىك خىزمىتى نىزامى» تۈزۈپ چىقىلدى. نىزام يەتتە باب، 30 ماددا بولۇپ، ئۇنىڭدا مىنبىگلارنىڭ خاراكتېرى، ۋەزىپىسى، تەشكىللىنىشى، كادىرلىرى، قورال - ياراقلىرى، ھەربىي - سىياسىي تەلىم - تەربىيىسى، شۇنداقلا رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش قاتارلىق جەھەتلەرگە ئالاقىدار مەسىلىلەر خېلى كونكرېت ۋە تولۇق بەلگىلەندى.

2. 7 - ئاينىڭ 8 - كۈنى ھەربىي كومىتېتتا خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇلدى. ناھىيىلىك پارتكومدىن يۇقىرى ئورۇنلاردىكى ھەر دەرىجىلىك مىنبىك خىزمىتى گۇرۇپپىسىنى خەلق قوراللىق كومىتېتىغا ئۆزگەرتىش، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، كۆمۈر ئىشلەپچىقىرىش پارتكومى ۋە چوڭ تىپتىكى زاۋۇت، كان دەرىجىلىك پارتكوملارنىڭ ئاستىدا خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇش قارار قىلىندى.

ئۇنىڭدىن باشقا، نىزامدا مىنبىك تەشكىلىي ھەر-

بىي تەشكىل، تەلىم ـ تەربىيە تەشكىلى، تەنتەربىيە تەشكىلى (ئەمگەك تەشكىلى ئەمەس)، ھەر دەرىجىلىك مىنبىلىڭ تەشكىللىرىنىڭ رەھبەرلىك ئاپپاراتى ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلىدىن ئايرىم بولۇشى لازىم. مىنبىلىڭ تەشكىلى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلىنى بىر ـ بىرىنىڭ ئورنىغا دەسسىتىشكە بولمايدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

نىزامدا: ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونىدا مىنبىلىڭ تەشكىلى شۇ جايدىكى ئىجتىمائىي ئىسلاھاتىنىڭ ئەھۋالى ۋە ئاممىنىڭ ئويغىنىش دەرىجىسىگە قاراپ، قەدەمباسقۇچلۇق ھالدا قۇرۇلۇشى لازىم، دەپ ئېنىق كۆرسىتىلدى.

1962 - يىل

1 - ئاينىڭ 23 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سى-
لىڭبۇ پارتكومى باش سەنمۇ بۇنىڭ يوليورۇقى ۋە ھەربىي
رايونىنىڭ «1961 — 1963 - يىللىق مىنبىڭ خىزمىتى پى-
لانى» غا ئاساسەن، تاسادىپى ۋەقەلەردىن ساقلىنىش،
ئۇرۇشنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە قىسىمنى كېڭەيتىپ تەش-
كىللەش ۋە يېڭىدىن تەشكىللەش ئېھتىياجىغا ئۇيغۇنلى-
شىش ئۈچۈن، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ئىلى
ھەربىي رايونى ۋە بىۋاسىتە قاراشلىق شۆبە ھەربىي را-
يونلاردىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: تايانچ مىنبىڭلارنىڭ
خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئاساسىدا، ھەربىي سەپتىن
بوشىغان ۋە چېكىنگەن ھەربىيلەرنى تايانچ قىلىپ، 1963-
يىلى ئىككى تايانچ مىنبىڭ شىسىنىڭ 14 يىڭ، ئون
تۇەننى تەشكىللەش خىزمىتىنى، يەنى پىيادە ئەسكەر-
لەر تۇەنىدىن سەككىزنى، توپچىلار تۇەنىدىن ئىككىنى،
توپچىلار يىڭىدىن بىرنى، خىمىيۋى قوراللاردىن قوغ-
دىنىش يىڭىدىن بىرنى، سەھىيە يىڭىدىن تۆتنى، خەۋەر-
ئالاقە يىڭىدىن ئۈچنى، قۇرۇلۇش يىڭىدىن ئىككىنى، پىيا-
دە ئەسكەرلەر يىڭىدىن ئۈچنى تەشكىللەش خىزمىتىنى

ئورۇنلاپ بولۇش كېرەك. تايانچ مەنبەنىڭ شىمىنىڭ ئەس-
كەرلىرى 16 ياشتىن 25 ياشقىچە بولغان ئەر تايانچ مەنبە-
نىڭلار ئاساس قىلىنغان ھالدا تەشكىللىنىشى لازىم. ھەر-
بىي سەپتىن بوشىغان ۋە چېكىنگەن ھەربىيلەرنىڭ يېشى
35 ياشقىچە بولىشى بولىدۇ. سەھىيە، خەۋەر - ئالاقە
يىغىلىرىغا ئاز - تولا ئايال تايانچ مەنبەڭلار قوبۇل قى-
لىنىشى لازىم. بۇ ئىككى شىنىڭ ئومۇمىي شتاتىدا 42
مىڭ 777 نەپەر مەنبەنىڭ بولىدۇ. كونكرېت ئۇسۇل جەھەت-
تە، بۇ ئىككى تايانچ مەنبەنىڭ شىسى ئادەتتە ئايرىم تەش-
كىللەنمەيدۇ، ھەربىي رايوننىڭ پىلانىغا ئاساسەن، قاي-
سى شۆبە ھەربىي رايون ۋە قايسى ناھىيە، شەھەرلەر-
نىڭ قانچىلىك پىيادە ئەسكەر، قانچىلىك تېخنىك ئەس-
كەر چىقىرىدىغانلىقى بېكىتىپ بېرىلىدۇ، ئادەملەر ئال-
دىن ئەمەلىيلەشتۈرۈلىدۇ، يىڭ، ليەن دەرىجىلىك كادىر-
لارنىڭ ئىسىملىكى ئالدىن بېكىتىلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن،
پىلانلىق ھالدا تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈش ۋە ئورۇش ۋاقى-
تىدا سەپەرۋەر قىلىش ئۈچۈن قولايلىق تۇغدۇرۇلىدۇ.
بۇ لايىھە ناھىيىدىن يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلىك ئور-
گانلىرى تەرىپىدىن كونترول قىلىنىپ ئورۇشنىڭ دەس-
لەپكى مەزگىلىدە سەپەرۋەر قىلىشنىڭ لايىھىسى قىلى-
نىدۇ.

ئىككى تايانچ مەنبەنىڭ شىسى قۇرۇش — شىنجاڭ
ھەربىي رايوننىڭ ئورۇشنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدىكى

1 ـ سەپەرۋەرلىك پىلانىدى. شۇ يىلى 4 ـ ئايدا ئىلى، تارباغاتايدىكى چېگرا خەلقى ئارىسىدا چەتكە قېچىش ۋەقەسى يۈز بەرگەنلىكتىن مىنىڭ تەشكىلى ئەمەلىيـ لەشمەي، بۇ پىلان ئىزچىللاشتۇرۇلمىدى.

4 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، تىيانشان رايونلۇق ۋە سايباغ رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمى (شتاتى 5 ـ 6 بولدى) قۇرۇشنى قارار قىلدى. يېڭىشەھەر، تۇدۇڭخابا، شىمىكۇ رايونلىـ رىنىڭ ئاھالىسى ئاز بولغاچقا، خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرماي، ھەربىر رايونغا بىردىن قوراللىق خادىم (يېڭىـ شەھەر رايونىغا ئىككى نەپەر) قويۇش قارار قىلىندى.

4 ـ ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ شىنـ جاڭدا تۇرۇشلۇق ئاپپاراتىدىكى خادىملار تارباغاتاي، چاغانتوقاي ۋە قورغاس قاتارلىق ناھىيىلەردىن نەچچە ئون مىڭ پۇقرانى سوۋېت ئىتتىپاقىغا قېچىشقا قۇتـ راتتى. 26 ـ كۈنى، ھەربىي رايون ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىگە ئۈچ كۈن ئىچىدە 25 دىجورنى ليەن تەشكىللەپ، ۋەقە يۈز بەرگەن جايغا بېرىپ، پارـ تىيە ـ ھۆكۈمەت ئورگانلىرىنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپاـ لەتلىك قىلىش، چېگرىنى قامال قىلىپ، چېگرا خەلـ

قىنىڭ چەتكە قېچىشىنى توسۇشقا بۇيرۇق بەردى. ئىش-لەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى بۇ ۋەزىپىنى بەلگى-لەنگەن ۋاقىت ئىچىدە ئورۇنلاپ بولدى. ئۇلار كېيىن يەنە 10 ليەن تەشكىللەپ چېگرىغا ئەۋەتىپ، چەتكە ئۆتىدىغان يوللارنى قامال قىلىپ، چېگرا خەلقىنىڭ چەتكە قېچىشىنى ئۈنۈملۈك توسىدى.

5 - ئاينىڭ 29 - كۈنى سوۋېت ئىتتىپاقى ئىلىدا توپىلاڭ پەيدا قىلدى. ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى بۇيرۇققا بىنائەن، قوراللىق مىنىبۇسنىڭ ئىگەنلىرى-نى چىقىرىپ، جامائەت خەۋپسىزلىكى خادىملىرىنىڭ تەرتىپ ساقلىشىغا ياردەملەشتى، چەتكە قاچقانلارنى توسۇش خىزمىتىنى ئىشلەۋاتقان ئوبلاستلىق پارتكوم رەھبەرلىرىنىڭ ۋە قاتناش خادىملىرىنىڭ بىخەتەرلى-كىنى قوغدىدى.

6 - ئاينىڭ 5 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى قا-راماي شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنى ئايرىم - ئايرىم ھالدا قاراماي شەھەرلىك كان ئىشلار ئىدارىسى خەلق قوراللىق بۆلۈمى ۋە مايتاغ كان ئىشلار ئىدارىسى خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە ئۆزگەرتىشنى؛ ئۇنىڭدىن باشقا، كۆكتوقاي كان ئىشلار ئىدارىسى خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇشنى قارار قىلدى.

۶ - ئايدا ھەربىي كومىتېت «شىنجاڭ ھەربىي رايون ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى بۇ يىل دۆلەت مۇداپىئە ئارمىيىسىنىڭ شتاتى بويىچە، ئادىمى ۋە قورال - جابدۇقلىرى تولۇق بولغان 150 لىيەن تەشكىللەپ، نەھۋالغا ھەم ئېھتىياجىغا قاراپ، كۆزلۈك يىغىدىن كېيىن رايونلار بويىچە يىغىلىپ، ۋاقتىنى چىڭ تۇتۇپ تالىم - تەربىيە ئېلىپ بارغاچ، بۇيرۇق كۈتۈشى لازىم» دەپ بۇيرۇق چۈشۈردى.

۸ - ئاينىڭ 19 - كۈنى يولداش ماۋزېدۇڭ گۇاڭجۇ ھەربىي رايونىنىڭ مەسئۇللىرىغا: «مېنىڭ خىزمىتىمدە تەشكىلنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، سىياسىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، ھەربىي ئىشلارنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش لازىم؛ مېنىڭ قوراللىرىنى ئوبدان رېمونت قىلىش كېرەك، ئاسماندىن چۈشكەن، يەر ئاستىدىن چىققان دۈشمەنلەرگە قانداق تاقابىل تۇرۇشتا ئاز - تولا چارە بولۇش كېرەك» دەپ يوليورۇق بەردى.

8 - ئاينىڭ 7 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى بالغۇنتاي خەلق قوراللىق بۆلۈمى (بالغۇنتاي كان رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلغانىدى)نى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، خېجىڭ 5 - رايون (چارۋىچىلىق رايونى) خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇشنى قارار قىلدى.

8 - ئاينىڭ 25 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تېلېگراممىا ئارقىلىق بويرۇق چۈشۈرۈپ، شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىگە 1962 - ۋە 1963 - يىللىرى ئىچىدە 300 مىڭدىن دىجورنى لىيەنى تەشكىللەش ۋەزىپىسىنى تاپشۇردى ھەمدە دىجورنى لىيەنلەر ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرى بەن، پەي، لىيەن بويىچە دائىمىي قوراللار بىلەن قوراللىنىدۇ، ئۇلار ھەر دەرىجىلىك سېپتىكىبۇلارنىڭ باشقۇرۇشىدا بولىدۇ. ئۇلارنىڭ تەشكىلىي شتاتى ئەڭ يۇقىرى بولغاندا يىگىدىن ئاشمايدۇ. جەڭ ۋەزىپىسى چۈشكەندە ۋاقىتلىق قوماندانلىق شتابى قۇرۇلىدۇ، دەپ بەلگىلەندى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، بىڭتۇەنگە 850 كادىر (بۇنىڭ ئىچىدە يىگىدىن يۇقىرى دەرىجىلىك كادىرلار 350 نەپەر) شتاتى ۋە 30 مىليون يۈەن بېرىپ، قوراللىق كۈچلەر ئاپپاراتى ۋە دىجورنى فىندۇيلەرنى كۈچەيتتى.

9 - ئاينىڭ 15 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى قەشقەر ۋىلايىتى، قىزىلسۇ، سانجى ۋە بۆرتالا ئاپتونوم ئوبلاستىدا شۆبە ھەربىي رايون قۇرۇشنى قارار قىلدى.

9 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ماۋجۇشى مىنىستىڭ خىزمىتىدە

«ئۆچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» توغرىسىدا يولييورۇق بەردى.

10 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلىگبۇسى بىلەن ئارقا سەپ بۆسىنىڭ ھەر قايسى باشقارمىلىرى ئارمىيە بويىچە بىرلىككە كەلگەن شتاتقا ئاساسەن بۆغا تۈز-گەرتىلدى. باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ تەكشۈرۈپ تەستىقلىشى ئارقىسىدا، 44 كىشى بۆجاڭ ۋە مۇئاۋىن بۆجاڭلىققا تەيىنلەندى.

10 - ئاينىڭ 18 - كۈنى باش سەنمۇ بۇ «شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇشى بىڭتۇەنىدە دىجورنى لىيەنلەرنى تەشكىللەش ۋە قوراللاندۇرۇش قا-تارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا بەلگىلىمە» چىقىرىپ، دى-جورنى قىسىملارنىڭ خاراكتېرى، ۋەزىپىسى، باشقۇرۇ-لۇشى، قورال - جابدۇقى، تەلىم - تەربىيىسى ۋە خىرا-جىتى قاتارلىق بىر تۈتاش مەسىلىلەرنى تېخىمۇ ئاي-دىڭلاشتۇرۇپ بەردى.

10 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ھىندىستان قوشۇنلىرى ئېلىمىزگە كەڭ كۆلەملىك قوراللىق ھۇجۇم قوزغىدى. شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت مىنبىگلىرى قىسىملارنىڭ جەڭ ھەرىكىتىگە پائال ياردەم بېرىپ يول ياسىدى، ئالدىن-قى سەپكە ياردەم بېرىدىغان ماددىي ئەشيالارنى زەربى-

داراسق بىلەن توشىدى، ياربدارلارنى قۇتقۇزدى،ئەسىر-لەرنى يالاپ ئېلىپ ماڭدى.شۇنداق قىلىپ، غەربىي سەپ-تىكى ئۆزىمىزنى قوغداپ قايتۇرما زەربە بېرىش جېڭى-نىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرۈش يولىدا زور تۆھپە قوشتى.

10 - ئاينىڭ 30 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئۈرۈمچى يېڭىشەھەر رايونلۇق، تۇدۇڭخابا رايونلۇق، شىمىگو رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمى (شتاتىدا 2 ـ 3 ئادەم) قورۇش توغرىسىدا يوليورۇق چۈشۈردى.

11 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن 31 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ-بۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ چېڭدۇدا ئاز سانلىق مىللەت-لە رايونلىرىنىڭ مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنىنى چاقىردى. يىغىندا ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا مىنبىڭ خىز-مىتىنى قانداق قىلىپ تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش مەسىلىسى مۇزاكىرە قىلىندى.

1963 - يىل

1 - ئاينىڭ 12 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ «چېگرا مۇداپىئە رايونلىرىدىكى 1963 - يىللىق سىياسىي خىزمەتنىڭ مۇھىم نۇقتىسى»نى تارقىتىپ، چېگرا مۇداپىئە كۈرىشىنىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرۈش، چېگرىنى قاتتىق قامال قىلىپ، دۈشمەننىڭ ئاغدۇرمىچىلىقى، بۇزغۇنچىلىق ھەرىكەتلىرىنى تارمار قىلىش ئۈچۈن، بىڭتۇەننىڭ قوراللىق كۈچ قۇرۇلۇشىنى زور كۈچ بىلەن چىڭ تۇتۇپ، چېگرا بويىدىكى سېپىگە كەلگەنلەر ئارىسىدىكى سىياسىي بولۇش شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغانلارنىڭ ھەممىسىنى مىلىتسىيە تەشكىلىگە قاتناشتۇرۇش ۋە ئۇلارنى قوراللاندۇرۇش؛ چېگرا رايوننىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، يەرلىك سىياسىي خادىملارنىڭ خىزمىتىنى پائال ھەم سالماقلىق بىلەن ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى.

1 - ئاينىڭ 20 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى چېگرا مۇداپىئە رايونلىرىدىكى چېگرا مۇداپىئە قىسىملىرى، جامائەت خەۋپسىزلىكى قىسىملىرى، بىڭتۇەننىڭ دېھقانچىلىق دىۋىزىيەلىرى ۋە يەرلىك سىياسىي خادىملاردىن ئىبارەت

تۆت خىل قوراللىق كۈچنى تايانچ، ئاممىنى ئاساس قىلىپ، ئارمىيە ـ خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسىنى يولغا قويۇشنى؛ چېگرا رايوندىكى ئاممىنى كەڭ كۆلەمدە قوزغاپ، خەلق قوراللىق كۈچلىرىنى ئۇيۇشتۇرۇشنى قارار قىلدى. چېگرا مۇداپىئە رايوندىكى شۆبە ھەربىي رايونلاردىن ئالدى بىلەن ئارمىيە ـ خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسى بويىچە سىناق نۇقتىسىدىن بىرنى تۇتۇپ، تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، تەدرىجىي كېڭەيتىشنى تەلەپ قىلدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، شىنجاڭنىڭ چېگرا مۇداپىئە خىزمىتى كۈچەيتىلدى.

1 - ئاينىڭ 21 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باش سەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۇنىڭ «ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىنىڭ مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنى توغرىسىدا دوكلات»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. ئۇنىڭ ئاساسىي روھى تۆۋەندىكىچە:

1. ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىنىڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشىغا قارىتا توغرا تونۇشتا بولۇش لازىم. ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونى چېگرىغا ۋە ئارقا سەپكە جايلاشقان بولۇپ، ئۇ جايلارنىڭ ئىجتىمائىي ئەھۋالى مۇرەككەپ، ئۇ جايلاردا كۈرەش ئۇزۇن مۇددەت، جاپالىق ۋە چىگىش بولىدۇ. شۇڭلاشقا، بۇ رايونلاردا چېگرىنى قوغداش ۋە ستراتېگىيىلىك ئارقا سەپنى مۇستەھكەملەشتە

مىنبەگلارنىڭ رولى تېخىمۇ مۇھىم. مىللەتلەر ۋە رايونـ
لارنىڭ ئالاھىدىلىكى ئوخشاش بولمىغاچقا، خىزمەتنىڭ
قەدەم باسقۇچى ۋە خىزمەت ئۇسۇلى جەھەتتە بەزى ئوخـ
شىماسلىقلار بولۇشى مۇمكىن، بۇنى دەپ، مىنبەرنىڭ تۈزۈ-
مىدىن ۋە پارتىيىنىڭ ئومۇمىي خەلق ئەسكەر بولۇش فاڭـ
جېنىدىن ئىككىلىنىشكە ياكى تەۋرىنىشكە ھەرگىز
بولمايدۇ.

2. ئازسانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا مىنبەرنىڭ تەشـ
كىللەش خىزمىتىنى پارتىيىنىڭ ساقلاپ بىلەن ئىلـ
گىرىلەش فاڭجېنى بويىچە، مىللىي خىزمەتنى ئاساس،
چېگرا رايوننى قوغداش ۋە ستراتېگىيىلىك ئارقا سەپنى
مۇستەھكەملەشنى مەقسەت قىلغان ھالدا، شۇ جاينىڭ شا-
رائىتىغا قاراپ، نۇقتىلىق، ساقلاپ بىلەن تەدرىجىي
ئېلىپ بېرىش لازىم. ئوخشىمىغان رايونلارغا پەرقلىق
مۇئامىلە قىلىش كېرەك. مىنبەر خىزمىتىنى ئامىنىڭ
جانىجان مەنپەئىتىگە زىچ بىرلەشتۈرۈپ ئىشلەش، ئىشـ
لىگەندىمۇ ئالاھىدە ئېھتىيات قىلىش، ئالدىراقسانلىقـ
تىن ساقلىنىش لازىم.

3. ئازسانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا مىنبەرنىڭ
تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، ئاساسلىقى، سىياسىي سۈپىتىنى
تەكشۈرۈش، ياش ـ قۇرامى، سالامەتلىك شەرتلىرىنى
كۆزدە تۇتۇش، نوقۇل ھالدا سان قوغلىشىپ، ئا-
ھالە نىسبىتى بويىچە تەرەققىي قىلدۇرىمىز دەپ تۇرۇۋ-

ۋالماي، ۋاقىتنى ئۆزۈنراق ئورۇنلاشتۇرۇپ، بىر تەرەپ-
تىن تەرەققىي قىلدۇرۇپ، بىر تەرەپتىن مۇستەھكەملەش
لازىم. مىنبىڭلارنىڭ تەشكىلىي شتاتىنى ئاددىي قىلىشقا
بولىدۇكى، مۇرەككەپلەشتۈرۈۋېتىشكە بولمايدۇ. مىنبىڭلار-
نى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا ئۆز جايىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋا-
لىغا قاراپ ئىش كۆرۈش، ئىچكى ئۆلكىلەرنىڭ ئۇسۇل-
لىرىنى ئۆلۈك ھالدا كۆچۈرۈپ كەلمەسلىك لازىم. تايانچ
مىنبىڭ ۋە ئادەتتىكى مىنبىڭ دەپ ئايرىش - ئايرى-
ماسلىقنى ئاممىنىڭ ئۆرپ - ئادىتى ۋە كونكرېت ئەھ-
ۋالىغا قاراپ بېكىتىش لازىم. بىردەك بولۇشقا زورۇق-
ماسلىق كېرەك.

4. ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا مىنبىڭ
تەشكىلىنى مۇستەھكەملەش ۋە كۈچەيتىش
قايتا - قايتا تەكرارلىنىدىغان جاپالىق تەربى-
يە جەريانىدۇر. شۇڭلاشقا، سىياسىي تەربىيىنى ئاساس
قىلىشنى ئۇزۇن مۇددەتلىك فاڭجېن قىلىش، ھەربىي
تەلىم - تەربىيىنى ئازراق ئېلىپ بېرىش كېرەك.

5. ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى يېتىشتۈرۈش-
ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونىدا مىنبىڭ خىزمىتىنى قا-
نات يايدۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى. شۇڭا، بۇ خىزمەتكە ئاھا-
يىتى ئېتىبارلىق قاراپ، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى-
نى قىسقا ۋاقىتلىق يىغىپ تەربىيىلەش ياكى يەرلىك
پارتىيە مەكتەپلىرى، مىللەتلەر شۆيۈەنلىرىگە ئەۋەتىپ

تەربىيىلەش قاتارلىق ئۇسۇللار ئارقىلىق، پائال يېتىشتۈرۈش لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئەمەلىي خىزمەت داۋامىدىمۇ ئۇلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە ئېتىبار بېرىپ، خىزمەتتە ئۇلارغا ئىشىنىش، ئۇلارنى دادىل ئىشلىگىلى قويۇش، سەۋرچانلىق بىلەن تەربىيىلەش، ئۇلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە غەمخورلۇق قىلىش لازىم. ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا خىزمەت قىلىۋاتقان خەنزۇ كادىرلارمۇ ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونىنى ئۆز ئائىلىسى دەپ قاراپ، ئۇزۇن مۇددەت خىزمەت قىلىش ئىدىيىسىنى تۇرغۇزۇش، ئاز سانلىق مىللەتلەرگە ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش، شۇ جايدىكى مىللەتلەرنىڭ تىل - يېزىقىنى تىرىشىپ ئۆگىنىش، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆرپ-ئادەتلىرىگە ھۆرمەت قىلىش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ياخشىلىشى لازىم.

6. مىنبىڭلارغا قورال تارقاتقاندا ۋە ئۇلاردىن قورالنى يىغىۋالغاندا ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئىش كۆرۈش لازىم.

7. ھەربىي رايونلار، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلار، بولۇپمۇ ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونىدىكى شۆبە ھەربىي رايونلار مىنبىڭ خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىشى، ئاساسىي زېھنىنى مىنبىڭ خىزمىتىگە قارىتىشى لازىم. قىسىم كۆپ ئورۇنلاشقان جايلار مىنبىڭ خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇشتا تازا پايدىلىق شارائىتقا

ئىكەن، قىسىملار جەڭ قىلغۇچى ئەترەت ۋە خىزمەت ئەترىتى بولۇشتەك شەرەپلىك ئەنئەنىسىنى تولۇقجارى قىلدۇرۇپ، پىلانلىق ھالدا خىزمەت ئەترىتى تەشكىللەپ، يەرلىكنىڭ مىللىي خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇشقا يارد ەملىشىشى لازىم.

4 - ئاينىڭ 16 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم شۇجىچۇسى يىغىن ئېچىپ، ھەربىي رايوننىڭ باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ چاقىرغان ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرى مىللىي خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزۈش توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئاڭلىدى. يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللىي خىزمىتىگە ئائىت ئاساسلىق مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىپ بېكىتىلدى. شۇ ئاينىڭ 18 - كۈنى، «مىللىي خىزمىتى توغرىسىدىكى مۇزاكىرە خاتىرىسى» تارقىتىلدى ۋە جايلاردىن بۇ «خاتىرە» نى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىش تەلەپ قىلىندى. ئۇنىڭ قىسقىچە مەزمۇنى مۇنداق:

1. مىللىي قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىش شىنجاڭدا ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار مىللىي خىزمىتىنى چوقۇم مۇھىم ئورۇنغا قويۇشى لازىم. شىنجاڭدا مىللىي تەشكىللەش شارائىتى ھازىرلاندى، كۆپ ساندىكى خەلق ئاممىسىغا ئىشىنىش لازىم.

2. ئاپتونوم رايونىمىزدا خېلى كۆپ مىنبىڭ تەش-
كىلى قۇرۇلدى، بۇندىن كېيىنكى بىر مەزگىل ئىچىدە
ئۇنى تەرتىپكە سېلىش، مۇستەھكەملەش ۋە ئۆستۈرۈش
لازىم.

3. مىنبىڭلارنىڭ، بولۇپمۇ تايانچ مىنبىڭلارنىڭ
تەركىب جەھەتتە پاك بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش لا-
زىم. مىنبىڭلارغا قورال تارقىتىش مەسىلىسىنى ئېھتىيا-
جغا قاراپ بەلگىلەش، تارقاتقاندىمۇ ھەقىقىي ئىشەنچ-
لىك كىشىلەرگە تارقىتىش لازىم. ئىشەنچسىز كىشى-
لەرگە ھەرگىز قورال تۇتقۇزماسلىق كېرەك. خەلق ئارى-
سىدا ساقلىنىۋاتقان قوراللارنى يىغىۋالماي، ئۇلارنىڭ
ئۆز قوراللىرىنى ئېلىپ مىنبىڭ تەشكىلىگە كىرىشىنى قولغا
كەلتۈرۈش لازىم.

4. مىنبىڭ خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈ-
چەيتىش لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار قارار قىلىندى: ھەر دەرىجىلىك
پارتكوملار خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇشى كېرەك
(ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ۋە ھەر قايسى ۋىلايەت-
لىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك، ناھىيىلىك پارتكوملارنىڭ ئەس-
لىدىكى مىنبىڭ خىزمەت گۇرۇپپىلىرى بىردەك خەلق قوراللىق
كومىتېتى قىلىپ ئۆزگەرتىلىدۇ). بۇ كومىتېتلار پارتكومنىڭ
رەھبەرلىكىدە، مىنبىڭ خىزمىتىگە مەسئۇل بولىدۇ. ئاپ-
تونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ خەلق قوراللىق كومىتېتى

سەيپىدىن ئەزىزى، لۇجيەنرېن، جاڭ شىچېن قاتارلىق 19 يولداشتىن تەركىب تاپىدۇ. يولداش سەيپىدىن ئەزىزى مۇدىر، يولداش لۇجيەنرېن، جاڭ شىچېن مۇئاۋىن مۇدىر بولىدۇ. گۇڭشې پارتكوملىرىدىمۇ خەلق قوراللىق كومىتېتى قۇرۇلۇشى ھەمدە گۇڭشېلەرگە بىردىن كەسپىي قوراللىق كادىر سەپلەپ بېرىلىپ، مىلىس خىزمىتىگە مەسئۇل قىلىنىشى لازىم. چېگرا رايونلاردىكى ۋە مۇھىم قاتناش تۈگۈنلىرىدىكى گۇڭشېلەرگە كەسپىي قوراللىق كادىرلار ئالدى بىلەن سەپلەپ بېرىلىشى لازىم، ئۇلارنى تەربىيىلەشكە ھەربىي رايون (شۆبە ھەربىي رايون) مەسئۇل بولىدۇ.

5. ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ مىلىس خىزمىتى — ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مىلىس خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى، ئۇنى كۈچەيتىشكە ئالاھىدە دىققەت قىلىش كېرەك. بىڭتۇەن 300 مىلىس دىۋىزىيەنى قۇرۇشنى تەدرىجىي ئىشقا ئاشۇرۇشى ھەمدە بۇ دىۋىزىيەلەر شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكى ۋە قوماندانلىقىنى قوبۇل قىلىشى لازىم.

4 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 5 - ئاينىڭ 7 - كۈنىگىچە شىنجاڭ ھەربىي رايونى مىلىس خىزمىتى يىغىنىنى چاقىردى. يىغىندا، ئاساسلىقى، ھەربىي كومىتېتنىڭ ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرى مىلىس خىزمىتى يىغىنى

نىڭ روھى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مىنبەرلىكى خىزمىتى توغرىسىدىكى يوليورۇقى ئىزچىللاشتۇرۇلدى ھەمدە نۆۋەتتىكى شىنجاڭ مىنبەرلىرى قۇرۇلۇشىغا دائىر ئاساسلىق مەسىلىلەر مۇھاكىمە قىلىندى.

6 - ئاينىڭ 17 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى «ئاھىيلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە تەرجىمان سەپلەپ بېرىش مەسىلىسى توغرىسىدا» ئۇقتۇرۇش تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: شىنجاڭدا ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى كېيىنرەك قۇرۇلدى. ئۇنىڭ كادىرلىرى يېڭى، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل - يېزىقىنى ئۆگىنىش ۋە ئىگىلىۋېلىش مەسىلىسىنى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ھەل قىلىپ كەتكىلى بولمايدۇ. شۇڭا، خىزمەتنى پۇختا ئىشلەش ئۈچۈن، قوراللىق بۆلۈملەرگە تەرجىمان سەپلەپ بېرىش زۆرۈر دەپ كۆرسىتىلدى ھەمدە خەلق قوراللىق كادىرلىرىدىن ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل - يېزىقىنى پائال ئۆگىنىش تەلەپ قىلىندى.

8 - ئاينىڭ 28 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ «سوتسىيالىستىك تەربىيىگە بىرلەشتۈرۈپ مىنبەرلىك خىزمىتىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە كۈچەيتىش توغرىسىدا دوك-

لاتەنى تەستىقلاپ تارقىتىپ، جايلاردىن مىنبىلىڭ خىز-
مىتىنى تەرتىپكە سېلىشنى پۈتكۈل سوتسىيالىستىك
تەربىيە ھەرىكىتىنىڭ مۇھىم بىر مەزمۇنى قىلىشنى تە-
لەپ قىلدى. دوكلاتتا، ئاساسلىقى، مىنبىگلارغا قارىتىل-
غان سىياسىي ـ ئىدىيىۋى تەربىيىنى كۈچەيتىپ، سىنىپ-
پىي لۇشيەنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، مىنبىڭ قوشۇنىنى پاك-
لاشتۇرۇش؛ مىنبىڭ خىزمىتىدە تەشكىلىي، سىياسىي،
ۋە ھەربىي ئىشلارنى ئەمەلىيلەشتۇرۇشنى تەدرىجىي ئىشقا
ئاشۇرۇپ، مىنبىگلارنىڭ سىنىپىي كۈرەش، ئىشلەپچىقىرىش
كۈرىشى ۋە ئىلمىي تەجرىبىدىن ئىبارەت ئۈچ چوڭ ئىن-
قىلابىي ھەرىكەت داۋامىدىكى ئاكتىپلىقىنى تولۇق جارى
قىلدۇرۇش تەلەپ قىلىندى.

بۇ دوكلات تەستىقلاپ تارقىتىلغاندىن كېيىن،
دەرھال ھەربىي رايون (شۆبە ھەربىي رايون)، ناھىيىلىك
(شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدىن بولۇپ 200
دىن ئارتۇق كادىر يېزىلاردا ئىلىپ بېرىلىۋاتقان سوت-
سىيالىستىك تەربىيىگە بىرلەشتۈرۈپ، مىنبىڭ تەشكىلى-
نى تەرتىپكە سېلىش ئۈچۈن ئەۋەتىلدى. 1964 ـ يىل
4 ـ ئايغىچە سوتسىيالىستىك تەربىيە نۇقتىلىرىدىن ۋە
1 ـ قاراردا سوتسىيالىستىك تەربىيە ئىلىپ بارغان جاي-
لاردىن جەمئىي 78 گۇڭشېنىڭ مىنبىڭ تەشكىلى تەرتىپكە
سېلىندى، بۇ سان ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پۈتكۈل
گۇڭشېلەرنىڭ 10.7% نى تەشكىل قىلدى.

1964 - يىل

1 - ئاينىڭ 28 - كۈنىدىن 2 - ئاينىڭ 4 - كۈنىگىچە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق كومىتېتى ۋە ھەربىي رايون بىرلىكتە 1 - نۆۋەتلىك ئاپتونوم رايونلۇق مىنىستىڭ ۋەكىللىرى يىغىنىنى چاقىردى.

يىغىنغا ھەرمىللەت ۋەكىللىرىدىن 400 دىن ئارتۇق ئادەم قاتناشتى. يىغىندا شىنجاڭ مىنبىڭلىرى قۇرۇلۇشىدىكى تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى؛ ھەرمىللەت مىنىبىڭلىرىنىڭ چېگرا رايوننى قوغداش، چېگرا رايوننى گۈللەندۈرۈش داۋامىدىكى مۇھىم رولى مۇئەييەنلەشتۈرۈلدى ھەمدە مىنبىڭ خىزمىتى ساھەسىدە مەيدانغا كەلگەن بىر تۈركۈم ئىلغار ئورۇنلار تەقدىرلەندى؛ شىنجاڭمىنبىڭلىرىنىڭ يېڭى جەڭگىۋار ۋەزىپىلىرى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

2 - ئاينىڭ 4 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى باش سىياسىي بۆلۈمى «ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتىگە پائال قاتنىشىشى توغرىسىدا يوليورۇق» نى ئىزچىللاشتۇردى.

باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ يولىيورۇقىدا: يېتەرلىك ساندىكى ۋە سۈپەتلىك كادىرلارنى ئاجرىتىپ خىزمەت ئەترىتىگە قاتناشتۇرۇش، يەنى ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلاردىن 40 — 50%، ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدىن 50 — 60% كادىرنى خىزمەت ئەترىتىگە قاتناشتۇرۇش، شۇنىڭ بىلەن، بۇندىن كېيىنكى 2 ـ 3 يىل ئىچىدە مۇتلەق كۆپ ساندىكى خەلق قوراللىق خىزمىتى كادىرلىرىنى سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتىگە بىر قېتىم ياكى بىرنەچچە قېتىم قاتنىشىش پۇرسىتىگە ئىگە قىلىش ئارقىلىق، خىزمەتكە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش تەلەپ قىلىندى.

3 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا «قوراللىق تايانچ مىنبىلىك تەشكىللەش ۋە ئۇلارغا قورال تارقىتىپ بېرىش توغرىسىدا دوكلات» يوللىدى. 5 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ھەربىي رايوننىڭ دوكلاتىنى ئەستىقلاپ تارقىتىپ، ھەرقايسى ۋىلايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك پارتكوملار ۋە مەركىزىي ناھىيىلىك پارتكوملاردىن بۇ دوكلاتنى ئىجرا قىلىشنى تەلەپ قىلدى. شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ دوكلاتىدا مۇنۇلار كۆرسىتىلگەندى: ھەربىي كومىتېتنىڭ 1964 ـ يىللىق دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشى پروگراممىسىغا ئاساسەن، ئاپتونوم

رايونىمىزدىكى كۈرەش ۋەزىيىتىنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىپ، مىنىچىلارنىڭ رولىنى تېخىمۇ ئۈنۈملۈك جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، تەدرىجىي ھالدا بىر تۈركۈم تايانچ مىنىچىلار قوراللاندۇرۇلماقچى. دەسلەپكى قەدەمدە ئۈچ ئادەمگە بىردىن قورال تارقىتىش ئۆلچىمى بويىچە، 23 مىڭ دانە ھەرخىل قورال تارقىتىلىپ، 60 ـ 80 مىڭ ئادەم قوراللاندۇرۇلىدۇ. سالماقلىق بىلەن ئىش كۆرۈش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن سوتسىيالىستىك تەربىيە ئېلىپ بېرىلغان ھەمدە مىنىچىلىك خىزمەت ئاساسى ياخشىراق بولغان كۇڭشې ـ دادۈيلەرگە 3000 دانە قورال تارقىتىلىدۇ. سىناق ئېلىپ بېرىپ، تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، ئاندىن تەدرىجىي كېڭەيتىلىدۇ.

ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، شۇ يىلىنىڭ ئاخىرىغا قەدەر، قوراللىق تايانچ مىنىچىلىك لىيەندىن 39 ى، مۇستەقىل پەيدىن تۆتى، يەنى 4889 نەپەر تايانچ مىنىچىلىك تەشكىللەنگەن ۋە ئۇلارغا 1888 دانە ھەرخىل قورال، 3 دانە 82 مم لىق مىناميوت تارقىتىپ بېرىلگەن.

7 ـ ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم خىزمەت يىغىنىنى چاقىرىپ، يولداش ماۋزېدۇڭنىڭ پۈتۈن پارتىيە ھەربىي ئىشلارنى تۇتۇش كېرەك دېگەن يوليورۇقىنى يەتكۈزدى. يوليورۇقتا مۇنداق دېيىلىدۇ: «يەرلىك پارتكوملار قەلەمنىلا ياقتۇرۇپ، ئەلەمنى ياقتۇرمىسا، پۈلغىلا

قىزىقىپ، ھەربىي ئىشلارغا قىزىقمىسا بولمايدۇ، جاھان-
گىرلىك مەۋجۇتلا بولىدىكەن، ئۇرۇش خەۋپى تۈگىمەي-
دۇ» ، «يەرلىك پارتكوملار ھەربىي ئىشلارنى تۇتسۇن دې-
گەنلىك،مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى تۇتسۇن،قورال - ياراق زا-
ۋۇتى قۇرسۇن دېگەنلىكتۇر» ، «سىلەر ئۆلكىلىك پارتكوم-
نىڭ 1 - شۇجىلىرى جېڭۋېيلىقنى قوشۇمچە ئۈستۈڭلەرگە
ئالغان تۇرۇقلۇق، ۋەزىپەڭلەرنى ئادا قىلمىساڭلار ئا-
تاقتىكى جېڭۋېي بولۇپ قالىسلەر. ھەربىي ئىشلارنى
ئۇقمىساڭلار ۋە ئۇنىڭغا ياردەم بەرمىسەڭلار، بىرەر
ئىش بولغاندا تەمتىرەپ قالىسلەر» . شۇنىڭدىن كېيىن،
ھەر دەرىجىلىك يەرلىك پارتكوملار مىنبىڭ خىزمىتىگە
بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. ئاپتونوم رايونىمىز
ئادەم ۋە خىراجەت ئاجرىتىپ، كىچىك تىپتىكى 3-
سەپ دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى قۇرۇشقا كىرىشتى. شىن-
جاڭ بويىچە مۇتلەق كۆپ ساندىكى ناھىيىلىك خەلق
قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ رەھبەرلىرى شۇ دەرىجىلىك
پارتكوملارغا كىرگۈزۈلدى ياكى پارتكوم يىغىنىغا سىرت-
تىن قاتنىشىدىغان بولدى.

10 - ئاينىڭ 3 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارت-
كومنىڭ 1 - شۇجىسى ۋاڭئېنماۋ ھەربىي رايوننىڭ ۋە
بىڭتۇەننىڭ مەسئۇللىرىنى يىغىپ، ئىشلەپچىقىرىش-
قۇرۇلۇش بىڭتۇەننىڭ قوراللىق كۈچلەر قۇرۇلۇشى پى-

لانىنى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلدى. يىغىندا: ئىشلەپچى-
قىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدە قۇرۇلۇپ بولغان دىجور-
نى لىيەنلەر ئاساسىدا، 1968 ـ يىلدىن بۇرۇن، مىنبىلق
دىجورنى شىددىن 10 نى تەشكىللەپ بولۇش؛ بىڭتۇەن-
نىڭ بۇندىن كېيىنكى قوراللىق كۈچلىرى قۇرۇلۇشىغا
بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، بىڭتۇەنىنىڭ
ھەر دەرىجىلىك تەشكىلاتلىرى رەھبىرىي كادىرلارنى
ئاجرىتىپ مەخسۇس ھەربىي خىزمەتكە مەسئۇل قىلىش؛
تۇەن ـ مەيدانلار ياكى تۇەن دەرىجىلىكتىن يۇقىرى
ئورگانلاردا قوراللىق خىزمەت ئاپپاراتى قۇرۇش قارار
قىلىندى. پرىنسىپ جەھەتتە، بىڭتۇەن خەلق قوراللىق
بۆلۈمىدىكى ۋە ھەرقايسى شىلاردىكى قوراللىق خىزمەت
بۆلۈمىنى كېڭەيتىپ قوراللىق خىزمەت باشقارمىسىغا
ئۆزگەرتىش؛ شىدىن يۇقىرى قوراللىق خىزمەت ئاپپارا-
تىغا ئورۇش قىلىش، ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە، ھەربىي
ئىشلار، ئاخبارات، خەۋەر ـ ئالاقە ۋە مەخپىي ئىشلارغا
ئالاقىدار كادىرلارنى سەپلەش ئارقىلىق، بۇ ئاپپاراتنى
ھەقىقىي تۈردە جەڭگىۋار سىلىگبولۇق رولىنى ئوينىيا-
لايدىغان ئاپپارات قىلىپ قۇرۇپ چىقىش بەلگىلەندى.
يىغىندا: نۆۋەتتە ئالدى بىلەن قۇرۇلۇپ بولغان دىجور-
نى لىيەنلەرنى تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق ئادەمنى، قو-
رال ـ جابدۇقنى تولۇقلاش ئاساسىدا، يىگىنىڭ قومان-
دانلىق ئاپپاراتىنى تەشكىللەش؛ ئىككىنچى قەدەمدە

تۈەن ۋە شىنىڭ قوراللىق خىزمەت ئاپپاراتىنى تەشكىلـ لەش كېرەك، دەپ قارالدى.

10 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 26 - كۈنىگىچە باشـ ياسى بۇ مىنىڭ سىياسىي خىزمەت يىغىنىنى چاقىردى. يىغىنغا ھەربىي رايونلار، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلار، ئارمىيە تۈرى ۋە ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ مىنىڭ خىزمـ تىگە مەسئۇل رەھبەرلىرى، ئاممىۋى خىزمەت بۆلۈمىنىڭ بۇجاڭلىرى ۋە بىر قىسىم شۆبە ھەربىي رايون، نا ھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ رەھـ بەرلىرىدىن بولۇپ 108 كىشى قاتناشتى. يىغىن مەزگىـ لىدە ماۋجۇشى يىغىنغا قاتناشقان ۋەكىللەرنى قوبۇل قىلـ دى، يېجيەنيىڭ، شۈي شياڭچيەن يولىيورۇق بەردى.

يىغىندا: سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتى داۋاـ مىدا يولداش ماۋزېدۇڭنىڭ مىنىڭ خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» توغرىسىدىكى يولىيورۇقىنى ئىزچىلـ لاشتۇرۇش مەسىلىسى نۇقتىلىق ھالدا مۇزاكىرە قىلىـ نىپ، تەدبىرلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى، تەجرىبىلەر ئاـ ماشتۇرۇلدى.

11 - ئاينىڭ 15 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارـ تىيىسى مەركىزىي كومىتېتى «مىنىڭ سىياسىي خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسى»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. تەستىقتا

مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: «يولداش ماۋزېدۇڭنىڭ مىنبىلىك خىزمىتىنى تەشكىللەشنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، سىياسىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، ھەربىي ئىشلارنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش توغرىسىدىكى يوليورۇقى — مىنبىلىك قۇرۇلۇشىنىڭ يۆنىلىشى. ئۇ، ناھايىتى زور ستراتېگىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە مەسىلە. مەملىكەت بويىچە سوتسىيالىستىك تەربىيە ئېلىپ بېرىش داۋامىدا مىنبىلىك خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» پۈتۈن پارتىيىنىڭ مۇھىم ۋەزىپىسى. ھەرقايسى ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، ۋىلايەت ۋە ناھىيىلەر «خاتىرە»نىڭ روھىغا بىنائەن، مىنبىلىك قۇرۇلۇشىنى ھەقىقەتەن ياخشى ئىشلەپ، نەتىجە يارىتىش لازىم».

12 - ئاينىڭ 7 - كۈنى ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون مىنبىلىك خىزمىتى يىغىنىنى چاقىرىپ، باش ستاب بۇ چاقىرغان مىنبىلىك سىياسىي خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى ۋە ئىزچىللاشتۇردى. بۇ يىغىندا، ئەمەلىيەتتە، مەركىزىي كومىتېتنىڭ 5 - ئايدىكى خىزمەت يىغىنىنىڭ ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ 7 - ئايدىكى خىزمەت يىغىنىنىڭ مىنبىلىك خىزمىتىگە مۇناسىۋەتلىك روھى ئىزچىللاشتۇرۇلدى.

«مىنبىلىك سىياسىي خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسى» شىنجاڭدا ئىزچىللاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، ھەربىي رايون ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ، پەيدىنپەي دەرىجىلىكتىن يۇقىرى

7793 نەپەر كادىر ئاجرىتىپ تۆۋەنكى ئىنقىلاش ھەرىكىتىگە قاتناشتۇردى. بۇ، ئومۇمىي كادىرلارنىڭ 49.4% نى تەشكىل قىلدى. بۇ كادىرلار ئىچىدە 19 نەپەر جۇڭدىن يۇقىرى دەرىجىلىك كادىر، 98 نەپەر شى دەرىجىلىك كادىر، 598 نەپەر تۆۋەن دەرىجىلىك كادىر بولۇپ، ئۇلار ھەم تۆۋەنكى ئىنقىلاشقا قاتناشتى، ھەم سىنىپنىڭ خىزمىتىنى تۇتتى.

1965 - يىل

1 - ئاينىڭ 11 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى «قىسىملارنىڭ مىلىسىنىڭ خىزمىتىنى دائىرىلەر بويىچە مەسئۇل بولۇپ ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈردى. يوليورۇقتا: تۆۋەندىن يۇقىرى ئورۇنلاردا بىر نەپەر رەھبىرىي يولداش مىلىسىنىڭ خىزمىتىگە قوشۇمچە مەسئۇل بولۇش؛ ئالاقىدار كەسپىي تارماقلاردا مىلىسىنىڭ خىزمىتىنى تۇتىدىغان ئادەم بولۇش؛ يېزىلاردا تۇرۇشلۇق تۆۋەندىن يۇقىرى ئورۇنلار 1 - 2 ئىشلەپچىقىرىش دادۈيىنىڭ مىلىسىنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش؛ شەھەر - بازارلاردا تۇرۇشلۇق قىسىملار بىر زاۋۇت ياكى بىر مەكتەپنىڭ مىلىسىنىڭ خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇش؛ ئايرىم تۇرۇۋاتقان فىندۈيلەر شۇ جايدىكى 1 - 2 ئىشلەپچىقىرىش دۈيىنىڭ مىلىسىنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش؛ چېگرا مۇداپىئە پونكىتى (چازىسى) ئۆز مۇداپىئە رايونى تەۋەسىدىكى ئاممىنى تەشكىللەپ، بولۇپمۇ مىلىسىنىڭ خىزمىتىنى ئوبدان ئىشلەپ، ئارمىيە - خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسىنى يولغا قويۇش؛ خەلق قوراللىق كادىرلىرىنىڭ قىسىمغا كىلىپ ئەسكەر بولۇشى، ۋەزىپە ئۆتىشىنى

قارشى ئېلىش؛ قىسىملار تەلىم ـ تەربىيە كۇرسى ئاچقاندا ئۇلارنى قاتناشتۇرۇش تەلەپ قىلىندى.

4 - ئاينىڭ 21 - كۈنى يولداش ماۋزېدۇڭ جەنۇبىي جۇڭگو بيۇروسىنىڭ 9 ـ سانلىق ئومۇمىي يىغىنىغا قاتناشقان يولداشلارنى قوبۇل قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «توتىنى ئىنقىلاش ھەرىكىتىدە، مىنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش لازىم. ئالدى بىلەن تەشكىلىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك. دېيجاڭ، بەنجاڭلار بارمۇ ـ يوق؟ مىنىڭ تەشكىللەنگەنمۇ ـ يوق؟ ئالدى بىلەن بار ـ يوقلۇقىغا قاراش، ئاندىن سىياسىي ئۇستىدىن سۆز ئېچىش كېرەك. مىنىڭلىقتا پومېشچىك، باي دېھقان، ئەكسىلئىنقىلابچى، بۇزۇق ئونسۇر ۋە ئوغچىلارنى قوبۇل قىلماي، كەمبەغەل، ئوتتۇرا دېھقانلارنى قوبۇل قىلىش لازىم. ئوتتۇرا دېھقان پەرزەنتلىرىنىڭ ئىلغارلىرى قوبۇل قىلىنسا بولىدۇ. پومېشچىك، باي دېھقان پەرزەنتلىرىنىڭمۇ ئىلغارلىرى قوبۇل قىلىنسا بولىدۇ. راستىن ئۇرۇش بولۇپ قالسا، ئۇلار بۆلۈنۈپ چىقىدۇ، بىر قىسمى ۋاقىتلىق قورچاق تەشكىل قۇرۇپ، ئاق بايراق كۆتۈرۈپ چىقىپ، كوممۇنىستلارنى قىرىدۇ. بىر قىسمى بىزگە ئەگىشىپ ماڭىدۇ. پومېشچىك، باي دېھقان، كاپىتالىستلارمۇ بۆلۈنۈپ چىقىشى مۇمكىن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى دۈشمەنگە ئەگىشىپ كەتمەيدۇ. دېمەك،

كۆپ ساندىكىلەرنى قولغا كەلتۈرۈپ، ئاز ساندىكىلەرنى يەككە قالدۇرۇپ، بىر ـ بىرلەپ تارمار قىلىش كېرەك»، «مىلىك خىزمىتىدە، بىرىنچىسى تەشكىل، ئىككىنچىسى سىياسىي، ئۈچىنچىسى ھەربىي ئىشلار».

7 ـ ئاينىڭ بېشىدا شىنجاڭ ھەربىي رايونى مىنبىڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى چاقىردى. يىغىندا ئاساسلىقى يېزىلاردىكى سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتىگە قاتناشقان ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ سىلىكيوەنى، جىڭۋېيى ۋە ئاز ساندىكى ئامىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ بۇجاڭ، جىڭۋېيلىرى قاتناشتى.

يىغىندا ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن جىڭۋېيى تەن كەيىۋن، ساۋدانوپ زاھىرلار رىياسەتچىلىك قىلدى. يىغىندا، ئاساسلىقى، ئالدىنقى يېرىم يىللىق مىنبىڭ خىزمىتى ۋە بۇ جەھەتتىكى تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى ھەم ئالماشتۇرۇلدى، كېيىنكى يېرىم يىللىق مىنبىڭ خىزمىتى ۋەزىپىسى ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

7 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىدىن 28 ـ كۈنىگىچە باش شتابنىڭ سىياسىي بۇ مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنى چاقىردى. يىغىندا ھەر قايسى ھەربىي رايون، ئارمىيە تۈرى، ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىگە مەسئۇل رەھبەر ـ

لىرى، سەپەرۋەرلىك ۋە ئاممىۋى خىزمەت بۆلۈملىرىنىڭ بۇجاڭلىرى، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ ھەربىي - سىياسىي رەھبەرلىرى، مەركىزىي كومىتېتنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرىنىڭ مەسئۇللىرىدىن بولۇپ 114 كىشى قاتناشتى.

يىغىندا تۆتتىنچى ئىنقىلاش ھەرىكىتى داۋامىدا مىنبىڭ خىزمىتىدە ئۈچىنچى ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى داۋاملىق ئىزچىللاشتۇرۇشقا دائىر بىر نەچچە مەسىلە نۇقتىلىق مۇزاكىرە قىلىندى. يىغىندا يۇەنشۇەي شۇشياڭچيەن، باش سەنمۇجاڭ لورۇيچىڭلار يولىيورۇق بەردى. يۇەنشۇەي شۇشياڭچيەن: «مىنبىڭ خىزمىتىدە ئۈچىنچى ئەمەلىيلەشتۈرۈشتىكى ئاساسلىق مەسىلە تەشكىل مەسىلىسى، تەشكىل ئەمەلىيلەشسە ئاندىن باشقىسى ئەمەلىيلىشىدۇ: تەشكىلنى ئەمەلىيەشتۈرۈشتىكى ئاساسلىق مەسىلەكادىرلار مەسىلىسى، كادىرلار ئەمەلىيلەشمىسە، قالغان ئىشلارنىڭ ھەممىسى قۇرۇق گەپ بولۇپ قالىدۇ» دەپ كۆرسەتتى.

8 - ئاينىڭ 17 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم شۇجىچۇسى شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزالىرىنى قاتناشتۇرغان ھالدا يىغىن چاقىردى. يىغىندا ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن جىڭۋېيى ساۋدانوپ زاھىر ئارمىيە بويىچە چاقىرىلغان مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى. ئاپتونوم

رايونىمىزدا مىنبىلىك خىزمىتىنى كۈچەيتىش ھەققىدە مۇزاكىرە ئېلىپ بېرىلىپ، سەككىز ماددىلىق قارار چىقىرىلدى. قارار يىغىن خاتىرىسى شەكلىدە ھەردەرىجىلىك پارتكوم ۋە سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمەكلىرىنىڭ ئىجرا قىلىشىغا تارقىتىپ بېرىلدى. ئۇنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنداق:

1. ئارمىيە بويىچە چاقىرىلغان مىنبىلىك خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى ئالدى بىلەن 8 - ئاينىڭ ئاخىرىلىرى چاقىرىلىدىغان ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ خىزمەت يىغىنىدا يەتكۈزۈش، ئاندىن ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىگە، ئاپتونوم رايون بويىچە سوتسىيالىستىك تەربىيە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان 16 نۇقتىلىق ناھىيە ۋە شەھەردىكى سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمەكلىرىگە ئايرىم - ئايرىم ھالدا يەتكۈزۈش؛ ئومۇميۈزلۈك سوتسىيالىستىك تەربىيە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان رايون ۋە ئورۇنلارغىمۇ يەتكۈزۈش لازىم.

2. ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايون ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ ھەر دەرىجىلىك پارتكوملىرى ھەم ئىنقىلابنى، قۇرۇلۇشنى تۇتۇشى، ھەمجەڭ ھازىرلىقىنى تۇتۇشى لازىم. جەڭ ھازىرلىقىنى تۇتۇشتا، مۇھىمى، مىنبىلىك خىزمىتىنى تۇتۇش لازىم. شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىر قولىدا قىسمىنى، يەنە بىر قولىدا مىنبىلىك خىزمىتىنى تۇتۇشى، ھېچ بولمىغاندا يېرىم

كۈچىنى ئاجرىتىپ، مىنبىلىك خىزمىتىنى تۇتۇشى كېرەك. جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ئىلى ھەربىي رايونى ئاساسىي كۈچىنى مىنبىلىك خىزمىتىنى تۇتۇشقا قارىتىش لازىم.

3. مىنبىلىك خىزمىتىدە مۇھىم نۇقتا بولۇشى كېرەك. بۇنىڭدا مۇھىمى ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى، سوتسىيالىستىك تەربىيە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان نۇقتىلىق ناھىيىلەر، چېگرا رايونلار، نۇقتىلىق شەھەرلەر ۋە قاتناش تۈگۈنلىرىنىڭ مىنبىلىك خىزمىتى ئوبدان تۇتۇلۇشى كېرەك.

4. مىنبىلىك خىزمىتىدە پىلان بولۇشى كېرەك. ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى مىنبىلىك قۇرۇلۇشى ھەققىدە پىلان تۈزۈپ چىقتى. يەرلىكمۇ مىنبىلىك قۇرۇلۇشى ھەققىدە پىلان تۈزۈپ چىقىشى لازىم.

5. مىنبىلىك خىزمىتىنى سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، مىنبىلىك خىزمىتىدە ھەقىقىي تۈردە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» لازىم.

6. مىنبىلىك كادىرلىرىنى سەپلەش خىزمىتىنى كۈچەيتىش كېرەك. يەرلىكنىڭ ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ كەسپىي قوراللىق خىزمەت كادىرلىرىنى سان ۋە سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلغان ھالدا شتات بويىچە تېزدىن سەپلەپ بولۇش كېرەك. خەلق گۇڭشېلىرىدە ئالدى بىلەن سوتسىيالىستىك تەربىيە

قىلىپ بېرىلىۋاتقان سىناق نۇقتىلىرىغا سەپلەپ بېرىلىشى لازىم.

7. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مىنبەگلارنى بىر قېتىم غەربىي كۆرەككە تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايون قۇرۇلغانلىقىنىڭ 10 يىللىقىنى تەبرىكلەش مۇراسىمىدا 10 مىڭ ئايانچ مىنبىگىنى نامايىشقا قاتناشتۇرۇپ، مىنبەگلارنىڭ كۈچىنى كۆزدىن كەچۈرۈش ئارقىلىق، مىنبەگ خىزمىتىنى ئىلگىرى سۈرۈش لازىم.

8. غەربىي شىمال بيۇروسى غەربىي شىمال رايونىنىڭ جەڭ ھازىرلىقى ۋە مىنبەگ خىزمىتىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، غەربىي شىمال رايونى بويىچە مىنبەگ خىزمىتى يىغىنى چاقىرىشنى قارار قىلدى. شىنجاڭ ھەربىي رايونى تەييارلىقىنى پۇختا قىلىپ، يىغىنغا قاتنىشىدىغانلارنى ئۆز ۋاقتىدا ئەۋەتىش لازىم.

9- ئاينىڭ 12 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت ھەملىكەتلىك مىنبەگ خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسىنى تەستىقلاپ تارقىتىپ، «تۆتنى ئىنقىلاش ھەركىتىدە مىنبەگ خىزمىتىنى ئۇنتۇپ قالماي ھەقىقىي تۇردە ياخشى ئىشلەش لازىم» لىقىنى تەلەپ قىلدى.

9- ئايدا بىرگىتۇەن شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ يولىيورۇقىغا

ئاساسەن، ئىشلەپچىقىرىش - قوروللىنىش بىنگتۇەنىنىڭ قوراللىق كۈچلەر قوروللىنىش پىلانىغا يەنە بىر قېتىم تۈزىتىش كىرگۈزۈپ، ئەسلىدىكى ئاساستا، 1970 - يىلىغىچە 180 مىڭ ئادەمدىن تەركىب تاپقان 10 پىيادە ئەسكەر-لەر شىسى، ئۈچ بىرونى شى، بىر توپچى قىسىملار شىسى، ئىككى زىنىت توپچىلار شىسى، ئىككى قوروللىنىش ئەسكەر-لەر شىسى - جەمئىي 18 شى تەشكىللەش ۋەزىپىسىنى ئورۇنلىماقچى بولدى ھەمدە بۇ قوشۇننىڭ تەشكىلىي پىلانى، شتاتى، قورال - جابدۇقى، ئەسكىرى قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا كونكرېت پىكىر ئوتتۇرىغا قويدى.

10 - ئاينىڭ 1- كۈنى شىنجاڭنىڭ ھەر قايسى جاي-لىرىدىن ئاپتونوم رايوننىڭ مىنبىگ كۆرىكىگە قاتنىشىش ئۈچۈن كەلگەن 15 مىڭدىن ئارتۇق ھەر مىللەت مىنبىگلىرى، پىيادە ئەسكەرلەر، ئاتلىق ئەسكەرلەر، توپچى ئەسكەرلەر، قوروللىنىش ئەسكەرلىرى ۋە خەۋەر-ئالاقە ئەسكەرلىرى قاتارلىق تۈرلەر بويىچە 69 دانە چا-سا سەپ بولۇپ تەشكىللىنىپ، ئۈرۈمچىدە مەركىزىي ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ كۆزدىن كەچۈرۈشىدىن ئۆتتى.

10 - ئاينىڭ 2 - كۈنى ئىشلەپچىقىرىش - قوروللىنىش بىنگتۇەنى، ئۈرۈمچى، قۇمۇل، سانجى، بايىنغولىن قاتار-لىق ئورۇنلاردىكى مىنبىگلار ھەربىي تېخنىكىدىن ماھا-

رەت كۆرسەتتى. مۇئاۋىن زوڭتىلى خې‌لۇڭ ۋە مەركىزىي ۋەكىللەر ئۆمىكىدىكى باشقا يولداشلار ماھارەت كۆرسەتىشكە قاتناشقان بارلىق مىنىبىگلارنى قوبۇل قىلدى ھەمدە ئۇلار بىلەن بىرگە رەسىمگە چۈشتى.

بۇ‌پا ئالىيەتلەرئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىنىبىلىك خىزمەتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ناھايىتى زور رول ئوينىدى. شۇنىڭ بىلەن، مىنىبىگلار ئارىسىدا ھەربىي مەشق دولقۇنى قوزغىلىپ كەتتى. 1965 ـ يىلى باش سەنمۇبۇ شىنجاڭغا 100 مىڭ مىنىبىك تەربىيىلەش، 50 مىڭ مىنىبىگنى قارىغا ئېتىشقا قاتناشتۇرۇش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغانىدى. پەقەت ھەرقايسى ۋىلايەت، ئوبلاستلارلا 170 مىڭدىن ئارتۇق مىنىبىگنى تەربىيىلەپ چىقىپ، 72 مىڭ 301 مىنىبىگنى قارىغا ئاتقۇزدى، قارىغا ئاتقانلارنىڭ ئومۇمىي نەتىجىسى ئەلا بولدى. 2195 تېخنىك تايانچىسى يېتىشتۈرۈلۈپ، تەلىم ـ تەربىيە ۋەزىپىسى ئاشۇرۇپ ئورۇنلاندى.

10 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى مۇئاۋىن زوڭتىلى خې لۇڭ بىگتۇەن رەھبەرلىرىگە: «ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىگتۇەنى مەركىزىي كومىتېت ۋە ھەربىي كومىتېتنىڭ چېگرا رايوننى گۈللەندۈرۈش، چېگرا رايوننى قوغداش توغرىسىدىكى‌يوليورۇقلىرىنى ۋە فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى يۈزدە ـ يۈز ئىجرا قىلدىگلار، ‹ئۈچ ئەترەت‌بولۇش› ۋە

زىيەسىنى بىر قەدەر ياخشى ئورۇنلىدىڭلار. چىگرا رايونـ
نى قوغداش، چېگر رايوننى گۈللەندۈرۈشتە سىلەر بۇرۇن
رول ئوينىغان، هازىرمۇ رول ئويناۋاتىسىلەر، بۇندىن
كېيىنمۇ داۋاملىق رول ئوينىشىڭلار لازىم. ئەسلـ
دە جۇزوڭلى سىلەرنىڭ سىبىلىڭ دىجورنى شىمدىن 15
نى تەشكىللىشىڭلارنى ئېيتقان، مەن يەنە تۆتنى قوشۇپ
قويدۇم. ئەگەر زوڭلىنىڭ ئېيتقىنىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدىـ
غان بولساڭلار، بۇندىن كېيىنكى روللار تېخىمۇ زور
بولىدۇ، سىلەر 1968 ـ يىلى پىيادە ئەسكەرلەر شىمدىن
10 نى تەشكىللەپ بولۇشنى قولغا كەلتۈرۈشىڭلار لازىم»
دېدى.

11 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنىدىن 13 ـ كۈنىگىچە شىنجاڭ
ھەربىي رايونى قىسىملارنىڭ سىبىلىڭ خىزمىتىنى ياخشى
ئىشلەش توغرىسىدا سۆھبەت يىغىنى چاقىردى ھەمدە
يىغىن خاتىرىسى يېزىپ چىقتى.

جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ئىلى ھەربىي
رايونى، هاۋا ئارمىيە 9 ـ جۇنى، جامائەت خەۋپسىزلىـ
كى زۇڭدۇيى ، ھەر قايسى شىلار، شۆبە ھەربىي رايونلار
ۋە ھەربىي رايونغا بىۋاسىتە قاراشلىق قىسىملارنىڭ
مەسئۇللىرى يىغىنغا قاتناشتى.

يىغىن مۇنداق دەپ قارىدى: بۇ يىل 1 ـ ئايدا
ھەربىي رايون «قىسىملارنىڭ سىبىلىڭ خىزمىتىنى دائىـ

رىلەر بويىچە مەسئۇل بولۇپ ياخشى ئىشلىشى توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈرگەندىن كېيىن، قىسىملارنىڭ مىنبىلىك خىزمىتى ئىشلىشىدە بۇرۇنقىدىن ناھايىتى زور ئىلگىرىلەش بولدى. تولۇقسىز مەلۇماتلارغا ئاساسلانغاندا، بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، قىسىملار ۋە ئورگانلار 239 يەرلىك ئورۇن بىلەن ئالاقە باغلاپ، 354 كادىر، جەڭچىنى مىنبىلىك خىزمىتى ئىشلەشكە ئەۋەتتى.

يېقىندا تۆۋەندىكى بىر نەچچە مەسىلە ئايدىڭلاشتۇرۇلدى:

1. ماۋجۇشىنىڭ خەلق ئۇرۇشى ئىدىيىسىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا تەشۋىق قىلىش ۋە ئۆگىنىش لازىم.

2. تۆۋەندىن يۇقىرى ئورۇنلار (جامائەت خەۋپسىزلىكى زۆڭدۈيىمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) ئۆزى تۇرۇشلۇق ناھىيىنىڭ مىنبىلىك خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇپ، شۇ ناھىيىنىڭ مىنبىلىك خىزمىتىدە ئۆچنى ئەمەلىيلەشتۇرۇشنى ئۈچ يىل ئىچىدە ئىشقا ئاشۇرۇشى لازىم.

3. خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ قۇرۇلۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈش لازىم.

4. تۆۋەندىن يۇقىرى پارتكوملاردا(مۇستەقىل يىڭنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) بىر كىشى مىنبىلىك خىزمىتىگە قوشۇمچە مەسئۇل بولۇشى، سىلىنبۇ، سىياسىي بۆ ۋە ئارقا سەپ بۆسىنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرىدىمۇ مىنبىلىك

خىزمىتىنى باشقۇرىدىغان ئادەم بولۇشى، مىنبىڭ خىز-
مىتى پارتكومىنىڭ كۈن تەرتىپىگە، قىسمىنىڭ خىزمەت
پىلانىغا كىرگۈزۈلۈشى لازىم. تۆۋەندىن يۇقىرى ئورۇنلار-
نىڭ باشلىقلىرى ھەربىي رايونغا نۇقتىدا تۇرۇپ مىنبىڭ
خىزمىتى ئىشلىگەنلىكى توغرىسىدا يىلدا 1 - 2 قېتىم
دوكلات يوللىشى كېرەك.

1965 - يىلى شىنجاڭنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىدە، ئىشلەپ-
چىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشى
نۇقتىلىق كۈچەيتىلگەن، مىنبىڭلار ئارىسىدا جەڭ ھازىر-
لىقى ۋە ۋەزىيەت تەربىيىسى چىڭ تۇتۇلغان، مىنبىڭلار-
نىڭ جەڭ ھازىرلىقى قارىشى ئۆستۈرۈلگەن، مىنبىڭلاردا
ئارمىيىگە، جەڭگە قاتنىشىشقا ھەر ۋاقىت تەييار تۇرۇش
ئىدىيىسى تۇرغۇزۇلغاندىن سىرت، قوراللىق تايانچ مىن-
بىڭ تەشكىللەش ھەققىدىكى تەجرىبىلەر داۋاملىق كې-
ڭەيتىلدى. يىل ئاخىرىغىچە، جەمئىي 95 تايانچ مىنبىڭ
لىيەنى، 46 پەي، 14 مىڭ 619 نەپەر تايانچ مىنبىڭ قو-
راللاندۇرۇلدى. بۇنىڭ ئىچىدە پارتىيە ئەزالىرى 52.3%
نى، ئىشچىلار ۋە كەمبەغەل - تۆۋەن ئوتتۇرا دېھقانلار،
ئەمگەكچى چارۋىچىلار 81.6% نى تەشكىل قىلدى. ئۇلار-
غا 7463 دانە ھەر خىل قورال تارقىتىپ بېرىلدى.

11 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 12 - ئاينىڭ 3 - كۈنىگىچە
جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ

غەربىي شىمال بيۇروسى لەنجۇ شەھرىدە غەربىي
شىمال رايونىنىڭ تۇنجى قېتىملىق مىنبىنىڭ
خىزمىتى يىغىنىنى چاقىردى. يىغىندا ئاساسلىقى مىنبىنىڭ
خىزمىتىگە دائىر تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى ۋە ئالماشتۇ-
رۇلدى. مىنبىنىڭ خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش»
ئىلگىرى سۈرۈلدى، لەنجۇ، شىنجاڭ قىسىملىرى بىلەن
ھەرقايسى ئۆلكە، رايونلارنىڭ ئالاقىسى قويۇقلاشتۇرۇل-
دى. جەڭ ھازىرلىقىنى كۈچەيتىش، چېگرا رايوننى قوغ-
داش، دۆلەت مۇداپىئەسىنى مۇستەھكەملەش توغرىسىدا
مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىلدى. يىغىنغا غەربىي شىمال بيۇرو-
سىنىڭ 1 - شۆبىسى، بيۇرو شۆبىچىسىنىڭ شۆبىلىرى،
لەنجۇ قىسىملىرى ۋە شىنجاڭ قىسىملىرىدىن گوپېڭ، دېڭ
شېڭ، شى يۈەنلىن، ساۋدانوپ زاھىر، ئىشلەپچىقىرىش-
قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىدىن جاڭ جۈنخەن قاتارلىق رەھبەرلەر
ھەمدە خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى باش سەنمۇبۇسىنىڭ
مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرىنىڭ مەسئۇللىرى ۋە لەنجۇ،
شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ھەرقايسى ئۆلكىلىك ھەربىي
رايون، شۆبە ھەربىي رايون، ناھىيىلىك (شەھەرلىك)
خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ كادىرلىرى، شىنجاڭ ئىش-
لەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ خەلق قوراللىق
كادىرلىرى، «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» بويىچە ئىلغار
ئورۇنلارنىڭ ۋەكىللىرى، بەشتە ياخشى مىنبىنىڭ ۋەكىللى-
رى، ھەرقايسى ئۆلكە (رايون) لەرنىڭ تەشۋىقات بۆلۈم،

ياشلار ئىتتىپاقى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئاياللار بىرلەشمىسى، تەنتەربىيە كومىتېتى، شۇنداقلا تۆمۈريول سىستېمىسى ۋە يېزا ئىگىلىك شابىرىدىن كەلگەن يولداشلار بولۇپ جەمئىي 617 كىشى قاتناشتى. بۇ، غەربىي - شىمال رايونى بويىچە مىنبىلق قۇرۇلۇشى تارىخىدىكى بىر قېتىملىق مىسلىسىز كاتتا يىغىن بولدى.

11 - ئاينىڭ 27 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «ليۇشاۋچى جۇشىنىڭ مىنبىلىڭ خىزمىتى توغرىسىدىكى يوليورۇقىنى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈردى. ئۇنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

زاۋۇتلاردىكى مىنبىگلار ھەم ئىشچى، ھەم مىنبىلىڭ بولۇشى كېرەك. ئۇلارنى زېنىت توپ، زېنىت پىلىموتلار بىلەن قوراللاندۇرۇش لازىم. ئۇلار ئادەتتىكى چاغلاردا زاۋۇتتا ئىشلىيەلەيدىغان، دۈشمەن ئايروپىلانى كېلىپ قالسا يوگۈرۈپ چىقىپ ئاتالايدىغان، ئۆزىنى ئۆزى قوغدىيالايدىغان بولسۇن. جەڭ ھازىرلىقى تىلغا ئېلىنسىلا، ھەممە جايلار بىزگە زېنىت توپچىلار قىسمى كېرەك دەيدۇ، ئۇرۇش بولۇپ قالسا، زېنىت توپلار ھەممە جايغا تەقسىملەشكە يەتمەيدۇ، شۇڭا، ئارقا سەپنى ئۆزىمىزگە تايىنىپ قوغدىشىمىز لازىم. دۈشمەن ئايروپىلانى كېلىپ قالسا، ئازساندىكى ئادەملەرنىڭ ھاۋادىن مۇداپىئە كۆرۈش ئۆگىنىۋېلىشىنىڭ ئۈچۈن كۈرۈش ئۆگىنىۋېلىنگە

كىرىشۈلىشى زۆرۈر، لېكىن كۆپ ساندىكى ئادەملەر قول-
غا قورال ئېلىپ ئايروپىلان ئېتىشى كېرەك. ئېتىش-
نىڭ مەنىۋى رولىمۇ بولىدۇ. يۇشۇرۇنۇۋالغانلار زېنىت
توپچىلار قىسىملىرىنى كۆرسە جانلىنىپ قالىدۇ. ئۇلارنىڭ
روھىي ھالىتىدە كۆتۈرۈلۈش بولىدۇ.

ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ ھەممىسى مىنبىڭ خىزمىتىنى
ئۆز ئالدىغا ئۆتۈشى لازىم. مەسىلەن، بىر يىڭدىن تەر-
كىب تاپقان مۇھاپىزەتچىلەر قىسمى ئىككى يىڭلىق مىنبىڭ-
نىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى ئۆتۈشى لازىم. ئۇلار ئادەت-
تىكى چاغلاردا تەلىم - تەربىيە، ئىشلەپچىقىرىش بىلەن
شۇغۇللانسا، ئۇرۇش بولۇپ قالغاندا ئىستىھكاملارغا
يېتىپ كەلسە، ئۇچاغدا بىر يىڭنىڭ ئەمەس، بىر نەچچە
يىڭنىڭ رولىنى ئوينىيالايدۇ. ئازادلىق ئارمىيىنىڭ
يۆتكىلىپ تۇرىدىغان قىسىملىرى ئادەتتە بىر ئورۇندا
ئۇزۇنراق تۇرىدىغان بولسا، بىر جۈن ئىككى جۈن مىن
بىڭنى تەربىيىلىشى لازىم، ئۇنداقتا ئۇرۇش بولۇپ قال-
سا، ئۇلار نەچچە جۈننىڭ رولىنى ئوينىيالايدۇ. مۇشۇن-
داق قىلغاندا، ئەسكىرىي تۈرلەر بىلەن مىنبىڭلارنى
ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇپ، ئەسكەر كۆپ بولۇپ كەتسە
سېلىق ئېغىرلىشىپ كېتىش؛ ئەسكەر ئاز بولۇپ قالسا
يېتىشمەي قېلىشتەك زىددىيەتنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ،
شۇنداقلا، ئادەتتىكى چاغلاردا باقىدىغان ئەسكەر
ئازىيىپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا جەڭ قىلىدىغان ئەسكەر
كۆپىيىدۇ.

تۆتنى ئىنىقلاش ھەرىكىتى ئېلىپ بېرىلغان جاي-
لاردا مىنىبىك خىزمىتىنى ئىشلەش ئاسانغا توختايدۇ.
كىچىك ناھىيىلەر تايانچ مىنىبىك تۆەنى، چوڭ ناھىيە-
لەر تايانچ مىنىبىك شىنى تەشكىللىسە بولىدۇ. زاۋۇت-
لارمۇ مۇشۇنداق قىلىشى لازىم. تۆتنى ئىنىقلاش ھەرى-
كىتى ئاخىرلاشقان جايلاردا مىنىبىك خىزمىتىدىكى سىيا-
سىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئىشى ھەل بولۇپ بولغان بو-
لىدۇ، ئۇجايلاردا تەشكىلنى ۋە ھەربىي ئىشلارنى ئە-
ئەلىيلەشتۈرۈش تۇتۇلسىلا كۇپايە. چۈنكى ئۇ جايلار
ئىشەنچلىك، ئۇ يەردىكى ئەسكەرلەرنى قاچان ئىشلى-
تىمەن دېسە شۇچاغدا ئىشلەتكىلى بولىدۇ. بىرنەچچە
تۆەن، بىرنەچچە شىنى سىناق قىلىش ئارقىلىق، مىنىبىك
خىزمىتىدە «ئۇچىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش» خىزمىتىنى ھە-
قىقىي ياخشى ئىشلەپ، بىرەر تەجرىبە ھاسىل قىلىش
كېرەك.

1966 - يىل

2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى باش سەنمۇ بۇ ھەربەسي را-يونغا: ماۋجۇشىنىڭ فېۋرال يولىيورۇقىغا، يەنى شىنجاڭ رايوندا كىچىك ئۇرۇش قىلىشقا سەل قارىماسلىق، چوڭ ئۇرۇش قىلىشقا تەييارلىق كۆرۈش، مۇستەقىل ئۇرۇش قىلىش توغرىسىدىكى فاڭجېنىغا ۋە شىنجاڭ ئى-شلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدە ئۇن پىيادە ئەس-كەرلەرنىسى تەشكىللەشكە قوشۇلغانلىق توغرىسىدىكى يولىيورۇقىنىڭ روھىغا ئاساسەن، 1 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ھەربىي كومىتېتنىڭ ئىش بېجىرىش يىغىنىنى مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق، بەش يىل ئىچىدە ئون پىيادە ئەس-كەرلەر شىسى تەشكىللەشكە پرىنسىپ جەھەتتىن قوشۇ-لۇشنى؛ئاز - تولا ئالاھىدە قىسىملار تەشكىللەشكىمۇ بو-لىدىغانلىقىنى، لېكىن بۇنىڭدا شى تەشكىللىمەي، مۇس-تەقىل تۇەن، يىلىك تەشكىللەشنى قارار قىلغانلىقىنى تېلېفون ئارقىلىق ئۇقتۇردى.

3 - ئاينىڭ 5 - كۈنى بىڭتۇەن پارتكومى دائىمىي كومىتېت ئەزالىرى يىغىنىنى چاقىرىپ، بىڭتۇەننىڭ دېجور-نى قىسىملىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش پىلانىنى مەخسۇس

مۇزاكىرە قىلدى ھەمدە 3 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى ھەرقايـ
سىسى، تۇەنلەرنىڭ قورالىق كۈچلەرخىزمىتىگە مەسئۇل
رەھبەرلىرى، كەسپىي قورالىق كادىرلار، ئىلغارلىيەنلەرـ
نىڭ ۋەكىللىرىدىن بولۇپ 400 كىشى قاتناشقان قورالـ
لىق كۈچلەر خىزمىتى يىغىنى چاقىردى. يىغىندا، ئاـ
ساسلىقى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ، جوزوڭلىنىڭ،
خې لۇڭ مۇئاۋىن زوڭلىنىڭ ۋە ئاپتونوم رايونلۇق
پارتكومنىڭ، ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەننىڭ
قورالـلىق كۈچلەر قۇرۇلۇشى خىزمىتىگە قارىتا بەرگەن
يولىيورۇقلىرى يەتكۈزۈلدى ۋە ئىزچىللاشتۇرۇلدى. تەجـ
رىبىلەر يەكۈنلىنىپ، قورالىق كۈچلەر قۇرۇلۇشىغا ئائىت
ۋەزىپىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى، دىڭ شىڭ بىڭتۇەننىڭ
قورالىق كۈچلىرى خىزمىتىنى كۈچەيتىش ھەققىدە دوكـ
لات بەردى. پېي جۇيۇ مەملىكەتلىك سىياسىي خىزمەت
يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى. يولداش ۋاڭ ئېنماۋ يىـ
غىندا مۇھىم سۆز قىلدى.

3 ـ ئاينىڭ 22 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى
«1966 ـ يىللىق مىنبىڭ خىزمىتى توغرىسىدا قوشۇمچە
يولىيورۇق» چۈشۈردى. ئۇنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنداق:
ليۇجۇشىنىڭ ۋە ھەربىي كومىتېتنىڭ يولىيورۇقىغا ئاساسەن،
تايانچ مىنبىڭ شەلىرىنى سىناق قىلىش
خىزمىتىنى پۇختا ئىشلەش؛ مىنبىڭ شى،

تۆەنلەرنىڭ ئاپپاراتىنى قۇرۇش ھەم مۇكەممەللەشتۈرۈش؛ شەھەرلەر، زاۋۇت ـ كانلار ۋە قاتناش تۈگۈنلىرى ئۆزىنى ـ ئۆزى قوغداش؛ ئارمىيە تۈرى ۋە ئەسكىرى تۈرلەر مىنىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش؛ بىكتۆەنىڭ مىنىڭ خىزمىتىنى گەۋدىلىك ھالدا ئوبدان تۇتۇش؛ مىنبىگلارنىڭ جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتىنى ئوبدان ئىشلەش.

3 ـ ئاينىڭ 22 ـ كۈنى ھەربىي رايون ئۇرۇش ۋاقىتىدىكى سەپەرۋەرلىك پىلانىغا ئاساسەن، 1968 ـ يىلى سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتى ئاخىرلاشقاندىن بۇرۇن 70 مىڭ ئادەمنى قوراللاندۇرۇپ بولغاندىن باشقا، سوتسىيالىستىك تەربىيە ئاخىرلاشقاندىن كېيىن قوراللاندۇرۇلغان مىنبىگ سانىنى تېزدىن 180 مىڭغا يەتكۈزۈش، ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىنىدىغان ئوبيېكتى سۈپىتىدە، ھەر بىر شى ۋە تۆەندە بىردىن قوراللىق تايانچلار تۆەنى-ياكى يىگى بولۇشنى تەدرىجىي ئەمەلگە ئاشۇرۇش ھەمدە ئۇلارنى دۈشمەنگە قارشى جەڭ قىلالايدىغان، پارتىزانلىق ئۇرۇشى قىلالايدىغان ۋە ئارمىيىگە قاتنىشىش، ئالدىنقى سەپكە ياردەم بېرىش ۋەزىپىسىنى ئورۇنلىيالايدىغان بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشنى قارار قىلدى. 1966 ـ يىل 9 ـ ئايغىچە، تايانچ مىنبىگ لىيەندىن 254ى، مۇستەقىل پەيدىن ئۈچى

بولۇپ، جەمئىي 27 مىڭ 848 مىنبىڭ قورااللاندۇرۇلدى، ئۇلارغا 14 مىڭ 679 دانە ھەر خىل قورال تارقىتىپ بېرىلدى. چېگرا مۇداپىئە رايونى ۋە مۇھىم ئورۇنلاردا ئىككى ئادەمگە بىردىن قورال بېرىش ئۆلچىمى بويىچە قورال تارقىتىپ بېرىلدى.

3 - ئايدا ئۈرۈمچى، قەشقەر، غۇلجا، قاراماي شەھىرى ۋە قۇمۇل ناھىيىسى ھەربىي رايونىنىڭ جەڭ ھازىرلىقى توغرىسىدىكى يوليورۇقىغا ئاساسەن، مىنبىگلارنىڭ ھاۋا مۇداپىئە زېنىت توپچىلار لىيەنىدىن 20 نى تەشكىللىدى، ھەر بىر لىيەندە تەخمىنەن 100 ئادەم بولدى، ھەربىر لىيەنگە توققۇز دانە ئېغىر پىلىموت، 18 تال مىلتىق تارقىتىپ بېرىلدى.

3 - ئاينىڭ 25 كۈنى ھەربىي رايون پارتكومى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا «تايانچ مىنبىگ شىسى قۇرۇشنى سىناق قىلىش خىزمىتى پىلانى توغرىسىدا دوكلات» يوللىدى. دوكلاتتا تەشكىللەش پرىنسىپى، سىناق قىلىنىدىغان ئورۇن، تەشكىلىي رەھبەرلىك، سىناق قىلىش ئۇسۇلى، قەدەم باسقۇچ قاتارلىق مەسىلىلەرگە قارىتا كونكرېت پىكىر ئوتتۇرىغا قويۇلدى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇش ئېلىپ بېرىلدى.

4 - ئاينىڭ 16 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سى-

لىگىبۇسى «1966 ـ يىلى مىنبەگلار ئارىسىدا تېخنىك ئەسكەرلەر تەشكىللەش پىلانى»نى چۈشۈرۈپ، مىنبەگلار ئارىسىدا تېخنىك ئەسكەرلەر تەشكىللەشنىڭ مۇھىم نۇق- تىسى، تەشكىللەش ۋەزىپىسى، قىسىملارنىڭ مىنبەگلار ئارىسىدا تېخنىك ئەسكەرلەرنى تەربىيىلەپ بېرىشى قا- تارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە ئېنىق تەلەپ ئوتتۇرىغا قويدى.

6 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى «خەلق گېزىتى»دە «بارلىق جىن ـ شەيتانلارنى تازىلايلى» سەرلەۋھىلىك باش ما- قالە ئېلان قىلىندى. «ئازادلىق ئارمىيە گېزىتى» بۇ ما- قالىنى 6 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنىدىكى مىنبەگ بېتىگە تەھرىر ئىلاۋىسى قوشۇپ باستى. تەھرىر ئىلاۋىسىدا: پۈ- تۈن مەملىكەتتىكى خەلق قوراللىق كادىرلىرى ۋە مىنبەگلار «ئاگلىق ھالدا سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت زور ئىن- قىلابىغا ئاتلىنىش، ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق تارماقلىرى يەرلىك پارتكومنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلى- كىدە، مىنبەگ كادىرلىرى ۋە كەڭ مىنبەگلارنى تەش- كىللەپ ......، مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى ھەركىتىنى قوغداشقا پائال قاتنىشىش»قا چاقىرىلدى.

6-ئاينىڭ 16-كۈنى باش سەنمۇبۇ «شەھەرلەردىكى مىنبەگ قوراللىرىنى چىڭ باشقۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تار-

قاتتى. ئوقتۇرۇشتا: پۈتۈن مەملىكەت بويىچە مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى چوڭقۇر قانات يېيىۋاتقان، سىنىپى كۈرەش كەسكىن، مۇرەككەپ بولىۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، شە-ھەرلەردىكى مىنبىلىڭ قورالىنىڭ ھەر قايسى ئورۇنلار يىغىپ ساقلاپ، قورال بىلەن ئوق - دورىلارنى ئايرىپ قويۇش، قورال ئىسكىلاتلىرىغا ئىشەنچلىك ئادەملەرنى بەلگىلەپ مەخسۇس قارىتىش؛ كاپىرول، پارتلاتقۇچ دورىغا ئوخشاش پارتلايدىغان بويۇملارنى شەھەرلىك، رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى بىر تۇتاش ساقلاش ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

7 - ئاينىڭ 5 - كۈنى باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ «مىنبىلىڭ خىزمىتىگە دائىر بىر نەچچە مەسىلە توغرىسىدا ئوقتۇرۇش» چىقاردى. ئوقتۇرۇشتا: «باش سەنمۇ بۇ 1964 - يىلى تارقاتقان مىنبىڭلارنىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيە پروگراممىسى (سىناق نۇسخىسى) غا تۈزىتىش كىرگۈزۈشكە توغرا كەلدى، شۇڭا، ئۇنى ۋاقىتىنچە ئىشلەتمەسلىك قارار قىلىندى؛ بۇ يىللىق مىنبىلىڭ تەلىم - تەربىيىسىدە ماۋجۇشى ئەسەرلىرىنى كەڭ كۆلەمدە ئۆگىنىش ئاساس قىلىنىدۇ» دەپ كۆرسىتىلدى.

7 . ئايدا ھەربىي كومىتېت باش بۇنىڭ رەھبەرنى

رنى شىنجاڭدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىشقا ئەۋەتتى، ئۇلار ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىدە 10 شى تەشكىللەش مەسىلىسى ئۈستىدە مەخسۇس تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، 10 شى تەشكىللەش مەسىلىسى تېخى ئەمەلىيلەشمەپتۇ، گەرچە 610 دىجورنى لىيەن (بۇنىڭ ئىچىدە 314 ى قوراللىق لىيەن) تەشكىللەنگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ دىجورنى لىيەنلەر تارقاق ئىكەن، ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى بىرىنچى سەپتە ئىشلەۋېتىپتۇ، ئادەملىرى يۆتكىلىپ تۇرىدىكەن، كۆپلىرى ئۆي ـ ئوچاقلىق بولۇپ كېتىپتۇ، دۈشمەن ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلىپ قالسا، ئۇلارنى تېزدىن يىغىپ جەڭگە ئاتلاندۇرۇش ناھايىتى قىيىنغا چۈشكىدەك؛ بولۇپمۇ بىڭ. تۈەن ۋە شىنىڭ قوماندانلىق ئاپپاراتى ھەم ئۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلغۇچى فېندۇيلەر يوق ئىكەن، ناۋادا بىرەر ئەھۋال بولۇپ قالسا، ئۇرۇشقا قوماندانلىق قىلىش تەس بولغىدەك، دەپ قارىدى. شۇڭا، 1966 يىل 8-ئاينىڭ16-كۈنى،ھەربىي كومىتېت دائىمىي كومىتېتىنىڭ كېڭەيتىلگەن يىغىنىدا بۇ ئەھۋاللار مۇزاكىرە قىلىنىپ مۇنداق دەپ قارالدى: ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىدە 10 پىيادە ئەسكەرلەر شىسى تەشكىللەش مەسىلىسى ـ شىنجاڭدا جەڭ ھازىرلىقىنى كۈچەيتىش، سوۋېت شيۇجېڭجۇيىچىلىرىنىڭ تۇيۇقسىز ھۇجۇمىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى مۇھىم تەدبىر، شۇڭا، ئۇنى ئىمكان

قەدەر تېز ئەمەلىيلەشتۈرۈش زۆرۈر. يىغىندا يەنە مۇنۇلار قارار قىلىندى: دۆلەتلىك ئاساسىي قۇرۇلۇش قوشۇنىنى ئازادلىق ئارمىيىنىڭ ئاساسىي قۇرۇلۇش قىسىملىرى قىلىپ ئۆزگەرتكەنگە ئوخشاش، ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ ھەربىر يېزا ئىگىلىك شىدا بىردىن كىچىك تىپتىكى جەڭ ھازىرلىقى شى قۇرۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، 10پىيادە ئەسكەرلەر شىسىنى تەدرىجىي تەشكىللەپ بولۇش لازىم. ھەر بىرشى 7000 ـ 8000 كىشىدىن تەركىب تاپسا، 10 شىدا جەمئىي 70 ـ 80 مىڭ ئادەم بولىدۇ. بۇ 10 شىدا مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلىك تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇ ئازادلىق ئارمىيە دەپ ئاتىلىدۇ (ئەمما ئازادلىق ئارمىيىنىڭ سانىغا كىرگۈزۈلمەيدۇ). ھازىرقى پىيادە ئەسكەرلەر شىسىنىڭ شتاتىغا ئاساسەن، شى، تۇەن ئورگىنىنى تەشكىللىنىدۇ ھەمدە ئۇ ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ شتابىدا بولىدۇ. بۇ 10 پىيادە ئەسكەرلەر شىسىنى يۈرۈشلەشتۈرۈش ئۈچۈن، بىر يەر ئۈستى توپچى قىسىملار شىسى، بىر زېنىت توپچىلار شىسى ۋە ئۈچ تانكا تۇەنى تەشكىللىنىدۇ. ئۇلار ئادەتتىكى چاغلاردا ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىدۇ، ئۇلارغا بولغان سىياسىي تەربىيە زور كۈچ بىلەن كۈچەيتىلىدۇ، ئۇلار دېھقانچىلىقنىڭ بوش ۋاقتىلىرىدىن پايدىلىنىپ مەلۇم ۋاقىت ھەربىي

تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بارىدۇ. سانائەتنى ئۆگىنىش بىلەن ھەربىي ئىشلارنى ئۆگىنىشكە تەڭ ئېتىبار بېرىش لازىم. ئۇرۇش ۋاقتىدا ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىگتۈەنىنىڭ چوڭراق يېزا ئىگىلىك شىلىرى ئۆزىدىن ئەسكەر تولۇقلاپ چوڭ شى تەشكىللەيدۇ. ئۇنىڭغا شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىر تۇتاش قوماندانلىق قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا، ئۇرۇش ۋاقتىدا دۈشمەن ئارقا سېپىدە پارتىزانلىق ئۇرۇشنى قانات يايدۇرۇش ھەمدە ئاساسىي كۈچلەرنى تولۇقلايدىغان زاپاس قوشۇن بولۇشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىگتۈەنىنىڭ دىجورنى لىيەنلىرىنى داۋاملىق تەرەققىي قىلدۇرۇش ۋە ئۇلارنىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش لازىم. 10 ـ ئاينىڭ 12 ـ كۈنى، مەركىزىي كومىتېت ھەربىي كومىتېتىنىڭ 1966 ـ يىل 9 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىدىكى «شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىگتۈەنىدە 10پىيادە ئەسكەرلەر شىسى تەشكىللەش توغرىسىدا دوكلات»نىغا قوشۇلدى ھەمدە دوكلاتقا «تەشكىللەش خىزمىتىنى دەرھال باشلاپ، كېلەر يىلى ئاۋۋال تۆت ياكى بەش شى قۇرۇپ چىقىش، تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، ئاندىن قالغان شىلارنى تەشكىللەش لازىم» دەپ تەستىق سالدى.

«مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى» تۇپەيلىدىن بۇ پىلان ئەمەلگە ئاشماي قالدى.

8 ـ ئايدا ھەربىي رايون يەرلىكتىكى ئاساسىي قاتلام مىنبىڭ تەشكىلاتلىرىدا ساقلىنىۋاتقان قوراللارنى ناھىيىدىن يۇقىرى خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە يىغىپ پېچەتلەپ ساقلاشنى قارار قىلدى.

9 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى باش سەنمۇ بۇ، باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ «پېزىلار، زاۋۇتلار، كان ـ كارخانىلار، كەسپىي ئورۇنلار، پارتىيە ـ ھۆكۈمەت ئورگانلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىدا قىزىل قوغدىغۇچىلار دېگەندەك تەشكىلاتلارنى قۇرماي، ئاساسلىقى، مىنبىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا پىكىر» نىگە قوشۇلۇپ، ئۇنى پۈتۈن مەملىكەتكە تارقاتتى.

11 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى بىڭتۇەن پارتكومى ئومۇمىي ھەيئەتلەر كېڭەيتىلگەن يىغىنى چاقىردى. يىغىنغا ھەر قايسى شىلارنىڭ قوراللىق خىزمەتكە مەسئۇل رەھبەرلىرى ۋە بىڭتۇەن ئورگىنىدىكى ئالاقىدار تارماقلارنىڭ رەھبەرلىرىدىن بولۇپ جەمئىي 56 كىشى قاتناشتى. ھەربىي رايوندىن يولداش خې جياچەنمۇ يىغىنغا قاتناشتى. يىغىندا بىڭتۇەندە رەسمىي ھەربىي قىسىم قۇرۇش مەسىلىسى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلىندى. دېڭ شېڭ ماۋجۇشى، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى ۋە مەركىزىي ھەر-

بىي كومىتېتىنىڭ رەسمىي ھەربىي قىسىم قۇرۇش توغرى-
سىدا بەرگەن يوليورۇقلىرىنى يەتكۈزدى. مەركىزىي كو-
مىتېتىنىڭ يوليورۇقىدا: بىگتۇەن 1970 - يىلىدىن بۇرۇن
12 رەسمىي ھەربىيلەر شىسى، ئۈچ مۇستەقىل تانكا تۇە-
نى تەشكىللىشى لازىم. قورال - جابدۇقنى ھىسابقا ئال-
مىغاندا، ئۇلارنىڭ بارلىق خىراجىتىنى بىگتۇەن ئۆزى
كۆتۈرىدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

1967 - يىل

1 - ئايدا جاڭ چۈنچياۋ، ياۋۋېنيۈەنلەرنىڭ كۈش-
كۈرتىشى بىلەن شاڭخەيدىكى «ئىسيانچى» لار ئۆزئول -
كېسىل، ئۇمۇمىيۈزلۈك ھوقۇق تارتىۋېلىش ھەركىتى —
«يانۋار ئىنقىلابىي بورىنى» نى قوزغىدى.

«قىزىل بايراق» ژۇرنىلى «پرولېتارىيات ئىنقى-
لابچىلىرى بىرلىشەيلى» سەرلەۋھىلىك ئوبزورچى ماقا-
لىسى ئېلان قىلىپ، «پارتىيە ئىچىدىكى كاپىتالىزم يو-
لىغا ماڭغان بىر ئوچۇم ھوقۇقدارلاردىن ھوقۇق تارتىۋې-
لىش» نى ئوتتۇرىغا قويدى. شۇنىڭ بىلەن، مەملىكەتنىڭ
ھەر قايسى جايلىرىدا يۇقىرىدىن تۆۋەنگە قەدەر ھوقۇق
تارتىۋېلىش ھەركىتى قوزغىلىپ كەتتى.

1 - ئايدا «جەڭ غەلىبىسى» گېزىتىنىڭ يېرىم
ئايدا بىر سان چىقىدىغان قوشۇمچە بېتى — «مىنبىڭ
بېتى» خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە يېزىقتا ئايدا بىر سان چى-
قىدىغان «شىنجاڭ مىنبىڭلىرى» ژۇرنىلىغا ئۆزگەرتىلىپ،
مىنبىڭ لىيەنلىرىگىچە تارقىتىلىدىغان بولدى.

1 - ئاينىڭ 26 - كۈنى بىڭتۇەننىڭ دىجورنى

لیەنلىرى شىخەنزندە يۈز بەرگەن «26- يانۋار ۋەقەسى» گە قاتناشتى، ئۇلاردىن 100 دىن ئارتۇق ئادەم ئۆلدى ۋە ياردار بولدى.

مەركىزىي كومىتېت بىڭتۇەننى جۇمالىدىن شىنجاڭ نى ئوراقلاشتۇرۇش ئۈچۈن، 2 - ئاينىڭ 11 - كۈنى «شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى ئېلىپ بېرىشى توغرىسىدا 12 ماددىلىق بەلگىلىمە» چىقىرىپ، بىڭتۇەندە ھەربىي ئىدارە قىلىشنى يولغا قويدى.

2 - ئاينىڭ 17 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، گوڭشې، زاۋۇت - كان، ئالىي مەكتەپ قاتارلىق ئورۇنلاردىكى كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىدىن ئۆز ئورنى ۋە ئۆز رايونىدا پرولېتارىيات مەدەنىيەت زور ئىنقىلابىغا ئاكتىپ قاتنىشىشىنى تەلەپ قىلدى. ئۇقتۇرۇشتا، كەسپىي قوراللىق كادىرلار ھىنبىڭلارنى تەشكىللەپ مەدەنىيەت زور ئىنقىلابىنى قوغداشتىن ئىبارەت جەڭ ھازىرلىقى ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان، شۇڭا، ئۇلار خىزمەت ئورنىدىن خالىغانچە ئايرىلىپ كەتمەسلىكى كېرەك، دەپ تەكىتلەندى.

2 - ئاينىڭ 22 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش توغرىسىدا

يولىيورۇق» چۈشۈرۈپ، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى — يەرلىكتىكى ھەقىقىي پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرىنىڭ ھوقۇق تارتىۋېلىش كۈرىشىنى قوللاش ۋە ئىنقىلابنى تۇتۇپ، ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت، دەپ كۆرسەتتى ھەمدە چېگرا مۇداپىئە رايونىدىكى شۆبە ھەربىي رايون ۋە خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتىنى ھەم چېگرا — دېڭىز مۇداپىئەسىدىكى دۈشمەنگە قارشى كۈرەشنى كۈچەيتىشى كېرەك، دەپ ئوتتۇرىغا قويدى.

7 - ئاينىڭ 22 - كۈنى جياڭ چىڭ «قەلەم بىلەن ھۇجۇم قىلىپ، ئەلەم بىلەن قوغدىنىش» دېگەن شۇئارنى كۆتۈرۈپ چىقتى. شۇنىڭ بىلەن، ئاممىۋى تەشكىلاتلار ئوتتۇرىسىدا ئەلەم كۈرىشى قوزغىلىپ، قىسمەن رايونلاردا قورال - ياراق بۇلاش ۋەقەسى يۈز بەردى.

7 - ئاينىڭ 31 - كۈنى «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» «مىنبىڭلارنى ئۆزگەرتىش» ئارقىلىق، ئىسيانچىلار ئاساس قىلىنغان 2 - قوراللىق كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ پارتىيىنى چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋېلىپ ھوقۇق تارتىۋېلىش، فاشىستىك دېكتاتورا يۈرگۈزۈش قورالىغا ئايلاندۇرۇش كويىدا بولدى.

1968 - يىل

12 - ئاينىڭ 28 - كۈنى «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» مىنبەگلارغا رەھبەرلىك قىلىش ھوقۇقىنى تارتىۋېلىشقا جىبىنىنىڭ بېرىچە تۇرۇندى. ۋاڭ خۇڭۋېن شائخەي ئىشچىلار باش قوماندانلىق شىتابىنىڭ كاتىپباشلىرىغا ئاپئاشكارا ھالدا: «قوشۇنىمىزنى كۆچەيتىشتىكى ئاچقۇچلۇق مەسىلە رەھبەرلىك ھوقۇقى مەسىلىسى، يەنى رەھبەرلىك ھوقۇقى كىمنىڭ قولىدا بولۇش مەسىلىسى» دېدى.

12 - ئايدىن 1969 - يىل 3 - ئايغىچە سوۋېت زومىگەرلىرى ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ 740 ئادەم (قېتىم) قوراللىق ئەسكەر، 130 دانە (قېتىم)دىن كۆپرەك برونېۋىك، 25 دانە (قېتىم) تىك ئۇچار ئايروپىلان چىقىرىپ، تالاش - تارتىشتا تۇرۇۋاتقان بىركىپ رايونىمىزنى ئىگىلىۋېلىش كويىدا بولدى. ھەرمىللەت مىنبەگلىرى زوراۋانلىقتىن قورقماي، دىپلوماتىيە كۈرىشىگە دائىر فاكجېنلارغا ئەمەل قىلىپ، سوۋېت قوشۇنلىرىغا قارشى نەچچە ئون قېتىم كۈرەش قىلىپ، چارۋا بېقىپ يۈرۈپ چېگرا رايوننى قوغداش كۈرىشىنىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈردى.

1969 - يىل

3 - ئاينىڭ 2 - كۈنى سوۋېت زومىگەرلىرى جېنباۋ-داۋ ۋەقەسىنى قوزغىغاندىن كېيىن، يەنە جۇڭگو-سوۋېت چېگرىسىغا نۇرغۇن ئەسكەر توپلاپ، ئېلىمىزنى دۈشمەن قىلغان ھالدا بىر قاتار مانېۋىرلارنى ئۆتكۈزۈپ، ئۇرۇش تەھدىتى پەيدا قىلدى. بۇ چاغدا، ماۋجۇشى «ئۇرۇشقا تەييارلىق قىلىش كېرەك» دېگەن چاقىرىقنى چىقىرىپ، «شيۇجېڭجۇيىچىلارنىڭ تۇيۇقسىز ھۇجۇمىدىن مۇداپىئە كۆرۈپ، جەڭ ھازىرلىقىنى كۈچەيتىش»نى تەلەپ قىلدى.

3 - ئاينىڭ 23 - كۈنى ۋاڭ خۇڭۋېن شاڭخەيدىكى «ئىشچىلار ئىسيان گېزىتى» دە شاڭخەينىڭ قەلەم بىلەن ھۇجۇم قىلىپ، ئەلەم بىلەن قوغدىنىش قوشۇنى قۇرۇلۇشىغا دائىر خۇلاسە دوكلاتى — «ئىشچىلار سىنىپىنى قوراللاندۇرۇپ، شەھەر مىنبەگلىرىنى ئۆزگەرتەيلى»نى ئېلان قىلىپ، «2 - قوراللىق كۈچ»نىڭ رولىنى ھەدەپ كۆككە كۆتۈردى ۋە گۈزەللەشتۈردى.

6 - ئاينىڭ 10 - كۈنى سوۋېت قوشۇنلىرى چا-

غانتوقاي ناھىيىسى بارلىق تېغىنىڭ غەربىي قىسمىغا تاجاۋۇز قىلىپ كىردى. 161 - تۈەن - مەيدانىنىڭ چارۋىچىلىق دۈيىدىكى مىنبەگلار ئۆزىنى قوغداش يۈزىسىدىن چېگرا مۇداپىئە قىسىملىرىغا ماسلىشىپ قايتۇرما ھۇجۇمغا ئۆتتى، مەزكۇر دۈينىڭ ئايال چارۋىچىسى سۇن لۇگجىن شۇ قېتىمقى كۈرەشتە باتۇرلارچە قۇربان بولدى. ئاپتونوم رايونلۇق ئىنقىلابىي كومىتېت ئۇنىڭغا ئىنقىلابىي قۇربان دەپ شەرەپلىك نام بەردى ھەمدە يولداش سۇن لۇگجىندىن ئۆگىنىش توغرىسىدا قارار چىقاردى.

6 - ئايدا «شىنجاڭ مىنبەگلىرى» ژورنىلى مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى تۈپەيلىدىن نەشر قىلىنماي، شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ تەستىقى بىلەن توختىتىلدى.

7 - ئاينىڭ 25 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ يولىيورۇقى بويىچە ئۈرۈمچى جىڭبىڭچۈيى قۇرۇلدى. ئۇنىڭغا ئۈرۈمچى ناھىيىلىك ۋە شەھەر تەۋەسىدىكى ھەر قايسى رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى قارايدىغان بولدى.

8 - ئاينىڭ 20 - كۈنى بىڭتۈەن پارتكومى كۈيتۇڭدە چېگرا مۇداپىئە رايونىدىكى يېزا ئىگىلىك شىلىرىنىڭ جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى

چاقىردى. يىغىندا بىڭتۈەننىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەش-
تۈرۈلگەن ھالدا، جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتىنى ۋە ئىدى-
يىۋى تەربىيىنى كۈچەيتىش، مىنبىڭلارنىڭ سىياسەت سە-
ۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش، بىڭتۈەننىڭ قوراللىق كۈچلەر قۇ-
رۇلۇشىنى كۈچەيتىش، شۇنداقلا جەڭ ھازىرلىقى ماددىي
ئەشيالىرىنى تەييارلاش خىزمىتىنى نۆۋەتتە جىددىي جەڭ
ھازىرلىقى سەپەرۋەرلىكى دەپ قاراش ئوتتۇرىغا قويۇلدى.
9 - ئايدا «ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرلىككە سەپەر-
ۋەر قىلىش پىلانى» تۈزۈپ چىقىلدى. پىلاندا، ئۇرۇش
ۋاقتىدا بىڭتۈەن سىستېمىسىدىن 130 مىڭ ئەسكەرنى سە-
پەرۋەر قىلغىلى بولىدىغانلىقى، ئۇرۇشنىڭ دەسلەپكى
مەزگىلىدە 3 — 4 پىيادە ئەسكەرلەر شىنى تەشكىل-
لىگى ۋە قوراللاندۇرغىلى بولىدىغانلىقى مۆلچەرلەندى.
9 - ئاينىڭ 11 - كۈنى بىڭتۈەن ئورگىنىنىڭ جەڭ ھازىر-
لىقى لايىھىسى تۈزۈپ چىقىلدى. ئۇنىڭدا، ئۇرۇش ۋاق-
تىدىكى قوماندانلىق ئاپپاراتى، قوماندانلىق شتابىنىڭ
ئورنى، ئارقا سەپ بازىسىنىڭ تەشكىللىنىشى ۋە ئورنى،
ئۇرۇش ۋاقتىدا خادىملارنى تارقاقلاشتۇرۇش پىلانى قا-
تارلىقلار ئېنىق بەلگىلەندى.

10 - ئاينىڭ ئوتتۇرىسىدا شىنجاڭ ھەربىي رايونى
جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، شىمالىي شىنجاڭ ھەر-
بىي رايونى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى،

ھاۋا ئارمىيە 9-جۈزىنىڭ ۋە شىددىن يۇقىرى قىسىملار-
نىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى قاتناشقان جەڭ ھازىرلىقى
خىزمىتى يىغىنىنى ئاچتى. يىغىندا ئارمىيە بويىچە چاقى-
رىلغان جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھى يەت-
كۈزۈلدى. شىنجاڭنىڭ جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتى مۇزاكىرە
قىلىندى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

يىغىندا مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ مۇستەقىل
ئۇرۇش قىلىش، ئۇزۇن مۇددەت ئۇرۇش قىلىشقا تەييار
تۇرۇش توغرىسىدىكى يولىيورۇقى ۋە باش سەنمۇ بۇنىڭ
تەلىپىگە ئاساسەن، جايلارنىڭ مىنىبىڭ خىزمىتىنى ياخ-
شى ئىشلەپ، ماۋجۇشىنىڭ: «ئۇرۇش پارتلاپ قالسا،
كىچىك ناھىيىلەردە بىر يىڭ، ئوتتۇرا ھال ناھىيىلەردە
ئىككى يىڭ، چوڭراق ناھىيىلەردە بىر تۇەن يەرلىك قو-
شۇن تەشكىللەش كېرەك» دېگەن يوليورۇقىنى تېزدىن
ئەمەلىيلەشتۈرۈش تەلەپ قىلىندى. خېيلۇڭجياڭ ئۆلكى-
لىك ھەربىي رايوننىڭ يەرلىك قوراللىق كۈچلەرنى تەش-
كىللەش تەجرىبىلىرىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، يەرلىك
قوشۇن قۇرۇشنى پائال سىناق قىلىش ھەمدە ئۇرۇش بو-
لۇپ قالسا ئۆز ئورنىدا كۈرەشنى، ئىشلەپچىقىرىشنى
داۋاملاشتۇرۇشقا قولايلىق يارىتىش ئۈچۈن، دادۈيلەردە
تايانچ مىنىبىڭ بولۇش، ئىشلەپچىقىرىش دۈيلىرىدە پار-
تىزانلىق گۇرۇپپىلىرى بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئوتتۇ-
رىغا قويۇلدى. خەلق قوراللىق كۈچلىرى خىزمىتىنى كۈچەي-

تىش ئۈچۈن، ھەربىي رايون ئورگىنىدىن ۋە دالا ئارمىيە قىسىملىرىدىن بىر تۈركۈم كادىر ئاجرىتىپ، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ خىزمىتىنى كۈچەيتىش قارار قىلىندى. ھەرقايسى ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى كۈچىنىڭ يېرىمىنى ئاجرىتىپ جەڭ ھازىرلىقى بەنزىسى تەشكىللەپ، مىنىبلىڭ خىزمىتىنى ئوبدان تۇتۇش تەلەپ قىلىندى.

10 - ئايدا ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، ئارشاڭ، بۆرتالا ناھىيىلىرىدىكى چىلقىق، قابۇسمەت قاتارلىق يەتتە مىنىبگىنىڭ ۋەتەنگە ئاسىيلىق قىلىپ چەتكە قاچقان ئۇنسۇرلارنى قوغلاپ تۇتقانلىقىنى تەقدىرلىدى. بۆرتالا شۆبە ھەربىي رايونى ئۇلارنى خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ خاتىرىگە ئالدى.

10 - ئاينىڭ 30 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت شىنجاڭ ھەربىي رايون ئورگىنىنىڭ ئاپپاراتلارنى ئىخچاملاش لايىھىسىنى تەستىقلىدى. ھەربىي رايوننىڭ ھەربىي ئىشلار بۆلۈمى بىلەن سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى بىرلەشتۈرۈلۈپ، ھەربىي ئىشلار — سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى دەپ ئاتالدى. ئۇنىڭ قارمىقىدا تۆت بۆلۈم تەشكىللەندى. مىنىبىڭ خىزمىتى ۋە ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىنى سەپەر-

ۋەرانىك بۆلۈمى بىجىرىدىغان بولدى. جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ھەرقايسى شۆبە ھەربىي رايونلارمۇ يۇقىرىقى بۆلۈملەرنى ھەربىي رايونىڭكىگە مۇناسىپ ھالدا ئۆزگەرتتى.

11 - ئاينىڭ 15 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ 1969 - يىل 9 - ئاينىڭ 16 - كۈنىدىكى تەستىقى — «ئاھالىسى كۆپرەك ناھىيە، شەھەرلەرنىڭ خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى مۇۋاپىق تولۇقلاش» توغرىسىدىكى تەستىقىنىڭ روھى بويىچە، خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى كۈچەيتىپ، مىنبىڭ خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، ھەرقايسى ناھىيە، شەھەرلەرنىڭ ئاھالىسى، يەر كۆلىمى، جۇغراپىيىلىك ئورنى، جەمئىيەت ئەھۋالى ۋە مىنبىڭ خىزمىتى ئەھۋالىغا قاراپ، ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ شتاتىنى تەڭشەپ، بۇرۇنقى شتات ئاساسىدا بىرقانچە يۈز ئادەمنى كۆپەيتتى.

11 - ئاينىڭ 22 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى «ناھىيە، شەھەرلەردە قوراللىق تايانچ مىنبىڭ تۈەنى (يىڭى) قۇرۇش توغرىسىدا يوليورۇق» تارقاتتى. يوليورۇقتا تەشكىللەش ۋەزىپىسى ۋە پرىنسىپى مۇنداق بەلگىلەندى: مىنبىڭ سانى 1500 دىن ئارتۇق بولغان ئو-

رونلاردا مىنبىلىڭ تۈەنى، 1000 دەك مىنبىلىڭ بار ئورۇن-
لاردا ئىككى ياكى بىر يىلدا قۇرۇش. يىغىنى ئادەم سا-
نىغا قاراپ چوڭ يىغىن، كىچىك يىغىن قىلىپ ئايرىش؛
ئۇنىڭ ئادىمى 300 — 700 بولۇش؛ قوراللىق
تايانچ مىنبىگىلارنىڭ يېشى 16 ياشتىن 30 ياشقىچە،
(ھەربىي سەپتىن قايتۇرۇلغان، بوشىتىلغان ھەربىيلەر-
نىڭ 35 ياشقا قەدەر) بولۇش؛ سىياسىي ۋە سالامەتلىك
شەرتى يېڭى ئەسكەرلەرنىڭكىگە ئوخشاش بولۇش؛ يىلدا،
تۈەنلەرنىڭ كادىرلىقىنى پرىنسىپ جەھەتتە كەسپىي
قوراللىق كادىرلار ياكى خەلق قوراللىق بۆلۈم كادىر-
لىرى قوشۇمچە ئۆتەش؛ كۆكشىلەردە خەلق قوراللىق بۆ-
لۈمى قۇرۇش، چوڭراق ناھىيە ۋە چېگرا مۇداپىئە ناھى-
يىلىرىدىكى كۆكشى (چارۋىچىلىق مەيدان) لەرگە كەسپىي
قوراللىق كادىردىن ئىككىنى سەپلەپ بېرىش، كەسپىي
قوراللىق كادىرلار ئىنقىلابىي كومىتېتقا مۇدىر بولۇپ
كەتكەن بولسا، يەنە بىر كەسپىي قوراللىق كادىرنى
سەپلەپ بېرىش.

12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي
ھەربىي كومىتېت: چېگرا رايون قۇرۇلۇشىنىڭ ۋە جەڭ
ھازىرلىقىنىڭ تەلىپىگە ئۇيغۇنلىشىش ھەم رەھبەرلىكنى
كۈچەيتىپ، قوماندانلىقنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ئۈچۈن،
شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى يەنىلا

شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ رەھبەرلىكىدە بولىدۇ، دەپ يوليورۇق بەردى.

بىڭتۈەنىنىڭ تىنچلىق مەزگىلىدە ئىبغىر جەڭ ھازىرلىقى ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئېلىشى ۋە ئۇرۇش ۋاقتىدا كېڭەيتىپ دالا ئارمىيە قىسمىغا ئايلىنىشى ئۈچۈن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ تەستىقى بىلەن، 1969 ـ يىل 10 ـ ئايدىن 1971 ـ يىل 3 ـ ئايغا قەدەر، بىڭتۈەن دائىرىسىدە ئىككى تۈركۈمدە رەسمىي ھەربىيلەردىن تەركىب تاپقان 12 پىيادە ئەسكەرلەر تۈەنى، بىر يول ياساش تۈەنى، ئىككى مۇستەقىل يىلقا، بىر خەۋەر ـ ئالاقە لىيەنى، بىر ترانسپورت لىيەنى قۇرۇلدى ۋە قوراللاندۇرۇلدى. ئۇلارنىڭ ئادەم سانى 19 مىڭ كىشىگە يەتتى. بۇ رەسمىي قىسىملارنىڭ ھەربىي كادىرلىرى مەملىكەتنىڭ ھەر قايسى چوڭ ھەربىي رايونلاردىن، جەنۇپلىرى ھەر قايسى ئۆلكە، ئاپتونوم رايونلاردىن كەلدى. بۇ خادىملارغا ھەربىيلەرنىڭ تەمىناتى بويىچە مۇئامىلە قىلىندى، ئۇلار ھەربىي رايوننىڭ تۈرلۈك قائىدە ـ تۈزۈملىرىنى ئىجرا قىلىدىغان، لېكىن ئارمىيە شتاتىغا كىرگۈزۈلمەيدىغان بولدى. قورال ـ جابدۇقلاردىن باشقا، ئۇلارنىڭ تۈرلۈك ھەربىي خىراجىتىگە ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى ئۆزى مەسئۇل بولىدىغان بولدى. ئەسكەر تولۇقلاش خىزمىتى ھەربىي رايوننىڭ ئەسكەر چاقىرىش پىلانىغا كىرگۈزۈلدى.

1970 - يىل

1 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى «1970- يىللىق خىزمەت پروگراممىسى» نى تۈزۈپ چىقتى. ئۇنىڭدا «مىنىڭ قورۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، مىنىڭلارنىڭ ھاۋا مۇداپىئەسىنى كەڭ يولغا قويۇپ، خەلق ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ياخشى ئىشلەش» تىن ئىبارەت مىنىڭ خىزمىتىنىڭ ئومۇمىي تەلىپى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

1 - ئايدا «ئارمىيە بويىچە چاقىرىلغان جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسى»دە، مىنىڭ تەشكىلاتلىرىدىن «ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنى جانلىق ئۆگىنىپ، جانلىق ئىشلىتىشتىن ئىبارەت ئاممىۋى ھەرىكەتنى ۋە تۆتتە ياخشى بولۇش ھەرىكىتىنى زور كۈچ بىلەن قانات يايدۇرۇش» تەلەپ قىلىندى.

1 - ئايدىن 4 - ئايغىچە بايىنغولىن شۆبە ھەربىي رايونى ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەننىڭ يېزا ئىگىلىك 2 - شىسى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ يوليورۇقىغا ئا-

ساسەن، ئىلگىرى - كېيىن ئىككى قېتىم 30 نەچچە مىڭ-
نىڭ لىيەنىنى چىقىرىپ، قىسىملارنىڭ باغراش كۆلى را-
يونىنى تەكشۈرۈشكە ماسلاشتى. ئۇلار مەسىلىسى بار بىر
تۈركۈم ئادەملەرنى تېپىپ چىقىپ، جەمئىيەت تەرتىپىنى
تىنجىتتى. باغراش كۆلىنى تەكشۈرۈشكە قاتناشقان مىل-
يىڭلار دالىدا يېتىپ-قوپۇپ،قەھرىتان سوغۇققا چىداپ،
ۋەزىپىنى تولۇق ئورۇنداپ،خەلق ئاممىسىنىڭ ماختىشىغا
ۋە يۇقىرىنىڭ تەقدىرلىشىگە سازاۋەر بولدى،بۇ جەريان-
دا، بىر تۈركۈم ئىلغار مىنبىڭ كوللېكتىپى ۋە بەشتە
ياخشى مىنبىڭلار مەيدانغا كەلدى.

2 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي رايونى «1970 - يىللىق
مىنبىڭ خىزمىتىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى»نى تارقاتتى.ئو-
رۇنلاشتۇرۇشتا مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: مىنبىڭ قۇرۇ-
شىنى كۈچەيتىپ، خەلق ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىشنىڭ تەي-
يارلىق خىزمەتلىرىنى پائال ئىشلەش؛ شۆبە ھەربىي را-
يون ۋە خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ كادىرلىرىنى تېز-
دىن شتات بويىچە تولۇق سەپلەش؛ مىنبىڭ تەشكىلىنى
تەرتىپكە سېلىش، ئەمەلىيلەشتۈرۈش خىزمىتىنى ئوبدان
ئىشلەپ، مىنبىڭ قوشۇنىنى كېڭەيتىش؛ خەلق ھاۋا مۇ-
داپىئەسىنى كەڭ يولغا قويۇش،قوراللىق تايانچ مىنبىڭ
تۈەن (يىڭ)لىرىنى پائال تۈردە ئېھتىياتچانلىق بىلەن
قۇرۇپ چىقىش ۋە قوراللاندۇرۇش، بۇنىڭدا چېگرا مۇدا-

پىشە بىرىنچى سىپىدىكىلەرگە ئادەتتە بىر ئادەمگە بىر تال مىلتىق؛ ئىككىنچى سەپتىكى ستراتېگىيىلىك مۇھىم جايلاردا،قاتناش تۈگۈنلىرىدە ۋە ھاۋادىن چۈشۈشكە قارشى تۇرىدىغان رايونلاردا ئادەتتە ئىككى ئادەمگە بىر تال مىلتىق؛ ئۈچىنچى سەپتىكىلەرگە ئۈچ ئادەمگە بىر تال مىلتىق تارقىتىپ بېرىش بەلگىلەندى. دالا ئارمىيە قىسىملىرى ۋە ھەربىي رايون قىسىملىرىنىڭ تۆۋەندىن يۇقىرى ئورۇنلىرى يەرلىكنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىنى ھەم ئارمىيە - خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىشقا تەشەببۇسكارلىق بىلەن ياردەم بېرىش؛مىنبىڭلارنىڭ ھەربىي تەلىم-تەربىيىسىدە، جەڭ ھازىرلىقىنىڭ ئېھتىياجىنى كۆزدە تۇتۇپ، جايلارنىڭ ئەمەلىيىتىگە يارىشا ئىش كۆرۈش، جىددىي ئېھتىياجلىق بولغان مەزمۇنلارنى ئالدى بىلەن ئۆگىنىش كېرەك. 1970 - يىل 4-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر، شىنجاڭ بويىچە جەڭگىۋار كەنت ئىستىھكامى قۇرۇپ بولغان ئورۇن 127 گە، قۇرۇۋاتقان ئورۇن 1282 گە يەتتى.8 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 177 مىڭدىن ئارتۇق مىنبىڭ تەربىيىلەندى، بۇنىڭ ئىچىدە ئوق ئېتىشقا قاتناشقانلار 75 مىڭدىن ئاشتى.

مىنبىڭلارنىڭ سىياسىي تەربىيىسى، ئاساسەن، «ئۈچ ئەسەر»نى جانلىق ئۆگىنىپ، جانلىق ئىشلىتىپ، ئىدىيىدە ئىنقىلابىيلىشىشنى ياخشى يولغا قويۇشتىن ئىبارەت بولدى.

5 - ئاينىڭ 5 - كۈنىدىن 12 - كۈنىگىچە شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئۈرۈمچىدە مىنبىڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى چاقىردى. يىغىنغا جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ، بىڭتۈەنىنىڭ ھەم ھەر قايسى شىلارنىڭ رەھبەرلىرى ۋە كەسپىي تارماقلاردىكى يولداشلار قاتناشتى. يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە مىنبىڭ خىزمىتىنىڭ ئەمەلىيلىشىش ئەھۋالى تەكشۈرۈلدى، مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە مىنبىڭ قۇرۇلۇشى جەھەتتىكى تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇلدى، مىنبىڭ خىزمىتىدە ساقلانغان ئاساسلىق مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىندى.

5 - ئاينىڭ 31 - كۈنى جاڭ چۈنچياۋ، ۋاڭ خۇڭۋېنلار ۋەزىيەتنىڭ تەقەززاسى بىلەن شاڭخەيدىكى «قەلەم بىلەن ھۇجۇم قىلىپ، ئەلەم بىلەن قوغدىنىش» تەشكىلانى «شاڭخەي مىنبىڭلىرى»غا ئۆزگەرتتى. لېكىن، شەھەر، رايونلاردىكى «قەلەم بىلەن ھۇجۇم قىلىپ، ئەلەم بىلەن قوغدىنىش قوماندانلىق شتابى» دېگەن نام يەنىلا ئۆزگەرتىلمىدى. 1972 - يىل 9 - ئايغا كەلگەندە، «شاڭخەي مىنبىڭلىرى» «مىنبىڭ قوماندانلىق شتابى»غا ئۆزگەرتىلدى ھەمدە مىنبىڭ، ئامانلىقنى ساقلاش ۋە ئوت ئۆچۈرۈشتىن ئىبارەت ئۈچ ئورۇن بىر گەۋدە قىلىنغان تەش-

كىلات قۇرۇش شاڭخەي شەھىرى بويىچە ئومۇملاشتۇرۇلدى.

7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھاۋا مۇداپىئە رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى «خەلق ھاۋا مۇداپىئە خىزمىتىنى داۋاملىق كۈچەيتىش توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈرۈپ، جايلاردىن ھەر خىل ھاۋا مۇداپىئە كەسپىي قوشۇنلىرىنى تېزدىن تەشكىللەپ چېنىقىشنى تەلەپ قىلدى. ھاۋا مۇداپىئە كەسپىي قوشۇنى شەھەرلەردىكى مىنبىڭ قوشۇنىدىن ئىبارەت بولدى.

8 - ئاينىڭ 23 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئۈرۈمچى رايونىدا ھاۋا مۇداپىئە مانېۋىرى ئۆتكۈزدى. ئۇنىڭغا تۆت تۈمەن، 37 يىلىك — جەمئىي 34 مىڭ مىنبىڭ قاتناشتى. بۇنىڭ ئىچىدە كەسپىي فېندۇيلەردىن 14 مىڭ 500 دىن ئارتۇق مىنبىڭ بار ئىدى.

8 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن 9 - ئاينىڭ 2 - كۈنىگىچە باش شەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ بېيجىڭدا ئارمىيە بويىچە مىنبىڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى چاقىردى. يىغىندا ماۋجۇشىنىڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى بىر قاتار يوليورۇقلىرى ئۆگىنىلدى، مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر مەسىلىلەر قارار قىلىندى، مىنبىڭ خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش»

جەمئىيەتنىڭ تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇلدى. شۇ يىلى 9 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىدىن 10 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنىگە قەدەر، شىنجاڭدا ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە شىنجاڭ ھەربىي رايونىغا بىۋاسىتە قاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلار بولۇپ ئۈچ ئورۇندا يىغىن ئېچىلىپ، ئارمىيە بويىچە ئېچىلغان مىنبىلىك خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنىڭ روھى يەتكۈزۈلدى ۋە ئىزچىللاشتۇرۇلدى.

1970 - يىلى قىشتا ئۈرۈمچى، بايىنغولىن، قۇمۇل رايونلىرىدىن 30 مىڭ 780 مىنبىلىك ۋە بىڭتۇەننىڭ دىجورنى لىيەنلىرىدىن 4600 دىن ئارتۇق مىنبىڭ چىقىرىلىپ، جەڭ ھازىرلىقى سىم يولىنى ئاسراش خىزمىتىگە قاتناشتۇرۇلدى، ھەر مىللەت مىنبىڭلىرى بىرقانچە ئون كۈن قاقاسلىقتا يېتىپ ـ قوپۇپ، قار ـ شۇۋىرغانغا قارىماي، ۋەزىپىنى غەلىبىلىك ئورۇنداپ، دۆلىتىمىزنىڭ ئىلمىي تەجرىبە خىزمىتى ئۈچۈن تۆھپە قوشتى.

شىنجاڭدىكى كەڭ ھەر مىللەت خەلقى نۇرغۇن قېتىم سىم يوللىرىنى ئاسراش ۋەزىپىسىنى ئىجرا قىلدى. قەشقەر رايونىدىلا ئۈچ يىل ئىچىدە ئىلگىرى ـ كېيىن 120 لىيەن (قېتىم) مىنبىڭ ئاجرىتىلدى، بۇنىڭغا قاتناشقان مىنبىڭلار 13 مىڭ 355 ئادەم (قېتىم)گە يەتتى.

12 - ئاينىڭ 10 - كۈنى مالىيە مىنىستىرلىقى، باش سىياسىي بۆ، باش ئارقاسەپ بۆسىنىڭ «يېزا خەلق كۆمۈنىلىرى، زاۋۇت، كان، ئالىي مەكتەپلەرگە سەپلەپ بېرىلگەن كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ مائاشى ۋە پاراۋانلىق پۇلىنى يەرلىكتىن چىقىم قىلىش توغرىسىدائۇقتۇرۇش»ىدا: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېزا خەلق كۆمۈنىلىرىگە بەلگىلىمە بويىچە سەپلەنگەن كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ مائاشى ۋە پاراۋانلىق پۇلى 1971 - يىلدىن باشلاپ يەرلىكتىن چىقىم قىلىنىدۇ؛ زاۋۇت - كان، دېھقانچىلىق مەيدانى ۋە ئالىي مەكتەپ قاتارلىق كارخانا، كەسپىي ئورۇنلاردىكى كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ مائاشى ۋە پاراۋانلىق پۇلى 1971 - يىلدىن باشلاپ خىزمەت خىراجىتى بىلەن بىرگىلا كارخانا باشقۇرۇش خىراجىتى ۋە كەسپىي ئىشلار خىراجىتى خام چوتىغا كىرگۈزۈلىدۇ. كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ رەھبەرلىك مۇناسىۋىتى، خىزمەت ۋەزىپىسى، باشقۇرۇلۇش - تەربىيىلىنىش، تەربىيىلەش قاتارلىق ئىشلىرى يەنىلا بۇرۇنقى بەلگىلىمىلەر بويىچە ئىجرا قىلىنىۋېرىدۇ، دەپ بەلگىلەندى.

12- ئاينىڭ 21 - كۈنى ئاپتونوم رايون شىنخو ئاھبىيىسىدە جەڭ ھازىرلىقى خىزمىتى يىغىنى ئاچتى. يىغىندا: مىنبەڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، تاياچ مىنبەگ-

لار ئـارىسىدا مۇستەقىل يىلىق، تۇەنلەرنى قۇرۇش: تۆت ـ
تە ياخشى، بەشتە ياخشى بولۇش ھەرىكىتىنى قانات يايـ
دۇرۇش: مىنىبىگلارنىڭ ئۇرۇش ۋاقتىدا ئـۆتەشكە تېگىشـ
لـىك ۋەزىپىلىرى مەسىلىـسىدە، مىنىبـىك تەشكىلىنىي
ئاساس قىلىپ، ئەمگەك بىلەن ھەربىي ئىشلارنى بىرلەشـ
تۈرۈش پرىنسىپى بـويـىچە، ۋەزىپـىلەرنى مىنىبىگلارنىڭ
كەسپىگە ئـۇدۇل كەلتۈرۈپ تەقـسىملەش ۋە شۇئاساسـتا
تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىش، ئايرىم تەشكىل قۇرماسـ
لـىق تەلەپ قىلىنىدى.

1970 ـ يىلى بىگتۇەننىڭ خىزمەت پـروگرامىسـ
دا، جەڭ ھازىرلىقى خىز مىتىگە نىسبەتـەن «تـاغـلىق
رايونلارغا تايىنىش، تۆزلەڭلىكنى كۆللەنـدۈرۈش، جەڭ
مەيدانى تەييارلىقىنى تېزلىتىش»فاڭجېنى ئوتتۇرىغا قوـ
يۇلدى. بىگتۇەن دائىرىسىدە يەر ئاستى يول، ھاۋامۇدا
پىئە ئاكوپلىرىنى قېزىش، جەڭگىۋار كەنتلەرنى قۇرۇپ
چىقىش بويىچە ئاممىۋى دولقۇن قوزغالدى. يەتتە يېزا
ئىگىلىك شىسىدىن ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، 453 مىڭ
200 مېتىردىن ئارتۇق يەر ئاستى يولـى، 254 مىڭ مېـ
تىردىـن ئارتۇق ھـاۋامۇداپىـئە ئاكوبـى، 180 مىڭ 400
دىن ئارتۇق ھاۋا مۇداپىئە ئۆڭكۈرى قېزىلغان، 53 جەڭـ
گىۋار كەنت قۇرۇلغان. بىر يىلدىن ئارتۇق ۋاقىت قۇرۇـ
لـۇش قىلىش ئارقىلىق، 1971 ـ يىلى ئـۇرۇش ۋاقتىدا

ئىشلىتىش ئۈچۈن ئۆزۈن مۇددەتلىك ئاساسىي قوماندان-
لىق شتابى قۇرۇپ چىقىلغان.

چېگرا مۇداپىئەسىنى مۇستەھكەملەپ، چېگرا مۇ-
داپىئە كۈرىشىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، بېكىتۇەننىڭ چېگرى-
غا جايلاشقان دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدىكى 78 ليەن
قىسمىنىڭ 12 چېگرا مۇداپىئە پونكىتى بىلەن ئارمىيە-
خەلق بىرلەشمە مۇداپىئە ئالاقىسى ئورنىتىپ، قەرەل-
لىك تۈردە بىرلەشمە مۇداپىئە يىغىنلىرىنى ئېچىپ،
ئۆزئارا ئاخبارات ئالماشتۇرۇپ تۇردى. مىنبېگلار قىسىم-
لارغا ماسلىشىپ، مۇرىنى - مۇرىگە تىرەپ كۈرەش
قىلىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ مۇقەددەس زېمىنىنى قوغداش
يولىدا باتۇر، قەيسەر بولۇشتەك جەڭگىۋار روھنى جارى
قىلدۇردى.

1970 - يىلى بېكىتۇەن ھەربىي كومىتېتىنىڭ **1976** -
يىلى 300 دېجورنىي ليەن قۇرۇش توغرىسىدىكى يوليو-
رۇقىنىڭ روھىغا ئاساسەن، ئەسلىدىكى 640 دېجورنىي ليەن-
نى 280 گە قىسقارتتى، ھەر بىر ليەننىڭ شتاتى 70 —
100 ئادەمدىن تەركىب تاپتى، بېكىتۇەندە قوراللىق كۈچ-
لەر قۇرۇلۇشى كۈچەيتىلىش ۋە جەڭ ھازىرلىقى تەربى-
يىسى چوڭقۇر ئېلىپ بېرىلىش بىلەن بىرۋاقىتتا، مىن-
بېڭ تۈزۈمى ئومۇملاشتۇرۇلۇشقا باشلىدى.

1971 - يىل

3 - ئاينىڭ 4 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق ئىنقىلابىي كومىتېت بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى كوۋۇيۇەن ۋە مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ «ئاز سانلىق مىللەتلەردىن 25 مىڭ نەپەر ئەسكەر چاقىرىش توغرىسىدا بۇيرۇق»نىغا ئاساسەن، تايانچلارنى تەربىيىلەپ، ئاز سانلىق مىللەت رايونىنىڭ خىزمىتىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، رايونىمىزدىكى ئەسكەر ئېلىنمىغان ياكى ئازراق ئېلىنغان ئاز سانلىق مىللەتلەر ئارىسىدىن 500 نەپەر يىگىت ئەسكەر چاقىرىلـ دى، تاياتچلار تەربىيىلەندى.

7 - ئاينىڭ 20 - كۈنى باش سەنمۇ بۇ، باش سىياـ سىي بۇ، باش ئارقاسەپ بۇسى «كەسپىي قوراللىق كاـ دىرلار مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى. ئۇقـ تۇرۇشتا: كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ ھاكاشى، پاراـ ۋانلىقى يەرلىكتىن چىقىم قىلىنىدىغان بولغاندىن كېيىنـ ـمۇ، ئۇلارنىڭ رەھبەرلىك مۇناسىۋىتى ئۆزگەرمەيدۇ. ئۇـ لار يەنىلا شۇ دەرىجىلىك پارتكومنىڭ ۋە ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ رەھبەرلىكىدە،

مەركىزىي خىزمەتلەرگە قاتنىشىپ، مىنبىلىك خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەيدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

10 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى ئاممىۋى خىزمەت بۆلۈمىدە «مىنبىلىك ژۇرنىلى» تەھرىر بۆلۈمى قۇرۇشنى قارار قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، ئىككى يىل ئۈچ ئاي توختاپ قالغان «شىنجاڭ مىنبەرلىرى» ژۇرنىلى ئەسلىگە كېلىپ، ھەربىر سانى ئىككى خىل يېزىقتا 46 مىڭ نۇسخا نەشر قىلىنىدىغان بولدى.

11 - ئاينىڭ 2 - كۈنىدىن 15 - كۈنىگىچە شىنجاڭ ھەربىي رايونى قورغاس ناھىيىسىدە مىنبىلىك خىزمىتى نەق مەيدان يىغىنى ئاچتى. يىغىنغا ھەربىي رايون ئورگىنى، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ھاۋا ئارمىيە 9 - جۈنى، ھەرقايسى شۆبە ھەربىي رايونلار، دالا ئارمىيە شىلىرى، ناھىيىلىك، شەھەرلىك (رايونلۇق) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى، بىڭتۇەن ئورگىنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ھەرقايسى شىلىرى، ئاپتونوم رايونلۇق جەڭ ھازىرلىقى ئىشخانىسى قاتارلىق ئورۇنلاردىن بولۇپ، 178كىشى قاتناشتى. يىغىندا تەجرىبە - ساۋاقلار يەكۈنلەندى ۋە ئالماشتۇرۇلدى. قانداق قىلغاندا چېگرىدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا مىنبىلىك خىزمىتىنى پائال ياخشى ئىشلەپ، ئومۇ-

مسي خەلق ئەسكەر بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ دېگەن-
دەك مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىندى. مىنبىڭ تەشكىلىي قۇ-
رۇلۇشى جەھەتتە، «خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى
خىل زىددىيەتنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش، دۈشمەن بىلەن
ئۆز ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت خاراكتېرىگە يا تمايدىغان-
لارغا ئىشىنىش، ئۇلارنى تەربىيىلەش، ئۇلار بىلەن ئىت-
تىپاقلىشىش، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى سىياسىي ھەرىكەت-
لەردە ئىپادىسى ئىزچىل ياخشى بولۇپ كەلگەن ھەمدە
مىنبىڭلىق شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغانلارنى مىنبىڭ تەش-
كىلىگە قوبۇل قىلىش»، مىنبىڭلارنىڭ سانى ئومۇمىي
ئاھالىنىڭ 20%ىنى ئىگىلەش ياكى 20% تىن يۇقىرى
بولۇش تەلەپ قىلىندى. يىغىندا «ئاز سانلىق مىللەت-
لەرگە ئىشەنگىلى بولمايدۇ»، «ئۇلار ئىشەنچلىك ئە-
مەس» دەپ قارايدىغان خاتا ئىدىيە تەنقىد قىلىندى،
كۆپ ساندىكى ئاممىۋە كادىرلارغا ئىشىنىش ھەم تايى-
نىش، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ 90% تىن كۆپرەكى بىلەن
ئىتتىپاقلىشىپ، خەلق ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىش ئىدىيىسى
تۇرغۇزۇلدى.

يىغىندا، نوپۇسى 50 مىڭغا يەتمەيدىغان كىچىك
ناھىيىلەردە بىر يىلىك؛ 50 مىڭدىن 100 مىڭغىچە بولغان
ئوتتۇرا ھال ناھىيىلەردە ئىككى يىلىك؛ 100 مىڭدىن ئا-
شىدىغان چوڭ ناھىيىلەردە بىر تۇەن قۇرۇش، مۇستەقىل
يىلىك، تۇەنلەرنىڭ مىنبىڭ سانىنى ۋاقتىنچە ئومۇمىي
ئاھالىنىڭ 2% ى بويىچە تەشكىللەش ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

1972 - يىل

2 - ئاينىڭ 1 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى «1972 - يىللىق سىنبىلىڭ خىزمىتىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى» نى تارقاتتى. ئۇنىڭدا سىنبىلىڭ تەشكىللىنىشى ياخشى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، سىنبىلىڭ قوشۇنىنى زورايتىش ئوتتۇرىغا قويۇلدى، جايلاردىن سىنبىڭلارنىڭ ئومۇمىي سانىنى ئاھالىنىڭ 30%دىن ئاشۇرۇش تەلەپ قىلىندى. جايلارنىڭ مۇستەقىل يىلىڭ، تۆەنلەرنى قورغاستا ئىچىلغان سىنبىلىڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنىڭ خاتىرىسىدە ئوتتۇرىغا قويۇلغان چوڭ ،ئوتتۇراھال، كىچىك ناھىيىلەردە سىنبىلىڭ تەشكىللەش پرىنسىپى بويىچە تەشكىللىشى لازىملىقى ئېنىق تەكىتلەندى.

ئورۇنلاشتۇرۇشتا: سىنبىڭلارنىڭ جەڭ ھازىرلىقى تەلىم - تەربىيىسىنى كۈچەيتىش، ئەمەلىي ئۇرۇشنى كۆزدە تۇتۇپ، سىنبىڭلارنىڭ ئېتىش، نەيزىۋازلىق، گرانات تاشلاش تېخنىكىسىنى ئۆستۈرۈش، ئالدىن بېكىتىلگەن جەڭ ۋەزىپىسىگە بىرلەشتۈرگەن ھالدا سىنبىڭلارنىڭ كىچىك تىپتىكى ئەنئەنىۋى ئۇرۇش ئۇسۇللىرى ۋە «ئۈچنى يوقىتىش»، «ئۈچتىن قوغدىنىش» مانېۋىرلىرىنى ئېلىپ بېرىش، سىنبىلىڭ كادىرلىرىنى ۋە تايانچ سىنبىڭ-

لارنى تەلىم ـ تەربىيىدە مۇھىم نۇقتا قىلىش، بولۇپمۇ مۇستەقىل يىلى، تۆەنلەرنىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنى ياخشى تۇتۇش، مىنبىڭلارنى قىسقا مۇساپىلىق دالا مەشقلىرىگە ئۇيۇشتۇرۇش لازىم، دەپ كۆرسىتىلدى.

2 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى«خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە ئاشپەز شتاتى بېرىش» توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش تارقاتتى. «ئۇقتۇرۇش» تا: مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ 1972 ـ يىل 1 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنىدىكى يولیورۇقىغا ئاساسەن، خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە بىر نەپەر ئاشپەز شتاتى بېرىلىدۇ، خەلق قوراللىقبۆلۈملىرى ئۆز ئالدىغا ئاشخانا ئاچسا بولىدۇ،دەپكۆرسىتىلدى.

4 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون بىرلىكتە «ماۋجۇشىنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىدە ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ھەققىدىكى يوليورۇقى ئېلان قىلىنغانلىقىنىڭ 10 يىللىقىنى خاتىرىلەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى.

6 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى ھەربىي رايون باشلىقلىرىنىڭ تەستىقى بىلەن، 200 مىڭ يۈەن خىراجەت ئاجرىتىلىپ، ھەربىي رايون ئارقاسەپ بۇسىغا قاراشلىق 360 ـ ئىسكىلاتنىڭ قورۇسى ئىچىگە 2300 كىۋادرات مېتر كۆ ـ

لەمدە تۆت كورپۇس مىنبىڭ قورال ـ ياراق، ئوق ـ دورا ئىسكىلاتى سېلىندى.

8 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۆۋە باش ئارقاسەپ بۆسىغا «كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ شتاتىنى كۆپەيتىپ بېرىش توغرىسىدا دوكلات» يوللىدى. دوكلاتتا ئاپتونوم رايونىمىزغا 555 نەپەر كەسپىي قوراللىق كادىرنى كۆپەيتىپ بېرىش ئىلتىماس قىلىندى.

بۇرۇن باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ 1964 ـ يىلى ئاپتونوم رايونىمىزغا 1600 نەپەر كەسپىي قوراللىق كادىر شتاتى (ئالىي رايونىغا بېرىلگەن 35 نەپەر بۇنىڭ سىرتىدا) بەرگەنىدى.

10 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنى باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش ئارقاسەپ بۆسى «چېگرا مۇداپىئە بىرىنچى سەپىدىكى ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىگە پىكاپ بېرىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى، شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزغا 70 دانە پىكاپ، ھەر بىر پىكاپقا بىردىن شوپۇر شتاتى بېرىلدى.

11 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنىدىن 16 ـ كۈنىگىچە ھەربىي

رايون بىكىتۆەنىنىڭ، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەر-بىي رايونىنىڭ ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ مىنىستىرلىك خىزمىتىگە مەسئۇل رەھبەرلىرى، شۇنداقلا ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ سىياسىي بۆلۈمىدىكى مەسئۇل يولداشلاردىن بولۇپ 49 كىشى قاتناشقان مىنىستىرلىك خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى چاقىردى.

يىغىن مەزگىلىدە، ھەربىي رايونىنىڭ مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى شۈگوشىيەنىنىڭ يولىيورۇقى بويىچە، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قورغاس ناھىيىلىك كومىتېتى 1971 - يىل 11 - ئاينىڭ 22 - كۈنى ھەربىي رايونىنىڭ جىڭخۇيىي ساۋسىمىنغا يوللىغان «گۇڭشې ئەزالىرى ئارىسىدىكى سوۋېت ئىنتىپاقىدا ئۇرۇق - تۇغقانلىرى بار كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا دوكلات» ۋە ساۋسىمىنىڭ پىكرى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ھەم ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ ئەزالىرىغا تارقىتىپ بېرىلدى. دوكلاتتا ئىلى، تارباغاتاي، بۆرتالا قاتارلىق رايونلارغا ئالاقىدار مەسىلىلەر ئىنكاس قىلىنغانىدى. ساۋسىمىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ بۇ مەسىلىنى بىر قېتىم مۇزاكىرە قىلىپ كۆرۈشىنى تەكلىپ قىلغانىدى.

قورغاس ناھىيىسىنىڭ دوكلاتىدا: مەزكۇر ناھىيىدىكى سوۋېت ئىتتىپاقىدا ئۇرۇق-تۇغقانلىرى بار كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى، مەزكۇر ناھىيىنىڭ پارتىيىنىڭ سىياسىتىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى

خىل زىددىيەتنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش، 95 پىرسەنتتىن يۇقىرى خەلق ئاممىسىغا ئىشىنىش، تايىنىش ۋە ئۇلار بىلەن ئىتتىپاقلىشىش، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى مىنبىگلىق شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغانلارنى مىنبىلىق تەشكىلىگە قوبۇل قىلىش جەھەتتىكى ئۇسۇللىرى، شۇنداقلا مۇنداق قىلىشنىڭ ئىجابىي تەسىرى قاتارلىق مەسىلىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلغانىدى.

12 - ئاينىڭ 6 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «مىنبىلىق خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسى»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. «خاتىرە»دە: جايلاردىن پارتىيە قوراللىق كۈچلەرنى باشقۇرۇشتىن ئىبارەت شەرەپلىك ئەنئەنىنى جارى قىلدۇرۇپ، ھەرقايسى مەزگىلدىكى مەركىزىي ۋەزىپىگە بىرلەشتۈرۈپ، مىنبىلىق خىزمىتىنى پارتكوملارنىڭ كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈش، مىنبىلىق خىزمىتىنى پارتىيىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، بىرىنچى قول رەھبەرلەر بىۋاسىتە تۇتۇش، بۇ خىزمەتكە مەسئۇل كادىرلار پۈتۈن كۈچى بىلەن تۇتۇش، مىنبىلىق خىزمىتىنى بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇش، ئۇنىڭغا بىر تۇتاش رەھبەرلىك قىلىش. جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى ۋە شۆبە ھەربىي رايون پارتكوملىرى پارتكومنىڭ كوللېكتىپ رەھبەرلىكىدە، مىنبىلىق خىزمىتىنى باشقۇرىدىغان مەخسۇس بىر رەھبەرلىك بەنزىسى تەشكىللەش تەلەپ قىلىندى.

1973 - يىل

باھار بايرىمىدا ۋاڭخۇڭۋېن «خەلق گېزىتى» مۇخبىرىغا سۆھبەت بايان قىلىپ، مىنبىڭ قوماندانلىق شتابىنىڭ ئاتالمىش رولىنى كۆككە كۆتۈرۈپ، «مىنبىڭ قوماندانلىق شتابلىرىنى قۇرۇش — ستراتېگىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە بىر ئىش» دېدى.

2 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ھەربىي رايون «تۈزۈم يول ستېمىسىنىڭ مىنبىڭ خىزمىتى مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ، شىنجاڭ تەۋەسىدىكى تۈزۈم يول ستېمىسىنىڭ مىنبىڭ خىزمىتىنى (ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) يەرلىك پارتكوملارنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، شۇ جايدىكى شۆبە ھەربىي رايون ۋە خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى باشقۇرىدىغانلىقىنى، مىنبىڭلارنىڭ قورال - جابدۇق، تەلىم - تەربىيە سايمانلىرى ۋە قوللانمىلىرىنى شۆبە ھەربىي رايون ھەم خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ھەل قىلىدىغانلىقىنى قايتا تەكىتلىدى.

3 - ئاينىڭ 21 - كۈنى ھەربىي رايون «باش سەن-

مۇ بۇنىڭ (1973) 8 ـ نومۇرلۇق ھۆججىتىنى ئىزچىللاشتۇ-
رۇش توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈرۈپ، كەسپىي قوراللىق
كادىرلارنى نۆۋەت بىلەن تەربىيىلەش خىزمىتىنى ياخشى
تۇتۇشقا ئائىت تەلەپلەرنى ئوتتۇرىغا قويدى.

3 ـ ئاينىڭ كۈنىدىن 4 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنىگىچە
باش سەنمۇبۇ بىلەن باش ئارقا سەپ بۇسى جېڭجۇدا
مىنبىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساش بويىچە
نەق مەيدان يىغىنى ئېچىپ، ۋۇخەن ھەربىي رايونىنىڭ
كونا مىنبىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساشقا
دائىر تەجرىبىلىرىنى كېڭەيتتى.

5 ـ ئايدا باش سەنمۇبۇ بۇنىڭ ھەربىي ئىشلار ـــ سە-
پەرۋەرلىك بۇسى ھەرقايسى ھەربىي رايونلارنىڭ ھەربىي
ئىشلار ـــ سەپەرۋەرلىك بۆلۈملىرىدىكى مىنبىڭ ھەربىي
تەلىم ـ تەربىيىسىگە مەسئۇل بۆلۈم باشلىقلىرى، مۇئا-
ۋىن بۆلۈم باشلىقلىرىنى يىغىپ يىغىن ئاچتى. يىغىندا
«مىنبىڭلارنىڭ 1973 ـــ 1975 ـ يىللىق ھەربىي تەلىم ـ
تەربىيە پروگراممىسى» ۋە كەسپكە ئالاقىدار مەسىلىلەر
مۇزاكىرە قىلىندى. 7 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى باش سەن-
مۇبۇ ھەربىي ئىشلار ـــ سەپەرۋەرلىك بۇسىنىڭ «مىنبىڭ-
لارنىڭ ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتى توغرىسىدا
يوليورۇقسوراش دوكلاتى»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. «دوك-

لات»تا مۇنداق بىرقانچە ئاساسلىق مەسىلە ئوتتۇرىغا قويۇلدى:

1. نۆۋەتتىكى مىنبىلىق تەلىم ـ تەربىيىسىدەكى ئىچكى مەركەزلەشتۈرۈپ، مۇھىم نوقتىنى گەۋدىلەندۈرۈش كېرەك. يېقىنقى بىرقانچە يىللىق تەلىم ـ تەربىيىنىڭ موھىم نوقتىسى: كەسپىي قوراللىق كادىرلار، مىنا ئارقىلىق پارتلىتىشنى ئاساس قىلغان تانكا يوقىتىش بەن (پەي)لىرى، مىنبىگلارنىڭ پەيدىن يوقىرى كادىرلىرى، قوراللىق تايانچ مىنبىلىق ليەنلىرى ۋە توپچى فېندۇيلەردىن ئىبارەت بولىدۇ.

2. «مىنبىگلارنىڭ 1973 — 1975 ـ يىللىق ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە پروگراممىسى» توغرىسىدا ئىزاھات:

3. مىنبىگلارنىڭ ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە يىلىنى ئۆزگەرتىش توغرىسىدا؛

4. «مىنبىلىق پىيادە ئەسكەرلەر قوراللىرى ئارقىلىق راست ئوق ئېتىش بەلگىلىمىسى» تۈزۈپ چىقىلدى.

5 ـ ئايدا ھەربىي رايوندا قورال ـ ياراقلارنى ئۆزگەرتىپ ياساش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى ۋە ئىشخانىسى قۇرۇلدى. ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن سىلىڭيۈەنى ليۇ فاشيۇ رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنىڭ باشلىقى بولدى، ئىشخانا ھەربىي رايون سىلىڭبۇسىنىڭ ھەربىي ئىشلار ـــ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىدە تەسىس قىلىندى.

5 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى بىلەن ئارقا سەپ بۆلۈمى ھەربىي رايون باشلىقلىرىغا سۇنغان دوكلات ـــ «رايونىمىزدا مىنبىگىلارنىڭ كونا قورال ـ ياراقلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساش توغرىسىدا دەسلەپكى پىكىر»دە، رايونىمىز بويىچە تەخمىنەن 5000 تال قورال ئۆزگەرتىپ ياسىلىدىغانلىقى، بۇنىڭ ئۈچۈن ئىككى يىلدەك ۋاقىت كېتىدىغانلىقى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

8 ـ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى «1973 ـ يىللىق مىنبىگ ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە پىلانى»نى تارقاتتى. پىلاندا تەلىم ـ تەربىيە ئوبيېكتى، مەزمۇنى، تەلىم ـ تەربىيىگە قويۇلىدىغان تەلەپلەر ئېنىق بەلگىلەندى.

9 ـ ئاينىڭ 22 ـ كۈنى ۋالك خۇكۇۋېن خەلق گېزىتى، شىنخۇا ئاگېنتلىقى ۋە ئازادلىق ئارمىيە گېزىتىنىڭ مەسئۇللىرىنى يىغىپ ئىككى قېتىم يىغىن ئېچىپ، شاڭخەينىڭ «مىنبىگىنى ئۆزگەرتىش» جەھەتتىكى «يېڭى تەجرىبە»سىنى كېڭەيتىشنى ئورۇنلاشتۇردى. 9 ـ ئاينىڭ 27 ـ كۈنى «ئازادلىق ئارمىيە گېزىتى» نىڭ 1 ـ بېتىدە «شاڭخەي شەھىرىنىڭ مىنبىگ خىزمىتى ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشتىن دوكلات» ناملىق ماقالە ئېلان قىلىندى. 9 ـ ئاينىڭ

29 - كۈنى «خەلق گېزىتى»، «ئازادلىق ئارمىيە گېزىتى» دە «مىنبەلنى تەشكىللەش كۆپلەپ قۇرالىيىش، ياخشى قۇرۇلۇش كېرەك» سەرلەۋھىلىك باش ماقالە ئېلان قىلىندى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا «شاڭخەي شەھىرىنىڭ مىنبەلنىڭ قۇرۇلۇشى» توغرىسىدا ئۇنىۋېرسال خەۋەر بېرىلدى.

10 - ئاينىڭ 10 - كۈنىدىن 15 - كۈنىگىچە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ھەربىي رايون ئۆزئۈمچىدە مىنبەلەرنىڭ كونا قورال - ياراقلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساش بويىچە نەق مەيدان يىغىنى ئاچتى. يىغىندا ئۆزگەرتىپ ياسالغان قوراللار ئېكسكۇرسىيە قىلىندى، جېڭجۇ يىغىنىنىڭ روھى يەتكۈزۈلدى، قورال - ياراقلارنى ئۆزگەرتىپ ياساش خىزمىتىدىكى مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىندى، يىغىنغا ھەر قايسى ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ رەھبەرلىرى ۋە كەسپىي تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرى، شۇنداقلا بىر قىسىم تېخنىك خادىملاردىن بولۇپ جەمئىي 91 كىشى قاتناشتى.

11 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن 1974 - يىل 5 - ئاينىڭ 8 - كۈنىگىچە گوۋۇيۈەن ۋە مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ يوليورۇقىغا ئاساسەن، ئاز سانلىق مىللەتلەر ئارىسىدىن 70 نەپەر ئۇچقۇچى قوبۇل قىلىندى.

1973 ـ، 1979 ـ يىللىق ئەسكەر چاقىرىشتا، تېخنىك تايانچلارنى يېتىشتۈرۈش ئۈچۈن، ۋۇخەن ھەربىي رايونىغا 310 نەپەر ئاز سانلىق مىللەت پارا- شوتچىسى قوبۇل قىلىندى.

11 ئاينىڭ 7 - كۈنى باش سەنمۇبۇ بىلەن باش ئارقا سەپ بۇسى «مىنبىگلارغا قورال - ياراق ئاجرىتىپ بېرىش توغرىسىدا» ئۇقتۇرۇش تارقىتىپ، شىنجاڭغا 20 مىڭ تال 56 ـ يىل تىپتىكى يېرىم ئاپتوماتىك مىلتىق ۋە ئاپتومات، 1100 تال 53 ـ يىل تىپتىكى ئاپتوماتىك مىلتىق، 71 دانە زېنىت پىلىموت ۋە زېنىت توپ تەقسىم قىلىپ بەردى. بۇ ھال شىنجاڭ مىنبىگلىرىنىڭ قورال - ياراقلىرى يېڭىلىنىشقا باشلىغانلىقىدىن دېرەك بەردى. بۇ قورال ـ ياراقلار نۇقتىلىق ھالدا چېگرا مۇداپىئە رايونلىرى ۋە ھاۋادىن تاشلاشقا قارشى تۇرۇش ۋەزىپىسى بار رايونلارغا تارقىتىپ بېرىلدى، زېنىت پىلىموت ۋە زېنىت توپلار شەھەرلەر، قاتناش تۈگۈنلىرى ۋە مۇھىم نىشانلارنىڭ ئەتراپىدىكى رايونلارغا ئىمكان قەدەر تۈەن، يىلڭ، لىيەن شتاتى بويىچە تارقىتىپ بېرىلدى. بۇ قورال ـ ياراقلارغا لازىملىق ئوق ـ دورىلارنى ھەربىي رايون تارقىتىپ بەردى، زېنىت توپقا يېرىم تۈپ سان بويىچە تارقىتىپ بېرىلگەندىن سىرت، قالغان قوراللارغا بىر تۈپ سان بويىچە تارقىتىپ بېرىلدى.

11 - ئاينىڭ 19 - كۈنى كوۋۇيۇەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «شاڭخەي شەھىرىنىڭ مىنبىڭ خىزمەت ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشتىن دوكلات» (يەنى 162 - نومۇرلۇق ھۆججەت)نى تارقاتتى. ئۇنىڭدا ھەر دەرىجىلىك پارتكومدىن «پۈتۈن پارتىيە ھەربىي ئىشلارنى تۇتۇش، پارتىيە قوراللىق كۈچلەرنى باشقۇرۇشتىن ئىبارەت شەرەپلىك ئەنئەنىنى جارى قىلدۇرۇپ، شاڭخەي شەھىرىنىڭ ئۇسۇلىنى ئۆگىنىپ، مىنبىڭ خىزمىتىنى ئەستايىدىل مۇھاكىمە قىلىش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈش» تەلەپ قىلىندى.

1973 - يىلىنىڭ ئاخىرىدىن 1974 - يىلىنىڭ بېشىغىچە ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايوندىكى ۋە ئۈرۈمچى، غۇلجا، قاراماي، قەشقەر قاتارلىق شەھەرلەردىكى پارتىيە ھۆكۈمەت، ئارمىيە كادىرلىرىدىن 20 دەك كىشى ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن سىلىڭيۈەنى ليۇ فاشيۇنىڭ باشچىلىقىدا، مىنبىڭلارنىڭ جەمئىيەتتىكى سىنىپىي كۈرەشكە قاتنىشالىلىقىدىن ئىبارەت «يېڭى تەجرىبە»نى ئۆگىنىش ئۈچۈن شاڭخەيگە باردى. بۇلار قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ھەربىي رايونغا بۇ ھەقتە دوكلات يازدى. ھەربىي رايون پارتكومى مىنبىڭ قوماندانلىق شتابىنى نومۇمىيوزلۇك قۇرماي، ئۈرۈمچى، غۇلجا، قەشقەر، قاراماي قاتارلىق تۆت شەھەردىلا سىناق تەرىقىسىدە قۇرۇشنى بېكىتتى. شۇڭا، شىنجاڭدا مىنبىڭ قوماندانلىق شتابى ۋە مىنبىڭ كىچىك فىندۈيلىرى كېيىنرەك قۇرۇلدى،

بەزى ئورۇنلاردا قورۇلغان تەقدىر دىمورەسمىيەت ئۈچۈنلا قۇ-رۇلۇپ، ناھايىتى ئاز پائالىيەت ئېلىپ باردى.

11 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق يارتىكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى ۋە ئارقا سەپ بۆلۈمىنىڭ «مىنبەگلەرنىڭ كونا قورال - ياراقلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساش بويىچە چاقىرىغان نەق مەيدان يىغىنىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئەھۋالى توغرىسىدا دوكلات»نى تەستىقلاپ تارقاتتى. تەستىقتا: «كونا قورال - ياراقلارنى ئۆزگەرتىپ ياساش ۋەزىپىسىنى ئاساسلىقى ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ ۋە شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ رېمونتخانىلىرى ئۈستىگە ئالىدۇ، يەرلىكتىكى ئالاقىدار ئورۇنلار ئۇلارنى زور كۈچ بىلەن قوللىشى كېرەك» دەپ كۆرسىتىلدى ھەمدە جايلاردىن بۇ خىزمەتنى مۇھىم بىر ستراتېگىيىلىك تەدبىر قاتارىدا تۇتۇپ، سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلىغان ھالدا، 1975 - يىلىنىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن، رايونىمىز بويىچە كونا قورال-ياراقلارنى ئۆزگەرتىپ ياساش ۋەزىپىسىنى ئورۇنداپ بولۇش تەلەپ قىلىندى.

ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، 1975-يىل 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 753 دانە ئاپتومات،

660 دانە يېنىك پىلىموت، 259 دانە ئېغىر پىلىموت ئۆزگەرتىپ ياسالغان.

1973 - يىلىدىن باشلاپ ئىلغارلارنى تەقدىرلەپ، مىنبىڭ خىزمىتىدە ئائىت تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەش ۋە ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە نۇرغۇن ناھىيىلەردە مىنبىڭ ۋەكىللىرى يىغىنى ئېچىلدى. 1974 - يىلىنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا، ئالتاي، قەشقەر، ئىلى رايونلىرى (قىسمەن ناھىيىلەر)دا مىنبىڭ ۋەكىللىرى يىغىنى ئېچىلدى. كېيىنكى يېرىمىدا ئاقسۇ ۋىلايىتى، بۆرتالا ئوبلاستى ۋە جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئىلگىرى- كېيىن بولۇپ مىنبىڭ ۋەكىللىرى يىغىنى ئاچتى. ھەر دەرىجىلىك مىنبىڭ ۋەكىللىرى يىغىنى ئارقىلىق مىنبىڭ خىزمىتى بويىچە بىر تۈركۈم ئىلغار كوللېكتىپ ۋە ئىلغار شەخسلەر تەقدىرلەندى، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىنبىڭ خىزمىتى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈرۈلدى.

1973 - يىلى چاقىرىلغان مەملىكەتلىك قۇرۇقلۇق چېگرا مۇداپىئە يىغىنىنىڭ روھى ئىزچىللاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، چېگرا رايونلارنىڭ ئارمىيە - خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسى تەدرىجىي كۈچەيتىلدى، جايلاردا يەرلىك پارتكومنىڭ رەھبەرلىكىدە، ئارمىيە تايانچ، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى ۋە يەرلىكتىكى

ھەر مىللەت مىنبەگلىرى شۇنىڭدەك خەلق ئاممىسى ئاساس قىلىنغان بىرلەشمە مۇداپىئە سىستېمىسى شەكىللەندى، كۆزىتىش، چارلاش، يوشۇرۇنۇش، سوزۇشتۇرۇش قاتارلىق ئىشلارنى قىلىدىغان قاراۋۇلخانىلار بەرپا قىلىندى. چېگرا لىنىيىسىدىكى رايونلاردا 54 مەخسۇس چېگرا مۇداپىئە پەيچۇسى قۇرۇلدى.

1974 - يىلى

3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ بىر دانە قوراللىق رازۋېتكا تىك ئۇچار ئايروپىلانى رايونىمىز تەۋەلىكىگە ئۇچۇپ كىرىپ، قابا ناھىيىسىنىڭ چېگرىسىغا قوندى. مىنبىڭ پەيجاڭى زىيادىبېكقوراللىق مىنبىڭلارنى نەق مەيدانغا باشلاپ بېرىپ ئېگىزلىكنى ئىگىلەپ، ئۇلارنىڭ قېچىپ كېتىشىنى توستى ۋە سوۋېت تەرەپتىن ياردەم بېرىشىنىڭ ئالدىنى ئالدى. ھەمدە دەرھال مىنبىڭلارنى ۋە خەلق ئاممىسىنى ئويۇشتۇرۇپ، دۈشمەن ئايروپىلانىغا يامىشىپ چىقىپ ۋارقىراپ، ئايروپىلاننىڭ ئىشىكىنى مەجبۇر ئاچقۇزۇپ، قورال - ياراقلارنى غەنىمەت ئالدى، ئايروپىلان خادىملىرىدىن ئۈچ كىشىنى تۇتۇپ قېلىپ، جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورۇنلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە تاپشۇرۇپ بەردى. ئىلغارلارنى تەقدىرلەش ئۈچۈن، ناھىيىدە تۆھپىكارلارنى تەبرىكلەش يىغىنى ئېچىلدى. يىغىندا مىنبىڭ ھەم خەلق ئاممىسىدىن 24 كىشى خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ خاتىرىگە ئېلىندى ۋە مۇكاپاتلاندى، 60 كىشى تەقدىرلەندى.

6 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى ئورۇمچى شەھەرلىك پارت

كوم بىلەن ئۈرۈمچى جىڭبېيچۇيى پارتكومىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھەرلىك مىنبىڭ قوماندانلىق شتابى قۇرۇش توغرىسىدا دوكلات»ىغا تەستىق سىلىپ، ئۈرۈمچى شەھەرلىك مىنبىڭ قوماندانلىق شتابى قۇرۇشقا قوشۇلدى.

9 - ئاينىڭ 2 - كۈنىدىن 25 - كۈنىگىچە گوۋۇيۈەن ۋە مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ تەستىقى بىلەن، باش سەنمۇبۇ بېيجىڭدا مىنبىڭ تەلىم - تەربىيە سۆھبەت يىغىنى ئاچتى.

يىغىنغا ھەرقايسى ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، ھەرقايسى باش بۇ، ئارمىيە تۈرى، ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ كەسپىي تارماقلىرىدىكى يولداشلار ۋە ئاساسىي قاتلام مىنبىڭ ۋەكىللىرىدىن بولۇپ 152 كىشى قاتناشتى. بېيجىڭ، تيەنجىن، شاڭخەي مىنبىڭ قوماندانلىق شتابلىرىمۇ يىغىنغا ئادەم ئەۋەتتى.

ئەسلىدە يىغىننىڭ ئاساسىي مەزمۇنى قانداق قىلغاندا مىنبىڭلارنىڭ تەشكىلىي قۇرۇلۇشى، ھەربىي تەلىم - تەربىيىسى ۋە جەڭگىۋار تايانچ قوشۇن قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتكىلى بولىدۇ، دېگەن مەسىلىنى مۇزاكىرە قىلىش ئىدى. لېكىن، جاڭچۈنچياۋ، ۋاڭخۇڭۋېنلار مىنبىڭلارنىڭ رەھبەرلىك ھوقۇقىنى تارتىۋېلىش مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن، يىغىننى شاڭخەينىڭ تەجرىبىلىرىنى ئىزچىللاشتۇرىدى، دەپ ئەيىبلىدى. يىغىن ئاخىرلىشىدىغان چاغ-

دا، ئۇلار «قوبۇل قىلىش» پۇرسىتىدىن پايدىلىنىپ، ئۆكتەملىك قىلىپ، ھەربىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يې جيەنيىڭغا ۋە ئۈچ باش بۆلۈمنىڭ مەسئۇللىرىغا ھۇجۇم قىلدى، يىغىننىڭ لۇشيەنى تۇغرا ئەمەس دەپ كايىشىپ، ھەربىي كومىتېتىنىڭ ۋە باش سەنمۇبۇنىڭ رەھبەرلىرىگە بېسىم ئىشلەتتى، يىغىن ۋاقتىنى ئۈچ كۈن ئۇزارتقۇزۇپ، ۋاڭ خۇڭۋېننىڭ سۆزىنى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلدۇردى. «يىغىن خاتىرىسى» قايتىدىن يېزىپ چىقىلدى، ئۇنىڭدا 162 – نومۇرلۇق ھۆججەتنى قەتئىي ئىزچىللاشتۇرۇش نۇقتىلىق تەكىتلەندى. 10 – ئاينىڭ 30 – كۈنى، گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «باش سەنمۇبۇ چاقىرغان مىنبىنىڭ تەلىم – تەربىيە خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنىڭ خاتىرىسى» (يەنى 104 – نومۇرلۇق ھۆججەت)نى تەستىقلاپ تارقاتتى.

10 – ئاينىڭ 26 – كۈنىدىن 11 – ئاينىڭ 2 – كۈنىگىچە

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ تەستىقى ئارقىلىق، ھەربىي رايون مىنبىنىڭ خىزمىتى يىغىنىنى ئاچتى. يىغىنغا 71 كىشى قاتناشتى. يىغىندا ئاساسلىقى باش سەنمۇبۇ ئاچقان مىنبىنىڭ تەلىم – تەربىيە سۆھبەت يىغىنىنىڭ روھى ۋە 162 – نومۇرلۇق ھۆججەت ئىزچىللاشتۇرۇلدى.

يىغىندا: زاۋۇت – كان، كارخانا، كەسپىي ئورۇن-

لاردا «ئۆچنى بىر كەۋدە قىلىش» جەھەتتىكى تەجرىبە-لەرنى ئومۇملاشتۇرۇشتا، ئالدى بىلەن جايلاردا سىناق قىلىش، ھەربىلىك قوماندانلىق شتابى قۇرۇش مەسىلىسىدە، بۇ مەسىلىنى يۇقىرى بىر تۇتاش مۇھاكىمە قىلىپ ھەل قىلىشتىن ئىلگىرى، قۇرۇپ بولغان ئورۇنلار ئۇنى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۇرۇش، تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەش، ئۆز جايىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۇرۇپ، ئالدى بىلەن بىرەر ئورۇندا سىناق قىلىش لازىملىقى بەلگىلەندى.

1975 - يىل

2 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ھەربىي رايون سىلىگبۇسى بىلەن ئارقا سەپ بۆلۈمى «مىنبىگلارنى قوراللاندۇرۇش سىنىقى ئېلىپ بېرىش ۋە مىنبىگلارنىڭ زىنت توپ فىنە- دۇيلىرىگە خەۋەر - ئالاقە سايمانلىرىنى تارقىتىپ بې- رىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ،جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە بىۋاسىتە قاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلاردىن ھەرقايسى ئورۇنلىرىدىن ناھى- يىدە سىناق قىلىپ، تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەشنى تەلەپ قىلدى. شۇندىن كېيىن، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايو- نى بىلەن شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئايرىم - ئايرىم ھالدا يېڭىسار ۋە شىخو ناھىيىلىرىدە سىناق قىلدى.

3 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ھەربىي رايون «مىنبىگلارنى قوراللاندۇرۇشنىڭ بەش يىللىق پىلانى قاتارلىق ئالاقى- دار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇ- رۇشتا ھەرقايسى ناھىيە، شەھەرلەردىن شۆبە ھەربىي را- يونلارنىڭ پىلانىدىن پايدىلىنىپ، ئۆز ئەمەلىيىتىگە يا- رىشا ئىش كۆرۈش ئاساسىدا، ئۆز ئورۇنلىرىنىڭ كونكرېت

پىلاننى ئوتتۇرىغا قويۇش ھەمدە پىلاننى شۇ يىلى 8 ـ ئايدىن باشلاپ ئومۇملاشتۇرۇپ ھەربىي رايونغا يوللاش تەلەپ قىلىندى. ئىلى، تارباغاتاي، ئاقسۇ، ئالتاي، قەشقەر، قىزىلسۇ شۆبە ھەربىي رايونلىرى ۋە ئۈرۈمچى جىڭبېيچۈيى 1976 ـ يىلى بىردىن تاھىيىدە قورال ـ ياراق تارقىتىپ بىرىنچى سىناق قىلدى.

4 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى «مىلىشىيانىڭ 1975 ـ يىللىق ھەربىي تەلىم ـ تەربىيىسى توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈردى. يوليورۇقتا: جايلاردىن باش سەنمۇ بۇ تۈزۈپ بەرگەن مىلىشىيانىڭ ئۈچ يىللىق ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە پروگراممىسىنى ئىزچىللاشتۇرۇشنىڭ ئاخىرقى بىر يىلىدا، «ئۈچ يىللىق پروگراما» ۋە «قوشۇمچە پىكىر»دە ئوتتۇرىغا قويۇلغان ۋەزىپىلەرنى ئومۇميۈزلۈك ئورۇنداش؛ مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرگەن ھالدا، ئاساسلىقى، چېگرا مۇداپىئەسىدىكى، چەت ئەلگە ئۆتىدىغان مۇھىم يوللاردىكى، ئىچكى مۇداپىئە شەھەرلىرىدىكى ۋە نۇقتىلىق شەھەر ـ بازارلاردىكى، قاتناش تۈگۈنلىرىدىكى ھەمدە تانكىغا، ھاۋادىن چۈشۈشكە قارشى تۇرىدىغان ئوپېراتسىيىلىك ۋەسترا تېگىيىلىك رايونلاردىكى مىلىشىيا كادىرلىرىنىڭ، مىلىشيا جەڭگىۋار تايانچ قوشۇنلىرىنىڭ، شۇنداقلا باشقا كەسپىي قىسىملەرنىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنى چىڭ تۇتۇش، بولۇپمۇ مۇھىم

ئۇقتىنى تانكا، ئايروپىلان يوقىتىش تەلىم ـ تەربىيىسىگە قارىتىش تەلەپ قىلىندى.

4 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومىنىڭ «پارتىيىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ تۈزۈلمىسىنى ئۆزگەرتىش توغرىسىدا يوليورۇق سوراش دوكلاتى»غا قوشۇلدى ھەمدە ئۇنى تەستىقلاپ تارقاتتى.

5 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى«شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ تۈزۈلمىسىنى ئۆزگەرتىش جەريانىدىكى ئۆتكۈزۈپ بېرىش ـ ئۆتكۈزۈۋېلىش خىزمىتىگە ئالاقىدار كونكرېت لايىھە توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش»تارقاتتى. شۇندىن باشلاپ، بىڭتۇەنىنىڭ رەسمىي ھەربىي قىسىملىرى ئازادلىق ئارمىيە قاتارىغا ئۆتۈپ، شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ رەھبەرلىكىگە بىۋاستە قارايدىغان بولدى. ھەر قايسى دېھقانچىلىق ـ چارۋىچىلىق تۇەن ـ مەيدانلىرىدىكى كەسپىي قوراللىق تارماقلار (يەنى ئۇرۇش تەلىم ـ تەربىيە تارماقلىرى)خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە ئۆزگەرتىلىپ، ئۆز رايونىدىكى قوراللىق خىزمەت سىستې

ەسى قاتارىغا كىرگۈزۈلۈپ، شۇ يەردىكى شۆبە ھەربىي رايوننىڭ رەھبەرلىكىگە قارايدىغان بولدى.

6 - ئاينىڭ 23 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ تەستىقى بىلەن، ھەربىي رايون 8 - ئاينىڭ 14 - كۈنى شىخەنزە ۋە تۇرپان شۆبە ھەربىي رايونىنى قۇرۇش بۇيرۇقىنى چۈشۈردى. بۇ شۆبە ھەربىي رايونلارغا شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىۋاستە رەھبەرلىك قىلىدىغان بولدى.

7 - ئايدا ھەربىي رايوننىڭ سىلىگيۇەنى يالغۇز ھەربىي كومىتېت يىغىنىغا قاتنىشىۋېتىپ، بېيجىڭدىن ھەربىي رايون گېزىتخانىسىغا تېلېفون بەردى، تېلېفوندا دەرھال شۆبە ھەربىي رايونلار ۋە خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى مىنبىڭلارنىڭ قوماندانلىق شتابى، دەپ خەۋەر بېرىشنى تەلەپ قىلدى. گېزىتخانا «ساۋەن ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمى — مىنبىڭلارنىڭ قوماندانلىق شتابى» دېگەن خەۋەرنى گېزىتتە تېزدىن ئېلان قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ»نىڭ ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى چەتكە قايرىپ قويۇپ، قەلەم بىلەن ھۇجۇم قىلىپ، ئەلەم بىلەن قوغدىنىشتىن ئىبارەت تەرەپبازلىق ئەترەتلىرىنى ئاساس قىلىپ، ئۆز ئالدىغا سىستېما بولۇۋېلىپ، ئارمىيە ھوقۇ -

قىنى چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋېلىش مەقسىتىدە مىنبىڭ قوماندانلىق شتابى قۇرۇش سۇيىقەستىگە تاقابىل تۇرۇلدى.

9 - ئاينىڭ 1 - كۈنى جامائەت خەۋپسىزلىكى مەنىستىرلىقى بىلەن ئۈچ باش بۆ «چېگرا (دېڭىز) مۇداپىئە رايونلىرىدىكى مىنبىڭلارنى تەكشۈرۈش - تەربىيىلەش خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا پىكىر» تارقاتتى. 9 - ئاينىڭ 15 - كۈنى، ئاپتونوم رايونلۇق ئىنقىلابىي كومىتېت بىلەن ھەربىي رايون بۆ «پىكىر»نى شىنجاڭنىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا تارقاتتى. «پىكىر»دە: چېگرا رايونلاردىن مىنبىڭلارنى بولۇپمۇ تايانچ مىنبىڭلارنى ۋە مىنبىڭ كادىرلىرىنى سىياسىي جەھەتتىن تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتۇش، مەسىلە سېزىلسە ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلىش، مىنبىڭلارغا قارىتىلغان سىياسىي - ئىدىيەۋى تەربىيىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ ئىدىيەۋى ھالىتىنى دائىم ئىگىلەپ تۇرۇش، ئىدىيەۋى خىزمەتنى سەۋرچانلىق بىلەن ياخشى ئىشلەش، پارتىيىنىڭ تۈرلۈك سىياسەتلىرىنى ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەتنى قاتتىق پەرقلەندۈرۈش ۋە توغرا بىر تەرەپ قىلىش، خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈۋېتىشتىن ساقلىنىش، دۈشمەن ئىشپىيونلىرىنىڭ بۇزغۇنچىلىق ھەرىكىتىگە قاتتىق زەربە بېرىش تەلەپ قىلىندى.

9 - ئاينىڭ 8 - كۈنى ھەربىي رايون سىلىڭبۇسى «شىنجاڭ مىنبىڭلىرى جەڭگىۋار تايانچلار قوشۇنىنىڭ 1975 - يىللىق تەرەققىيات پىلانى»نى تارقاتتى. ئۇنىڭدا باش سەنمۇبۇنىڭ «5 - بەش يىللىق پىلان» مەزگىلىدە مىنبىڭلارنى قوراللاندۇرۇش توغرىسىدىكى پىكرى ۋە شىنجاڭدىكى مىنبىڭ قوراللىرىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن، 1975 - يىلى شىنجاڭ مىنبىڭلىرى جەڭگىۋار تايانچلار قوشۇنىنى (1975 - يىل 3 - ئايدىن 1976 - يىل 3 - ئايغىچە) 110 — 147 مىڭغا (ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى بۇنىڭ سىرتىدا) يەتكۈزۈش، ئۇلار تايانچ مىنبىڭلارنىڭ 35 — 38 نى ئىگىلىگەن بولۇش؛ 37 م م لىق زېنىت توپچىلار يىڭىدىن تۆتنى، زېنىت توپچىلار لىيەنىدىن ئىككىنى، زېنىت پىلىموت لىيەنىدىن 20 نى، تانكىغا قارشى ئوت قوراللىرى پەيىدىن 327 نى، 57 م م لىق جەڭ مۇداپىئە زەمبىرىكى يىڭىدىن ئىككىنى، 37 م م لىق زېنىت توپچىلار يىڭىنىڭ خەۋەر - ئالاقە — قوماندانلىق فېندۈيىدىن 21 نى، مىنبىڭلارنىڭ خىمىيىۋى قوراللاردىن قوغدىنىش لىيەنىدىن ئالتىنى تەشكىللەش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

10 - ئاينىڭ 13 - كۈنى ھەربىي رايون سىلىڭبۇسى «شىنجاڭ مىنبىڭلىرى جەڭگىۋار تايانچلار قوشۇنىنىڭ 1975 - يىللىق تەرەققىيات پىلانى توغرىسىدا قوشۇمچە

ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: يۇقىرىدىن بىر تۈركۈم زىيىنتپىلىموت بېرىلگەچكە، زىيىنت پىلىموتچىلار لىيەنىدىن يەنە سەككىزىنى تەشكىللەش، ئالدىنقىسى بىلەن قوشقاندا جەمئىي 31 لىيەن قۇرۇپ چىقىش ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

10 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 20 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش ئارقا سەپ بۆسى مىنىىڭ قورال - جابدۇقلىرى يىغىنى ئاچتى. يىغىنغا ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ رەھبەرلىرى ۋە كەسپىي تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرى، شۇنداقلا پىلان كومىتېتى، ماليەمىنىستىرلىقى، دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى ئىشخانىسى، باش سەنمۇ بۇ، باش ئارقا سەپ بۆسى قاتارلىق ئورۇنلاردىن بولۇپ 144 كىشى قاتناشتى.

يىغىندا مىنىىڭ قورال - جابدۇقلىرىنى رېمونت قىلىش، باشقۇرۇش جەھەتتىكى تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇلدى، مىنىىڭ قورال - جابدۇقلىرى خىزمىتىدە ساقلانغان مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈستىدە مۇھاكىمە يۈرگۈزۈلدى. مۇئاۋىن باش سەنمۇجاڭ جاڭسەيچيەن، پېڭشاۋخۇي، باش ئارقا سەپ بۆسىنىڭ مۇئاۋىن بۇجاڭى فېڭيۈگشۇنلەر يىغىنغا قاتناشتى ھەمدە يىغىنداسۆز قىلدى. يىغىندىن كېيىن، يىغىن ئەھۋالى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ۋە گوۋۇيۈەنگە يوللاندى.

10 - ئاينىڭ 27 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ 8 - كۈنىگىچە باش سەنمۇ بۇ خېبېي ئۆلكىسىنىڭ تاڭشەن شەھرىدە مىنبىنىڭ خەۋەر - ئالاقە فىنىدۇيلىرى تەلىم - تەربىيە سى جەھەتتىكى تەجرىبىلەرنى ئالماشتۇرۇش بويىچە يىغىن چاقىردى. يىغىندا بۇنىدىن كېيىنكى خىزمەتلەر مۇزاكىرە قىلىندى. فېڭرۇن ناھىيىسى ۋە ۋۇجى ناھىيىسى خەۋەر - ئالاقە فىنىدۇيلىرىنىڭ كۆرسەتكەن ماھارىتى ئېكىسكۇرسىيە قىلىندى.

11 - ئاينىڭ 7- كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى يوقىرىنىڭ يولىيورۇقىغا ئاساسەن، ھەربىي رايون سىلىڭبۇسىنىڭ ھەربىي ئىشلار - سەپەرۋەرلىك بۇسىنى ئايرىۋېتىش، 11 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن باشلاپ بۇ ئىككى بۇ يېڭى نامغا ئىشلىتىش ھەققىدە بۇيرۇق چۈشۈردى. سەپەرۋەرلىك بۇسىنىڭ قارمىقىدا تەشكىلات- پىلان بۆلۈمى، مىنبىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيە بۆلۈمى، ئەسكەر چاقىرىش ۋە ئەسكەر قايتۇرۇش بۆلۈمى، مىنبىڭ قورال - ياراقلىرىنى باشقۇرۇش بۆلۈمى قۇرۇلدى. شتاتى 22 ئادەم بولدى.

11 - ئاينىڭ 21 - كۈنى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت دۆلەتلىك پىلان كومىتېتى، مالىيە مىنىستىرلىقى، دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى ئىشخانىسى،

باش سەنمۇبۇ ۋە باش ئارقا سەپ بۇسىنىڭ مىنبىلىڭ قو-
رال - جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسى-
دىكى دوكلاتى [يەنى (1975) 186 - نومۇرلۇق ھۆججەت] نى
تەستىقلاپ تارقاتتى.

دوكلاتتا مىنبىلىڭ قورال - جابدۇقلىرى جەھەتتى-
كى بەزى مەسىلىلەر توغرىسىدا تۆۋەندىكىدەك ئېنىق تە-
لەپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى:

1. رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، باشقۇرۇش تۈزۈلمى-
سىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش.

2. ئاپپاراتلارنى تولۇقلاش، ئېنىق ئىش تەقسىم
قىلىش. يېزىلاردىكى قورال - جابدۇقلارنى ئاھىيىلىك
يېزا ئىگىلىك سايمانلىرى زاۋۇتى ۋە كۆكشى يېزا ئى-
گىلىك سايمانلىرى پونكىتىدا بەش كىشىلىك رېمونت
گۇرۇپپىسى قۇرۇپ رېمونت قىلىش. شەھەرلەردىكى مىن-
بىلىڭ قورال - جابدۇقلىرىنى ئادەتتە قورال - ياراق
سەپلەپ بېرىلگەن ئورۇنلار ئۆزلىرى رېمونت قىلىش.

ئۆلكىلىك ھەربىي رايون ۋە شۆبە ھەربىي رايون-
لاردا قورال - ياراق رېمونتخانىسى قۇرۇش. ئۆلكىلىك
ھەربىي رايوننىڭ رېمونتخانىسىغا 30 — 40 ئىشچى -
خىزمەتچى، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ رېمونتخانىسىغا
10 — 12 ئىشچى - خىزمەتچى قويۇش.

3. ئىسكىلاتلارنى كۆپەيتىش، زۆرۈر بولغان خا-
دىملارنى كۆپەيتىپ سەپلەش.

1975 - يىلدىن ئىلگىرى، ئىنجاڭدا مىنىڭ قورال - جابدۇقلىرى ساقلىنىدىغان ئۈچ دەرىجىلىك ئىسكىلاتلارنىڭ كۆلىمى 8000 كۋادرات مېتىرلا ئىدى، كۆپ ساندىكى ئورۇنلار قورال - ياراق، ئوق - دورىلارنى ئىشخانا ياكى ياتاقلاردا ساقلايتتى. بۇ خىل ھالەتنى تۈپتىن ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون گوۋۋيۇەن ۋە مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ (1975) 186 - نومۇرلۇق ھۆججىتىدىكى ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى زۆرۈر بولغان مىنىڭ قورال - جابدۇق ئىسكىلاتلىرىنى سېلىش، ئىسكىلاتنىڭ كۆلىمى جەھەتتە، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ 10— 20 مىڭ كۋادرات مېتىر،شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ 1000— 2000 كۋادرات مېتىر، ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ 100 — 200 كۋادرات مېتىر بولۇشى كېرەك، دېگەن تەلەپكە ئاساسەن، ئاپتونوم رايوننىڭ مىنىڭ قورال - جابدۇق ئىسكىلاتى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتتى. 1976 - يىلدىن باشلاپ، ئۈچ دەرىجىلىك مىنىڭ قورال - جابدۇق ئىسكىلاتلىرى تەدرىجىي سېلىندى.

12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى باش سەنمۇبۇ، باش سى

ياسىي بۇ ۋە باش ئارقا سەپ بۇسنىڭ 1975 ـ يىل 10ـ
ئاينىڭ 23 ـ كۈنىدىكى «بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىل
ئەتىياز پەسىللىك مىنىڭ خىزمىتى توغرىسىدا پىكىر»
نى تۈۋەنگە تاقاتتى. «پىكىر» دە: جايلاردىن يېزا
ئىگىلىكىدە داجەيدىن ئۆگىنىش ھەرىكىتىگە بىرلەشتۈ-
رۈپ، مىنىڭ خىزمىتىنى بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇش؛
1975 ـ يىللىق مىنىڭ جەڭگىۋار تايانچىلار قوشۇنىنى
تەرەققىي قىلدۇرۇش پىلانىنىڭ ئەمەلىيلىشىشىنى ۋە
تەلىم ـ تەربىيىسىنى چىڭ تۇتۇش؛ قىسىملار مىنىڭ خىز-
مىتىنى بۆلەكلەر بويىچە ھۆددىگە ئېلىپ ياخشى ئىش-
لەش، بىر تۈەن بىر مىنىڭ تۈەنىنى يېتەكلەشنى تەد-
رىجىي ئىشقا ئاشۇرۇش تەلەپ قىلىندى.

1976 - يىل

1 - ئاينىڭ 7 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «شىنجاڭ ھەربىي رايون ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ تۈزۈلمىسى ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىنكى ھەر قايسى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانى، زاۋۇت، كان، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ مىنبىلىك خىزمىتىگە ئائىت بەزى مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: ھەر قايسى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانلىرىنىڭ لىيەنلىرىدە قوراللىق تايانچ مىنبىلىك پەيى، تۈەنلىرىدە قوراللىق تايانچ مىنبىلىك لىيەنى (يىڭى) قۇرۇش؛ 10 مىڭدىن ئوشۇق ئادىمى بار چوڭ تۈەن - مەيدانلاردا قوراللىق تايانچ مىنبىلىك تۈەنى قۇرۇش كېرەك؛ بۇرۇنقى دىجورنى لىيەنلەرنى قوراللىق تايانچ مىنبىلىك لىيەنىگە ئۆزگەرتىش، ئۇنىڭ تەشكىلىي شەكلىنى تەدرىجىي ھالدا تەرەققىي قىلدۇرۇش ئەمەلىي ئەھۋالغا ئۇيغۇنلاشتۇرۇش لازىم، دەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

1 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 20 كۈنىگىچە ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ئۈرۈمچىدە مىنبىلىك خىزمىتى يىغىنىنى ئاچتى. يىغىنغا ئاپتونوم رايون بويىچە ھەرقايسى ۋىلايەت، ئوبلاست (شەھەر)لەرنىڭ، ھەر قايسى ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ ۋە ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايوننىڭ ئالاقىدار كەسپىي تارماقلىرىنىڭ مەسئۇللىرىدىن بولۇپ 82 كىشى قاتناشتى. يىغىندا ھەربىي كومىتېت كېڭەيتىلگەن يىغىنىنىڭ روھى ۋە مەملىكەت بويىچە داجەيدىن ئۆگىنىشكە ئائىت ئالاقىدار ھۆججەتلەر ئۆگىنىلدى، جايلارنىڭ باش سەنمۇبۇنىڭ «بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىل ئەتىياز پەسىللىك مىنبىلىك خىزمىتى توغرىسىدا پىكىر»نى ئىزچىللاشتۇرۇش ئەھۋالى تەكشۈرۈلدى، باش سەنمۇبۇ، باش ئارقا سەپ بۆسى 1975 - يىلى ئاچقان مىنبىلىك قورال - جابدۇقلىرى خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھى ۋە باش سەنمۇبۇ ئاچقان مىنبىلىك خەۋەر - ئالاقە فېندۇيلىرى تەلىم - تەربىيە خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھى يەتكۈزۈلدى، شىنجاڭدىكى مىنبىلىك خىزمىتىنىڭ ۋەزىيىتى نۇقتىلىق تەھلىل قىلىندى. 1976 - يىللىق ۋەزىپىلەر مۇزاكىرە قىلىندى.

1 - ئاينىڭ 21 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتى، مالىيە ئىدارىسى، ھەربىي سانائەت ئىدارىسى، ماشىنىسازلىق ئىدارىسى، ھەربىي رايون سىلىگبۇسى

ۋە ئارقا سەپ بۆسى بىرلىكتە «گوۋۇيۇەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تەستىقلاپ تارقاتقان دۆلەتلىك پىلان كومىتېتى، مالىيە مىنىستىرلىقى، دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى ئىشخانىسى، باش سەنمۇبۇ ۋە باش ئارقا سەپ بۆسىنىڭ ‹مىنبىلىك قورال ـ جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدا دوكلات›نى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا پىكىر»نى تارقاتتى. «پىكىر»دە: ھەر قايسى ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ سىلىكبۇلىرى قورال ـ جابدۇقلارنى ئىلتىماس قىلىپ ئېلىپ، تەقسىملەش پىلانىنى تۈزۈپ چىقىش، ئەمەلىي كۈچىنى ستاتىستىكا قىلىش ۋە ئىشلىتىش ـ باشقۇرۇش قاتارلىق كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىشلەيدۇ؛ ئارقا سەپ تارماقلىرى قورال ـ جابدۇقلارنى زاكاس قىلىش، تاپشۇرۇۋېلىش، زاپاس ساقلاش، ستاتىستىكا قىلىش ـ يۆتكەش، رېمونت قىلىش ـ باشقۇرۇش ۋە زاپچاسلارنى تەييارلاش قاتارلىق كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىشلەيدۇ، دەپ ئېنىق كۆرسەتتى. ھەر دەرىجىلىك سىلىكبۇ ۋە ئارقا سەپ بۆلۈمىدىن ئۆتكۈزۈپ بېرىش ـ ئۆتكۈزۈۋېلىش خىزمىتىنى شۇ يىلى 6 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن تۈگىتىپ بولۇش تەلەپ قىلىندى. مىنبىگلارنىڭ قورال ـ جابدۇقلىرىنى ئارمىيە بىلەن خەلقنى بىرلەشتۈرۈش، تىنچلىق ۋاقىت بىلەن ئۇرۇش ۋاقتىنى بىرلەشتۈرۈش فاڭجېنى بويىچە، ئاسا

لىقى، يەرلىك زاۋۇتلارغا تايىنىپ، ئۆز جايىدا ۋە يې-
قىن ئەتراپتا رېمونت قىلىش؛ يېزىلاردا يەرلىك
ئورۇنلار رېمونت قىلىش، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى
دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق مەيدانلىرىدا ئۆزلىرى رې-
مونت قىلىش، شەھەرلەردە قورال - ياراق سەپلەپ بې-
رىلگەن ئورۇنلار ئۆزلىرى رېمونت قىلىش كېرەك، دەپ
ئوتتۇرىغا قويۇلدى. ناھىيىلىك (شەھەرلىك) مىنبىڭ
قورال - جابدۇقلىرىنى رېمونت قىلىش تەشكىلىنى شۇ
يىلى 9 - ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن قۇرۇپ بولۇش
تەلەپ قىلىندى. شۆبە ھەربىي رايون (جىڭبىبېيچۇ)-
نىڭ قورال - ياراق رېمونتخانىلىرى ئاساسلىقى ھەر
قايسى ناھىيە (شەھەر) لەر رېمونت قىلالمىغان يېنىك
قوراللار ۋە توپ - زەمبىرەكلەرنىڭ قىسمەن جايلىرىنى
رېمونت قىلىشقا؛ جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ
ھەربىي رايونى ۋە شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ قورال -
ياراق رېمونتخانىسى ئايرىم - ئايرىم ھالدا توپ - زەم-
بىرەكلەر ۋە ئوفتىكىلىق ئەسۋابلارنى كىچىك، ئوتتۇرا
ھال ۋە چوڭ رېمونت قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ؛ مىنبىڭ-
لار ئىچىدىكى خەۋەر - ئالاقە، قۇرۇلۇش ئەسكەرلىرىنىڭ
قورال - جابدۇقلىرىنى ھەر دەرىجىلىك خەۋەر - ئالاقە
قىسىملىرى ۋە ئالاھىدە قىسىملارنىڭ ئۇرۇش، تەلىم -
تەربىيە تارماقلىرى باشقۇرىدۇ، دەپ بەلگىلەندى. تۈر-
لۈك رېمونتخانا، قورال - جابدۇق ئىسكىلاتلىرىنىڭ

شتاتى، ئىسكىلات كۆلىمى ۋە ھەر خىل ئىشچى ـ خىز-مەتچىلەرنىڭ كېلىش مەنبەئى، ماتائشىنى چىقىم قىلىش ئۇسۇلى قاتارلىق مەسىلىلەر ئايدىڭلاشتۇرۇلدى (يەنى شۆبە ھەربىي رايوندىن يۇقىرى مىنبىلىك قورال ـ جابدۇق ئىسكىلاتىدا 123 نەپەر رەسمىي ھەربىي، 57 نەپەر خىز-مەتچى، 21 دانە ئاپتوموبىل بولىدۇ؛ ناھىيە دەرىجىلىك 95 ئىسكىلاتتا 171 ئىشچى ـ خىزمەتچى بولىدۇ؛ بۇ ئىس-كىلاتلارنىڭ ئومۇمىي كۆلىمى 75 مىڭ كۋادرات مېتىر بولىدۇ، 1976 ـ يىلى 16 مىڭ كىۋادرات مېتىر، 1977 ـ يىلى 20 مىڭ كۋادرات مېتىر ئىسكىلات سېلىپ بولىنىدۇ؛ قورال ـ ياراق رېمونتخانىسىنىڭ شتاتىدا 360 ئىشچى ـ خىزمەتچى، خەۋەر-ئالاقە سايمان-لىرى رېمونتخانىسىنىڭ شتاتىدا 58 ئىشچى ـ خىزمەت-چى بولىدۇ، دەپ بەلگىلەندى.

3 ـ ئايدا ئۈرۈمچى شەھەرلىك پارتكوم بىلەن ئۈ-رۈمچى جېڭبىڭچۈيى ئاپتونوم رايون ۋە ھەربىي رايونغا مىنبىلىك قوماندانلىق شتابىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش ھەققىدە دوكلات يوللاپ، مىنبىلىك خىزمىتىنى خەلق قو-راللىق بۆلۈملىرىنىڭ باشقۇرۇشى توغرىسىدا تەكلىپ بەردى، ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون مىنبىلىك قوماندانلىق شتابىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى دەرھال تەستىقلىدى.

4 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى ياڭ يۇڭ سىلىڭيۇەن شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىدا خىزمەت تەكشۈرۈش داۋامىدا مىنبىلىڭ خىزمىتى ھەققىدە مۇھىم يوليورۇق بېرىپ مۇنداق دېدى: «مىنبىڭ قوماندانلىق شتابىنى خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، خىزمەتلەرنى يەرلىك پارتكومىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە قانات ياىدۇرۇش كېرەك. تەرەپبازلىق مەۋجۇت جايلاردا مىنبىڭ قوماندانلىق شتابىنى قۇرماسلىق لازىم، مىنبىڭ خىزمىتىنى تەرەپبازلىق قارىشى ئارقىلىق باشقۇرۇشقا بولمايدۇ. مىنبىگلار تەرەپبازلىق قىلما، ئۇلارنىڭ قورالىنى يىغىۋېلىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار مىنبىگلارنىڭ ئىشلىتىلىش ئەھۋالىنى ئىگىلەپ تۇرۇشى، تەشكىلىي ئىنتىزامنى تەكىتلىشى لازىم. مىنبىڭ كىچىك قىبندۇيلىرى پارتىيە رەھبەرلىكىدىن، ئامىمىدىن، ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلماسلىقى كېرەك».

5 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلىڭبۇسى تۆۋەنكە «مىنبىڭ خەۋەر ـ ئالاقە قىبندۇيلىرىنى قۇرۇش توغرىسىدا پىكىر» تارقاتتى. ئۇنىڭدا جايلاردىن 1976 ـ يىلى ئالدى بىلەن ئۇچتىن بىرقىسىم خەۋەر ـ ئالاقە قىبندۇيلىرىنى قۇرۇش خىزمىتىنى پىلانلىق، قەدەم ـ باسقۇچلۇق ھالدا چىڭ تۇتۇش، مۇھىم نۇقتىنى

جۇڭگو ـ سوۋېت، جۇڭگو ـ موڭغۇلىيە چېگرىسىدىكى رايونلارغا ۋە يېڭىسار، شىخو ناھىيىلىرىگە قارىتىش؛ ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ناھىيىلىك، شەھەرلىك قوراللىق تايانچ تۈەنلىرىدە 63 خەۋەر ـ ئالاقە لېيەنى، قوراللىق تايانچ يىڭلىرىدا 110 خەۋەر ـ ئالاقە پەيى، قوراللىق تايانچ خەۋەر ـ ئالاقە لىيەنلىرىدە 220 خەۋەر ـ ئالاقە بەنى، زېنىت توپ قوماندانلىق قىسمىلىرىدە 21 خەۋەر ـ ئالاقە قىسمىنى قۇرۇپ چىقىش تەلەپ قىلىندى.

5 - ئاينىڭ 5 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ئاچقان مىلىشىيە خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشقا دائىر بەزى مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: جايلاردىكى پارتكوملاردىن ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون 1976 - يىل 1 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 20 - كۈنىگىچە ئاچقان مىلىشىيە خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىغا ئاساسەن، مىلىشىيىلارغا بولغان سىياسىي ئىدىيەۋى تەربىيىسىنى چىڭ تۇتۇپ، مىلىشىيە تەشكىلىنى تۈبدىن تەرتىپكە سېلىش، مىلىشىيىلارنىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيىسىنى، بولۇپمۇ مىلىشىيە كەسپىي قىسىملىرىنىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى كۈچەيتىش؛ مىلىشىيىلارنى جەمئىيەت-

تنىكى سىنىپىي كۆرەشكە ۋە ئارمىيە ـ خەلق بىرلەشمە
مۇداپىئەسىگە پائال قاتناشتۇرۇش؛ مىنىبلىق قورال ـ
جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش ۋە رېمونت قىلىش خىزمىتىنى
ياخشى ئىشلەش تەلەپ قىلىندى. ئاپتونوم رايونلۇق
پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى ئاپتونوم را ـ
يون ۋە ھەربىي رايوندىكى ئالاقىدار تارماقلارنىڭ
«گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تەستىقلاپ تار ـ
قاتقان دۆلەتلىك پىلان كومىتېتى، مالىيەمىنىستىرلىقى،
دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى ئىشخانىسى، باش سەنمۇبۇ،
باش ئارقا سەپ بۆلۈمىنىڭ ‹مىنىبلىق قورال ـ جابدۇقلى ـ
رىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدا دۆكلات› نى
ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا پىكىر»نگە، ھەربىي رايون
سىياسىي بۆلۈمىنىڭ «مىنىبلىق خەۋەر ـ ئالاقە ۋەزىپىلىرىنى
قۇرۇش توغرىسىدا پىكىر»نگە قوشۇلدى ھەمدە جايلارنىڭ
بۇ خىزمەتنى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرۇپ، تەدرىجىي قانات
يايدۇرۇشنى تەلەپ قىلدى. «ئۇقتۇرۇش»تا: جەنۇبىي
شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ھەرقايسى
شۆبە ھەربىي رايون ۋە جېڭبىيچۇنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپى ـ
سى مىنىبلىق خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئىكەنلىكى؛
ھەردەرىجىلىك يەرلىك پارتكوملار چوقۇم پارتىيە
قورالليق كۈچلەرنى باشقۇرۇش پرىنسىپى بويىچە،
مىنىبلىق خىزمىتىنى كۈندىلىك ئىشلار تەرتىپىگە كىرگۈزۈپ،
يىلدا بىرقانچە قېتىم چىلىق تۇتۇشى لازىملىقى؛ پارت ـ

كوملارنىڭ مىنبىلىكخىزمىتىگە ئائىت مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا مۇزاكىرە قىلىشى ۋە ھەل قىلىشى كېرەكلىكى قايتا تەكىتلەندى.

6 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق ئىنقىلابىي كومىتېت بىلەن ھەربىي رايون «مىنبىلىك قورال-جابدۇقلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ، جايلاردىن مىنبىلىك قورال - جابدۇقلىرىنى شۇ يىلى 10 - ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن بىر قېتىم ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈپ، بارلىق قورال - جابدۇقلارنىڭ ئەھۋالىنى ئۆزۈل - كېسىل ئېنىقلاپ چىقىشنى تەلەپ قىلدى.

6 - ئاينىڭ 24 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايون پارتكومى «كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىنى تەيىنلەشكە دائىر بەزى مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ، شىنجاڭنىڭ خەلق ئىگىلىكى تەرەققىي قىلغانلىقى، شىنجاڭدا زاۋۇت - كان ئورۇنلىرىنىڭ كۆپەيگەنلىكى ۋە شۇنداقلا ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ يەرلىك پارتكومىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەنلىكىگە ئوخشاش يېڭى ئەھۋاللارغا ئاساسەن، كەسپىي قوراللىق كادىرلارنى ۋەزىپىگە تەيىنلەش - ۋەزىپىدىن قال-

دۇرۇش، ئۇلارنىڭ تەمىناتى، مەجبۇرىيىتى قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا ئېنىق بەلگىلىمە چىقاردى. بەلگىلىمىدە: ئاھالىسى 10مىڭدىن ئاشىدىغان گۇڭشې، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانلىرى ۋە چېگرىدىكى گۇڭشېلەرگە ئۈچ نەپەر، باشقا ئورۇنلارغا 1 — 2 نەپەر كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرى سەپلەپ بېرىش؛ زاۋۇت - كان، ئالىي مەكتەپ ۋە كارخانا، كەسپىي ئورۇنلاردىن ئىشچى-خىزمەتچى (ئوقۇغۇچى) سانى 1000دىن ئوشۇق ئەمما 5000غا يەتمەيدىغانلىرىغا ئىككى نەپەر، 5000دىن ئارتۇقلىرىغا ئۈچ نەپەر كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرى سەپلەپ بېرىش؛ ئادىمى 1000غا يەتمەيدىغان ئورۇن، مەھەللىلەرگە قوشۇمچە ۋەزىپە ئۆتەيدىغان خەلق قوراللىق كادىرى قويۇش؛ 10مىڭدىن ئارتۇق ئادىمى بار گۇڭشې ياكى چېگرا گۇڭشېلىرىدە، ئىشچى - خىزمەتچى، ئوقۇغۇچى سانى 1000دىن ئاشىدىغان زاۋۇت - كان، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلاردا، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانلىرىدا ۋە ئالىي مەكتەپلەردە خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇش، ئۇنىڭ بۇجاڭلىقىنى شۇ ئورۇننىڭ رەھبەرلىرى قوشۇمچە ئۈستىگە ئېلىش، ئۇنىڭدىن باشقا، يەنە مۇئاۋىن بۇجاڭ ۋە سەنمۇ ياكى گەنسى قويۇش بەلگىلەندى.

10 - ئاينىڭ 6 - كۈنى پارتىيە مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسى پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئىرادىسىگە ۋەكىللىك قىلىپ، كەسكىن تەدبىر قوللىنىپ، جياڭچىڭ ئەكسىلئىنقىلابىي گۇرۇھىنى بىر يولىلا تارمار قىلىپ، «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى»دىن ئىبارەت زور بالايىي ئاپەتكە خاتىمە بەردى، «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» نىڭ سىنىپلاردىن پايدىلىنىپ «ئىككىنچى قوراللىق كۈچ» تەشكىللەپ، پارتىيىدىن ھوقۇق تارتىۋالماقچى بولغان سۇيىقەستىمۇ شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇزۇل - كېسىل بەربات بولدى.

10 - ئاينىڭ 9 - كۈنىدىن 15 - كۈنىگىچە ھەربىي رايون كۈچۈك ناھىيىسىدە بىۋاسىتە قاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ سىنىپ خىزمىتى بويىچە تەجرىبە ئالماشتۇرۇش نەق مەيدان يىغىنى ئاچتى، يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى خې لىنجاۋ، ھەربىي رايوننىڭ مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى لەي گۇاڭشۇن، ئەزىزوپ قاسىملار رىياسەتچىلىك قىلدى. يىغىنغا بىۋاسىتەقاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ، ئۇلارغا قاراشلىق ناھىيىلەرنىڭ، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ ۋە تۈەن - مەيدان خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ رەھبەرلىرىدىن باشقا، يەنە جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى شۇنداقلا ئۇلارغا قاراشلىق

شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ رەھبەرلىرىنۇ قاتناشتى. يە-
ڭىندا ئاساسلىقى تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى ۋە ئالماشتۇ-
رۇلدى، نەق مەيدان ئېكسكورسىيە قىلىندى، شۇنىڭ بى-
لەن بىر ۋاقىتتا، مىنبىلىك خىزمىتىدە «تۇچنى ئەمەلىي-
لەشتۈرۈش» مەسىلىسى مۇزاكىرە قىلىندى.

1976 - يىلى ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي را-
يون شىنجاڭدىكى 86 ناھىيە (شەھەر)دىكى ۋە 145 دۆلەت
ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق مەيدانلىرىدى-
كى 2781 قوراللىق تاياىچ مىنبىلىك لىيەنىنىڭ قورال -
جابدۇقلىرىنى، شۇنداقلا سابىق بىڭتۇەننىڭ يېزا ئىگى-
لىكىشى، تۆەن ئورگىنىدىكى بارلىق قورال - جابدۇق-
لارنى بىر قېتىم ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنى ئۇيۇشتۇردى.

1976 - يىلى چېگرا رايونلارنىڭ ئارمىيە - خەلق
بىرلەشمە مۇداپىئەسى كۈچەيتىلدى. ئالدىنقى يېرىم
يىللىق ستاتىستىكىغا ئاساسلانغاندا، شىنجاڭ بويىچە
جەمئىي 187 مىنبىلىك ليەنى چېگرا مۇداپىئە قىسىملىرى
بىلەن ئارمىيە بىلەن خەلق بىرلەشمە مۇداپىئەسىنى
يولغا قويغان، ئۇنىڭغا 195 مىڭ 400 دىن ئارتۇق مىنى-
بىلىك قاتناشقان، بۇنىڭ ئىچىدە قوراللىق مىنبىلىك 16
مىڭ 700 دىن ئاشىدۇ. مىنبىگىلارنىڭ دائىملىق مۇقىم
قاراۋۇلخانىسى 226 گە يەتكەن، ھەر كۈنى 800 دىن

ئارتۇق مىنبىلىك ۋەزىپە ئىجرا قىلغان؛ پەسىللىك قارا-ۋۇلخانا 200 گە، ھاۋانى كۆزىتىش قاراۋۇلخانىسى توققۇزغا يەتكەن، ئۇنىڭدا ھەر كۈنى 46 مىنبىلىك ۋەزىپە ئىجرا قىلغان.

1968 - يىلدىن 1976 - يىلغىچە سوۋېت، موڭغۇلىيە ۋە ھىندىستاننىڭ 81 نەپەر ئىشپىيونى چېگرا رايونىدىكى مىنبەلەر تەرىپىدىن تۇتۇۋېلىندى. بۇنىڭ ئىچىدە سوۋېت، موڭغۇلىيە ئىشپىيونى 43 نەپەر، ھىندىستان ئىشپىيونى 38 نەپەر. ئۇنىڭدىن باشقا، يان قورال، ئىشپىيونلۇق خىراجىتى ۋە ئىشپىيونلۇق قوراللىرى غەنىمەت ئېلىندى. چەتكە قاچقان 80 دىن ئارتۇق جىنايەتچى قولغا چۈشۈرۈلدى. يەتتە قېتىمدا چەتكە قاچماقچى بولغان ئادەمدىن 88 كىشى، 7000 تۇياقتىن ئوشۇق قوي - كالا توسۇۋېلىندى.

1977 - يىل

2 - ئايدا ھەربىي رايون ھەربىي كومىتېت شىنجاڭغا بەرگەن ئۇرۇش ۋەزىپىسى ۋە قىسىملارنى كېڭەيتىپ تەشكىللەش لايىھىسىگە ئاساسەن، «قىسىملار بىلەن مىنبىڭلار ئالاقە ئورنىتىپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىشنىڭ تەييارلىق خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا يوليورۇق» تارقىتىپ: جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ، بىۋاستە قاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلارنىڭ ۋە قىسىملارنىڭ ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىش ۋەزىپىسىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بەردى.

4 - ئاينىڭ 25 - كۈنى شىنجاڭ ھەربىي رايونى «باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ، باش ئارقا سەپ بۇسىنىڭ 1977 - يىللىق مىنبىڭ خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى توغرىسىدىكى يوليورۇقنى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتقاندىن كېيىن، شىنجاڭ بويىچە مىنبىڭلار ئارىسىدا «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ»نىڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشىغا توسقۇنلۇق ۋە بۇزغۇنچىلىق قىلىشتەك جىنايەتلىرىنى پاش قىلىش، تەنقىد قىلىش ھەرىكىتى كەڭ قانات يېيىپ كەتتى. يىلدا بىر قېتىم

ئېلىپ بېرىلىدىغان مىنبەلىك تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىش-قا بىرلەشتۈرۈپ، «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» بىلەن چېتىش-لىق ئادەم ۋە ئىشلار ئېنىقلاندى.

5 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 28 - كۈنىگىچە باش سەنمۇبۇ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى ھەر قايسى ھەربىي رايون سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىنىڭ بۆجاڭلىرىنى يىغىپ باش قوشۇش يىغىنى ئاچتى. يىغىننىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى: ھەربىي كومىتېت كېڭەيتىلگەن يىغىننىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، كېلەر يىلى ئېچىلىدىغان مىنبەلىك خىز-مىتى يىغىنىغا تەييارلىق كۆرۈش؛ قانداق قىلىپ ئۆلكى-لىك ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ مىنبەلىك خىز-مىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش قاتارلىق مەسى-لىرىنى مۇزاكىرە قىلىشتىن ئىبارەت بولدى.

6 - ئاينىڭ 18 - كۈنى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باش سەنمۇبۇنىڭ «مىنبەلارنىڭ 1977-1980 - يىللىق ھەربىي تەلىم - تەربىيە پروگراممىسى» نى تەستىقلاپ تارقاتتى. «پروگرامما» دا: تەلىم - تەربى-يە فاڭجېنى، پرىنسىپى، ۋەزىپىسى، مەزمۇنى، تەلىپى، ۋاقتى ۋە تەشكىلىي رەھبەرلىك قاتارلىق مەسىلىلەرگە قارىتا كونكرېت بەلگىلىمە ئوتتۇرىغا قويۇلدى. ئۇنىڭدا: قوراللىق تايانچ مىنبەلىك تۈەن (يىلىق) لىرىگە قاراشلىق

قىندۇيلەرنىڭ تەلىم - تەربىيە ۋاقتى يىلىغا 15 - 20 كۈن بولۇش؛ زىنت توپ يىلىڭ، تۇۋەنلىرىگە قاراشلىق قىندۇيلەرنىڭ 20 كۈندىن كەم بولماسلىق؛ دېڭىز، ھاۋا ئارمىيە كەسپىگە ئائىت قىندۇيلەر تەلىم تەربىيىنى كونكرېت ئەھۋالغا قاراپ نۇقتىلىق ئېلىپ بېرىش؛ باشقا تايانچ مىنبىگلار تەلىم - تەربىيىسىدە، كىچىك تىپتە، ئۆز جايىدا، تارقاق ئېلىپ بېرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىش تەلەپ قىلىندى.

8 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 18 - كۈنىگىچە پارتىيىنىڭ مەملىكەتلىك 11 - قۇرۇلتىيى بېيجىڭدا ئېچىلدى. قۇرۇلتاينىڭ سىياسىي دوكلاتىدا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «ماۋجۇشىنىڭ خەلق ئۇرۇشى ئىدىيىسىدە چىڭ تۇرۇشىمىز لازىم. دۈشمەن مەيلى بالدۇر ئۇرۇش قوزغىسۇن ياكى كېيىن ئۇرۇش قوزغىسۇن، كىچىك ئۇرۇش قوزغىسۇن ياكى چوڭ ئۇرۇش قوزغىسۇن، دائىمىي ئۇرۇش قوزغىسۇن، ياكى يادرو ئۇرۇشى قوزغىسۇن، ئارمىيىمىز جەزمەن خەلق ئۇرۇشىدىن ئىبارەت بۇ ئەڭگۈشتەرگە قەتئىي تايىنىپ، تاجاۋۇز قىلىپ كىرگەن دۈشمەنلەرنى تارمار قىلىشقا ھەر ۋاقىت تەييار تۇرۇشى كېرەك.»

«مىنبىنىڭ خىزمىتى ناھايىتى مۇھىم. شۇڭا، دالا ئارمىيە، يەرلىك قوشۇن ۋە مىنبىگدىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپ بىرلەشتۈرۈلگەن قوراللىق كۈچلەر تۈزۈلمىسى بويىچە،

مىنىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، تەشكىلىنى، سىياسىي ۋە ھەربىي ئىشلارنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، پرولېتارىيات دىكتاتۇرىسىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن تۆھپە قوشۇشىمىز لازىم.»

10 - ئايدا شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىلەن جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئايرىم - ئايرىم ھالدا ساۋەن ۋە يېڭىسار ناھىيىلىرىدە مىلىشىيە قورال - جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش خىزمىتى بويىچە تەجرىبە ئالماشتۇرۇش نەق مەيدان يىغىنى ئاچتى. يىغىندا تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى، ئىلغارلار تەقدىرلەندى، مىلىشىيە قورال - جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش خىزمىتىنىڭ ئەمەلىيلىشىشى ئىلگىرى سۈرۈلدى.

1977 - يىلى چېگرىمىزغا ئەۋەتىلگەن سوۋېت ئىشپىيونىدىن توققۇز كىشىمىز 12سى (قوغلاپ تۇتۇش جەريانىدا بىرى ئېتىۋېتىلدى، بىرى ئۆلۈۋالدى) قولغا چۈشۈرۈلۈپ، دۈشمەننىڭ بۇزغۇنچىلىق ھەرىكەتلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىلىپ، چېگرا رايونىمىزنىڭ بىخەتەرلىكى قوغدالدى.

1978 - يىل

1 - ئاينىڭ 7 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايون پارتكومى جىددىي جەڭ ھازىرلىقى ۋەزىيىتىنى كۆزدە تۇتۇپ، «رايونىمىزدىكى قوراللىق تايانچ مىنبىگلار ئەتىيازلىق تىرىلغۇدىن بۇرۇن 20 كۈن جىددىي تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىش» توغرىسىدا جىددىي يوليورۇق چۈشۈردى. ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 95% تىن يۇقىرى ناھىيە، (شەھەر، رايون)لەر ئۆز ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، تەلىم - تەربىيە پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى.

1 - ئاينىڭ 29 - كۈنىدىن 2 - ئاينىڭ 3 - كۈنگىچە باش سىياسىي بۆ بېيجىڭدا مىنبىگ سىياسىي خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنى ئاچتى. يىغىنغا ھەرقايسى ھەربىي رايون، دېڭىز ئارمىيىسى، ھاۋا ئارمىيىسى سىياسىي بۆ، ئاممىۋى خىزمەت بۆلىرىنىڭ ۋە مىنبىگ بۆلۈمى (باشقارمىسى)نىڭ مەسئۇللىرى ۋە ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، جېڭبېيچۇ، گارنىزون رايونى سىياسىي بۆسىنىڭ رەھبەرلىرىدىن بولۇپ 82 كىشى قاتناشتى.

يىغىننىڭ مەركىزىي مەزمۇنى: قانداق قىلىپ «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ»نى چوڭقۇر پاش قىلىش ۋە تەنقىد قىلىش بويىچە ئۈچىنچى جەنيىنى ياخشى ئېلىپ بېرىش؛ مىنبىڭ خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش»تىكى ئىلغار ئورۇنلارنى بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش؛ مىنبىڭ سىياسىي خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش قاتارلىق مەسىلىلەردىن ئىبارەت بولدى.

3 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن 7 - كۈنىگىچە ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى بىۋاسىتە قاراشلىق شۆبە ھەربىي رايونلار يىغىنىنى ئېچىپ، ئارمىيە بويىچە ئېچىلغان مىنبىڭ سىياسىي خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى ۋە ئىزچىللاشتۇردى.

3 - ئاينىڭ 7 - كۈنى 5 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 1 - يىغىنى «ھەربىي خىزمەت تۈزۈمى مەسىلىسى توغرىسىدا قارار»نى ماقۇللىدى. «قارار»دا مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى:

1 . 1978 - يىلدىن باشلاپ، مەجبۇرىيەت ئۆتىگۈچى ئەسكەرلەرنىڭ مۇددىتى ئايرىم - ئايرىم ھالدا: قۇرۇقلۇق ئارمىيىنىڭ ئۈچ يىل؛ ھاۋا ئارمىيىسى ۋە دېڭىز ئارمىيىسىدىكى قۇرۇقلۇقتا ۋەزىپە ئۆتەيدىغانلار-

نىڭ ھەمدە قۇرۇقلۇق ئارمىيە ئالاھىدە تېخنىك قىسىملىرىنىڭ ئۆت يىل؛ دېڭىز ئارمىيە فلوتىدىكىلەرنىڭ بەش يىل بولىدۇ. 1977 - يىلىدىن بۇرۇن قوبۇل قىلىنغان ئەسكەرلەرنىڭ مەجبۇرىيەت ئۆتەش مۇددىتى يەنىلا بۇرۇنقى بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

2. مەجبۇرىيەت ئۆتەش مۇددىتى توشقان ئەسكەرلەرنىڭ مەجبۇرىيەت ئۆتەش ۋاقتىنى ئېھتىياجغا ۋە ئۆزىنىڭ ئىختىيارىغا ئاساسەن، قۇرۇقلۇق ئارمىيىدە 1 — 3 يىل؛ ھاۋا ئارمىيىسى ۋە دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ قۇرۇقلۇقتا ۋەزىپە ئۆتەيدىغان قىسىملىرى، قۇرۇقلۇق ئارمىيىسىنىڭ ئالاھىدە تېخنىك قىسىملىرىدا 1 — 2 يىل؛ دېڭىز فلوتىدا بىر يىل ئۇزارتىشقا بولىدۇ.

3. قىسىملاردىكى تېخنىك تايانچىلار قوشۇنىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، مۇددىتىنى ئاشۇرۇپ ئىشلەۋاتقان قىسمەن ئەسكەرلەرنى پىدائىي ئەسكەرلىككە ئۆزگەرتىپ، قىسىمدا داۋاملىق ئىشلىتىشكە بولىدۇ. پىدائىي ئەسكەرلەرنىڭ ھەربىي خىزمەت مۇددىتى ئادەتتە 15 — 20 يىل بولىدۇ، يېشى 40 تىن ئېشىپ كەتمەسلىكى كېرەك؛ ئەگەر ئېھتىياجلىق بولسا، ئۆز ئىختىيارىغا ئاساسەن، ھەربىي خىزمەت مۇددىتىنى مۇۋاپىق ئۇزارتىشقا بولىدۇ.

7 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 8 - ئاينىڭ 6 - كۈنىگىچە

مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ئومۇمىي يىغىنىنىڭ قارا-

رىغا ئاساسەن، باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ ۋە
باش ئارقا سەپ بۇسى بېيجىڭدا مەملىكەتلىك مىنبىڭ
خىزمىتى يىغىنىنى ئاچتى.

يىغىن ئېچىلىشتىن بۇرۇن، رەئىس دېڭ شياۋپىڭ
يىغىننىڭ تەييارلىق ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلاتنى
ئاڭلىدى ھەمدە مۇھىم يوليورۇق بەردى. ئۇ تەكىتلەپ
مۇنداق دېدى: «قالايمىقانچىلىقلارنى ئوڭشاپ، مىنبىڭلار-
نىڭ ئەنئەنىسىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش كېرەك»، «مىنبىڭ-
لار ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تايانچىلىرىدىن بولۇشى لازىم»،
«ئۈچ تەرەپ بىرلەشتۈرۈلگەن قوراللىق كۈچلەر تۈزۈلمى-
سى، يەنى دالا ئارمىيە، يەرلىك قوشۇن ۋە مىنبىڭ
بىرلەشتۈرۈلۈپ ئېلىپ بېرىلغان ئۇرۇش —
خەلق ئۇرۇشى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ،
مىنبىڭ خىزمىتىنى ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا قويۇش
كېرەك».

يىغىندا ئاساسلىقى «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» نىڭ
«ئىككىنچى قوراللىق كۈچ» نى كەڭ يولغا قويۇش جى-
نايىتى پاش قىلىندى ۋە تەنقىد قىلىندى، مىنبىڭ خىز-
مىتىنىڭ ئېسىل ئەنئەنىلىرى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى ۋە
جارى قىلدۇرۇلدى، مىنبىڭ قۇرۇلۇشىغا ئائىت تارىخىي
تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى، يېڭى تارىخىي شارائىتتا مىنبىڭ
قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش مەسىلىسى ھەل قىلىندى. شۇنىڭ
بىلەن بىر ۋاقىتتا، «مىنبىڭ خىزمىتى نىزامى (تۈزىتىش

كىرگۈزۈلىدىغان لايىھە)» ۋە «مىنبىڭ قورال ـ جابدۇق-لىرىنى باشقۇرۇش بەلگىلىمىسى (لايىھە)» مۇزاكىرە قىلىندى.

يىغىندا مۇئاۋىن باش سەنمۇجاڭ ياڭ يوڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ھەققىدە دوكلات بەردى. مۇ-ئاۋىن رەئىس نىې رۇڭجېن مۇھىم سۆز قىلدى، مۇئاۋىن باش سەنمۇجاڭ جاڭ سەيچيەن، باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى شۇلىچىڭ، باش ئارقا سەپ بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن بۆجاڭى لى يۈەن قاتارلىق يولداشلارمۇ سۆز قىلدى.

مۇئاۋىن رەئىس يې جيەنيىڭ، شۇشياڭچيەنلەر يىغىنغا بېغىشلىما يېزىپ بەردى.

ھەرقايسى چوڭ ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون، ئارمىيە تۈرى، ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ رەھبەرلى-رى، شۇنداقلا بىر قىسىم شۆبە ھەربىي رايون ۋە ناھى-يىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ باشلىقلىرى، ئۆلكى-لىك (شەھەرلىك)، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مەس-ئۇللىرى بولۇپ جەمئىي 413 كىشى يىغىنغا قاتناشتى. بۇ قېتىمقى يىغىن «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» تارمار قىلىن-غاندىن كېيىنكى قالايمىقانچىلىقلارنى ئوڭشاپ، ئالدىن-قىلارغا ۋارىسلىق قىلىپ كېيىنكىلەرگە يول ئاچىدىغان، كەڭ مىنبىڭلارنى يېڭى دەۋردىكى باش ۋەزىپىنى ئەمەل-گە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تۆھپە قوشۇشقا چاقىرغان سەپەرۋەر-لىك يىغىنى بولدى.

يىغىندىن كېيىن تۆۋەندىكى مۇھىم ھۆججەتلەر تارقىتىلدى:

1. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى يولداش نىې رونگجېننىڭ سۆزىنى ۋە يولداش ياڭ يوڭنىڭ دوكلاتىنى تەستىقلاپ تارقاتتى (10 - ئاي-نىڭ 14 - كۈنى).

2. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كو-مىتېتى «مىنبەرلىك خىزمىتى نىزامى» نى قايتىدىن ئېلان قىلدى(10 - ئاينىڭ 14 - كۈنى).

3. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى «خەلق گۇڭشېسى، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلار-غا كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىنى سەپلەپ بېرىش پرىنسىپى ۋە ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇق-تۇرۇش» تارقاتتى [10 - ئاينىڭ 14 - كۈنى، يەنى مەر-كەزنىڭ (1978) 64 - نومۇرلۇق ھۆججىتى].

4. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى «مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ۋە ھەردەرىجىلىك يەرلىك پارتكوملارنىڭ خەلق قوراللىق كومىتېتىنى ئەس-لىگە كەلتۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى (11 - ئاينىڭ 7 - كۈنى).

5. باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ، باش ئارقا سەپ بۇسى جاڭ سەيچيەن، شۈلىچېڭ، لى يۈەن قاتار-لىق يولداشلارنىڭ مەملىكەتلىك مىنبەرلىك خىزمىتى يىغى-

ىدا قىلغان سۆزىنى تەستىقلاپ تارقاتتى (10 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى).

6. باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ، باش ئارقا سەپ بۇسى «مىنبىلك خىزمىتىدە «ئۈچنى ئەمەلىيلەشتۈ رۈش» بويىچە ئىلغار ئورۇن بەرپا قىلىش ھەرىكىتىنى قانات يايدۇرۇش داۋامىدا سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدىغان لايىھە» نى تارقاتتى (9 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى).

7. باش سەنمۇبۇ، باش ئارقا سەپ بۇسى «مىنبىلك قورال ـ جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش بەلگىلىمىسى»نى ئېلان قىلدى (8 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى).

8. باش سەنمۇبۇ «مەملىكەت بويىچە قوراللىق مىنبىگلارنىڭ 1978 — 1982 ـ يىللىق تەرەققىيات پىلانى» نى چۈشۈردى (8 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى).

8 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى سودا مىنىستىرلىقى، باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ، باش ئارقا سەپ بۇسى «خەلق گوگىشىلىرى ۋە كارخانا، كەسپىي ئورۇنلاردىكى كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىغا قوشۇمچە ئاشلىق ۋە خىزمەت كېيىمى تارقىتىپ بېرىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. «ئۇقتۇرۇش»تا: «كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ مىنبىگلارنى ھەربىي ـ تەلىم تەربىيىگە تەشكىللەش، مىنبىگلارنى باشلاپ ۋەزىپە ئىجرا قىلىش ۋە چارلاشقا قاتنىشىش

ئېھتىياجىغا ئۇيغۇنلىشىش ئۈچۈن، ھەر يىلى ئۇلارغا بىر يۈرۈشتىن خىزمەت كىيىمى، بىرجۈپتىن ئا- دەتتىكى رېزىنكە ئاياغ تارقىتىپ بېرىش قارار قىلىن- دى» دەپ كۆرسىتىلدى.

9 - ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومىي جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭدىن ئىبارەت ئۈچ رايوندا مىنبەلىك خىزمىتى يىغىنى ئېچىشنى قارار قىلدى. قاراردا يىغى- نىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى: مەملىكەتلىك مىنبەلىك خىز- مىتى يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزۈش ۋە ئىزچىللاشتۇ- رۇش، شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرگەن ھالدا «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» نىڭ شۇنداقلا لوڭ شۇجىننىڭ مىنبەلىك قۇرۇلۇشىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغان جىنايىتىنى چوڭقۇر پاش قىلىش ۋە تەنقىد قىلىش، مىنبەلىك خىزمىتىنىڭ ئىبىل تەنتەنىلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ۋە جارى قىلدۇرۇش، پىلانلارنى مۇزاكىرە قىلىش، تەد- بىر تۈزۈپ چىقىش، رايونىمىزنىڭ مىنبەلىك قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت بولىدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

شەرقىي شىنجاڭ رايونىنىڭ مىنبەلىك خىزمىتى يىغى- نى 9 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن 10 - كۈنىگىچە داۋام قىلدى. يىغىنغا شەرقىي شىنجاڭ رايونىدىكى ھەرقايسى ۋىلايەت، ئوبلاست (شەھەر)، ناھىيىلەرنىڭ، شۇنداقلا

شۆبە ھەربىي رايون، جىڭبىيچۇ، خەلق قوراللىق بۆلۈم-لىرىنىڭ، دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن- مەيدانلى-رىنىڭ مەسئۇللىرى ۋە ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايون-دىكى ئالاقىدار كەسپىي تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرى ھەممە كەسپىي كادىرلاردىن بولۇپ جەمئىي 214 كىشى قاتناشتى. يىغىن ئېچىلىشتىن ئىلگىرى، ئىككى پارتكوم يىغىنىنىڭ تەييارلىق ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلاتنى ئاڭلىدى، سىلىڭيۈەن ليۇ جېن، جىڭۋېي گو لىنشيائىلار يوليورۇق بەردى. شۇجى تۆمۈر داۋامەت، جىڭۋېي گو لىنشيائىڭ، مۇئاۋىن سىلىڭيۈەن ليۇ فاشيۇ، مۇئاۋىن جىڭ-ۋېي كاڭ لىزبلار يىغىندا سۆز قىلدى.

ئاپتونوم رايونىمىزدا مەملىكەتلىك مىنبىڭ خىز-مىتى يىغىنىنىڭ روھى ئىزچىللاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، مىنبىڭ خىزمىتىگە قوش رەھبەرلىك قىلىش ئەنئەنىۋى تۈزۈلمىسى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى، خەلق قوراللىق كا-دىرلىرى ۋە ھەر مىللەت مىنبىڭلىرىنىڭ ئىدىيە جەھەت-تىكى مۇجمەل تونۇشلىرى تەدرىجىي تۈگىتىلدى، مىنبىڭ خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىك كۈچەيتىلدى.

شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ھەر دەرىجىلىك مىنبىڭ تەشكىللىرى مەملىكەتلىك مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھى يېتەكچى قىلىنغان ھالدا تەرتىپكە سېلىندى. تەشكىلنى تەرتىپكە سېلىش جەريانىدا، جاي-لار ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىش پىلا-

ىنى ئاساسلىق ۋەزىپە قاتارىدا چىڭ تۇتۇپ، دالا ئار-مىيىنى تولۇقلايدىغان، يەرلىك قىسىملارنى تەشكىللەي-دىغان ئەسكەرلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئىگىلەش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ئىشلىدى.

10 - ئايدا ھەربىي رايون ھەرقايسى جايلارغا «بىر-نى تەنقىد قىلىش، ئىككىگە زەربە بېرىش» ھەرىكىتى داۋامىدا يىغىۋېلىنىپ، پىچەتلەپ ساقلىنىۋاتقان 200 نەچچە مىڭ تال مىنىڭ قوراللىنى تاپشۇرۇپ بېرىشنى سىرت، يەنە 15 مىڭ تالدىن ئوشۇق ھەرخىل قورال - جابدۇق، 3157 توننا ئوق - دورا تاپشۇرۇپ بېرىپ، ئۇقتىسلىق ھالدا يىغىدىن قۇرۇلغان قوراللىق تايانچ مىنىڭ لىيەنلىرىنى قوراللاندۇردى.

11 - ئاينىڭ 8 - كۈنى باش سەنمۇ بۇنىڭ سەپەر-ۋەرلىك بۆسى بىلەن باش ئارقا سەپ بۆسىنىڭ قورال - ياراق بۆسى گۇاڭشىنىڭ لىيۇجۇشەھىردە مىنىڭ قورال-جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش بويىچە تەجرىبە ئالماشتۇرۇش نەق مەيدان يىغىنى ئاچتى.

يىغىنغا ھەرقايسى ھەربىي رايونىنىڭ سەپەرۋەر-لىك بۆسى ۋە قورال - ياراق بۆسىدىكى ئالاقىدار مەسئۇل يولداشلار، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونىڭ سىلىگىبۇ، ئارقا-سەپ بۆسىنىڭ رەھبەرلىرى ۋە سەپەرۋەرلىك باشقارمى-

سى، قورال - ياراق باشقارمىسىنىڭ باشلىقلىرى، ئىلغار ئورۇنلارنىڭ ۋەكىللىرىدىن بولۇپ جەمئىي 182 كىشى قاتناشتى.

يىغىندا مەملىكەتلىك مىنبىلىك خىزمىتى يىغىنىنىڭ ۋە (186) - نومۇرلۇق ھۆججەتنىڭ روھى ئىزچىللاشتۇرۇلدى، تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇلدى، تەدبىرلەر تۈزۈپ چىقىلدى.

11 - ئايدا باش سەنۇبۇ «ھەربىي سەپتىن بوشىغان، كەسپ ئالماشتۇرغان، چېكىنگەن ھەربىيلەرنى زاپاس ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىش، سەپتىن كېلىش خىزمىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، «ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن جەڭچىلەرنى رويخەتكە ئېلىش چەدۋىلى»، «ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن ھەربىيلەرنى زاپاس ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىش، سەپتىن كېلىش جەدۋىلى» نەمۇ تارقاتتى ھەمدە جايلاردىن رويخەتكە ئېلىش خىزمىتىنى ھەر يىلى ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن جەڭچىلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇشقا بىرلەشتۈرۈپ ئىشلەش، بۇ جەھەتتىكى مەلۇماتلارنى قەرەللىك ھالدا سەپتىن كېلىپ يۇقىرىغا يوللاشنى تەلەپ قىلدى. شۇ يىلى كۈزدە، ھەربىي رايون چاقىرغان ئەسكىرىي خىزمەت يىغىنىدا بۇ ئۇقتۇرۇش ئۆگىنىلدى، مۇزاكىرە قىلىندى

ۋە بۇ ھەقتە ئورۇنلاشتۇرۇش ئېلىپ بېرىلدى. 1979 - يىلى ئەتىيازدىن 6 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە، شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا رويخەتكە ئېلىش خىزمىتى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى چېكىنگەن ھەربىيلەرنىڭ ئەھۋالى دەسلەپكى قەدەمدە ئىگىلەندى.

10 - ئاينىڭ 19 - كۈنى جامائەت خەۋپسىزلىكى مىنىستىرلىقى، باش سەنمۇ بۇ، باش سىياسىي بۇ «ئەسكەرلىككە چاقىرىلمىدىغانلارنىڭ سىياسىي شەرتى توغرىسىدا بەلگىلىمە» تارقىتىپ، ئۇ...سلىقى، «پارتىيىنىڭ تەركىبىگە قاراش، ئەمما تەركىبۋازلىق قىلماسلىق، مۇھىمى سىياسىي ئىپادىسىگە قاراش پرىنسىپىنى ئىزچىللاشتۇرۇش» نى تەكىتلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، 1971 - يىل 12 - ئايدا تارقىتىلغان «ئەسكەرلىككە چاقىرىلمىدىغانلارنىڭ سىياسىي شەرتى توغرىسىدا بەلگىلىمە» نى ئەمەلدىن قالدۇردى.

12 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئاپتونوم رايون ۋە ھەربىي رايون جىددىي جەڭ ھازىرلىقى يىغىنى ئاچقاندىن كېيىن تارتىپ، 1979 - يىل 3 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگە قەدەر، يەنى گۇاڭشى ۋە يۈننەندىكى چېگرا مۇداپىئە قىسىملىرىمىز ئۆزىنى قوغداش يۈزىسىدىن ۋېيتنام تاجاۋۇزچىلىرىغا قاي-

تەرەققىيات دەۋرىدە بىرلىك تەرەققىي قىلىپ بارغانسېرى ئىلگىرى-
لەيدىغانغا قەدەر، ھەرقايسى جايلاردا ئارقا - ئارقىدىن
جەنۇبتا ئۇرۇش قىلىش - شىمالدا مۇداپىئە كۆرۈشتىن
ئىبارەت جەڭ ھازىرلىقى سەپەرۋەرلىكى ئېلىپ بېرىلدى،
ئومۇمىيۈزلۈك ھالدا پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرى، بوشا-
غان، كەسىپ ئالماشتۇرغان ھەربىيلەر ۋە مىنبىڭ كادىر-
لىرى قاتناشقان ھەرخىل سۆھبەت يىغىنلىرى
ھەم دوكلات يىغىنلىرى ئېچىلدى، قاتلاملار
بويىچە يىبىرىم ئاشكارا ھالدا تەشۋىقات،
سەپەرۋەرلىك ئېلىپ بېرىلدى. شۇ ئارقىلىق، ھەر مىل-
لەت خەلق ئاممىسى ۋە كەڭ مىنبىڭلار بىر قېتىملىق
چوڭقۇر جەڭ ھازىرلىقى تەربىيىسىگە ئىگە قىلىندى،
ئۇلارنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىك قىزغىنلىقى ئۇرغۇتۇلدى. نەتى-
جىدە، ئاتا - ئانىلار پەرزەنتلىرىنى، ئاياللار ئەرلىرىنى
ئۇزۇتۇپ قويۇش، ھەر مىللەت مىنبىڭلىرى جىددىي جەڭ
ھازىرلىقى كۈرىشىگە ئاكتىپ قاتنىشىشتەك جانلىق ۋەزى-
يەت بارلىققا كەلدى.

بۇ مەزگىلدە، قوراللىق تايانچلار تۈەنىدىن
77 سى، يىڭىدىن 209 ى، لىيەنىدىن 3045 تەشكىللەندى،
تەشكىللەنگەن مىنبىڭ تەشكىلىنىڭ ئادەم سانى 470 مىڭ-
دىن ئاشتى. بۇنىڭ ئىچىدە، زىبەت توپچىلار يىڭىدىن
توققۇزى،لىيەنىدىن 71 ى بولۇپ، جەمئىي 8000 دىن ئار-
تۇق مىنبىڭ تەشكىللەندى؛ ناھىيىلەردە دادۈيلەر قورۇل-

دى، ئۇلار سىرتقىتىن مۇداپىئە كۆرىدىغان جەڭ هازىرلىقى ماددىي ئەشيالىرى مەسىلىسىنى ئۆزلىرى هەل قىلىپ، قىشتا پارتىزانلىق ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى، بۇنىڭغا قاتناشقان ئادەم سانى 600 نىڭدىن ئاشتى. شىخەنزە، يەقىلغان تاش، لوڭكۇدۇ قاتارلىق ئالتە مۇهىم نۇقتىدا ئالتە مىنبىڭ مۇهاپىزەت يىڭى، 30 لىيەندۈي تەشكىللەندى، بۇنىڭغا قاتناشقان ئادەم سانى 4000 دىن ئاشتى.

12 - ئاينىڭ 26 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە هەربىي رايون پارتكومىنىڭ يولىيورۇقىغا ئاساسەن، بىڭتۇەنىڭ تۇەن - مەيدانلىرىدىكى سابىق دېجورنى لىيەنلەر ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى (ئۇلار يەنىلا قوراللىق تايانچ مىنبىڭ لىيەنى دەپ ئاتالدى). بىرىنچى قەدەمدە 12 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر 110 لىيەن قۇرۇلدى. ئارقىدىن، سابىق ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىڭ چېگرا تۇەن - مەيدانلىرىدىكى 139 قوراللىق دېجورنى لىيەن تېزدىن ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى. دېجورنى لىيەنلەرنىڭ هەرخىل جەڭ هازىرلىقى خىزمىتىگە دەرهال ئاتلىنالايدىغان بولۇشىنى كاپالەتلەندۈرۈش ئۈچۈن، كۆپ ساندىكى تۇەن - مەيدانلار دېجورنى لىيەنلەرگە شىڭلى تانىسى، سومكا، سۇدان، ئوزۇق - تۈلۈك خالتىسى، ناسىلكا، قازان - قومۇچ ئېلىپ بەردى، ئو-

زوق ـ تۆلۆك، يەم ـ خەشەك، دورا ـ دەرمەك، ئاپتومو-
بىل ۋە ئات ـ ئۇلاق تەييارلاپ بەردى. 1979 ـ يىلى ا-
ئايىنىڭ ئوتتۇرىلىرىغا كەلگەندە دىجورنى لىيەنلەر تولۇق
جابدۇنۇپ، جىددىي جەڭ ھازىرلىقى مەشقى ئېلىپ بېرىش
ئارقىلىق، بۇيرۇق چۈشكەن ھامان جەڭگە ئاتلىنالايدى-
غان دەرىجىگە يەتتى.

1978 - يىلى بىر يىل ئىچىدە ئاپتونوم رايونىمىز
بويىچە جەمئىي 479 مىڭ 430 نەپەر مىنبىڭ تەربىيىلەن-
دى، بۇنىڭ ئىچىدە قوراللىق تايانچ مىنبىڭ 338 مىڭ
217 نەپەر بولۇپ، قوراللىق تايانچ مىنبىڭ ئومۇمىي سا-
نىنىڭ 70% نى ئىگىلەيدۇ. كۇرسقا ئۇيۇشتۇرۇلغان كە-
پىي قوراللىق كادىرلار ۋە مىنبىڭلارنىڭ يىڭجاڭ، لىيەن-
جاڭلىرى 16 مىڭ 741 نەپەر بولۇپ، كادىرلار ئومۇمىي
سانىنىڭ 69% نى ئىگىلەيدۇ. بۇنىڭدىن باشقا، يەنە
تايانچ مىنبىڭلاردىن 120 مىڭ 269 نەپىرى تەربىيىلەن-
دى، جەمئىي 363 مىڭ 592 مىنبىڭ جەڭگىۋار ئېتىشقا،
115 مىڭ 758 مىنبىڭ جەڭگىۋار گراناتا تاشلاشقا قات-
ناشتى، ھەرخىل كەسپىي تېخنىكا پىنىدۇيلەرگىمۇ ئوخشاش
بولمىغان دەرىجىدە تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىلدى.
ھەربىي رايون 6 ـ، 7 ـ ئايلاردا بىۋاسىتە قاراشلىق
توپچىلار تۈەنىدە 45 كۈن ۋاقىت بىلەن بىر قارار مىنى-
بىڭ توپچىلار قوماندانلىق پىنىدۇيلىرى تايانچلىرى

كـۇرسى ئبچىپ، 34 نەپەر خـەرتە سىزغـۇچى، 22 نەپەر ئارىلىق ئۆلچىگۈچى خادىمنى تەربىيىلىدى. ھەربىي راـ يون يەنە بەش مىنبىلىڭ توپچىلار ليەنىنى شىنجاڭ بويىـ چە يىلدا بىر قېتىم ئـۆتكۈزۈلىدىغان تـوپچىلار بىلەن ئاۋئاتسىيە قىسىملىرىنىڭ بىرلەشمە مانېۋرىغا قـاتناشـ تۇرۇپ، مىنبىگىلارنى ئەمەلىي جەڭدە چېنىقىش ئىمكانىـ يىتىگە ئىگە قىلدى. ستاتىـستىكا قىلىنىشىچە، 1978ـ يىلى ھەرقايسى ھەربىي رايون ۋە شـۆبە ھەربىي رايونلار 22 قارار ھەرخىل كۇرس ئىچىپ، 81% كەسپىي قورالliق كـادىرنى ۋە 102 نەپەر رەسمىي ھـەربىي خىزمەت كادىـ رىنى نۆۋەت بىلەن تەربىيىلىگەن. نـاھىيە، شەھەر دەـ رىجىلىك ئورۇنلار 391 قـارار ھـەرخىل كـۇرس ئىـچىپ، يىلىڭ، ليەن دەرىجىلىك مىنبىلىڭ كادىرلىرىنىڭ 67.9% نى نۆۋەت بىلەن تەربىيىلىگەن.

1979 - يىل

1 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم
بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ
مىنبىلىك زىنىت توپچىلار يىغى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش
توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ، ئۈرۈمچىدە مىنبەگلەر-
دىن تەركىب تاپقان ئۈچ زىنىت توپچىلار يىغى، 23 زىنىت
پىلىموت لىيەنى، بەش خەۋەر - ئالاقە لىيەنى، تۆت خى-
مىيىۋى قورالاردىن قوغدىنىش لىيەنى (جەمئىي 3744 كى-
شى)نى يېڭىدىن قۇردى، ئۇلارغا 37 مم لىق قوش ئى-
تىشۇوللۇق زىنىت توپتىن 54 ى، 12.7 مم لىق زىنىت پىلى-
موتتىن 207 سى، ھەرخىل يېنىك قوراللاردىن 562 سى
تولۇقلاپ بېرىلدى. ئۇندىن باشقا، توققۇز مىنبىلىك زىنىت
توپچىلار يىغى ئايرىم - ئايرىم ھالدا ئۈرۈمچى شەھىرى-
دىكى دۆڭسەن، «1 - ئىيول توقۇمىچىلىق فابرىكىسى»-
نىڭ جەنۇبى، چىرجۇسەن، باۋتاسەن، يىگدىڭسەن، ئۈ-
رۈمچى پولات زاۋۇتىنىڭ شەرقى، شۇنداقلا چىجىاۋزا
قاتارلىق جايلارغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى. شۇنىڭ بىلەن،
ئازادلىق ئارمىيىنىڭ زىنىت توپچى قىسىملىرى، ئاۋئا-
تسيە قىسىملىرى بىلەن مىنبەگلەرنىڭ ماسلىشىش ئارقى-
سىدا، ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ ھاۋا مۇداپىئە سىستېمىسى

شەكىللەندۈرۈلدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، ئۈرۈمچى رايونىنىڭ غەربىي شىمال يۆنىلىشىدىكى تاڭدىن مۇداپىئە كۆرۈش خەندەكلىرىنىڭ ئورنى بېكىتىلدى ھەمدە ئۇ تەدرىجىي ھالدا ئاساسىي قاتلاملارغىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈلدى. ئېتىش، پارتلىتىش، توسۇشنى ئورگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈپ، تانكىغا قارشى تۇرۇش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، يېڭى شەھەر رايونىنىڭ تاڭدىن مۇداپىئە كۆرۈش بەلبېغىدا يېڭىدىن تانكىغا قارشى ئوت قوراللىرى فېندۇيىدىن 23 ى، خوجيەنتۇڭ بەنىدىن 41 ى قۇرۇلۇپ، تانكىغا قارشى تۇرۇش نۇقتىلىرى دەسلەپكى قەدەمدە شەكىللەندۈرۈلدى. جەنۇبىي ۋە شىمالىي شەھەر رايونى ئايرودورومىدىكى ھاۋادىن چۈشۈشكە قارشى تۇرۇش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان گوڭشېبلەردە يېڭىدىن زېنىت پىلىموت فېندۇيلىرى قۇرۇلۇپ، ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ ھاۋادىن چۈشۈشكە، ھاۋا ھۇجۇمىغا، تانكىغا قارشى تۇرۇش ئىقتىدارى ئۆستۈرۈلدى.

2 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ۋە ھەرقايسى ۋىلايەتلىك، شەھەرلىك، ئوبلاستلىق، ناھىيىلىك پارتكوملارنىڭ خەلق قوراللىق كومىتېتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىغا يولداش تۆمۈر داۋامەت مۇدىر، يولداش لىيۇفاشيۇ، لىيۇيىسۇن، چولىنۇك، شۆكۈرۋاڭلار مۇئاۋىن مۇدىر بولدى.

قۇرۇلتاي كومىتېتىنىڭ ئىشخانىسى ھەربىي رايون سانغۇسىنىڭ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىدا تەسىس قىلىندى.

2 - ئاينىڭ 6 - كۈنى گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «مىنبىلىك خىزمىتىگە ئائىت ئىككى ھۆججەتنى بىكار قىلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى.

«ئۇقتۇرۇش»تا: «گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت 1973 - يىلى تارقاتقان 162 - نومۇرلۇق ھۆججەت ۋە 1974 - يىلى تارقاتقان 104 - نومۇرلۇق ھۆججەت خاتا بولغانلىقى ئۈچۈن، بىكار قىلىندى» دەپ كۆرسىتىلدى.

(ئىزاھات: 162 - نومۇرلۇق ھۆججەت دېيىلگەندە، «شاڭخەي شەھىرىنىڭ مىنبىلىك خىزمەت ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشتىن دوكلات»، 104 - نومۇرلۇق ھۆججەت دېيىلگەندە، باش سەنمۇ بۇ ئاچقان «مىنبىلىك تەلىم - تەربىيە خىزمىتى يىغىنىنىڭ خاتىرىسى» كۆزدە تۇتۇلىدۇ).

3 - ئاينىڭ 8 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق ئىنقىلابىي كومىتېت بىلەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى «گوۋۇيۈەن ۋە

مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ مىنبىلەڭ خىزمىتىگە ئائىت ئىككى ھۆججەتنى بىكار قىلىش توغرىسىدىكى «ئۇقتۇرۇشى»نى تارقىتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش تارقاتتى.

«ئۇقتۇرۇش»تا: بۇرۇن ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىنبىلەڭ خىزمىتىدە بۇ ئىككى ھۆججەت ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە ئىزچىللاشتۇرۇلغانىدى، شۇڭا بۇ ئىككى ھۆججەتنى ئىزچىللاشتۇرۇش يۈزىسىدىن تارقىتىلغان ھۆججەتلەر، شۇنداقلا باشقا ھۆججەتلەردىكى بۇ ئىككى ھۆججەت بىلەن ئالاقىدار مەزمۇنلار بىردەك بىكار قىلىنىدۇ، دەپ كۆرسىتىلدى.

4 - ئاينىڭ 9 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تېلېگراممىا تارقىتىپ 1979 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن ئېتىبارەن شىنجاڭ ھەربىي رايونى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونىغا ئۆزگەرتىلىدۇ، دەپ بۇيرۇق چۈشۈردى.

7 - ئاينىڭ 10 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتى، كادىرلار ئىدارىسى، ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى «كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ كەم شتاتىنى تولۇقلاش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى.

«ئۇقتۇرۇش»تا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ (1978)

64 ـ نومۇرلۇق ھۆججىتى يەنى «خەلق گوڭشىلىرى ۋە كارخانا، كەسپىي ئورۇنلارغا كەسپىي قوراللىق كادىرلارنى سەپلەپ بېرىش پرىنسىپى ۋە ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» نىڭ روھىغا ئاساسەن، نۆۋەتتە شىنجاڭدا كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ خېلى كۆپ كەم ئىكەنلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، بۇ يىل يېڭىدىن قوشۇپ بېرىلگەن ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر كۆرسەتكۈچىدىن 300 سان ئاجرىتىپ، ئاساسلىقى چېگرا 1 ـ سىيىدىكى خەلق گوڭشىلىرى ۋە ئۇقتىلىق خەلق گوڭشىلىرىدىكى كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ كەم سانىنى تولۇقلاش، يېتىشمىگەن قىسمىنى ئىمكان قەدەر خىزمەتتىكى كادىرلار ئارىسىدىن تەڭشەش قارار قىلىندى.

8 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدىن 9 ـ ئاينىڭ بېشىغىچە باش سەنمۇ بۇ چاقىرغان ئەسكىرىي خىزمەت سۆھبەت يىغىنىدا ئەسكەر چاقىرىش ئۇسۇلىنى ئىسلاھ قىلىش مەسىلىسى ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

يىغىندىن كېيىن، باش سەنمۇ بۇ «دېڭىز ئاراللىرىغا ۋە چېگرا ناھىيىلەرگە جايلاشقان قىسىملاردىكى كادىرلار پەرزەنتلىرىنىڭ ئەسكەر بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا تېلېفون ئۇقتۇرۇشى» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا بۇندىن كېيىن ئەسكەرچاقىرغاندا، يۇقىرىقىدەك قىسىملار تۇرۇشلۇق جايلارغا ئەسكەر چاقىرىش

ۋەزىپىسىنى مۇۋاپىق كۆپەيتىپ بېرىش ئارقىلىق، قىسىملاردىكى كادىرلار پەرزەنتلىرىنىڭ ئەسكەر بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش تەلەپ قىلىندى.

شۇ يىلى قىش پەسلىدىكى ئەسكەر چاقىرىش مەزگىلىدە، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونلىرى بىردىن نۇقتىدا ئەسكەر چاقىرىش ئۇسۇلىنى ئىسلاھ قىلىش سىنىقى ئېلىپ باردى. ھەر قايسى جايلار قىسىملار تۇرۇشلۇق ئورۇنلارغا ئەسكەر چاقىرىش ۋەزىپىسىنى تەقسىملىگەندە ئەر ئەسكەرلەرنى ئېلىشتا ئېھتىياجنى قاندۇرۇش، ئايال ئەسكەرلەرنى ئېلىشتا ئېتىبار بېرىشنى ئاساسىي جەھەتتىن ئىشقا ئاشۇردى. شۇ يىلى چاقىرىلغان ئەسكەرلەر سانى تۇنجى قېتىم 10 مىڭدىن ئاشتىلا ئەمەس، بەلكى 15 مىڭ 189 غا يەتتى.

شىنجاڭدا مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، زاپاس ئەسكەرلەرنى ھازىرلاش ۋە ئادەم كۈچى، ماددىي كۈچ، مالىيە كۈچىنى تېجەپ قىلىش ئۈچۈن، 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ھەر يىلى شىنجاڭلىق ئەسكەرلەرنى ئىمكان قەدەر كۆپرەك قوبۇل قىلىشقا ئەھمىيەت بەردى.

1979 - يىلى قىش پەسلىدىكى ئەسكەر چاقىرىشتا

تۇنجى قېتىم 2000 نەپەر شىنجاڭلىق خەنزۇ ئەسكەر ئىچكىرى ئۆلكىگە قوبۇل قىلىنىپ، لەنجۇ ھەربىي رايونى ۋە 20 - بازىغا تەقسىم قىلىندى.

11 - ئاينىڭ 27 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتى، كادىرلار ئىدارىسى، ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ «كەم كەسپىي قوراللىق كادىرلارنى تولۇقلاش مەسىلىسى توغرىسىدا دوكلات»نى تەستىقلاپ تارقاتتى.

دوكلاتتا مۇنداق كۆرسىتىلىدى: بۇ يىل 7 - ئايدا پۈتۈن شىنجاڭدىكى خەلق گوۋشېلىرىغا 300 نەپەر كەسپىي قوراللىق كادىر تولۇقلاپ بېرىلدى. لېكىن، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ بەلگىلىمىسىگە ۋە ئۆتكەن يىل 10 - ئايدىكى ئاپتونوم رايونلۇق مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنىدا بېكىتىلگەن شىنجاڭ رايونىدا كەسپىي قوراللىق كادىرلارنى سەپلەش تەلىپىگە ئاساسلانغاندا، يەنە 1287 نەپەر كەسپىي قوراللىق كادىر كەم (بۇنىڭ ئىچىدە خەلق گوۋشېلىرى، ناھىيىگە بىۋاسىتە قاراشلىق رايون، بازارلاردا 800 نەپەر، كارخانا، كەسپىي ئورۇن، دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانلىرىدا 487 نەپەر كەم). شۇڭا، بۇ يىل يېڭىدىن قوشۇپ بېرىلگەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر

كۆرسەتكۈچىدىن يەنە 800 سان ئاجرىتىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى خەلق گوڭشىلىرى ۋە ناھىيىگە بىۋاسىتە قاراشلىق رايون، بازارلارنىڭ كەم كەسپىي قوراللىق كادىرلىرى تولۇقلاپ بېرىلىدۇ. كارخانا، كەسپىي ئورۇن- لار ۋە دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچى- لىق تۈەن - مەيدانلىرى كەسپىي قوراللىق كادىرلارنىڭ كەم قىسمىنى ئۆز ئورۇنلىرىدىن تەكشۈرۈپ تولۇقلىشى، يەنى ھەربىي سەپتىن كەسىپ ئالماشتۇرغان كادىرلار ۋە مىنبىڭ خىزمىتى ئىشلەشكە مۇۋاپىق كېلىدىغان باشقا كادىرلار ئىچىدىن تاللاپ تولۇقلىشى، شۇ ئارقىلىق 1980 - يىل ئىچىدە ھەممىسىنى تولۇقلاپ بولۇشى كېرەك.

12 - ئاينىڭ 10 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۇرۇمچى ھەربىي رايونى «مىنبىڭلارنىڭ 1980 — 1982 - يىللىق ھەربىي تەلىم - تەربىيە خىز- مىتى توغرىسىدا يوليورۇق» تارقاتتى. يوليورۇقنىڭ ئا- ساسىي مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

باش سەنمۇبۇنىڭ 1979 - يىل 8 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىكى «مىنبىڭلارنىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيىسىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا يوليورۇق»نىڭ روھىغا ۋە ئاپ- تونوم رايونىمىزدا «تەلىم - تەربىيە پروگراممىسى»نىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلۇش ئەھۋالىغا ئاساسەن، تۆۋەندىكىدەك يوليورۇق بېرىمىز:

1. «تەلىم ـ تەربىيە پروگراممىسى»نى ئورۇنداش مۇددىتى تەڭشەلدى.

باش سەنمۇبۇنىڭ گوۋۇيۇەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تەرپىدىن تەستىقلاپ تارقىتىلغان «مىنبىڭلارنىڭ 1977 — 1980 ـ يىللىق ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە پروگراممىسى»نى ئورۇنداپ بولۇش ۋاقتى 1982 ـ يىلنىڭ ئاخىرىغىچە ئۇزارتىلدى.

2. تەلىم ـ تەربىيىنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى چىڭ تۇتۇش كېرەك. مىنبىڭ لىيەنجاڭ، يىڭجاڭلىرى ۋە قوراللىق تايانچ مىنبىڭلارنىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنى نۇقتىلىق تۇتۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، قىسمەن تايانچ مىنبىڭلار ۋە باشقا مىنبىڭ كادىرلىرىنىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنىمۇ مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش كېرەك.

3. كادىرلار ۋە كىچىك ئوقۇتقۇچىلارنى تەربىيىلەشنى چىڭ تۇتۇش كېرەك.

4. ھەر قايسى ۋىلايەت ۋە ناھىيىلەر تەلىم ـ تەربىيە مەزمۇنىنى ئۆزلىرى بېكىتسە بولىدۇ.

5. گوۋۇيۇەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت قوراللىق تايانچ مىنبىڭلارنىڭ تەلىم ـ تەربىيە ۋاقتى 15 — 20 كۈن بولۇشى؛ مىنبىڭ زىيىنت توپ يىلى، تۆۋەنلىرىنىڭ تەلىم ـ تەربىيە ۋاقتى 20 كۈندىن كەم بولماسلىقى كېرەك، دەپ بەلگىلىدى.

6. تەلىم ـ تەربىيە ماددىي ئەشيالىرىنى چىڭ باشقۇرۇش كېرەك.

7. زۆرۈر بولغان تۈزۈملەرنى داۋاملىق ئورنىتىش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك.

1980 - يىل

2 - ئاينىڭ 21 - كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «1980 — 1982 - يىللىق مىنبىلىق كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلىرى تەلىم - تەربىيە پىلانى توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈردى. جايلار ھەر خىل كەسپىي تېخنىك فىندۇيلىرىنىڭ تېخنىكا - تاكتىكا تەلىم - تەربىيىسىنى كۈچەيتتى.

3 - ئاينىڭ 8 - كۈنى باش سەنمۇبۇ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى بېيجىڭدا ھەربىي رايون سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىنىڭ بۇجاڭلىرى قاتناشقان سۆھبەت يىغىنى ئاچتى. سۆھبەت يىغىنىدا مىنبىلىق تەشكىلىنى تەڭشەش، ئىسلاھ قىلىش، ھەربىي خىزمەت قانۇنىغا تۈزىتىش كىرگۈزۈش ۋە ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىش قاتارلىق مەسىلىلەر مۇزاكىرە قىلىندى. يىغىنغا ھەر قايسى ھەربىي رايون سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىنىڭ بۇجاڭلىرى، ئارمىيە تۈرى، ئەسكىرىي تۈرلەر ۋە ئۈچ باش بۆلۈمنىڭ ئالاقىدار كەسپىي ئارماقلارنىڭ كادىرلىرىدىن بولۇپ جەمئىي 60 تىن ئارتۇق كىشى قاتناشتى.

4 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى باش سەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۆ «مىنبىڭ تەشكىلىنى تەكشەش، ئىسلاھ قىلىشنى تەكشۈرۈپ ـ تەتقىق قىلىش مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا تەكشەش، ئىسلاھ قىلىشقا ئائىت تۆۋەندىكىدەك تەسەۋۋۇرلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: (1) مىنبىڭ تەشكىللەش دائىرىسىنى تارايتىش؛ (2) مىنبىڭ تەشكىلىگە قاتنىشىدىغانلارنىڭ ياش چەكلىمىسىنى كىچىكلىتىش؛ (3) مىنبىڭلارنىڭ تەشكىلىي قاتلىمىنى ئاددىيلاشتۇرۇش؛ (4) مىنبىڭلارنىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش؛ (5) مىنبىڭ تۈزۈمى بىلەن زاپاس ھەربىيلىك تۈزۈمىنى بىرلەشتۈرۈش. ئۇقتۇرۇشتا يەنە ھەر قايسى ھەربىي رايونلاردىن بۆ ھەقتە تەكشۈرۈپ ـ تەتقىق قىلىش ۋە سىناق ئېلىپ بېرىش ھەمدە باش سەنمۇبۇغا يازما دوكلات يوللاش تەلەپ قىلىندى.

4 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «مىنبىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى چىڭ باشقۇرۇپ، قورال ـ ياراق، ئوق ـ دورىلار ئوغرىلىنىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى:

1. مىنبىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى باشقۇرۇش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى ھەقىقىي تۈردە كۈچەيت

تىش، قورال ـ ياراق باشقۇرۇش جەريانىدا كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنى ئەستايىدىل ھەل قىلىش كېرەك.

2. قانۇنچىلىق تەربىيىسىنى كۈچەيتىپ، قورال ـ ياراق ئوغرىلىغان جىنايەتچىلەرنى قاتتىق جازالاش كېرەك.

3. ئوق ـ دورىلارنى تارقىتىش دائىرىسىنى تىزگىنلەپ، ئوق ـ دورىلارنى چىڭ باشقۇرۇش كېرەك. تىنچلىق مەزگىلىدە، چېگرا مۇداپىئەسى، دېڭىز ئاراللىرى، جەڭ ھازىرلىقىدىكى نۇقتىلىق رايونلاردىن سىرت، مىنىڭ لىيەنلىرىگە ئومۇمەن ئوق ـ دورا تارقىتىپ بەرمەسلىك لازىم.

4. ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىنىڭ قورال ـ ياراق باشقۇرۇش شارائىتىنى ياخشىلاش كېرەك.

5. قورال ـ ياراق ئىسكىلاتلىرىغا بولغان مۇھاپىزەتنى كۈچەيتىش كېرەك. قورال ـ ياراق، ئوق ـ دورىلار مەسئۇلىيەتسىزلىك سەۋەبىدىن ئوغرىلىنىپ كەتكەن بولسا، جاۋابكارلىقنى سۈرۈشتۈرۈش لازىم.

5 ـ ئاينىڭ 19 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «مىنبىڭ تەشكىلىنى تەكشۈرۈش، ئىسلاھ قىلىش سىنىقى ئېلىپ بېرىش مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقىتىپ، جەنۇبىي شىنجاڭدىن بىر ناھىيىدە، شىمالىي شىنجاڭدىن بىر چېگرا

مۇداپىئە ناھىيىسىدە ۋە بىر يېزا ئىگىلىك تۈەن ـ مەيدانىدا، شەرقىي شىنجاڭدىن ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ بىر رايونىدا، ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى فۇكاڭ ناھىيىسىدە مىنبىلىك تەشكىلىنى تەڭشەش، ئىسلاھ قىلىش بويىچە سىناق ئېلىپ بېرىشنى بېكىتتى. سىناق خىزمىتى 5 ـ ئاينىڭ ئاخىرى باشلاندى. ھەر دەرىجىلىك يەرلىك پارتكوملارنىڭ بىرتۇتاش رەھبەرلىكىدە، ناھىيىلىك، رايونلۇق پارتكومنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى، قوراللىق كومىتېتنىڭ مۇدىرلىرى، خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ رەھبەرلىرى، يۇقىرىدىن ئەۋەتىلگەن خىزمەت گۇرۇپپىسى ۋە ئالاقىدار كەسپىي تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرىدىن تەركىب تاپقان رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى تەشكىللەندى. سىناق خىزمىتى يەرلىكنىڭ مەركىزىي خىزمىتىنى زىچ چۆرىدىگەن ھالدا، كۈچ ئۇيۇشتۇرۇش، تايانچلارنى تەربىيىلەش، تەشۋىقات ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىش، تەشكىلنى تەڭشەش، كادىرلارنى تەيىنلەش، خىزمەتلەرنى يەكۈنلەش، تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش قاتارلىق باسقۇچلارنى باشتىن كەچۈرۈپ، ئىككى ئايدىن كۆپرەك داۋام قىلدى. سىناق ئارقىلىق، يېڭى ۋەزىيەتتە مىنبىلىك قۇرۇلۇشنى قانداق كۈچەيتىش مەسىلىسى تەكشۈرۈپ ـ تەتقىق قىلىندى، مىنبىلىك تەشكىلىنى تەڭشەشكە ئائىت تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى.

5 ـ ئايىنىڭ 26 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ «مىنبىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى چىڭ باشقۇرۇپ، قورال ـ ياراق، ئوق ـ دورىلار ئوغرىلىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش»نى تۈۋەنگە تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: ھەر قايسى ھەربىي رايون، ھەر دەرىجىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت، شۆبە ھەربىي رايون ۋەخەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدىن ئالدىنقى يېرىم يىلدا مىنبىڭ قورال ـ ياراق، ئوق ـ دورىلىرىنىڭ باشقۇرۇلۇش ئەھۋالىنى بىر قېتىم تەكشۈرۈپ چىقىش ۋە تەرتىپكە سېلىش، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونلىرى 7 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن تەكشۈرۈش ئەھۋالىنى ئاپتونوم رايونۋە ھەربىي رايونغا ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا يوللاش تەلەپ قىلىندى.

7 ـ ئايىنىڭ 29 ـ كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «باش سەنمۇبۇنىڭ بېيجىڭ ھەربىي رايونىنىڭ ‹مىنبىڭ پارتىزانلىق ئۇرۇشى، خالتىنىڭ ئاغزىنى بوغۇۋېلىش تەلىم ـ تەربىيىسى بويىچە چاقىرىلغان مۇھاكىمە نەق مەيداندا يىغىنىنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلات›نى ئىززەتلاشتۇرۇش ھەققىدىكى ئۇقتۇرۇشى»نى تارقاتتى.

ئۇقتۇرۇشتا: رايونىمىزدا مىنبىڭ پارتىزان ئەترى ـ

تى قۇرۇلۇشىنى ياخشى ئىلىپ بېرىشنىڭ مۇھىم ئەھمى-
يىتى ئوتتۇرىغا قويۇلدى ھەمدە مىنبىلىق پارتىزان ئەت-
رىتىنى قۇرۇش پىلانى، پارتىزان ئەترىتىنىڭ شتاتى،
ئۇلارغا قورال - ياراق تارقىتىپ بېرىش، تېخنىكا، تاك-
تىكا جەھەتتىن تەلىم - تەربىيە ئىلىپ بېرىش قاتارلىق
خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەش، پارتىزان ئەترىتىگە بول-
غان تەشكىلىي رەھبەرلىكنى كۈچەيتىشكە ئوخشاش مەسى-
لىلەر ھەققىدە ئىنىق بەلگىلىمە ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

8 - ئاينىڭ 25 - كۈنى گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي
كومىتېت «باش سەنمۇ بۇنىڭ ‹بوشىغان ھەربىيلەرنى
زاپاس ھەربىيلىك رويختىگە ئىلىش، ستاتىستىكا قى-
لىش توغرىسىدا ۋاقىتلىق بەلگىلىمە›سىنى تارقىتىش
توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش»نى تارقاتتى. شۇ يىلى 11 -
ئايدا، باش سەنمۇبۇ بوشىغان ھەربىيلەرنى زاپاس ھەر-
بىيلىك رويختىگە ئىلىش، ستاتىستىكا قىلىش كەسپىي
بويىچە سەنمۇ خادىملارنى تەربىيلەش كۇرسى ئاچتى،
كۇرسقا ھەربىي رايوندىن ۋە جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي
شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونلىرىدىن بىردىن
ئادەم قاتناشتى.

8 - ئايدا ھەربىي رايون «مىنبىلىق پارتىزان ئەتر-
ىتىنىڭ 1981 — 1985 - يىللىق تەلىم - تەربىيە پىلانى»-
نى چۈشۈردى.

9 - ئاينىڭ 10 - كۈنىدىن 14 - كۈنىگىچە شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى كەلگۈسىدىكى تاجاۋۇزچىلىققا قارشى ئۇرۇشتا قانداق قىلغاندا تاغلىق رايونلارغا تايىنىپ، تۈزلەڭلىكتە چىڭ تۇرۇپ، تانكا يوقىتىش ئاساس قىلىنغان پارتىزانلىق ئۇرۇش تېخنىكا - تاكتىكا تەلىم - تەربىيىسىنى ياخشى ئېلىپ بارغىلى بولىدىغانلىقى ھەققىدە مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىش ۋە بۇ ھەقتە ئىزدىنىش ئۈچۈن، شىخەنزە شەھىرىدە مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتىنىڭ تانكا يوقىتىش تەلىم - تەربىيىسى بويىچە مۇھاكىمە نەق مەيدان يىغىنى چاقىردى. يىغىن جەريانىدا، 143 - تۈەن - مەيدانىنىڭ مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتى مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتىنىڭ تۈزلەڭلىكتە تانكا يوقىتىشى، مۇھاپىزەتچى قىسىملارنىڭ ھۇجۇم قىلىپ كىرگەن دۈشمەن تانكىسىنى يوقىتىشقا ماسلىشىشى، كېچىسى دۈشمەنىنىڭ چارلىغۇچى تانكىسى ۋە برونېلىق ئاپتوموبىللىرىغا يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ زەربە بېرىشى؛ دۈشمەنىنىڭ ماي تورۇبىسى ۋە ماي پونكىتلىرىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشى قاتارلىق بەش تۈر بويىچە ئەمەلىي ماھارەت كۆرسىتىپ بەردى.

12 - ئاينىڭ 2 - كۈنى باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۆلۈمىدە مىنبىڭ تەشكىلىنى تەڭشەش ۋە ئىسلاھ قىلىش مەسىلىسى ھەققىدە سۆھبەت يىغىنى ئاچتى.

يىغىندا «مىنبىك تەشكىللىنى تەكشەش ۋە ئىسلاھ قىلىش توغرىسىدىكى يولىيورۇق سوراش دوكلات»ى مۇزاكىرە قىلىندى. يىغىندا ھەرقايسى ھەربىي رايونلارنىڭ سەپەر ۋەرلىك بۆسى ۋە ئاممىۋى خىزمەت بۆلىمىنىڭ بۇجاڭلىرى ھەم تەشكىلىي سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىنىڭ مەسئۇللىرى، ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ سىناق ئەھۋالىنى بىلىدىغان تارماقلارنىڭ رەھبەرلىرى ياكى كەسپىي باشقارمىلىرىنىڭ باشلىقلىرى قاتناشتى. مۇئاۋىن باش سەنۇجاڭخې جىڭۋېن يىغىندا مۇھىم سۆز قىلدى، بۇجاڭ ساۋ يۈگۇاڭ يىغىندىن خۇلاسە چىقاردى. 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنى باش سەنمۇبۇ مەركىزىي ھەربىي كومىتېتقا «مىنبىڭ تەشكىللىنى تەكشەش ۋە ئىسلاھ قىلىش توغرىسىدا يوليورۇق سوراش دوكلاتى» نى رەسمىي يوللىدى.

12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى باش سەنمۇبۇ 1980 - يىل 9 - ئاينىڭ 9 - كۈنى تارقاتقان «مىنبىڭلارنىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيىسىنى تەكشەش ۋە ئىسلاھ قىلىشنى سىناق قىلىش توغرىسىدا پىكىر» نىڭ روھى بويىچە، شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش تەرەققىياتى ۋە دۈشمەنگە قارشى كۈرەشنىڭ ئېھتىياجىغا بىرلەشتۈرگەن ھالدا، «مىنبىڭلارنىڭ 1981 — 1982 - يىللىق ھەربىي تەلىم تەربىيىسى توغرىسىدا ئورۇنلاشتۇرۇش»

تارقاتتى. جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ غەربىي رايونلىرى،غەرقايسى شۆبەغەربىي رايونلار ۋە ناھىيىلىك (شەھەرلىك، رايونلۇق) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ھەر دەرىجىلىك يەرلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ رەھبەرلىكى، قوللىشى ئارقىسىدا، ئەمەلىيەتكە چوڭقۇر چۆكۈپ، ئىدىيىنى ئازاد قىلىپ، دادىل ئىسلاھ قىلىپ ۋە يېڭىلىق يارىتىپ، يېڭى ۋەزىيەتتىكى مىنبىڭ غەربىي تەلىم - تەربىيىسىنىڭ ئۇسۇلى، تەجرىبىلىرىنى مۇھاكىمە قىلدى ۋە بۇ ھەقتە ئىزدەندى.

1980 - يىلى ئاپتونوم رايون بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتىنىڭ 1981—1985- يىللىق تەلىم - تەربىيە پىلانى» ۋە مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتىنىڭ بەش يىللىق تەلىم - تەربىيە دەرسلىك جەدۋىلى (يەنى: 1 - يىلى قولىدىكى قورال- جابدۇقلارنى پىششىق بىلىشنى ئاساس قىلىش؛ 2 - يىلى باشقا قورال - جابدۇقلارنى ئۆگىنىش؛ 3 - يىلى كەسپىي تېخنىكا تەلىم - تەربىيىسى ئېلىپ بېرىپ، تېخنىكا جەھەتتە بىر ئەسكەر كۆپ خىل ماھارەتكە ئىگە بولۇش بويىچە ئاساس سېلىپ بولغاندىن كېيىن، تەدرىجىي ھالدا تاكتىكا بويىچە ئاساس سېلىش تەلىم - تەربىيىسى ۋە ھەرخىل ئەنئەنىۋى ئۇرۇش ئۇسۇلى قوللىنىلغان ئەمەلىي مانېۋىر ئېلىپ بېرىش) نى تارقاتتى.

1980 - يىلى ھەربىي كومىتېت سۆھبەت يىغىنىدىن كېيىن، ھەربىي رايون ئۇرۇش لايىھىسىگە ئاساسەن، ئۇرۇش ۋاقتىدا ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش پىلانىغا قايتىدىن تۈزىتىش كىرگۈزدى.

1981 - يىل

2 - ئاينىڭ 3 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيە-سى مەركىزىي كومىتېتى بەنگۇڭتىڭى باش سىياسىي بۆ-لۇمىنىڭ 1980 - يىل 12 - ئاينىڭ 30 - كۈنىدىكى «سىنىپ-لارنىڭ سىياسىي تەربىيىسىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا پىكىر»ى [يەنى مەركىزىي كومىتېت بەنگۇڭتىڭىنىڭ (1981) 8 - نومۇرلۇق ھۆججىتى] نى تەستىقلاپ تارقاتتى.

ئۇنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

1. تەربىيە مەزمۇنى جەھەتتە، ئاساسلىقى، ئىككى تەرەپنى تۇتۇش: بىرى سىنىپىلارنىڭ ئاساسىي بىلىم تەربىيىسىنى تۇتۇش؛ يەنە بىرى ئىقىم مەسىلىسىرگە ئائىت سىياسەت تەربىيىسىنى تۇتۇش.

2. تەربىيە ئېلىپ بېرىش ۋاقتىنى ئەمەلىيلەشتۈ-رۈش: بىرىنچىدىن، سىياسىي دەرس ۋاقتى يىللىقھەر-بىي تەلىم - تەربىيە ۋاقتىنىڭ ئون پىرسەنتىدىن كەم بولما-سلىق؛ ئىككىنچىدىن، تايانچ سىنىپىلارغا ئايدا بىر قېتىم سىياسىي دەرس ئۆتۈش تۈزۈمى ئورنىتىش؛ ئۈچىنچىدىن، تەشكىللىنى تەرتىپكە سېلىش، ئەسكەر قوبۇل قىلىش ۋە ھېيت - بايرام قاتارلىق پائالىيەتلەرگە بىرلەشتۈرۈپ،

بارلىق مىنبەگلەرگە يىلدا 4 ــ 5 قېتىم سىياسىي تەربىيە بېرىش.

3. مىنبەگلەرگە قارىتىلغان سىياسىي تەربىيىنى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ، ئەمەلىي ئۈنۈمگە ئەھمىيەت بەرگەن ھالدا جانلىق ئېلىپ بېرىش؛ زۆرۈر سىناق ـ لارنى ئېلىش ئارقىلىق، تەربىيىنىڭ ئەمەلىيلىشىشىنى ئۈزلۈكسىز ئىلگىرى سۈرۈش.

4. كەسپىي قوراللىق كادىرلار ۋە مىنبەگ كادىر ـ لىرى ھەم ھەربىي تەلىم ـ تەربىيىنى ئۆتەلەيدىغان، ھەم سىياسىي دەرس ئۆتەلەيدىغان بولۇش.

5. مىنبەگلەرگە قارىتىلغان سىياسىي تەربىيىنى يەر ـ لىك پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ رەھبەرلىكىدە، تەشۋىقات ـ تەربىيە خىزمەت پىلانىغا كىرگۈزۈپ، بىر تۇتاش ئورۇن ـ لاشتۇرۇش.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە ھەربىي رايون پارتكومى مەركىزىي كومىتېت بەنگۇڭتىڭى تارقاتقان (1981) 8 ـ نومۇرلۇق ھۆججەتنى ئەستايىدىل ئىزچىللاش ـ تۇردى ھەمدە شىنجاڭ مىنبەگ سىياسىي خىزمىتىنىڭ ئە ـ مەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرۈپ،ئۇنى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئىجرا قىلىش توغرىسىدا يوليورۇق بەردى. يوليورۇقتا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: شىنجاڭ كۆپ مىللەتلىك رايون، كەڭ مىنبەگلەرگە قارىتا جەڭ ھازىرلىقى ئىدىيىسى تەر ـ بىيىسى، ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى ۋە مىللەتلەر ئىت

تىپاقلىقى تەربىيىسىنى گەۋدىلىك ئېلىپ بېرىش لازىم. جايلار ھەر دەرىجىلىك پارتكوملارنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، مىنبىڭلارنىڭ ھەم خەلق،ھەم ئەسكەر بولۇشتەك ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ، مىنبىڭلارغا قارىتىلغان سىياسىي ئىدىيىۋى تەربىيىنى ئومۇمىي خەلق تەربىيىسى، پارتىيە تەربىيىسى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى تەربىيىسى، ياشلار تەربىيىسى، ئاياللار تەربىيىسىگە زىچ بىرلەشتۈرگەن ھالدا ئېلىپ بېرىش لازىم. ھەر دەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدىكىلەرمۇ ئاساسىي قاتلامغا چوڭقۇر چۆكۈپ، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، خىزمەت ئۇسۇلىنى ئۈزلۈكسىز ياخشىلىشى لازىم.

3 - ئاينىڭ 9 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى،گوۋۇيۈەن،مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ 1980 - يىل 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىكى «مىنبىڭ تەشكىلىنى تەڭشەش مەسىلىسى توغرىسىدا دوكلات»ى (يەنى مەركىزىي كومىتېتنىڭ (1981) 11 - نومۇرلۇق ھۆججىتى)نى تەستىقلاپ تارقاتتى. ئۇنىڭدا پارتىيىنىڭ 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى لۇشيەن، فاڭجېن ،سىياسەتلىرىگە ئاساسەن، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش روھى بويىچە، ئېلىمىزنىڭ مىنبىڭ قۇرۇلۇشىدىكى تارىخىي تەجرىبىلەر يەكۈنلەندى. مىنبىڭ

خىزمىتىنىڭ ئەمەلىيىتى ۋە كەلگۈسىدىكى تاجاۋۇزچىلىققا قارشى ئۇرۇشىنىڭ ئېھتىياجى نەزەردە تۇتۇلۇپ، ئورگان، مەكتەپ ۋە پەن ـ تەتقىقات ئورۇنلىرىدا مىنبىڭ تەشكىللىمەسلىك، مىنبىڭلارنىڭ يېشىنى بۇرۇنقى16 ـــ 45 ياشتىن 18 ـــ 35 ياشقا چۈشۈرۈش، مىنبىڭلارنى ئاھالە سانىنىڭ ئون پىرسەنتى ئىچىدە كونترول قىلىش قاتارلىق روھلار بەلگىلەندى. بۇ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ يېڭى مەزگىلىدە مىنبىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ ناھايىتى زور تەدبىرى بولدى.

3 ـ ئاينىڭ 18 ـ **كۈنى** باش سىياسىي بۇ «مىنبىڭ تەشكىللىنى تەڭشەش جەريانىدىكى سىياسىي خىزمەت توغرىسىدا يوليورۇق» ۋە «مىنبىڭ تەشكىللىنى تەڭشەشكە دائىر تەشۋىقات نۇقتىلىرى»نى تارقاتتى.

4 ـ ئاينىڭ 6 ـ **كۈنى** باش سەنەۋبۇنىڭ ئەسكەر چاقىرىش خىزمەت ئۇسۇلىنى ياخشىلاش، چاقىرىلىدىغان ئوبيېكتلارنى ئالدىن بېكىتىش سىنىقى ئېلىپ بېرىش توغرىسىدىكى يوليورۇقىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئۈچۈن، خەربىي رايون جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونغا ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسى، شىخو ناھىيىسى ۋە ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ 128 ـ تۇەنىدە چاقىرىلىدىغان ئوبيېكتلارنى

ئالدىن بېكىتىش سىنىقى ئېلىپ بېرىش ھەققىدە يوليو-
رۇق بەردى.

5 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 9 - كۈنىگىچە ئاپتونوم را-
يونلۇق پارتكوم، ھەربىي رايون پارتكومى ھەر قايسى
ۋىلايەت، ئوبلاست، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ،
شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە شۆبە ھەربىي رايون-
لارنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشقان مىنبىڭ خىزمىتى يىغىنى
چاقىردى. يىغىندا مەركىزىي كومىتېتنىڭ 11 - نو-
مۇرلۇق ھۆججىتىنى يەتكۈزۈش، ئۆگىنىش ئاساسىدا،
مىنبىڭ تەشكىلىنى تەگشەش، سىياسىي - ئىدىيىۋى تەربى-
يىنى كۈچەيتىش ۋە مىنبىڭ قورال - جابدۇقلىرىنى باش-
قۇرۇش قاتارلىق خىزمەتلەر نۇقتىلىق مۇھاكىمە قىلىن-
دى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلدى. مەركىزىي كومىتېت بەلگىلەپ
بەرگەن پرىنسىپ بويىچە، شىنجاڭنىڭ ئەسكەرلىككە سە-
پەرۋەر قىلىش ۋەزىپىسى بىر قەدەر ئېغىر بولۇشتەك ئە-
مەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرۈلۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق
پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى تەگشەلگەندىن
كېيىنكى شىنجاڭ مىنبىڭلىرىنىڭ ئومۇمىي سانى ئاپتونوم
رايونىمىزدىكى ئومۇمىي ئاھالە سانىنىڭ ئون پىرسەنتىنى
(يەنى 1 مىليون 200 مىڭ ئەتراپىدا)، ئۇنىڭ ئىچىدە
تايانچ مىنبىڭلار ئومۇمىي ئاھالە سانىنىڭ 4% نى (يەنى
480 مىڭ ئەتراپىدا) تەشكىل قىلسا مۇۋاپىق بولىدۇ، دەپ
قارىدى.

شىنجاڭ بويىچە مىنبىلىق تەشكىلىنى تەڭشەش خىز-
مىتى 1981 - يىل 5 - ئايدا ئېچىلغان مىنبىلىق خىزمىتى
يىغىنىدىن كېيىن ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلۇپ، 1982
يىل 9 - ئايىنىڭ ئاخىرىدا ئاساسەن ئاخىرلىشىپ بولدى.

6 - ئاينىڭ 16 - كۈنى جامائەت خەۋپسىزلىكى مى-
نىستىرلىقى باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ، باش
ئارقا سەپ بۇسى بىرلىكتە «يەرلىك قىسىملارنى ئۆتكۈ-
زۈپ بېرىش - ئۆتكۈزۈۋېلىشتىكى بىر نەچچە مەسىلە
توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى.

ئۇقتۇرۇشتا: «پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى ئازاد-
لىق ئارمىيىنىڭ ئىچكى قوغداش ۋەزىپىسىنى ئۆتەي-
دىغان يەرلىك قىسىملىرىنى جامائەت خەۋپسىزلىكى
تارماقلىرىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى قارار قىلدى»، «مىنى-
يىگلارنىڭ تۆمۈر يوللاردىكى كۆۋرۈك، تونىل قاتارلىق-
لارنى مۇھاپىزەت قىلىش ۋەزىپىسى قوراللىق ساقچى قى-
سىملارغا تەدرىجىي ئۆتكۈزۈپ بېرىلىدۇ» دەپ كۆرسىتىلدى.

7 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 30 - كۈنىگىچە باش سەن-
مۇبۇ ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن ھەربىيلەرنى زاپاس
ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىش خىزمىتى يىغىنىنى چاقىرىپ،
بۇ خىزمەت داۋامىدىكى تەجرىبىلەرنى يەكۈنلىدى ۋە
ئالماشتۇردى. ھەربىي رايوننىڭ ئىلغار ئورنى بولغان

قورۇقلۇق ئارمىيە 5 - شىسى ۋە فۇكاڭ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ ۋەكىللىرىمۇ يىغىنغا قاتناشتى. فۇكاڭ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ ۋەكىلى يىغىندا سۆز قىلدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇ خىزمەت تېخىمۇ كۈچەيتىلدى. قىسىم، شۆبە ھەربىي رايون ۋە خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ ھەممىسى بۇ خىزمەتنى بىجىرىشكە مەخسۇس ئادەم بەلگىلىدى.

9 - ئاينىڭ 23 - كۈنى باش سەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۇ «مىنبىڭ تەشكىلىنى تەكشەشكە دائىر بىر قانچە كونكرېت مەسىلە توغرىسىدا ئىزاھات» (30 ماددا دەپمۇ ئاتىلىدۇ)نى تارقىتىپ، مىنبىڭلارنىڭ سانى ۋە نىسبىتى، تەشكىللىنىش دائىرىسى، ياش ئۆلچىمى، تايانچ ۋە ئادەتتىكى مىنبىڭلارنىڭ تەشكىللىنىشى، تەلىم - تەربىيە ۋاقتى، «ئىككىنى بىرلەشتۈرۈش»، ئالىي مەكتەپلەر ۋە ئۇنىڭدىن باشقا مىنبىڭ تەشكىللەنمەيدىغان ئورۇنلاردىكى خەلق قوراللىق بۆلۈمى ۋە كەسپىي قوراللىق كادىرلار قاتارلىق تۇققۇز مەسىلە ھەققىدە ئايرىم - ئايرىم ئىزاھات بەردى.

9 - ئاينىڭ 24 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتى بىلەن ھەربىي رايون سەھىيە بۆلۈمى «ئەسكەرلىككە چاقىرىلىدىغان ياشلار ئارىسىدا 2 - نومۇرلۇق

كېــەللىك باكتېرىيىسىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئالدىنى ئېلىش دورىلىرىنى ئىچكىرىلەش خىزمىتىنى ئوبدان ئىشلەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى.

12 - ئاينىڭ 3 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پار- تىيىسى مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش توغرىسىدا قارار» چىقاردى. قاراردا مۇنداق كۆرسىتىلدى: «ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭ- تۇەننىڭ بوزيەر ئېچىپ، چېگرا رايوننى گۈللەندۈرۈشى — رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىقتىسادى ۋە مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش، زومىگەرلەرنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىدىن مۇداپىئە كۆرۈش، ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا رايونىنى قوغداش قاتارلىق جەھەتلەردە ناھا- يىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە».

«مىنبىڭ قوراللىق دېجورنى لىيەنلىرىنىڭ ھەربىي قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، چېگرا مۇداپىئە ئىشلىرىنى پۇختىلاش لازىم». «چېگرا رايوننى گۈللەندۈرۈش ۋە قوغداش ئۈچۈن يېڭى تۆھپە قوشۇش كېرەك.»

«ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى ئاپتونوم رايون بىلەن بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش مىنىستىرلىقىنىڭ قوش رەھبەرلىكىدە بولىدۇ». «ھەربىي ئىشلار جەھەتتە جۇڭلىدىن ھەربىي قوماندانلىق، چېگرىنى مۇھاپىزەت

قىلىش، تايانچ مىنىبىلىك تەلىم ـ تەربىيىسى، مىنىبىلىك قورالىلىق دىجورنى لىيەنلىرىنىڭ قورال ـ ياراق ۋە ئوق ـ دورا تەمىناتى قاتارلىقلاردا ئۈرۈمچى ھەربىي رايونىنىڭ رەھبەرلىكىدە بولىدۇ.»

12 - ئاينىڭ 4 - كۈنى خەلق ئىشلار مىنىستىرلىقى، مالىيە مىنىستىرلىقى ۋە ئاشلىق مىنىستىرلىقى بىرلىكتە «ئۇرۇشتا مېيىپ بولغان مىنىبىلىك ۋە خەلق ئىشچىلىرىغا قىلىنىدىغان مۇئامىلە مەسىلىسى توغرىسىدا بىرلەشمە ئۇقتۇرۇش» چۈشۈرۈپ، 1982 ـ يىل 1 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنىدىن باشلاپ ئىجرا قىلىنىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

12 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنىدىن 28 ـ كۈنىگىچە باش سەنەۋبۇ بىلەن باش ئارقا سەپ بۆلۈمى مەملىكەت بويىچە مىنىبىلىك قورال ـ جابدۇق خىزمىتى يىغىنى چاقىرىپ، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت 1975 ـ يىلى ۋە 1980 ـ يىلى تەستىقلاپ تارقاتقان مىنىبىلىك قورال ـ جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇشقا ئائىت ئىككى ھۆججەتنىڭ ئىزچىللىشىش ۋە ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى تەكشۈردى ھەم خۇلاسىلىدى، مىنىبىلىك قورال ـ جابدۇقلىرىنىڭ بۇنىدىن كېيىنكى تەرەققىيات فاڭجېنىنى ئېنىق بەلگىلىدى. «مىنىبىلىك قورال ـ جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش توغرىسىدىكى بەلگىلىمە»نى مۇزاكىرە قىلدى.

1981 - يىلىدىن باشلاپ مىنىبىگلارنىڭ ھەربىي تە-
لىم - تەربىيە شارائىتىنى تەدرىجىي ياخشىلاپ، مۇنتىزىم
تەلىم - تەربىيە تەرتىپى تۇرغۇزۇش ۋە ئۇنى ئىلگىرى
سۈرۈش ئۈچۈن، ھەر قايسى ئورۇنلار تەلىم - تەربىيە
بازىسى قۇرۇشقا كىرىشىپ كەتتى.

1982 - يىل

1 - ئاينىڭ 20 - كۈنى باش سەنمۇبۇ، باش سىيا-سىي بۇ ۋە باش ئارقا سەپ بۆسى بىرلىكتە «كەسپىي خەلق قوراللىق كادىرلىرىنىڭ ئىش كىيىمىنى ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلار ئۆزى سىتىۋېلىپ تەمىنلەشكە ئۆزگەر-تىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى. ئۇقتۇرۇشتا: «1982 - يىلىدىن باشلاپ، كەسپىي خەلق قوراللىق كا-دىرلىرىنىڭ ئىش كىيىمىنى ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلار بازارلاردىن سىتىۋېلىپ (شەكلى بىرلىكتە)ئىككى يىلدا بىر يۈرۈش تەمىنلەيدۇ، ئۇنىڭ راسخوتى يەنىلا مىنبىڭ كەسپىي خىراجىتىدىن چىقىم قىلىنىدۇ» دەپ بەلگىلەندى.

2 - ئاينىڭ 7 - كۈنى باش سەنمۇبۇ بىلەن باش ئارقا سەپ بۆسى «مىنبىڭ قورال - جابدۇقلىرىنى باشقۇرۇش توغرىسىدا بەلگىلىمە» ئېلان قىلدى. بەلگىلىمىدە مىنبىڭ قوراللىرىنى باشقۇرۇش دائىرىسى، ۋەزىپىسى، تولۇقلاش ۋە تارقىتىپ بېرىش، ساقلاش ۋە ئىشلىتىش، رېمونت قىلىش ۋە كاردىن چىققان قوراللارنى بىر تە-رەپ قىلىش، ئوق - دورىلارنى ئىشلىتىش ۋە ساقلاش،

شۇنداقلا باشقۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىشقا تار-لىق مەسىلىلەر ئېنىق كۆرسىتىلدى.

4 - ئاينىڭ 6 - كۈنى باش سەنمۇبۇ، دۆلەتلىك پى-لان كومىتېتى، مالىيە مىنىستىرلىقى، تۆمۈريول مىنىس-تىرلىقى، قاتناش مىنىستىرلىقى بىرلىكتە «مۇھىم نى-شانلارنى مۇھاپىزەت قىلىۋاتقان مىنبەگلارغا بېرىلىدى-غان راسخوت ئۆلچىمىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى. ئۇقتۇرۇشتا: ئىشلەپچىقىرىشقا قاتناشماي نۇق-تىلاردا يېتىپ - قوپۇپ مۇھاپىزەتچىلىك قىلىدىغان مىن-بەگلارغا بېرىلىدىغان قوشۇمچە راسخوت ئۆلچىمىنى بۇ-رۇنقى ھەر بىر ئادەمگە يىلىدا بېرىلىدىغان 550 يۈەن-دىن 670 يۈەنگە ئۆستۈرۈش؛ ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىل-ماي مۇھاپىزەتچىلىك قىلىدىغانلارغا بېرىلىدىغان 150 يۈەننى 180 يۈەنگە ئۆستۈرۈش ھەمدە ئۇنى 1982 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ئىجرا قىلىش بەلگىلەندى.

4 - ئاينىڭ 17 - كۈنى گوۋۇيۈەن بىلەن مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «مەملىكەتلىك مىنبەگ قورال - جاب-دۇق خىزمىتى يىغىنى توغرىسىدا دوكلات» [يەنى (1982) 11 - نومۇرلۇق ھۆججەت]نى تەستىقلاپ تارقاتتى.

5 - ئاينىڭ 6 - كۈنى يولداش خۇياۋباڭ مىنبىڭ تەلىم - تەربىيىسى توغرىسىدا يوليورۇق بېرىپ مۇنداق دېدى: «مىنبىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى ئانچە كۆپ ئېلىپ بارماسلىق كېرەك، شۇنداقلا ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرۈش لازىم، سوۋېت ئىتتىپاقى،ۋېيتنام بىلەن چېگرىداش رايونلاردا سەل كۆپرەك ئېلىپ بېرىلسا بولىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا جايلار تېخىمۇ ئاز ئېلىپ بېرىشى لازىم.كۈچنى مەركەزلەشتۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتە قەد كۆتۈرۈشىگە رەھبەرلىك قىلىش لازىم. ئۇنىڭدىن قالسا، ئامانلىقنى ساقلاش خىزمىتىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك، ئەمما، خەلق كۈچىنى ھەددىدىن زىيادە ئىسراپ قىلماسلىق كېرەك. رادىئو- تېلېۋىزورلاردا مىنبىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى كۆپ خەۋەر قىلىپ كېتىشنىڭمۇ ئانچە زۆرۈرىيىتى يوق.»

5 - ئاينىڭ 14 - كۈنىدىن 26 - كۈنىگىچە ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ھەر قايسى ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايون ۋە دالا ئارمىيە شىلىرىنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشقان سەپەرۋەرلىك خىزمىتى يىغىنىنى چاقىردى. يىغىندا سەپەرۋەر قىلىش ۋەزىپىسى تېخىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇلدى. ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش خىزمىتىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشنىڭ كونكرېت تەدبىرلىرى تۈ-

زوپ چىقىلىدى. باش سەنمۇبۇ شىنجاڭغا 1986 ـ يىلىغىـ
چە تايانچ مىنبىڭلاردىن 420 مىڭدىن ئارتۇق ئادەمنى ھەر
خىل كەسىپ بويىچە لاياقەتلىك قىلىپ تەربىيىلەپ چىقىش
ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغانىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن، تەلىم ـ
تەربىيىگە قاتنىشىدىغان مىنبىڭلارنىڭ ۋەزىپىسى يېڭىـ
دىن تەگشەلدى. ھەر يىلى 23 ياشتىن تۆۋەن 70 مىڭ
ئەر تايانچ مىنبىڭنى ئۇقتىلىق تەربىيىلەش ئارقىلىق،
ئادەم سانىنى بۇرۇنقىغا قارىغاندا ئۈچتىن ئىككى قىسىم
ئازايتىش تەكىتلەندى.

يىغىندا ھەر يىلى ئەسكەر چاقىرغانىدا، ئۇرۇش
ۋاقتىدا ئالاھىدە قىسىم تەشكىللەش ۋە كېڭەيتىپ تەشـ
كىللەش ۋەزىپىسى بار رايونلاردىن چاقىرىلغان ئەسكەرـ
لەرنى پىلانلىق ھالدا مۇناسىپ كەسپىي تېخنىكا قىسىم
(فىندۇي)لارغا تولۇقلاپ بېرىش، ئۇلارنى ھەربىي سەپتىن
چېكىنىپ ئۆز يۇرتىغا قايتقاندىن كېيىن، ئۇرۇش ۋاقتىدا
كېڭەيتىپ تەشكىللىنىدىغان قىسىم پىلانىغا
كىرگۈزۈپ زاپاس ساقلاش؛ شىنجاڭ بويىچە
زاپاس ھەربىيلەرنىڭ كەسپىي تېخنىك بازىسىدىن 38نى،
يەنى سەككىز تانكا قىسىم بازىسى، توققۇز زېنىت توپچى
قىسىم بازىسى، بەش زەمبىرەكچى قىسىم بازىسى، ئالتە
خەۋەر ـ ئالاقىچى قىسىم بازىسى، تۆت خىمىيىدىن مۇـ
داپىئە كۆرۈش قىسىملىرى بازىسى، ئالتە قۇرۇلۇش قىسىم
بازىسى قۇرۇش بەلگىلەندى.

يىغىندا يەنە مۇنۇلار بەلگىلەندى: ھەر دەرىجىلىك
ئارقاسەپ تارماقلىرى، بىرىنچىدىن، ئۆزىگە قاراشلىق
ئىسكىلاتلارغا بولغان سىياسىي رەھبەرلىك ۋە كەسپىي
باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ھەر دەرىجىلىك ئىسكىلات خا-
دىملىرىنى ئوبدان تەربىيىلەش ۋە باشقۇرۇش ئارقىلىق،
ئۇلارنى لاياقەتلىك ھەربىي ئىسكىلات باشقۇرغۇچى قىلىپ
چىقىشى لازىم. ئىككىنچىدىن، ئىسكىلاتلارنى مۇھا-
پىزەت قىلىش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتىپ، گوۋۇيۈەن،
مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ (1982) 11 - نومۇرلۇق
ھۆججىتىنىڭ روھى بويىچە، شۆبە ھەربىي رايوندىن يۇ-
قىرى ئورۇنلاردىكى ئىسكىلاتلارنىڭ مۇھاپىزەتچىلىكىنى
شۇ ئورۇن قارىمىقىدىكى قىسىملار ئۈستىگە ئېلىشى، مۇھاپىزەت
قىلىش كۈچى يېتىشمىگەنلەر مۇۋاپىق ھالدا كۈچەيتىشى لازىم.
ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈم ئىسكىلات-
لىرىنىڭ مۇھاپىزەتچىلىكىنى ئاساسلىقى ئىككى نەپەر
ئىسكىلات ساقلىغۇچى ئۈستىگە ئالىدۇ، ئىككى ئادەم
يېتىشمىسە، سىياسىي جەھەتتە ئىشەنچلىك، مەسئۇلىيەت-
چانلىقى كۈچلۈك 1 - 2 نەپەر توختاملىق ئىشچى ياللاپ
ئىشلىتىشكە بولىدۇ. ئىسكىلات ئەتراپىدىكى مىنىبگلارنى
مۇھاپىزەت قىلىشقا تەشكىللەشكىمۇ بولىدۇ. ئۇنىڭغا كې-
تىدىغان خىراجەت مىنىبگلارنىڭ قورال - جابدۇق خىرا-
جىتىدىن چىقىم قىلىنىدۇ. بۇندىن كېيىن، ئىسكىلاتلارغا
رەسمىي ئىشچى قوبۇل قىلمايدۇ، دېھقانچىلىق، چارۋىچى-

لىق تۈەن ـ مەيدانلىرى، خەلق گۇڭشېسى، كارخانا ۋە كەسپىي ئورۇنلارنىڭ مىنبىڭ قورال ـ ياراق ئىسكىلاتىنى كېچە ـ كۈندۈز دىجورنىلىق قىلىپ مۇھاپىزەت قىلىشىنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇش، بارلىق ئىسكىلاتلارنىڭ ھەممىسىگە ئىمكان قەدەر ئېلېكترونلۇق سىگنال ئەسۋابى ئورنىتىش لازىم. ئۈچىنچىدىن، شەھەر ـ بازارلاردىكى ئىسكىلاتلاردا ساقلىنىۋاتقان ئوق ـ دورا ۋە پارتلاتقۇچ بۇيۇملارنى شەرتسىز بىخەتەر جايغا يۆتكىۋېتىش لازىم. بىخەتەر بولسۇن ئۈچۈن، شەھەر ـ بازارلاردىكى ئىسكىلاتلاردا پەقەت قورال ـ جابدۇقلارلا ساقلىنىدۇ. تۆتىنچىدىن، «قىزىل بايراقدار ئىسكىلات» ۋە «مۇنەۋۋەر مۇھاپىزەتچى» لەرنى باھالاش پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، يىلدا بىر قېتىم باھالاش ھەمدە ئۇنى تۈزۈمگە ئايلاندۇرۇش لازىم.

9 ـ ئاينىڭ 9 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتى، ھەربىي رايون سىلىڭبۇسى ۋە سىياسىي بۇسى بىرلىكتە «بۇ يىللىق ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىدىكى سىياسىي تەكشۈرۈش مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈرۈپ، مەركىزىي كومىتېتنىڭ (1981) 44 ـ نومۇرلۇق ھۆججىتى (يەنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «تەيۋەنگە كەتكەنلەرنىڭ ۋەتەندە قالغان ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىغا

قارىتىلغان سىياسەتنى تېخىمۇ ئەمەلىيلەشتۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» نىڭ روھىنى يەتكۈزدى ھەمدە ئەسكەرلىككە چاقىرىلمىدىغان ياشلارنىڭ تەيۋەندە ئۇرۇق-تۇغقىنى باردەپ، ھەربىي سەپكە قاتنىشىشىغا تەسىر يەتكۈزسە بولمايدىغانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بەردى.

9-ئاينىڭ 10-كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلار نازارىتى «ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ھەربىي مەجبۇرىيەتنىكى يېزىلىق ئەسكەرلەرنىڭ ئائىلە تەۋەلىرىگە ئېتىبار بېرىشنى تېخىمۇ ئوبدان يولغا قويۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى. ئۇقتۇرۇشتا: ھەربىي سەپكە كىرگەنلەرگە ئۆزى بۇرۇن تۇرغان ئىشلەپچىقىرىش دۈيىدىكى بىر ئەمگەك كۈچىنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمىنىڭ ئۈچتە ئىككى قىسمى بويىچە ئېتىبار بېرىش بەلگىلەندى.

9-ئاينىڭ 27-كۈنى سەھىيە نازارىتى «بۇيىل قىش پەسىللىك ئەسكەر چاقىرىشتا سالامەتلىك تەكشۈرگەندە جىگەر ئىقتىدارىنى قوشۇپ تەكشۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى. ئۇقتۇرۇشتا: شەھەرلەردە ئەسكەرلىككە تەستىقلىنىش ئالدىدا تۇرغان ياشلارنىڭ جىگەر ئىقتىدارى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈلۈشى؛ ۋىلايەت، ئوبلاستلار ۋە بىڭتۇەننىڭ يېزا ئىگىلىك شىلىرى تۇ-

رۇشلۇق شەھەرلەرمۇ شارائىت يار بەرسە، جىگەر ئىقتىدارىنى تەكشۈرۈشى لازىم، دەپ بەلگىلەندى.

9 - ئايدا ھەربىي رايون «زاپاس ھەربىي خىزمەتتىكى كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلەرنى ھازىرلاش بازىسى قۇرۇش قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈرۈپ، شىنجاڭ بويىچە قۇرۇلىدىغان تانكا، زەمبىرەك، توپ ۋە خەۋەر ـ ئالاقە قاتارلىق كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلەر بازىسىدىن 38 نى جايلارغا تەقسىم قىلدى ھەمدە قىسىملارنىڭ ھەر يىلى شىنجاڭدىن چاقىرىلغان يېڭى ئەسكەرلەرنى ئىمكان قەدەر تېخنىك خىزمەتلەرگە تولۇقلىشىنى؛ ئادەتتىكى ئەسكەر چاقىرىش بىلەن ئۇرۇش ۋاقتىدىكى سەپەرۋەر قىلىشنى زىچ بىرلەشتۈرۈش ئارقىلىق، ئۇرۇش ۋاقتىدا تېز سەپەرۋەر قىلىشنى راۋان ئىشقا ئاشۇرۇش ۋە ئالاھىدە قىسىم تەشكىللەش ئۈچۈن تېخنىك ئەسكەر يېتىشتۈرۈپ بېرىش ئېھتىياجىدىن چىقىشنى تەلەپ قىلدى.

9 - ئايدا ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى ئۇيۇشتۇرغان «ئۈچ ئۇرۇش» مانېۋىرىدا، شىمالىي شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى مىنبىگلارنى ئۇيۇشتۇرۇپ، ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا «پارتىزانلار چوڭ ئەترىتىنىڭ دۈشمەن ئارقا سېپىدە پارتىزان ئۇرۇشى قىلىش سىناق مانېۋىرى» ۋە «قۇرۇقلۇق ئارمىيە شىسىنىڭ پوزىتسىيىنى مۇس

تەكەملەپ، مۇداپىئەنى كۈچەيتىش سىناق مانېۋرىدا
سىنىڭ پارتىزانلار ئەترىتىنىڭ پوزىتسىيە ئالدىدا پار-
تىزانلىق ئۇرۇشى قىلىش مانېۋرى» دىن ماھارەت
كۆرسەتتى.

11 - ئايدا ھەربىي رايون سىلىڭبۇسى «ھەربىي
سەپتىن چېكىنگەن خادىملارنىڭ ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن-
لەرنى تېزىمغا ئېلىش جەدۋىلىنى تولدۇرۇشى توغرى-
سىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى.

12 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى-
نىڭ «مەركىزىي كومىتېتنىڭ (1981) 11 - نومۇرلۇق
ھۆججىتىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، مىنبىلىك تەشكىلىنى تەڭ-
شەش خىزمىتى توغرىسىدا خۇلاسە» ناملىق دوكلاتىدا
مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: رايونىمىزدا مەركىزىي كومىتېتنىڭ
(1981) 11 - نومۇرلۇق ھۆججىتى ئىزچىللاشتۇرۇلۇپ،
1981 - يىل 5 - ئايدىن بۇ يىل 9 - ئاينىڭ ئاخىرىغى-
چە مىنبىلىك تەشكىلىنى تەڭشەش خىزمىتى ئاياغلاشتۇ-
رۇلدى. تەڭشەلگەندىن كېيىن، رايونىمىز بويىچە مىن-
بىگلارنىڭ ئومۇمىي سانى 1 مىليون 117 مىڭ 226 نەپەر
بولۇپ، شىنجاڭنىڭ ئومۇمىي ئاھالە سانىنىڭ 8.54%ىنى
تەشكىل قىلدى، تەڭشەشتىن بۇرۇنقىدىن 49.8% ئازاي-
دى. ئۇنىڭ ئىچىدە، ھەرقايسى قېرىنداش مىللەتلەر

مىنبىڭلىرى 649 مىڭ 658 نەپەر بولۇپ،
مىنبىڭ ئومۇمىي سانىنىڭ 58.2% نى
تەشكىل قىلدى. پەيدىن يۇقىرى دەرىجىلىك كادى-
رلار ئىچىدە قېرىنداش مىللەت كادىرلىرى 37 مىڭ
642 نەپەر بولۇپ، مىنبىڭ كادىرلىرى ئومۇمىي سانىنىڭ
58.6% نى تەشكىل قىلدى. تايانچ مىنبىڭ 564 مىڭ
897 نەپەر بولۇپ، ئومۇمىي ئاھالە سانىنىڭ 4.32% نى
تەشكىل قىلدى، تەڭشەشتىن بۇرۇنقىدىن 54.3%
ئازايدى، بۇرۇنقى قوراللىق تايانچ مىنبىڭلاردىن
103 مىڭ 715 نەپەر كۆپەيتىلىپ، 22.5%
ئاشتى. تايانچ مىنبىڭلار ئارىسىدا ئايال مىنبىڭلارنىڭ
نىسبىتى 14% تۆۋەنلىدى. چېگرىدىكى ئۈچ ناھىيە، 21
دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن-
مەيدانىدا 15 مىڭ 190 نەپەر مىنبىڭ تەشكىللەندى.
كەلگۈسىدىكى ئۇرۇشتا ئاساسلىق يۈنىلىش قىلىپ بېكى-
تىلگەن ھاۋا دېسانتلىرىغا قارشى تۇرىدىغان ۋە پارتى-
زان ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىلىدىغان رايونلاردا 699 مىنبىڭ
پارتىزان ئەترىتى قۇرۇلدى، ئۇنىڭغا جەمئىي 26 مىڭ
305 ئادەم تەشكىللەندى. چارۋىچىلىق رايونلىرىدا ئات-
لىق ئەسكەرلەر ليەنىدىن 11 ى تەشكىللىنىپ، ئادەم
سانى 1530 غا يەتتى. مىنبىڭ تەشكىلى تەڭشەلگەندىن
كېيىن، مىنبىڭلارنىڭ سانى ھەم ئۇرۇشنىڭ دەسلەپكى
مەزگىلىدە ئەسكەرلىككە سەپەرۋەر قىلىش ۋەزىپىسىنىڭ

ئېھتىياجىنى ئاساسەن قاندۇرالايدىغان بولدى، ھەم خەلقىنىڭ سىياسىي يەڭگىللىتىلىپ، ئىقتىسادىي قورۇلۇشقا پايدىلىق بولدى.

تەڭشەشتە سۈپەتكە ھەقىقىي تۈردە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، جايلار ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى چۈشۈرگەن تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش ئۆلچىمى ۋە تەلىپى بويىچە، تەڭشەش ئاخىرلىشىش ئالدىدا مىنىڭ تەشكىلىنى تەڭشەش خىزمىتىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋالدى. 1982 - يىلى باھار بايرىمىنىڭ ئالدى - كەينىدە، ھەربىي رايون ئۈچ خىزمەت گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، ھەربىي رايون رەھبەرلىرىنىڭ باشچىلىقى بىلەن، ئايرىم - ئايرىم ھالدا جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭدىكى 11 ۋىلايەت، 33 ناھىيە، 67 گوڭشې، 59 دادۈي، 29 دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانى ۋە بىر گېئولوگىيە ئەترىتىنىڭ مىنىڭ تەشكىلىنى تەڭشەش خىزمىتىنى تەكشۈردى. ھەر قايسى ھەربىي رايون، شۆبە ھەربىي رايونلارمۇ ئايرىم - ئايرىم ھالدا خىزمەت گورۇپپىسى تەشكىللەپ، ئاساسىي قاتلاملارغا چوڭقۇر چۆكۈپ تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋالدى. ستاتىستىكا قىلىنىشىچە، رايونىمىز بويىچە 398 خىزمەت گورۇپپىسى تەشكىللىنىپ، 98 ناھىيە، شەھەر (رايون)، 413 گوڭشې، 779 دادۈي، 96 دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۈەن - مەيدانى تەكشۈرۈشتىن ئۆتكۈزۈلگەن. ئۇنىڭ

نىچىدە لاياقەتلىك ئۆلچىمىگە يەتكەن گوڭشې دەرىجى-لىك ئورۇنلار 373 بولۇپ، لاياقەتلىك نىسبىتى 90% تىن ئاشقان. تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش داۋامىدا ساقلانغان مەسىلىلەر ئۆز ۋاقتىدا تۈزىتىلدى. ئۆلچەمگە يەتمىگەن ئورۇنلار تولۇقلاپ تەڭشىدى. كۆپ ئورۇنلار تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشقا بىرلەشتۈرۈپ، يوقلىما قىلىش، كىچىك تىپتىكى ھەربىي ماھارەت كۆرسىتىش قاتارلىق پائالى-يەتلەرنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق، تەڭشەش خىزمى-تىنىڭ نەتىجىلىرىنى ئۇنۇملۇك مۇستەھكەملىدى.

12 - ئاينىڭ 12 - كۈنى باش سەنمۇبۇ «مىنبىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيە پروگراممىسى» (سىناق نۇسخى-سى)نى تارقاتتى. پروگرامما جەمئىي ئالتە قىسىمدىن: يەنى 1 - قىسىمى پىيادە ئەسكەرلەر؛ 2 - قىسىمى خە-ۋەر - ئالاقىچى قىسىم؛ 3 - قىسىمى زېنىت توپچى قى-سىم؛ 4 - قىسىمى زەمبىرەكچىلەر قىسىمى؛ 5 - قىسىمى دېڭىز ئارمىيىسى؛ 6 - قىسىمى ھاۋا ئارمىيە تەلىم - تەربىيىسىدىن تەركىب تاپتى.

12 - ئاينىڭ 29 - كۈنى گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت «شەھەرلەردە مىنبىڭ قورال-لىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى.

ئۆقتۇرۇشتا مۇنۇلار بەلگىلەندى:

1. شەھەر مىنبەگلىرىغا تارقىتىلمىدىغان قوراللار-نىڭ سانىنى ئازايتىش؛

2. قوراللارنىڭ تارقىلىش دائىرىسىنى تارايتىش؛

3. ئوق- دورىلارنى باشقۇرۇشنى چىڭىتىش؛

4. قورال ئىسكىلاتىنى ساقلاشنى كۈچەيتىش.

1983 - يىل

3 - ئاينىڭ 7 - كۈنى بىڭتۇەن پارتكومى ھەربىي رايون پارتكومىغا بىڭتۇەن سىستېمىسىدىكى قوراللىق ئاپپاراتلارنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش، بىڭتۇەن ۋە شى (ئىدارە) دەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىدە رەسمىي ھەربىي كادىرلار بىلەن يەرلىك كادىرلارنى ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى يولغا قويۇش توغرىسىدا پىكىر يوللىدى.

4 - ئاينىڭ 5 - كۈنىدىن 9 - كۈنىگىچە ھەربىي را- يون سەپەرۋەرلىك خىزمىتى يىغىنى ئاچتى. يىغىندا مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باشلىقلىرىنىڭ زاپاس كۈچ- لەر قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، زاپاس ھەربىيلەر تۈزۈمىنى تۇرغۇزۇش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈشكە ئائىت يوليو- رۇقلىرى يەتكۈزۈلدى ۋە ئۆگىنىلدى. قېرىنداش ئۆلكە ۋە رايونلارنىڭ سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش جەھەتتىكى تەجرىبىلىرى ئۆگىنىلدى. رايونىمىزدا سە- پەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش سىنىقى ئېلىپ بېرىش ۋەزىپىسى ئورۇنلاشتۇرۇلدى، ھەر قايسى ھەربىي رايونلار 2 - ، 3 - پەسلىدە، ئۇرۇش ۋاقتىدىكى سە- پەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش سىنىقىنى

قانات يايدۇردى. جەنۇبىي شىنجاڭ قەشقەر شەھرى بىلەن يېڭىشەر ناھىيىسىدە، شىمالىي شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك 7 - شىسى بىلەن مايتاغ كان رايونىدا، شەرقىي شىنجاڭ ئۈرۈمچى تيانشان رايونى،سايباغ رايونى ۋە تۇدۇڭخابا رايونىدا سىناق قىلدى.سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش سىنىقى ئېلىپ بارغان رايونلاردا جەمئىي 17 مىڭ 677 نەپەر زاپاس ھەربىي ئالدىنئالا تەشكىللەندى. بۇلار 1480 نەپەر كادىر، 16 مىڭ 197نەپەر جەڭچىدىن تەركىب تاپتى. سىناق تەشكىلىي تەييارلىق، تەكشۈرۈپ ئەھۋال ئىگىلەش، ئالدىن بېكىتىش، ئالدىن ۋەزىپىگە تەيىنلەش، ئالدىن تەشكىللەش، ئەمەلىي ئەسكەرلەرنى مەشق قىلدۇرۇش ۋە خۇلاسىلاش - باھالاش قاتارلىق باسقۇچ بويىچە ئېلىپ بېرىلدى، ئاساسىي تەجرىبىلەر مۇنۇلاردىن ئىبارەت: پارتكوملار ئېتىبار بەردى، ئىدىيىۋى خىزمەت ئوبدان ئىشلەندى، ئەھۋال ئېنىق ئىگىلەندى، كېڭەيتىپ تەشكىللەشنىڭ ئاساسىي بولىدىغان ئورۇنلار جايىدا تاللاندى، كادىرلارنى ئالدىن ۋەزىپىگە تەيىنلەش ۋە كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلەرنى سەپلەش پۇختا ئىشلەندى.

5 - ئاينىڭ 3 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ئۇرۇش ۋاقتىدا كېڭەيتىپ تەشكىللەش، سەپەرۋەر قىلىش سىنىقى

ئېلىپ بېرىش ۋە زاپاس ھەربىيلەرنى رويخەتكە ئېلىش ـ ستاتىستىكا قىلىش خىزمىتىنى ئىشلەش توغرىسىدا ئوقتۇرۇش» چۈشۈردى.

ئوقتۇرۇشتا تۆۋەندىكى مەسىلىلەر ئېنىق بەلگىلەندى:

1. سىناق خىزمىتى

(1) سىناق ۋەزىپىسى: شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى زېنىت توپچىلار زاپاس شىسىنىڭ ئورگىنى ۋە بىر زېنىت توپچىلار تۈەنىنى تەشكىللەش سىنىقى ئېلىپ بېرىشقا مەسئۇل بولىدۇ، ئۇنىڭغا ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن توپچىلار 73 ـ شىسى قاتنىشىدۇ؛ شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى مۇھاپىزەتچىلەر × شىسىنىڭ شتاتىنى تولۇقلاپ، ئادەتتىكى شتاتنى ئۇرۇش ۋاقتىدىكى شتاتقا كېڭەيتىش سىنىقى ئېلىپ بېرىشقا مەسئۇل بولىدۇ، ئۇنىڭغا يېزا ئىگىلىك 7 ـ شىسى، كۈيتۇڭ شەھىرى، مايتاغ كان رايونى ۋە مۇھاپىزەتچىلەر × شىسى قاتنىشىدۇ؛ جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى × شى × تۈەنىنىڭ شتاتىنى تولۇقلاپ، ئادەتتىكى شتاتنى ئۇرۇش ۋاقتىدىكى شتاتقا كېڭەيتىش سىنىقى ئېلىپ بېرىشقا مەسئۇل بولىدۇ، ئۇنىڭغا قەشقەر ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە، يېزا ئىگىلىك 3 ـ شىسى ۋە × شى قاتنىشىدۇ. سىناق خىزمىتى 4 ـ ئاينىڭ ئاخىرى باشلىنىپ، 7 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن ئاخىرلاشتۇرۇلىدۇ.

(2) كېڭەيتىپ تەشكىللەش، سەپەرۋەر قىلىش سىنىقىدا، زاپاس ھەربىيلەرنىڭ ئەھۋالى، تىزىمغا ئېلىش، ستاتىستىكا قىلىش، ئالدىن تەشكىللەش ئۇسۇلى، ئادەتتىكى چاغلاردا قىسملار بىلەن ئالاقە ئورنىتىش، تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىش، تېز سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش ئۇسۇلى ۋە قەدەم باسقۇچ قاتارلىق مەسىلىلەر ئۇقتۇلۇق تەكشۈرۈپ مۇھاكىمە قىلىنىدۇ.

(3) سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش مەشقىغە قاتنىشىدىغان مۇناسىۋەتلىك خادىملارنىڭ ۋاقتى ۋە قوشۇمچە راسخوتى، قورال - جابدۇق، تەلىم - تەربىيە تۈرى، كىيىم - كېچەك قاتارلىق كونكرېت مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش چارىسى.

(4) بىخەتەرلىككە دىققەت قىلىپ، ھادىسە كۆرۈلۈشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش.

(5) ئالدىن تەشكىللەش خىزمىتىنىڭ ئۆتكۈزۈۋېلىنىش ئۆلچىمى.

2. تەكشۈرۈپ ئەھۋال ئىگىلەش، زاپاس ھەربىيلەرنى رويخەتكە ئېلىش، ستاتىستىكا قىلىش.

3. ئەستايىدىل خۇلاسە قىلىش.

5 - ئاينىڭ 7 - كۈنى مەركىزىي ھەربىي كومىتېت بەنگۇڭتىڭى باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ «زامانىمىزدىكى

جۇڭگو»ناملىق توپلامنىڭ ھەربىي ئىشلار،دۆلەت مۇداپىئە قىسمىنى يېزىش مەسىلىسى توغرىسىدىكى دوكلاتنى تارقاتتى.

دوكلاتتا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: «ئىلىمىزنىڭ 30 يىلدىن كۆپرەك ۋاقتىن بۇيانقى ھەربىي ئىشلىرى، دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى ۋە ھەرقايسى ئۇقتىلىق تەرەپلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك ھەم سىستېمىلىق ئەكس ئەتتۈرۈش ئۈچۈن، دەسلەپكى قەدەمدە ئون ماۋزۇ تۈزۈپ چىقىلدى»، «زامانىمىزدىكى جۇڭگو مىنىڭ قۇرۇلۇشى» ئۇنىڭ بىر ماۋزۇسى قىلىندى. ئۇنىڭغا «باش سەنۇبۇ مەسئۇل بولۇش، باش سەنۇبۇ سەپەر ۋەرلىك بۇسى ئاساس قىلىنغان ھالدا، باش سىياسىي بۇ ئامىمۋى خىزمەت بۇسى قاتنىشىش» قارار قىلىندى.

5 - ئاينىڭ 9 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى «ئاپتونوم رايون، ھەربىي رايوننىڭ ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش رەھبەرلىك گورۇپپىسىنى قۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايون-

لوق پارتكوم بىلەن ھەربىي رايون پارتكومى سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇشنى قارار قىلدى.

رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قارمىقىدا ئىشخانا تەسىس قىلىندۇ، ئىشخانا تەركىبىدە ھەربىي ئىشلار تەشكىلات گۇرۇپپىسى، سىياسىي خىزمەت گۇرۇپپىسى ۋە ئارقا سەپ گۇرۇپپىسى قۇرۇلىدۇ. ئىشخانا ئورنى ھەربىي رايوننىڭ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمىدە بولىدۇ.

جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ھەر قايسى ۋىلايەت، ئوبلاست ۋە شۆبە ھەربىي رايونلار، ناھىيە (شەھەر)لەر ۋە شۇ ئورۇنلاردىكى خەلق قوراللىق بۆلۈمى شۇ جايدا تۇرۇشلۇق قىسىم، يېزا ئىگىلىك شىسى ۋە تۈەن - مەيدانلاردىن ئادەم قاتناشتۇرغان ھالدا مۇناسىپ رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى ۋە ئىشخانا قۇرۇپ، بۇ خىزمەتكە مەسئۇل قىلىنىشى لازىم.

5 - ئاينىڭ 15 - كۈنى ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمى «شىنجاڭ مىلىشىيىلىرى» ژۇرنىلى (جەمئىي 150 سان نەشر قىلىنغان)نى نەشردىن توختىتىشنى، ئۇنى «جەڭ غەلىبىسى» گېزىتىغا نىسبەتەن ئۆزگەرتىپ، «شىنجاڭ مىلىشىيىلىرى»غا ئۆزگەرتىپ، خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە يېزىقتا بېسىپ تارقىتىشنى قارار قىلدى. «شىنجاڭ مىلىشىيىلىرى» خەنزۇچە

گېزىتى 1985 ـ يىل 8 ـ ئاينىڭ 31 ـ كۈنىگىچە جەمئىي 56 سان چىقىرىلدى، ئۇيغۇرچىسى داۋاملىق چىقىرىلماقتا.

5 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەندە رەسمىي ھەربىي شتاتلىق خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇش مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى. ئۇقتۇرۇشتا: بىڭتۇەن ۋە ئۇنىڭ شى (ئىدارە)لىرىدا رەسمىي ھەربىي شتاتلىق خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇلىدۇ؛ ئۇنى تەشكىللەشكە ھەربىي رايون، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونلىرى مەسئۇل بولىدۇ، 10 ـ ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە قۇرۇلۇپ خىزمەتكە كىرىشىش لازىم، دەپ بەلگىلەندى.

5 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىدە مۇكاپاتلاش ـ جازالاشنى سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش چارىسى»نى تارقىتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چۈشۈردى.

«سىناق چارىسى» جەمئىي ئالتە ماددىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭدا ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىدە نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغان ياكى قانۇن ـ ئىنتىزامغا

خىلاپلىق قىلغان بىرلىك ۋە شەخسلەرنى مۇشۇ چارە بويىچە مۇكاپاتلاش ياكى جازالاش تەلەپ قىلىندى.

5 - ئاينىڭ 31 - كۈنى باش سەنمۇبۇ «زاپاس ھەربىلەر شى - تۈەنلىرىنىڭ نامى، ئارمىيە بايرىقى، تامغىسى ۋە بەلگىسى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى.

ئۇقتۇرۇشتا: زاپاس ھەربىلەر شى - تۈەنلىرىنىڭ نامى، ئارمىيە بايرىقى، تامغىسى ۋە بەلگىلىرى كونكرېت بەلگىلەندى.

7 - ئايدا «جۇڭگو مىنبىڭلىرى» ناملىق كىتاب نەشىردىن چىقىپ تارقىتىلدى. فۇجيۇتاۋ باشچىلىقىدا تۈزۈلگەن بۇ كىتابقا ھەربىي كومىتېتنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، ھەربىي كومىتېت خەلق قوراللىق كومىتېتىنىڭ مۇدىرى شۈشياڭچيەن بېغىشلىما يېزىپ بەردى.

7 - ئاينىڭ 5 - كۈنى باش سەنمۇبۇ «تايانچ مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش پىلانىنى تەڭشەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: «خەلق ئامما-سىنىڭ سىياسىنى يەڭگىللىتىپ، ئىلىمىزنىڭ نۆۋەتتىكى

تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئېھتىياجىغا ئويغۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ تەستىقى بىلەن، بۇرۇن بېكىتىلگەن 1985 - يىلغىچە 30 مىليون تاياق مىنبىلىك تەشكىللەش ۋەزىپىسى 1990 - يىلغىچە تورۇنداپ بولۇشقا كېچىكتۈرۈلدى.

7 - ئاينىڭ 15 - كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «زاپاس ھەربىيلەر شىسى — تۆەنلىرىنىڭ خىزمەت مەسئۇلىيىتى توغرىسىدا ۋاقىتلىق بەلگىلىمە» تارقىتىش ھەققىدە ئۇقتۇرۇش چۈشۈردى.

بەلگىلىمىدە: زاپاس ھەربىيلەر شى - تۆەنلىرىنىڭ تىنچلىق چاغلاردىكى ئاساسىي ۋەزىپىسى، مەسئۇلىيىتى ئېنىق بەلگىلەندى.

8 - ئاينىڭ 8 - كۈنى سەھىيە مىنىستىرلىقى، باش سەنمۇبۇۋە باش ئارقا سەپ بۆسى «ئەسكەرلىككە چاقىرىلىدىغان ياشلارنىڭ جىگەر ئىقتىدارىنى تەكشۈرۈش ۋە ئۇلارنىڭ بوي ئېگىزلىكى ئۆلچىمىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى.

ئۇقتۇرۇشتا: جىگەر ئىقتىدارىنى تەكشۈرۈشنىڭ تەلىپى، ئۆلچىمى، قىسىملار قايتا تەكشۈرۈش قاتارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە ئېنىق تەلەپلەر قويۇلدى. ئەسكەرلىككە چاقىرىلىدىغان ياشلارنىڭ بوي ئېگىزلىكى:

ئەرلەرنىڭ 1 مېتر 60 سانتىمېتردىن يۇقىرى بولۇش؛ ئا-
ياللارنىڭ 1 مېتر 55 سانتىمېتردىن يۇقىرى بولۇش؛
ئەر - ئايال ياشلارنىڭ ئېگىزلىكى بىلەن ئېغىرلىقى
توغرا تاناسىپ بولۇش تەلەپ قىلىندى.

8 - ئاينىڭ 10 - كۈنىدىن 15 - كۈنىگىچە باش سەن-
ھوبۇ توپچى قىسىملار بۇسى بىلەن سەپەرۋەرلىك بۇس-
نىڭ رىياسەتچىلىكىدە، خىيلۇڭجياڭ ئۆلكىسىنىڭ نېنجاڭ
رايونىدا مەملىكەتلىك مىنىبلىق زەمبىرەكچىلىرىنىڭ تەج-
رىبە ئالماشتۇرۇش نەق مەيدان يىغىنى ئېچىلدى. يى-
غىنغا ھەرقايسى ھەربىي رايونلارنىڭ سەپەرۋەرلىك بۇ-
سى، توپچى قىسىم بۇسىدىكى يولداشلار، ھەر قايسى
ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ رەھبەرلىرى ۋە كەسپىي
تارماقلاردىكى يولداشلار، شۇنداقلا باش سەنمۇبۇنىڭ
مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرىدىكى يولداشلاردىن بولۇپ
جەمئىي 145 كىشى قاتناشتى. 9 - ئاينىڭ 28 - كۈنى،
باش سەنمۇبۇ توپچى قىسىملار بۇسى بىلەن سەپەرۋەرلىك
بۇسى بىرىپ چىققان «مەملىكەتلىك مىنىبلىق زەمبىرەك-
چىلىرى تەجرىبە ئالماشتۇرۇش نەق مەيدان يىغىنىنىڭ
خاتىرىسى» نى تارقاتتى.

8 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆ-
كۈمىتى، ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق

قىسىملار (ساقچى قىسىملىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) دى-
كى كادىرلارنىڭ پەرزەنتلىرىنى ھەربىيلىككە ئېلىش
مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، «ئارمىيە كادىرلىرىنىڭ
پەرزەنتلىرىنى ھەربىيلىككە ئېلىش توغرىسىدىكى ۋاقىت-
لىق چارە» نى ئېلان قىلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چى-
قاردى.

«چارە» جەمئىي 17 ماددىدىن تەركىب تاپقان بو-
لۇپ، ئۇنىڭدا ئارمىيە كادىرلىرىنىڭ پەرزەنتلىرىنى ئەس-
كەرلىككە چاقىرىشتىكى تەشكىلىي رەھبەرلىك، چاقىرى-
لىدىغان ئوبيېكتلار ۋە ئۇلارنىڭ شەرتلىرى، چاقىرىش
ئۇسۇلى قاتارلىقلار كونكرېت بەلگىلەندى.

8 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ئىش-
لەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ قوراللىق خىزمىتىنى
ئۆتكۈزۈپ بېرىش-ئۆتكۈزۈۋېلىش مەسىلىسى توغرىسىدا ئۇق-
تۇرۇش»چۈشۈردى.ھەرقايسى شۆبە ھەربىي رايونلار 1983 -
يىل 8 - ئايدىن 1984 - يىل 1 - ئايغىچە، بىڭتۇەنىنىڭ
يېزا ئىگىلىك شىسى (ئىدارىسى) خەلق قوراللىق بۆلۈم-
لىرىگە قوراللىق خىزمەتلەرنى ۋە 85 مىڭ 500 دىن كۆپ
ھەر خىل قورالنى ئۆتكۈزۈپ بەردى. ئۆتكۈزۈپ بېرىش
خىزمىتى باشلىنىشتىن بۇرۇن، بىڭتۇەندە 187 مىڭ 400
دىن ئارتۇق مىنبىڭ، 967 مىنبىڭ لىيەنى بار ئىدى.
تۈرلۈك كەسپىي فىندۇيلەردىن 80ى، پەيدىن 146 سى
تەشكىللەنگەنىدى.

8 ـ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ئەسكەرلەرنى يەرلىك ھۆكۈمەتلەر قىسمىغا ئايرىپ بېرىشنى سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش چارىسى» ھەققىدە ئۇقتۇرۇش چۈشۈردى.

«سىناق چارىسى» دە ئەسكەر ئايرىپ بېرىش خىزمىتىگە بولغان تەشكىلىي رەھبەرلىك، ئىشقا ئاشۇرۇش ئۇسۇلى، يېڭى ئەسكەرلەرنى ئۆتكۈزۈپ بېرىش ـ ئۆتكۈزۈۋېلىش ئىشلىرى، راسخوت كاپالىتى، قاتناش بىخەتەرلىكى قاتارلىق مەسىلىلەر كونكرېت بەلگىلەندى.

8 ـ ئاينىڭ 30 ـ كۈنى باش سەنمۇ بۇ، باش سىياسىي بۇ ۋە باش ئارقا سەپ بۇسى بىرلىكتە ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، مىنىبلىڭ قورال ـ ياراقلىرىنىڭ باشقۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، قورال ـ ياراق، ئوق-دورىلارنىڭ يوقاپ كېتىشى ۋە ئوغرىلىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، جىنايى ئىشلار جىنايەتچىلىرىگە زەربە بېرىش پائالىيىتىگە پائال ماسلىشىش ئۈچۈن، مەملىكەت بويىچە مىنىبلىڭ قورال ـ ياراقلىرىنى باشقۇرۇشتا «يۈز كۈن ھادىسە چىقارماسلىق» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنى قارار قىلدى.

ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنى ئىزچىللاشتۇرۇش، ئەمەلىيلەشتۈرۈش

تەلىپىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ھەر قايسى ۋىلايەتلەر، ئىش-
لەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى ۋە ئۇنىڭ ھەر قاي-
سى يېزا ئىگىلىك شى، ئىدارىلىرى «يۈز كۈن ھادىسە
چىقارماسلىق» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش داۋامىدا
خىزمەت گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، رايونىمىزدىكى 87 نا-
ھىيە، شەھەر ۋە بىڭتۇەنىنىڭ ھەر قايسى ئورۇنلىرىنىڭ
1200 دىن ئارتۇق قورال ساقلاش نۇقتىلىرىنى تەكشۈردى.
رايونىمىز بويىچە ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ۋە ئىشلەپ-
چىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ ھەر قايسى شى، ئى-
دارىلىرى 1 مىليون 500 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق پۇل توپ-
لاپ، يىغىندىن ئومۇمىي كۆلىمى 11 مىڭ 676 كۋادرات
مېتىر كېلىدىغان 120 قورال ئىسكىلاتى سالدى، 477 قو-
رال ئىسكىلاتىنى رېمونت قىلدى ۋە مۇستەھكەملىدى ھەم-
دە قىسمەن ئىسكىلاتلارغا سىگنال ئەسۋابى ۋە بىخە-
تەرلىك ئۈسكۈنىلىرىنى ئورناتتى. «يۈز كۈن ھادىسە چى-
قارماسلىق» پائالىيىتى ئاخىرلاشقاندا، يەتتە شۆبە
ھەربىي رايون، 103 ناھىيە، تۈەن - مەيدان، 62 شەخس
ئىلغار بولۇپ باھالاندى.

9 - ئاينىڭ 11 - كۈنىدىن 13 - كۈنىگىچە ئۈرۈمچى
ھەربىي رايونى «ئىككىنچى قارشى مانېۋىر» ئۇيۇشتۇردى.
ئۈرۈمچى رايونىدىكى مەسچىتلەر، مازار، ھېيتگاھلار، ...
دىيانەتكە قارشى تۈرۈش سىناق مانېۋىرى ...

نىۋر ئالدىن بەلگىلەنگەن جەڭ مەيدانىدا ئېلىپ بې-
رىلدى، بۇ قېتىمقى مانېۋر ئارقىلىق، مىنىڭلار ئەمەلىي
ئۇرۇشقا قاتناشقاندەك چېنىقتۇرۇلدى، ئۇرۇشنىڭ دەس-
لەپكى مەزگىلىدە پارتىزان ئۇرۇشىنى قانات يايدۇرۇش-
تىكى تەشكىلىي قوماندانلىق ۋە ئۇرۇش ئۇسۇلى مۇھا-
كىمە قىلىندى. مانېۋر جەريانىدا، پۈتۈن شىنجاڭدىكى
خەلق قوراللىق كادىرلىرى ئېكسكۇرسىيىگە ئۇيۇشتۇ-
رۇلۇپ، ئۇلارنىڭ نەزەر دائىرىسى كېڭەيدى، بىلىمى
ئاشتى. پارتىزان ئۇرۇشى تەلىم - تەربىيىسى ئۈچۈن
يول باشلاپ بېرىلدى.

9 - ئايدا شىمالىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى قورغاس
ناھىيىسىدە ھەر قايسى ۋىلايەت (ئوبلاست)، ناھىيە (شە-
ھەر، كان رايونى)، ھەر قايسى شۆبە ھەربىي رايون،
مۇھاپىزەتچىلەر شىسى، ناھىيىلىك (شەھەرلىك، كان
رايونلۇق) خەلق قوراللىق بۆلۈمى، چېگرا مۇداپىئە
تۇەنلىرى ۋە ئورگاندىكى كەسپىي تارماقلارنىڭ رەھبەر-
لىرى قاتناشقان پارتىزان ئەترىتىنىڭ تەلىم - تەربىيە
تەجرىبىلىرىنى ئالماشتۇرۇش يىغىنى چاقىردى. شەرقىي
شىنجاڭ ھەربىي رايونى، بىڭتۇەن خەلق قوراللىق بۆلۈ-
مى، قۇرۇقلۇق ئارمىيە 7 - شىسى يىغىنغا قاتناشقۇچى
ئادەم ئەۋەتتى. يىغىندا مىنىڭ پارتىزان ئەترىتىنى
تەلىم - تەربىيىگە تەشكىللەش تەجرىبىلىرى تونۇشتۇ-
رۇلدى، يىغىنغا قاتناشقانلار قورغاس ناھىيىسىنىڭ ئۈچ

مىنبىڭ پارتىزان ئەترىتىنىڭ 10 تۈرلۈك تېخنىكا، تاك-
تىكا تۈرلىرىدىن كۆرسەتكەن ھەربىي ماھارىتىنى كۆز-
دىن كەچۈردى.

1983 - يىلى جايلار مەملىكەتلىك سىياسىي قانۇن
يىغىنىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئېغىر جىنايى ئىشلار
جىنايەتچىلىرىگە زەربە بېرىش ھەرىكىتىگە بىرلەشتۈرۈپ،
مىنبىڭ كادىرلىرى ۋە مىنبىڭلارنىڭ سىياسىي سالاھىي-
تىنى قايتا تەكشۈرۈپ، لۈكچەكلىك، ئوغرىلىق، بۇلاڭ-
چىلىق، ئالدامچىلىق، ھايانكەشلىك قىلغانلار، دائىم
مۇشتلىشىپ جېدەل چىقارغانلار ۋە پارتىيىنىڭ 11 - نۆ-
ۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇ-
يانقى لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىگە ئېغىر قارشىلى-
شىش كەيپىياتىدا بولغانلارنى مىنبىڭ قوشۇنىدىن تازى-
لاپ چىقىرىۋەتتى. شىمالىي شىنجاڭ رايونىدىلا 115مىڭ
552 ئادەمنىڭ سىياسىي سالاھىيىتى تەكشۈرۈلدى. قابا
ناھىيىسىنىڭ گۆڭشې، مەيدانلىرى پەيچۇسودىكى يولداش-
لارنى مىنبىڭ تەشكىلىنى تەرتىپكە سېلىشقا قاتناشتۇ-
رۇپ، مىنبىڭلارنىڭ سىياسىي سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈشكە
مەسئۇل قىلدى. قايتا تەكشۈرۈش، تازىلاش، يېڭىدىن
مىنبىڭ تەشكىلىگە قوبۇل قىلىنىدىغانلارنىڭ سىياسىي
سۈپىتىگە ئۈنۈملۈك كاپالەتلىك قىلىش ئارقىلىق، مىنبىڭ
تەشكىلىي تېخىمۇ پاكلاشتۇرۇلدى ۋە مۇكەممەللەشتۈ-
رۈلدى.

1983 - يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە شىنجاڭ بويىچە «ياشلار، مىنبىگلار ئائىلىسى» قۇرغان ئورۇنلار 30.7%نى تەشكىل قىلدى.

11 - ئاينىڭ 30 - كۈنىدىن 12 - ئاينىڭ 8 - كۈنىگىچە بېيجىڭدا «ئارمىيە بويىچە سەپەرۋەرلىك خىزمىتى يىغىنى» چاقىرىلدى. بۇ، سەپەرۋەرلىك خىزمىتى كۈچەيتىلگەندىن كېيىن، ئارمىيە بويىچە چاقىرىلغان تۇنجى قېتىملىق سەپەرۋەرلىك خىزمىتى يىغىنى بولدى.

يىغىننىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنۇلاردىن ئىبارەت: ئۇرۇش ۋاقتىدىكى سەپەرۋەرلىك ۋەزىپىسى ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈش تەدبىرلىرى مۇزاكىرە قىلىندى؛ سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش سىناق خىزمىتىدىكى تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇلدى؛ «ئۇرۇش ۋاقتىدىكى سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش خىزمەت نىزامى» ۋە «سەپەرۋەرلىك خىزمىتى راسخوتىنىڭ چىقىم قىلىنىش دائىرىسى ۋە ئۇنى باشقۇرۇش چارىسى»غا تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى؛ ئالدىن تەشكىللەنگەن زاپاس ھەربىيلەرنىڭ ھەربىي تەلىم - تەربىيىسى مەسىلىسى مۇھاكىمە قىلىندى؛ مىلىقپىڭ بۇجاڭ خىزمەت دوكلاتى بەردى.

يىغىنغا ھەر قايسى ھەربىي رايونلارنىڭ سەپەرۋەرلىك خىزمىتىگە مەسئۇل رەھبەرلىرى ۋە سەپەرۋەرلىك بۇسى، ھەربىي قورال - جابدۇق بۇسى، كادىرلار بۇسى

ۋە ئارقا سەپ سېلىنىۋېلىشنىڭ مەسئۇللىرى؛ ھەر قايسى ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلارنىڭ رەھبەرلىرى ۋە سەپەرۋەرلىك باشقارمىسىنىڭ مەسئۇللىرى؛ ھەر قايسى ئارمىيە تۈرى، ئەسكىرىي تۈرلەرنىڭ سەپەرۋەرلىك خىزمىتىگە مەسئۇل رەھبەرلىرى، كەسپىي ئارماقلاردىكى مەسئۇل يولداشلار؛ باش بۆلۈمنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرى، دۆلەت ئورگىنىنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرى شۇنداقلا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش سىناق نۇقتىلىرىنى ئىشلىگەن قىسمەن شۆبە ھەربىي رايونلار ھەم قىسىملاردىكى مەسئۇل يولداشلاردىن بولۇپ جەمئىي 185 كىشى قاتناشتى.

باش سەنمۇجاڭ ياڭدېجى يىغىندا يولىيورۇق بەردى، مۇئاۋىن سەنمۇجاڭ خېيجىڭۋېن يىغىندىن خۇلاسە چىقاردى.

1983 - يىلى ھەربىي كومىتېت شىنجاڭنىڭ ئورۇش قىلىش لايىھىسىگە سالغان تەستىقىدا چۈشۈرۈپ بەرگەن ئورۇش ۋاقتىدا تەشكىللىنىدىغان قىسىملارنىڭ سانىغا ۋە باش سەنمۇ بۇ تەرىپىدىن ھەربىي رايونىمىزغا تەقسىملەپ بېرىلگەن زاپاس ھەربىيلەر شى-تۇەنلىرىنى تەشكىللەش شتاتىغا ئاساسەن، قىسىملارنىڭ تەرتىپكە سېلىش ـ ئىخچاملاش خىزمىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، رايونىمىزدا ئالتە زاپاس ھەربىيلەر شى، 14 زاپاس ھەربىيلەر

تۈەن ئاپپاراتى تەشكىللەندى. ئۇلار ئىككى قۇرۇقلۇق ئارمىيە شىسى، ئىككى مۇھاپىزەتچىلەر شىسى، بىر كائۇبىتسا ـ پۇشكا شىسى، بىر تانكا شىسى ۋە خەۋەر ـ ئالاقە، قۇرۇلۇش، تانكىغا قارشى توپچىلار، مۇھاپىزەتچىلەر قاتارلىق زاپاس ھەربىيلەر تۈەندىن ئىبارەت.

1983 - يىلى جايلاردا ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى ۋە مۇناسىۋەت-لىك تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشقان ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەشكىللەش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى ۋە ھەر قايسى تارماقلارنىڭ خىزمەت مەسئۇلىيىتى بېكىتىلىپ تۈۋەنگە تارقىتىپ بېرىلدى.

1983 - يىلى ئەسكەر مەنبەئىنى ئىگىلەپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىش، كېڭەيتىپ تەش-كىللەشنى ئىشەنچىلىك ئەسكەر مەنبەئى ئاساسى بىلەن تەمىن ئېتىش ئۈچۈن، تۈۋەندىكى ئۈچ خىل خادىملارنىڭ تەكتىنى ئىگىلەش، رويخەتكە ئېلىش، ستاتىستىكا قىلىش

خىزمىتى ئىشلەندى. بىرىنچىسى، ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەرنى زاپاس ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىش، ستاتىستىكا قىلىش. 1981 ـ يىلى قانات يايدۇرۇلغان ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەرنى زاپاس ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىش، ستاتىستىكا قىلىش خىزمىتى ئاساسىدا، 1980 ـ يىلدىن بۇرۇن 35 ياشتىن تۆۋەن بولغان ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەر يىگى كەسپىي نومۇر بويىچە تولۇقلاپ رويخەتكە ئېلىندى، 1981 ـ، 1982 ـ يىل ئىچىدە ھەربىي سەپتىن چېكىنىپ رويخەتكە ئېلىنغان، ستاتىستىكا قىلىنغانلار قايتا سېلىشتۇرۇلدى. 1983 ـ يىلىغا كەلگەندە، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە تۈرلۈك زاپاس ھەربىيلىككە تىزىملانغان ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەر 62 مىڭ 749 نەپەرگە يەتتى. بۇنىڭدىن ھەرخىل كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلەر 21 مىڭ 57 نەپەر بولۇپ، ئومۇمىي سانىنىڭ 33.5% نى تەشكىل قىلدى. ئىككىنچىسى، ھەربىي سەپتىن چېكىنگەن، كەسىپ ئالماشتۇرغان كادىرلار رويخەتكە ئېلىندى ۋە ستاتىستىكا قىلىندى. رايونىمىز بويىچە زاپاس ھەربىي بولۇش شەرتىگە توشىدىغان ھەرخىل كادىرلار 2652 نەپەر (ئۇنىڭ ئىچىدە 1344 نەپەر ھەربىي ئىشلار كادىرى، 664 نەپەر سىياسىي خىزمەت كادىرى، 295 نەپەر ئارقا سەپ كادىرى، 345 نەپەر ھەر خىل كەسپىي تېخنىك كادىر) بولۇپ، بۇلار ئومۇمىي سانىنىڭ 13% نى تەشكىل قىلدى،

ئۈچىنچىسى، يەرلىكتىكى كەسپىي ئۈدۈل كېلىدىغان، يېرىم ئۈدۈل كېلىدىغان تېخنىك خادىملارنى سىناق تەرىقىسىدە رويخەتكە ئېلىش يولغا قويۇلدى.

1983 - يىلىنىڭ ئاخىرىداشىنجاڭ بويىچە 40 تەلىم - تەربىيە بازىسى قۇرۇلۇپ بولدى. ئۇنىڭدىن 12 تەلىم - تەربىيە بازىسى ئوقۇ - ئوقۇتۇش، تۇرمۇش، تەلىم - تەربىيە ئەسلىھەلىرىنى يۈرۈشلەشتۈرۈش ۋە ئالتە بار بولۇش (دەرسخانىسى، ياتىقى، ئاشخانىسى، مەشق مەيدانى، قارىغا ئېتىش مەيدانى، تاكتىكا مەيدانى بار بولۇش) تەلىپىگە يەتكۈزۈلدى، قالغىنى تەدرىجىي مۇكەممەل لەشتۈرۈلدى. مىنبىگىلارنىڭ تەلىم - تەربىيە بازىسىغا كېتىدىغان خىراجەتلەر جاپالىق ئىشلەپ ئىگىلىك تىكلەش، تىرىشچانلىق - ئىقتىسادچىللىق بىلەن ئىش كۆرۈش، يۇقىرى بىلەن تۆۋەن بىرلىشىپ نورتاق مەبلەغ توپلاش ئۇسۇلى قوللىنىپ هەل قىلىندى. يەنى «يۇقىرىدىن ئازراق بېرىش، يەرلىك هۆكۈمەتلەر ئازراق چىقىرىش، ناھىيىلىك (شەھەرلىك، رايونلۇق) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ئازراق چىقىرىش، مىنبىگىلار ئۆزلىرى قول سېلىپ ئاز - تولا ئىشلەش» ئۇسۇلى بىلەن هەل قىلىندى.

1983 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا رايونىمىز بويىچە ئۈچ دەرىجىلىك ئىسكىلاتلارنىڭ ئومۇمىي قۇرۇلۇش كۆلىمى 55

مىلىك كۆادرات مېتىردىن ئاشتى. ئۇنىڭغا 9 مىلىيون يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىندى. بۇنىڭ بىلەن، پىلانـ دىكى يېڭى ئىسكىلات سېلىش كۆلىمىنىڭ 80% ى ئورۇنـ لىنىپ بولدى.

1984 - يىل

1 - ئايدىن 5 - ئايغىچە ئۈرۈمچى ھەربىي رايونىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى بىلەن شىخەنزە شۆبە ھەربىي رايونى شىخەنزە قورۇقلۇق ئارمىيە زاپاس ھەربىيلەر شىسى قورۇشۇەزىنت توپچىلار 663 - تۈەننى كېڭەيتمىش سىنىقى ئېلىپ باردى. سانجى شۆبە ھەربىي رايونى كۆچۈك ناھىيىسىدە زاپاس ھەربىيلەر قورۇلۇش تۈەنى قورۇش سىنىقى ئېلىپ باردى. بايىنغولىن شۆبە ھەربىي رايونى ھاۋا ئارمىيە كورلا ئايرودرومىنى كېڭەيتىپ قورۇش سىنىقى ئېلىپ باردى.

3 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىلەن ئۈرۈمچى ھەربىي رايون پارتكومى «يېزا، زاۋۇت - كانلار تۈزۈلمە ئىسلاھاتى جەريانىدا خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ قورۇلۇشى ۋە كەسپىي قوراللىق كادىرلار، مىنبىڭ كادىرلىرىنى تەيىنلەش قاتارلىق مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش»نى چۈشۈردى.

ئۆقتۇرۇشتا: ھاكىمىيەت بىلەن كۆڭۈشۈپ ئايرىلىپ، يېزىلىق ھۆكۈمەت قۇرۇلغاندىن كېيىن، خەلق قوراللىق بۆلۈمى قۇرۇش، كادىرلارنى تەيىنلەش، كەسپىي قورال-لىق كادىرلارغا بولغان مۇئامىلە، مىنبىگلارنى تەشكىل-لەش، لىيەنجاڭ (يىڭجاڭ) لارنى تەيىنلەش، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىق تۇەن - مەيدانلىرى، زاۋۇت، كان - كارخانىلاردىكى خەلق قوراللىق كادىرلىرىنىڭ شتاتى ۋە خادىملارنى تەيىنلەش قاتارلىق مەسىلەر توغرىسىدا يېڭى بەلگىلىمە چىقىرىلدى.

5 - ئاينىڭ 1 - كۈنى شىخەنزە قۇرۇقلۇق ئارمىيە زاپاس ھەربىيلەر شىسى قۇرۇلۇپ، ھەربىي كۆرەك ئۆتكۈزۈلدى ھەمدە ئۇلار ھەربىي ماھارەت كۆرسەتتى. باش سەنمۇبۇنىڭ كەسپىي تارماقلىرى، ئاپتونوم رايون، ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنىنىڭ رەھبەرلىرى زاپاس ھەربىيلەر شىسىنىڭ قۇرۇلۇش يىغىنىغا قاتناشتى. يولداش ۋاڭ ئېنماۋ تېلېگرامما ئەۋەتىپ زاپاس ھەربىيلەر شىسىنىڭ قۇرۇلغانلىقىنى تەبرىكلىدى. ھەربىي رايوننىڭ سىياسىي كومىسسارى شياۋچۈەنفۇ، جىبكۆبىي تەن شەنخې، ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى تۆمۈر داۋامەت ھەربىي كۆرەكنى كۆردى ھەمدە يىغىندا مۇھىم سۆز قىلدى.

5 - ئاينىڭ 30 - كۈنى خەلق ئىشلار مىنىستىرلىقى، مالىيە مىنىستىرلىقى «ئىنقىلابىي مەجرۇھلارنىڭ نەپىقە ئۆلچىمىنى تەڭشەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى.

ئۇقتۇرۇشتا: «گوۋۇيۈەننىڭ تەستىقى بىلەن، ئىنقىلابىي مەجرۇھلارنىڭ (مەجرۇھ بولغان مىنبىلك، خەلق ئىشچىلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)تەڭشەلگەن نەپىقە ئۆلچىمىنى 1984 - يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ئىجرا قىلىش قارار قىلىندى» دەپ كۆرسىتىلدى.

5 - ئاينىڭ 31 - كۈنى دۆلەت رەئىسى لى شيەننەن بۇيرۇق چىقىرىپ، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەربىي خىزمەت قانۇنى»نى ئېلان قىلدى.

بۇيرۇقتا مۇنداق دېيىلىدۇ: «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەربىي خىزمەت قانۇنى» جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 6 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - يىغىنىدا 1984 - يىل 5 - ئاينىڭ 31 - كۈنى ماقۇللاندى، ھازىر ئېلان قىلىندى، 1984 - يىل 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن ئېتىبارەن يولغا قويۇلسۇن».

يېڭىدىن ئېلان قىلىنغان ھەربىي خىزمەت قانۇنى 13 باب 65 ماددىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، 1955 - يىلى ئېلان قىلىنغان ھەربىي خىزمەت قانۇنىغا بەش باب قوشۇلدى. ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر بابتا مەخسۇس

«مىنبىلىك» ئۇستىدە توختىلىپ، مىنبەرنىڭ خاراكتېرى، ۋەزىپىسى، ياش - قۇرامى ۋە ئۇنى تەشكىللەش قاتار- لىق مەسىلىلەر ئېنىق بەلگىلەندى.

6 - ئاينىڭ 15 - كۈنى مەركىزىي كومىتېت تەشكى- لات بۆلۈمى، خەلق ئىشلار مىنىستىرلىقى، ئەمگەك - كا- دىرلار مىنىستىرلىقى، باش سەنمۇبۇ، باش سىياسىي بۇ- يرۇلۇقتە «ئاساسىي قاتلام خەلق قورالىق بۆلۈملىرىنىڭ قۇرۇلۇشى ۋە كەسپىي قورالىق كادىرلارنى تەيىنلەش پرىنسىپى قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چىقاردى. ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار بەلگىلەندى:

1. گۇڭشې خەلق قوراللىق بۆلۈمى يېزىلىق خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە ئۆزگەرتىلىدۇ. ئۇ ھەم يېزىلىق پارتكومنىڭ ھەربىي ئىشلار بۆلۈمى، ھەم يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ ھەربىي خىزمەت ئاپپاراتى بولىدۇ. رايون دەرىجىلىك ئاپپاراتلاردىمۇ مۇشۇ پرىنسىپ بويىچە بولىدۇ.

2. كادىرلارنى تەيىنلەش پرىنسىپى. رايونلارغا بىر نەپەر بۇجاڭ، بىر گەنسى قويۇلىدۇ، گۇڭشېدىن يېزىغا ئۆزگەر- تىلگەن ئورۇنلاردىكى يېزىلىق خەلق قوراللىق بۆلۈمى- گە 1 — 2 ئادەم قويۇلىدۇ. دادۈيدىن ئۆزگەرتىلگەن يېزىلاردا بىر نەپەر مۇئاۋىن شياڭجاڭ قوشۇمچە مەسئۇل بولىدۇ.

3. كادىرلارنىڭ شەرتى ۋە كېلىش مەنبەئى. كادىرلار قوشۇننى تولۇقلاشتۇرۇش تەلىپى بويىچە، يەرلىك كادىرلار، قىسىمدىن كەسىپ ئالماشتۇرغان كادىرلار، ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەر ۋە مۇنەۋۋەر مىنبىڭ كادىرلىرىدىن تاللاپ تەيىنلىنىدۇ.

4. كادىرلارنى ۋەزىپىگە تەيىنلەش، ۋەزىپىدىن قالدۇرۇش ھوقۇق دائىرىسى ۋە ئۇلارنىڭ ۋەزىپە،ما ئاش مۇئامىلىسى. رايونلۇق، يېزىلىق (بازارلىق) خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ بۇجا گىلىرى رايون، يېزا (بازار) رەھبەرلىرىنىڭ بىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ، ئادەتتە شۇ دەرىجىلىك پارتكومغا قاتنىشىدۇ.

5. زاۋۇت، كان ـ كارخانا ۋە كەسپىي ئورۇنلارغا كەسپىي قوراللىق كادىر تەيىنلەشتە، يەنىلا 1978 ـ يىلىدىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىجرا قىلىنىدۇ.

6. ئورگان، پەن تەتقىقات ئورۇنلىرىدا كەسپىي قوراللىق كادىرلار قويۇلمايدۇ. ئالىي مەكتەپلەردىكى قوراللىق بۆلۈملەر ھازىرچە ساقلىنىپ تۇرىدۇ.

6 - ئاينىڭ 30 - كۈنى باش سەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۇسچۇەن ئۆلكىلىك ھەربىي رايوننىڭ «گۇاڭخەن ناھىيىسىنىڭ مىنبىڭلارنى قوزغاپ تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى بىلەن شۇغۇللىنىش، تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنى چۆرىدىگەن ھالدا مىنـ

بىلىك خىزمىتىنى ئۆتۈش تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىش نەق مەيدان يىغىنىنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئەستىقلاپ تارقاتتى ھەمدە ئۇنىڭغا تەھرىر ئىلاۋىسى قوشۇپ، گۇاڭخەن ناھىيىسىنىڭ قولغا كەلتۈرگەن كۆرۈنەرلىك نەتىجىلىرىنى مۇئەييەنلەشتۈردى. ھەر دەرىجىلىك ھەربىي رايون ۋە خەلق قوراللىق تارماقلىرىدىن مىنبىگلارنى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا قاتنىشىشقا ئەستايىدىل ئۇيۇشتۇرۇش ھەمدە ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى داۋامىدا مىنبىگ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، پارتىيىنىڭ باش نىشانى، باش ۋەزىپىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا، مىنبىگ خىزمىتىدە يېڭى ۋەزىيەت يارىتىش تەلەپ قىلىندى.

10 - ئاينىڭ 6 - كۈنىدىن 9 - كۈنىگىچە ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى مىنبىگ، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم - تەربىيىسىنى ئىسلاھ قىلىش سۆھبەت يىغىنى ئاچتى.

بۇ قېتىمقى يىغىندا باش سەنۇبۇ ھەر قايسى چوڭ ھەربىي رايون، ئۆلكىلىك ھەربىي رايون تەلىم - تەربىيە باشقارمىلىرىنىڭ باشلىقلىرىنى قاتناشتۇرۇپ ۋۇخەن ھەربىي رايونىدا ئاچقان مىنبىگ كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلىرى تەلىم - تەربىيە نەق مەيدان مۇھاكىمە يىغىنىنىڭ روھى يەتكۈزۈلدى ۋە ئۆگىنىلدى؛ رايونىمىزدىكى مىنبىگلارنىڭ 1983 - يىلدىن 1984 - يىل-

ىنچە بولغان ئارىلىقتىكى ھەربىي تەلىم-تەربىيە خىز-
مەت ئەھۋالى يەكۈنلەندى ۋە تەجرىبىلەر ئالماشتۇرۇل-
دى: يىغىن جەريانىدا ئۈرۈمچى شەھىرى شىمىكۇ رايون-
لۇق خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ ئىش ئورنى مەسئۇلى-
يەت تۈزۈمى ۋە مىنىبىڭ خەۋەر ـ ئالاقە ئەسكەرلىرى
تەلىم ـ تەربىيىسى ئېكسكۇرسىيە قىلىندى. 1985 ـ
يىللىق مىنبىڭ، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم ـ تەربىيىسى
توغرىسىدىكى دەسلەپكى پىكىر ۋە تەلەپلەر ئوتتۇرىغا
قويۇلدى.

بۇ قېتىمقى يىغىنغا جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي
شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى، ئىشلەپچى-
قىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى، ھەرقايسى شۆبە ھەربىي
رايونلار، ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمى،
بىڭتۈەننىڭ ھەر قايسى يېزا ئىگىلىك شى، ئىدارىلى-
رى ۋە قاراماي شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىنىڭ
تەلىم ـ تەربىيە باشقارمىسى، بۆلۈمىنىڭ باشلىقلىرى
ۋە ھەربىي رايوننىڭ 2 ـ دەرىجىلىك بۆسىدىكى مۇناسى-
ۋەتلىك يولداشلار بولۇپ جەمئىي 50 ئادەم قاتناشتى.

جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ، شەرقىي
شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش
بىڭتۈەنىدىن كەلگەن يولداشلار تەلىم ـ تەربىيە ئەھۋا-
لىنى دوكلات قىلدى. قاراماي شەھىرى، قۇمۇل شۆبە

ھەربەي رايونى، قەشقەر كونەشەر ناھىيىسى، يېزا ئىگىلىك 5 ـ شىسىنىڭ 83 ـ تۇەن ـ مەيدانى تەجرىبە تونۇشتۇردى.

ھەربەي رايونىنىڭ مۇئاۋىن سىلىڭيۈەنى ئېزىزوپ قاسىم، مۇئاۋىن سەنمۇجاڭ ۋاڭلىن، سىلىڭبۇنىڭ مەسلىھەتچىسى لى شۋاڭشىڭ، ئارقا سەپ بۆسىنىڭ مۇئاۋىن بۇجاڭى جۇجيەنخۇالار يىغىندا سۆز قىلدى.

1984 - يىلى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بىلەن ھەربەي رايون قىش پەسىللىك ئەسكەر چاقىرىش بۇيرۇقى چىقىرىپ مۇنداق كۆرسەتتى: تېخنىك ئەسكەرلەرنى پىلانلىق تولۇقلاپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا تېز كېڭەيتىپ تەشكىللەشكە ئېھتىياجلىق بولغان كەسپىي تېخنىك خادىملار مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، ھەربەي رايون قىسىملىرىغا تولۇقلىنىدىغان تۈرلۈك تېخنىك ئەسكەرلەر ھەربەي رايون بەلگىلەپ بەرگەن كەسپىي تېخنىك ئەسكەر بازىلىرىدىن قوبۇل قىلىنىدۇ.

1984 - يىلى دۆلەت بەرگەن 500 مىڭ يۈەن، ئاپتونوم رايون چىقارغان 200 مىڭ يۈەن راسخوت بىلەن، رايونىمىز بويىچە ئومۇمىي كۆلىمى 3000 كۋادرات مېتىر كېلىدىغان مىنبىڭ قورال ئىسكىلاتى ۋە بەزى يۇرۇشلەشتۈرۈلگەن قۇرۇلۇشلار سېلىنىدى. جايلار مىنبىڭ قورال ئىسكى

لاتلىرىنىڭ پۈتۈشىگە تەگىشىپ ئىسكىلات باشقۇرۇشنى
كۈچەيتتى ھەمدە ئىسكىلاتقا ئامبارچى تەيىنلىدى، باش-
قۇرۇش تۈزۈملىرى تەدرىجىي ھالدا ئورنىتىلدى ۋە مۇ-
كەممەللەشتۈرۈلدى.

1985 - يىل

1 - ئاينىڭ 26 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى، ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «1985 - يىللىق مىنبىلىك، زاپاس ھەربىيلەر ھەربىي تەلىم - تەربىيىسى توغرىسىدا يوليورۇق» چۈشۈردى. يوليورۇقتا مۇنداق كۆرسىتىلدى: 1985 - يىللىق مىنبىلىك، زاپاس ھەربىيلەر ھەربىي تەلىم - تەربىيىسىدە گوۋۇيۈەن تارقاتقان (1983) 1 - نومۇرلۇق ھۆججەتنىڭ روھىنى داۋاملىق ئىزچىللاشتۇرۇپ، كادىرلار - كەسپىي تېخنىك ئەسكەرلەر تەلىم - تەربىيىسىنى كەۋدىلەندۈرۈپ، مۇنتىزىم تەلىم - تەربىيە تەرتىپى ۋە تۈرلۈك تەلىم - تەربىيە تۈزۈمىنى ئورنىتىپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، تەلىم - تەربىيە ئۇسۇلىنى تېخىمۇ ياخشىلاش، سۈپەتنى ئۆستۈرۈش لازىم. رايونىمىز بويىچە مىنبىلىك، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم - تەربىيە ۋەزىپىسى 40 مىڭ ئادەم، بۇ 28 مىڭ 100 پىيادە ئەسكەر، 11 مىڭ 900 كەسپىي تېخنىك ئەسكەرنى تەربىيلەشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. يوليورۇقتا يەنە تەلىم-تەربىيە ۋاقتى، ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۇسۇلى، تەلىم - تەربىيىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى، مىنبىلىك، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم - تەربىيىسىنىڭ تۈرلۈك تۈزۈملىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، مىنـ

ى، زاپاس ھەربىيلەر ھەربىي تەلىم ـ تەربىيىسىنىڭ مۇنتىزىملىشىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، سىنىپلارنىڭ تەلىم ـ تەربىيە بازا قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇش، سىنىپنىڭ، زاپاس ھەربىيلەرنىڭ ھەربىي تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش قاتارلىق مەسىلىلەر ئېنىق بەلگىلەندى.

1985 ـ يىلىغىچە رايونىمىز بويىچە 35 ياشتىن تۆۋەن ھەربىي سەپتىن چېكىنگەنلەردىن جەمئىي 77 مىڭ 509 ئادەم زاپاس ھەربىيلىك رويخەتكە ئېلىندى، ئۇنىڭ ئىچىدە تۈرلۈك تېخنىك ئەسكەرلەر 27 مىڭ 436 نەپەر.

8 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى ئۈرۈمچى ھەربىي رايونى «ناھىيىلىك، شەھەرلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى يەرلىكنىڭ شتاتىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشتە تەكشۈرۈپ ـ تەتقىق قىلىشقا تېگىشلىك بىر قانچە ئاساسلىق مەسىلە توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» چۈشۈردى، ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق كۆرسىتىلدى: باش سەنمۇبۇدىن پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت تەستىقلىغان «ئارمىيە تۈزۈلمىسىنى ئىسلاھ قىلىش، ئاپپاراتلارنى ئىخچاملاش ـ شتاتنى تەرتىپكە سېلىش لايىھىسى» دە ناھىيىلىك، شەھەرلىك، رايونلۇق خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى يەرلىكنىڭ شتاتىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش قارار قىلىنغانلىق توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش تاپشۇرۇۋالدۇق. بۇ ئۇقتۇرۇشتا

ئۆتكۈزۈپ بېرىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، ھەرقايسى ھەربىي رايونلارنىڭ ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ-تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، پىكىر بېرىشى تەلەپ قىلىنىغان. شۇڭا، ھەربىي رايون تەكشۈرۈپ - تەتقىق قىلىشقا تەشكىللەشتىن سىرت، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى،ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ خەلق قوراللىق بۆلۈمى دەرھال كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ تۇتۇش قىلىپ، خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ يەرلىكنىڭ شتاتىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەندىن كېيىنكى شتاتى، ۋەزىپىسى، مەجبۇرىيىتى، رەھبەرلىك مۇناسىۋىتى، دەرىجىسى، كادىرلارنىڭ كېلىش مەنبەئى ۋە ئۇلارنى يېتىشتۈرۈش، ئۇلارغا بولغان تۇرمۇش مۇئامىلىسى ھەمدە خەلق قوراللىق بۆلۈمى بىلەن زاپاس ھەربىيلەر تۈەنىنىڭ مۇناسىۋىتى،شۇنداقلا ئۆتكۈزۈپ بېرىش قەدەم - باسقۇچلىرى قاتارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە تەكشۈرۈپ-تەتقىق قىلىش، بۇ ھەقتە ئوتتۇرىغا قويۇلغان پىكىرلەرنى 8 - ئاينىڭ 31 - كۈنىدىن بۇرۇن ھەربىي رايونغا يوللاش لازىم.

11 - ئاينىڭ 1 - كۈنى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت باش سەنمۇبۇ بىلەن باش سىياسىي بۆلۈمنىڭ 1985-يىل 9 - ئاينىڭ 14 - كۈندىكى «ھازىرقى ۋە بۇندىن

كېيىنكى بىر مەزگىل ئىچىدىكى مىنبىڭ، زاپاس ھەربىي-
لەر خىزمىتى توغرىسىدا پىكىر» نى تەستىقلاپ تارقاتتى.
تەستىقتا مۇنداق كۆرسىتىلدى:

مىنبىڭ تۈزۈمى — ئېلىمىزنىڭ بىرخىل ئەنئە-
نىۋى ھەربىي تۈزۈمى. مىنبىڭ قۇرۇلۇشى — دۆلەت مۇدا-
پىئە قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. بولۇپمۇ
نۆۋەتتە ئېلىمىز كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ سوتسىيالىس-
تىك زامانىۋىلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش
ئېلىپ بېرىۋاتقان، رەسمىي قىسىملارنى تۈركۈملەپ ئا-
زايتىۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، دۆلەت مۇداپىئە زاپاس
كۈچلەر قۇرۇلۇشىغا تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىش لازىم.
شۇنى كۆرۈش كېرەككى، ئىخچام دائىمىي ئارمىيە بىلەن
قۇدرەتلىك زاپاس كۈچلەرنى بىرلەشتۈرۈش — زامانىۋى-
لاشقان دۆلەت مۇداپىئەسى قۇرۇشنىڭ بىردىنبىر
يولى. ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، ھۆكۈمەت ۋە ھەربىي
رايونلار ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، مىنبىڭ،
زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈ-
چەيتىشى لازىم. ھەربىي خىزمەت قانۇنىدىكى بەلگىلىمى-
لەر بويىچە، مىنبىڭ بىلەن زاپاس ھەربىيلەرنى بىرلەش-
تۈرۈش تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، زاپاس كۈچلەر
قۇرۇلۇشىنى پىلانلىق، نۇقتىلىق ياخشى ئىشلەش لازىم.
مىنبىڭلارنى سوتسىيالىستىك ماددىي مەدەنىيەت ۋە
مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا قاتنىشىشقا پائال ئۇيۇش-

تۈرۈپ، ئەمگەك ئارقىلىق ھەربىي تەلىم ـ تەربىيىنى قامداپ، خەلقنى بېيىتىپ، ئەسكەرلەرنى قاۋۇللاشتۇ-رۇپ، پارتىيىنىڭ يېڭى دەۋردىكى باش نىشانى، باش ۋەزىپىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن يېڭى تۆھپە قوشۇش كېرەك.

باش سەنمۇ بۇ بىلەن باش سىياسىي بىرنىڭ «ھازىرقى ۋە بۇندىن كېيىنكى بىر مەزگىل ئىچىدىكى مىنبىڭ، زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتى توغرىسىدا پىكىر»ـ نىڭ ئاساسىي مەزمۇنى مۇنداق:

پارتىيىنىڭ 11 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3 ـ ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، مەملىكەتبويىچە تايانچ مىنبىڭلار تەشكىلىنى بۇرۇنقىدىن 80% ئازايدى، ھەربىي تەلىم ـ تەربىيىگە قاتناشتۇرۇلىدىغان ئادەم سانى بۇرۇنقىدىن 88% كېمەيدى، مىنبىڭ قورالىرىنىڭ تارقىلىش دائىرىسىمۇ 80% تارايدى، ئارمىيە بويىچە زاپاس ھەربىيلەر شى ـ تۈەنى تەشكىللەش ۋە رەسمىي قىسىملارنىڭ خادىملىرىنى ئالدىن تولۇقلاش سىنىقى ئېلىپ بېرىلدى.

پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ نۆۋەتتىكى خەلق-ئارا ۋەزىيەت ئۈستىدە قىلغان تەھلىلىگە ئاساسەن، ئېلىمىزنىڭ كۈچنى مەركەزلەشتۈرۈپ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىش تەلىپىدىن قارىغاندا، مىنبىڭ،زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتىنى يەنىمۇ

تەڭشەشكە توغرا كېلىدۇ. دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇ-
لۇشىدىن ئىبارەت ئومۇمىيلىققا تېخىمۇ ئوبدان بويسۇنۇش ۋە
ئۇنىڭ ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلىش، مەركە-
زىي ھەربىي كومىتېتنىڭ رەسمىي قىسىملارنى ئازايتىش،
زاپاس كۈچلەر قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى
فاڭجېنىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىش ئۈچۈن، ھازىرقى
ۋە بۇندىن كېيىنكى بىر مەزگىل ئىچىدە مىنبىڭ، زاپاس
ھەربىيلەر خىزمىتى سانىنى ئازايتىش، سۈپىتىنى ئۆستۈ-
رۈش، مۇھىم نۇقتىنى چىڭ تۇتۇش ۋە ئاساسىنى پۇختا
سېلىشتىن ئىبارەت بولىدۇ. كونكرېت پىكىرلەر مۇنۇلار-
دىن ئىبارەت:

1. مىنبىڭ تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇپ، مىنبىڭ بىلەن
زاپاس ھەربىيلەرنى بىرلەشتۈرۈش خىزمىتىنى ئوبدان
ئىشلەپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىشقا پۇختا ئا-
ساس سېلىش لازىم. تايانچ مىنبىڭلار يەنىلا مىنبىڭ
خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ئۇلار-
نىڭ سانىنى تېخىمۇ ئازايتىش، 1995 - يىلىغىچەھازىر-
قى ئاساستا 64% ئازايتىش لازىم. شەھەرلەر ئىقتىسادىي
تۈزۈلمە ئىسلاھاتى داۋامىدا مىنبىڭ، زاپاس ھەربىي-
لەر خىزمىتىنىمۇ تەڭ ئىسلاھ قىلىپ، مىنبىڭلارنىڭ تەر-
بىيە ۋە تەلىمىنى كارخانا باشقۇرۇش پىلانىغا كىرگۈزۈ-
شى لازىم. ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ۋە تولۇق ئوت-
تۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىغا تەدرىجىي ھالدا ھەربىي

تەلىم ـ تەربىيە ئېلىپ بېرىش كېرەك.

2. مىنبىڭلارنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى تايانچلىق، باشلامچىلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، دۆلىتىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ھەسسە قوشۇش لازىم. ھەردەرىجىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈملىرى ۋە ئۇنىڭ كادىرلىرى ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلغان ھالدا، مىنبىڭلارنى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا قاتنىشىشقا پائال ئۇيۇشتۇرۇش ھەمدە ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى جەريانىدا مىنبىڭ، زاپاس ھەربىيلەر قۇرۇلۇشىنى مۇھىم ۋەزىپە قاتارىدا تۇتۇش ۋە ئۇنى ئۇزۇن مۇددەت داۋاملاشتۇرۇش لازىم.

3. مىنبىڭلارنىڭ تەربىيە ۋە تەلىمىدە مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، ئۇسۇلنى ياخشىلاپ، ئەمەلىي ئۈنۈمگە ئېتىبار بېرىش لازىم. مەملىكەت بويىچە مىنبىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنى باش سەنۇبۇ چۈشۈرۈپ بەرگەن تەلىم ـ تەربىيە ۋەزىپىسى بويىچە ئورۇنلاشتۇرغاندىن سىرت، تەلىم ـ تەربىيە ۋەزىپىسى تاپشۇرۇلمىغان جايلار ۋە ئورۇنلاردا مىنبىڭلار تەلىم ـ تەربىيىگە ئۇيۇشتۇرۇلمايدۇ. مىنبىڭ تەلىم ـ تەربىيىسىنى تەدرىجىي ھالدا ناھىيە (شەھەر) لەردىكى تەلىم ـ تەربىيە بازىلىرىغا يىغىپ ئېلىپ بېرىشقا يۈزلىنىش لازىم. تەلىم ـ تەربىيە ۋاقتى ھەربىي خىزمەت قانۇنىدا بەلگىلەنگەن بەلگىلىمىلەر بويىچە ئىجرا قىلىنىدۇ. مىنبىڭلارغا قارى-

تىلغان سىياسىي تەربىيە ئاساسلىقى مىنبىڭلارنىڭ خىز-
مەت ۋەزىپىسى ۋە مەنىۋىي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش
ياتالىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بېرىلىدۇ. مىنبىڭ-
لارغا ئايدا بىر قېتىم سىياسىي دەرس ئۆتۈش يىلدا
تۆت قېتىم ئۆتۈشكە ئۆزگەرتىلىپ، دۆلەت مۇداپىئە كۆز
قارىشىنى ئۆستۈرۈش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنىدۇ. ئادەت-
تىكى مىنبىڭلار ئادەتتىكى چاغلاردا ھەربىي تەلىم - تەر-
بىيىگە ئۇيۇشتۇرۇلمايدۇ.

4. مىنبىڭلارنىڭ قورال تۈرلىرىنى تەڭشەش، تار-
قىلىش دائىرىسىنى تارايتىش، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش
لازىم. ئاساسىي قاتلامدىكى مىنبىڭ قوراللىرىنىڭ سا-
نىنى تەدرىجىي ئازايتىپ، تارقىلىش دائىرىسىنى تاراي-
تىش لازىم. قۇرۇقلۇق - دېڭىز چېگرا مۇداپىئە سېپى ۋە
جەڭ ھازىرلىقىدىكى نۇقتىلىق جايلاردا مەلۇم ساندىكى
قوراللارنى ساقلاپ قېلىش، ئىچكى ئۆلكىلەردە تەلىم-
تەربىيىگە ئېھتىياجلىق قوراللارنى ساقلاپ قېلىشتىن
باشقا، قالغان قوراللارنى تەدرىجىي ھالدا ناھىيىدىن
يۇقىرى قورال ئىسكىلاتلىرىغا يىغىپ پىچەتلەپ ساقلاش
ھەمدە باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ھادىسە يۈز بېرىشنىڭ
ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

5. زاپاس ھەربىيلەر قىسمىنىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەي-
تىپ، ئۇرۇش ۋاقتىدا سەپەرۋەر قىلىشنىڭ تەييارلىق خىز-
مىتىنى تەدرىجىي پۇختىلاپ، زاپاس ھەربىيلەر قىسمىنى

پىلانلىق قۇرۇپ چىقىش لازىم. نۆۋەتتە ئاساسلىقى سىناق نۇقتىلىرىنى ئوبدان تۇتۇش، تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەش، مۇستەھكەملەش، ئۆستۈرۈش، كونترول قىلغان ھالدا تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم. رەسمىي قىسىملار ئادەتتىكى چاغلاردا ئورۇش ۋاقتىدىكى شتات بويىچە پىلانلىق ھالدا تولۇقلىنىدىغان خادىملارنى ئالدىن تەشكىللەش خىزمىتىنى پۇختا ئىشلىشى، ئۇلارنى قەرەللىك تەلىم-تەربىيىگە ئويۇشتۇرۇشى، ئۇلارنىڭ قورال - جابدۇقلىرىنى بارا - بارا تولۇقلىشى ۋە قىسمىدا ساقلىشى لازىم.

6. مىنبىلىك، زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى ھەقىقىي تۈردە كۈچەيتىش لازىم. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ناھىيىلىك (شەھەرلىك)خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنى يەرلىكنىڭ شتاتىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى قارار قىلدى. ئۇلارنى يەرلىكنىڭ شتاتىغا ئۆتكۈزۈپ بەرگەندىن كېيىنمۇ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، يەرلىك پارتكوم بىلەن ھەربىي سىستېمىلار قوش رەھبەرلىك قىلىش تۈزۈمىنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇش لازىم. يەرلىك ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەت خەلق قوراللىق خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىشنى ئۆز مەجبۇرىيىتى ۋە ۋەزىپىسى دەپ بىلىپ، كۈنتەرتىپكە كىرگۈزۈپ، رەھبىرىي يولداشتىن بىرنى

مەسئۇل قىلىشى لازىم. ھەربىي كومىتېتنىڭ باش بۆلىرى ۋە چوڭ ھەربىي رايونلار رەسمىي قىسىملارنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىرۋاقىتتا، مىنبىڭ، زاپاس ھەربىيلەر خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىككە ھەقىقىي تۈردە ئەھمىيەت بېرىشى لازىم. ئۆلكىلىك ھەربىي رايونلار، شۆبە ھەربىي رايونلار تەڭ دەرىجىلىك يەرلىك پارتكوملارغا پائال تۈردە تەشەببۇسكارلىق بىلەن ياخشى مەسلىھەتچى بولۇشى ھەمدە ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق قوراللىق بۆلۈملىرىنىڭ ھەربىي خىزمەتلىرىگە ئۆز ۋاقتىدا رەھبەرلىك قىلىشى لازىم.

1985 - يىلى باش شتاب بۇنىڭ ئەسكەر چاقىرىش خىزمىتىنى ئومۇميۈزلۈك ئىسلاھ قىلىش تەلىپىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايون بىلەن ھەربىي رايون ئەسكەر چاقىرىش بۇيرۇقىدا: جايلاردىن چاقىرىلغان يېڭى ئەسكەرلەرنى ناھىيە، شەھەر، تۈەن-مەيدانلار كادىر ئاجرىتىپ قىسىملارغا ئاپىرىپ بېرىش؛ قاتناش قولايلىق بولغان رايونلار يېڭى ئەسكەرلەرنى ئۆز ئالدىغا قىسىمغا بېرىپ تىزىمغا ئالدۇرۇشقا ئۇيۇشتۇرۇش كېرەك، دەپ بەلگىلەندى.

10 - ئاينىڭ 1 - كۈنى لەنجۇ ھەربىي رايونى 1985-يىل 9 - ئاينىڭ 6 - كۈنى چۈشۈرگەن 51 - نومۇرلۇق بۇيرۇقىغا ئاساسەن، ئۈرۈمچى ھەربىي رايون سىياسىيبۆلۈمىنىڭ

نىڭ سەپەرۋەرلىك بۆلۈمى شىنجاڭ ھەربىي رايون سىياسىي بۆلۈمىنىڭ سەپەرۋەرلىك باشقارمىسى ۋە مىنىستىرلىكنىڭ، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم - تەربىيىسى باشقارمىسىغا ئۆزگەرتىلدى.

1985 - يىلى 9 - ئاينىڭ 6 - كۈنى چۈشۈرگەن 51 - نومۇرلۇق بۇيرۇق بويىچە، جەنۇبىي شىنجاڭ، شىمالىي شىنجاڭ ۋە شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونلىرى ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى. **12 - ئاينىڭ 30 - كۈنى** لەنجۇ ھەربىي رايونى

شىنجاڭ مىنبېگىلىرى چوڭ ئىشلار خاتىرىسى

• • •

شىنجاڭ ھەربىي رايون سىلىمگىبۇ سەپەرۋەرلىك باشقارمىسى،
مىنبېگ، زاپاس ھەربىيلەر تەلىم-تەربىيىسى باشقارمىسى تۈزدى

تەرجىمە قىلغۇچى: مەخسۇت غوجانىياز
تۇرغۇن ياسىن

تەرجىمە تەھرىرى: ئۆمەر مەتتىمىن

مەسئۇل تەھرىر: قۇربان ياسىن

ج خ ئا ئا 7220 - باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

1988 - يىل 7 - ئايدا تەرجىمە قىلىپ باستۇرۇلدى